

Aprobat
prin Decizia
Consiliului Raional
nr. 4/7 din 20 noiembrie 2014

PLANUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE SOCIO- ECONOMIC A RAIONULUI BRICENI [2014-2020]

o.Briceni

PLANUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMIC A RAIONULUI BRICENI

Proiectul Planului Strategic de dezvoltare socio-economică a fost elaborat și discutat în cadrul Atelierelor de lucru de Planificare Strategică cu asistența facilitatorilor și experților CALM **Ivanov Octavii**

CUPRINS

I.

ÎNTRDUCERE.....12

II. ELABORAREA PLANULUI STRATEGIC.....13

III. CONTEXTUL NAȚIONAL STRATEGIC.....16

3.1. Strategiile naționale.....16

3.1. 1. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”16

3.1.2. Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova Integrarea Europeană:
Libertate, Democrație, Bunăstare 2011-2014.....16

3.1.3. Strategia Națională de Descentralizare.....17

3.2. Programe și strategii sectoriale.....21

3.2.1. Educație: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Educației pentru
perioada 2012-2014.....21

3.2.2. Agricultură: Prioritățile strategice pentru activitățile Ministerului Agriculturii și
Industriei Alimentare al Republicii Moldova în anii 2011 – 2015
.....21

3.2.3. Economie: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Economiei pentru
perioada 2012-201422

3.2.4. Mediu: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Mediului pentru perioada
2012-2014
.....22

3.2.5. Cultură: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Culturii pentru perioada
2012-2014..... 23

3.2.6. Finanțe: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Finanțelor pentru
perioada 2012-2014.....24

3.2.7. Protecție socială: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Muncii,
Protecției Sociale și Familiei pentru perioada 2012-2014.....24

3.2.8. Tineret și Sport: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerul Tineretului și
Sportului pentru perioada 2012-2014.....25

3.2.9. Transporturi: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Transporturilor și
Infrastructurii Drumurilor pentru perioada 2012-2014.....25

3.2.10. Tehnologie Informațională: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului
Tehnologiei Informației și Comunicațiilor pentru perioada 2012-201426

3.2.11. Sănătate: Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Sanatate 2008-2017.....26

3.3. Contextul regional – Regiunea de dezvoltare Nord.....26

IV.PROFILUL SOCIO-ECONOMIC A R.BRICENI

4.1. Amplasarea geografică și dezvoltarea spațială.....	29
4.1.1.Date generale.....	29
4.2.Mediul	33
4.3.Protecția mediului înconjurător.....	42
4.3.1.Protectia aerului.	42
4.3.2.Protecția resurselor funciare.....	44
4.3.3.Deșeurile.....	46
4.3.4.Flora și fauna.....	47
4.4.PROFILUL DEMOGRAFIC AL RAIONULUI BRICENI	
4.4.1.Efectivul populației.....	51
4.4.2.Mișcarea naturală a populației.....	54
4.4.3.Forța de muncă.....	61
4.5.Conectivitate, accesibilitate și infrastructură.....	64
4.5.1.Infrastructura de transport.....	64
4.5.2.Alimentarea cu apă și canalizare.....	67
4.5.3.Gestionarea deșeurilor.....	72
4.5.4.Asigurarea cu gaze naturale.....	75
4.5.5.Asigurarea cu energie electrică și termică	77
4.5.6.Iluminare stradală.....	78
4.5.7.Comunicații.....	80
4.5.8.Fondul locativ	82
4.5.9.Ordeinea publică.....	84
4.6. Dezvoltarea economică.....	86
4.6.1.Profil sectorial.....	86
4.6.2.Sectorul industrial.....	88
4.6.3.Sectorul agrar.....	92
4.6.4.Sectorul turismului.....	99
4.6.5.Sectorul serviciilor.....	102
4.6.6.Antreprenoriat.....	103
4.6.7.Transporturi.	104
4.6.8. Activitatea de construcții în antrepriză	105
4.6.9. Investiții și procesul investițional.....	108
4.7. Situația socială.....	111
4.7.1. Nivelul de trai	111
4.7.2.Protecția socială.....	112
4.8.Sănătate publică.....	117
4.9 Învățământ și educație.....	122
4.9.1. Instituții de învățământ profesional	122
4.9.2. Instituții preșcolare	123
4.9.3. Învățământul secundar general.....	124

4.10. Cultură, tineret și sport.....	131
--------------------------------------	-----

V. ANALIZA MEDIULUI SOCIAL

5.1. Analiza Actorilor Sociali	145
5.1.1. Actorii Sociali Interni	145
5.1.2. Actorii Sociali Externi.....	148

VI. ANALIZA SWOT A RAIONULUI BRICENI.....

151

6.1. Resurse naturale.....	151
6.2. Resursele umane	152
6.2.1 Aspecte demografice	152
6.2.2. Migrația populației	153
6.2.3 Aspecte sociale.....	154
6.3. Infrastructura localităților raionului	155
6.3.1. Fondul locativ	155
6.3.2 Transport și comunicații.....	156
6.3.3. Servicii de utilități.....	157
6.4. Economie locala	158
6.4.1. Potențial local	158
6.4.2. Agricultură	159
6.4.2.1. Sectorul vegetal	159
6.4.2.2. Sectorul animal	160
6.4.3. Industria, comerțul și serviciile	161
6.4.4. Potențialul de afaceri.....	162
6.5. Servicii sociale.....	163
6.6. Finanțele publice	164
6.7. Administrația locală și sectorul asociativ.....	166
VII. MISIUNEA, VIZIUNEA ȘI VALORILE R. BRICENI.....	167
7.1. Misiunea	167
7.2. Viziunea	167
7.3. Valorile raionului Briceni.....	167
VIII. PLANUL DE ACȚIUNI.....	169

8.1. Formularea obiectivelor orizontale și strategice	169
8.2. Planul de acțiuni de implementare a obiectivelor strategice.....	172
8.3. Detalizarea proiectelor.....	207
 IX. MONITORIZARE ȘI EVALUARE.....	208
9.1. Sistemul de monitorizare al acțiunilor	208
9.1.1 Importanța sistemului de monitorizare și de evaluare.....	208
9.1.2 Sistemul de Monitorizare	208
9.1.3 Procedura de raportare	209
9.1.4 Raportul de evaluare a rezultatelor implementării	209
9.1.5 Elaborarea Raportului de Evaluare a rezultatelor PA	209
9.1.6 Informarea opiniei publice.....	210
9.2. Planul de Monitorizare și Evaluare a PSDSE pe anul 2014.....	211
9.3. Pericole și Oportunități.....	212
Anexa 1. Fișe de proiecte prioritare.....	213

LISTA TABELELOR

Tabelul 1. Date generale privind raionul Briceni	28
Tabelul 2. Suprafața terenurilor din r.Briceni, 01.01.2013.....	31
Tabelul 3. Temperatura aerului (media lunară și anuală).....	34
Tabelul 4. Precipitații atmosferice (cantitatea lunară și anuală) si alte date meteorologice.....	35
Tabelul 5. Ariile naturale protejate de Stat din r.Briceni.....	39
Tabelul 6. Suprafața terenurilor deteriorate și erodate în raionul Briceni, ha (01.01.2013).....	45
Tabelul 7. Populația stabilă pe sexe și medii (la începutul anului).....	51
Tabelul 8. Populatia stabila, la 1 ianuarie dupa raioane, orase si ani.....	51
Tabelul 9. Total populație pe grupe de virsta	51
Tabelul 10. Virsta medie a populatiei, la inceputul anului dupa raioane/regiuni, ani, medii si sexe.....	52
Tabelul 11. Coeficientul imbatrinirii populatiei, la inceputul anului dupa raioane/regiuni, ani, medii si sexe.....	52
Tabel 12. Structura etnică a populație din r.Briceni, 2004.....	53
Tabelul 13. Nascuti-vii dupa raioane si orase si ani.....	55
Tabelul 14. Decedati dupa raioane , medii si ani.....	55
Tabelul 15. Dinamica numărului deceselor, nașterilor și sporului natural.....	57
Tabelul 16. Mișcarea naturală a populației la 1000 de locuitori.....	58
Tabelul 17. <i>Mișcarea naturală a populației în a.2013</i>	60
Tabelul 18. Situația salariaților din r.Briceni.....	61
Tabelul 19. Numărul de șomeri grupați pe localități (femei/bărbați,grupe de vîrstă).....	62
Tabelul 20. Lungimea totală a drumurilor din r.Briceni.....	64
Tabelul 21 . Puncte de trecere și control.....	64
Tabelul 22. Transportul de mărfuri și pasageri în r.Briceni, 2010-2012.....	65

Tabelul 23. Asigurarea cu apă potabilă și canalizare a r.Briceni în profil teritorial, 2012.....	69
Tabelul 24.Principalii indicatori privind poligoanele DMS pe teritoriul r-nului Briceni..	73
Tabelul 25. Asigurarea cu telefoane, computatoare și acces la Internet a r.Briceni în profil teritorial, 2012.....	80
Tabelul 26. Fondul locativ r.Briceni, 2010-2012	83
Tabelul27. Infracțiuni înregistrate la 100000 populație pe r.Briceni , dupa tipul infractiunii, 2010-2012.....	85
Tabelul 28. Infracțiuni inregistrate pe r.Briceni , dupa tipul infractiunii, 2012-2012.....	85
Tabelul 29. Indicatorii principali pe tipuri de activitati si pe intreprinderi , r.Briceni, a.2013.....	86
Tabelul 30. Indicatorii principali pe forme de proprietate pe intreprinderi total, r.Briceni ,a. 2013.....	88
Tabelul 31. Valoarea producției fabricate și livrate, mln.lei, r.Briceni	88
Tabelul 32. Producția pricipalelor produse industriale în r.Briceni, 2010-2012.....	89
Tabelul 33. Fabricarea principalelor produse industriale pe tipuri de produse	89
Tabelul 34. Valoarea productiei livrate genuri de activitati industriale pe total, pe piata interna si piata externa pe tipuri de activitati in Ianuarie - decembrie 2013	91
Tabelul 35. Recoltarea producției agricole în raionul Briceni 2012-2013.....	93
Tabelul 36. Producția animalieră în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești din raionul Briceni pe perioada 2012-2013.....	95
Tabelul 37. Efectivul de animale in intreprinderile agricole și în gospodăriile populației	96
Tabelul 38. Capacitatea existenta a structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare în r.Briceni, 2010-2012.....	99
Tabelul 39. Volumul de servicii cu plată prestate populatiei în r.Briceni.....	103
Tabelul 40. Numărul unităților de comerț,suprafața comercială în r.Briceni, a.2011-2013.....	103
Tabelul 41. Transport de mărfuri.....	104
Tabelul 42. Transport de pasageri.....	106
Tabelul 43. Valoarea lucrărilor executate pe elemente de structura și forme de proprietate în a.2013 mii lei, în prețuri curente.....	107

Tabelul 44. Valoarea lucrărilor în antrepriză pe tipuri de obiecte.....	108
Tabelul 45. Investiții în active materiale pe termen lung pe elemente de structura tehnologica, mln.lei, r.Briceni 2010-2012.....	108
Tabelul 46. Investiții în active materiale pe termen lung pe forme de proprietate în perioada 2013.....	109
Tabelul 47. Investiții pe surse de finanțare, 2013.....	110
Tabelul 48. Investiții pe tipuri ale mijloacelor fixe, 2013.....	110
Tabelul 49. Salarizarea în r.Briceni, 2010-2012.....	111
Tabelul 50. Informație privind beneficiarii de pensii în raza r.Briceni, 2013.....	112
Tabelul 51. Informație privind pensionarii de dizabilitate în raza r.Briceni, 2013.....	112
Tabelul 52. Informație privind situația persoanelor social-vulnerabile din r.Briceni, situația 01.04.2014.....	114
Tabelul 53. Indicatorii principali din sănătate în r.Briceni, 2010-2012.....	118
Tabelul 54. Solicități de asistență medicală de urgență la 1000 locuitori, 2010-2012....	118
Tabelul 55. Prevalența morbidității populației pe clase de boli la 100 000 locuitori, r.Briceni , 2010-2012.....	119
Tabelul 56. Intervenții chirurgicale la 100 000 locuitori, r.Briceni , 2010-2012.....	119
Tabelul 57. Copii în vîrstă de pînă la 18 ani recunoscuți cu dizabilitate primară la 1000 copii de vîrstă respectivă, r.Briceni	120
Tabelul 58. Indicatorii principali din educație preșcolară în r.Briceni, 2010-2012.....	123
Tabelul 59. Indicatorii principali din educație în r.Briceni, 2010-2012.....	124
Tabelul 60. Structura pe instituții educaționale, r.Briceni a.2014.....	126
Tabelul 61. Nr.elevilor în instituțiile preuniversitare din r.Briceni, ani.....	127
Tabelul 62. Informație generală, r.Briceni.....	128
Tabelul 63. Informație despre alocarea mijloacelor financiare pentru anul 2014 (mii lei la 01.01.2014).....	128
Tabelul 64. Lista școlilor cu deficit bugetar.....	128
Tabelul 65. Instituții culturale în r.Briceni, 2010-2012.....	131
Tabelul 66. Situația bibliotecilor publice în r.Briceni , 2010-2012.....	143

ABREVIERI

APL	-	Autorități Publice Locale
AE	-	Agenti economici
BL	-	Buget local
BS	-	Bugetul de Stat
ONG	-	Organizații neguvernamentale
PSDSE	-	Planul Strategic de dezvoltare socio-economică
MM	-	Ministerul Mediului
IE	-	Inspectoratul Ecologic
FEN	-	Fondul Ecologic Național
GL	-	Grupul de Lucru
DNS	-	Departamentul Național de Statistică
CDR	-	Consiliul de Dezvoltarea Regională
ADR	-	Agenția de Dezvoltare Regională
TIC	-	Tehnologii Informaționale și de Comunicare
PPP	-	Parteneriat Public Privat
ÎM	-	Întreprindere Municipală
MEC	-	Ministerul Economiei și Comerțului
AEE	-	Agenția de Eficiență Energetică
EE	-	Eficiență Energetică
PA	-	Planul de Acțiuni
EM	-	Echipa de Monitorizare
CC	-	Comitet de Coordonare
PUG	-	Plan urbanistic general
FEE	-	Fond Eficiență Energetică
COMO	-	Convenția Primarilor
PSDSE	-	Planul Strategic de dezvoltare socio-economică
MM	-	Ministerul Mediului
IE	-	Inspectoratul Ecologic

I. INTRODUCERE

Planul strategic de dezvoltare socio-economică a raionului Briceni este un document de politici publice care trasează direcțiile de dezvoltare a raionului în perioada 2014-2020. În actualul context economic și social din RM, autoritățile APL trebuie să ofere comunităților locale un PSDSE raional, care să reprezinte un document ce definește viziunea de dezvoltare pe termen mediu și lung, care identifică prioritățile și stabilește măsurile de implementare necesare, ce se vor concretiza în propuneri de proiecte finanțate din fonduri guvernamentale sau din fonduri ale comunității europene. PSDSE trebuie să fie orientat spre o dezvoltare armonioasă și durabilă a comunităților locale din raion și este elaborat în baza unui model unic, conform LEGII Nr. 317-XV din 18.07.2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale.

Obiectivele generale ale Planului Strategic de dezvoltare socio-economică sunt:

- Elaborarea unui document de dezvoltare pe termen mediu și lung, prin participarea tuturor factorilor raionali interesați;
- Valorificarea creativă a potențialului raionului;
- Regenerarea și dezvoltarea rolului teritorial al localităților din raion;
- Structurarea și consolidarea parteneriatelor public-privat în vederea atingerii obiectivelor de dezvoltare comun agreeate;
- Corelarea documentelor și demersurilor majore privind dezvoltarea într-o abordare structurată, integrată, sinergică, în beneficiul bunăstării localităților din raion și a cetățenilor săi;
- Conștientizarea existenței valorilor și potențialului raional și angajarea cetățenilor în procesele de planificare și implementare a obiectivelor identificate în parteneriat.

Un aspect important referitor la necesitatea elaborării PSDSE îl reprezintă faptul că existența acestuia este o pre-condiție pentru atragerea de fonduri de la diferiți donatori externi și interni, pentru proiectele edilitare ale administrației locale și regionale.

PSDSE pune în fața autorităților APL obiective clare și precise, termene de realizare și responsabilizează actorii raionali. Elaborarea programelor strategice locale permite actorilor raionali mai bine să înțeleagă responsabilitățile ce le revin.

Planul strategic are ca bază resursele și potențialul local raional, este ghidat de interesele economice și sociale locale, dar în același timp ia în considerație strategiile regionale și naționale și este deschis către parteneri de dezvoltare externi și interni.

II. Elaborarea Planului Strategic

Elaborarea planului strategic a fost un proces ce s-a derulat de-a lungul câtorva luni, în cadrul a 4 grupuri de lucru raionale. Grupurile de Lucru (GL) au fost formate prin dispoziția președintelui raionului din persoane reprezentative din diferite domenii de activitate (educație, medicină, sectorul asociativ, business, persoane de diferite grupuri sociale, APL, etc.). Acesta a avut un caracter deschis și democratic. Rezultatele obținute au fost făcute publice, de-a lungul întregului proces, pentru a permite validarea acestora și realizarea unui feed-back veritabil asupra calității acestora.

La procesul de elaborare a planului strategic au participat specialiști din cadrul aparatului președintelui, reprezentanți ai administrației publice locale de nivelul I și II, instituții de educație și cultură, servicii descentralizate și desconcentrate din cadrul raionului, reprezentanți ai mediului de afaceri, precum și experți din cadrul CALM, etc.

Elaborarea planului strategic s-a realizat în ședințe ale Grupurilor de Lucru, unde s-au identificat direcții strategice de dezvoltare, obiective și măsuri de intervenție necesare realizării acestora. Atitudinea adoptată pentru elaborarea PSDSE a fost de depășire a slăbiciunilor – a punctelor slabe – și, maximizare a oportunităților existente în mediile externe.

După realizarea analizei socio-economice s-au stabilit, de către Grupul de Lucru împreună cu experții, misiunea, viziunea și direcțiile de dezvoltare. Experții au centralizat ideile emise în cadrul acestei ședințe, iar rezultatele obținute s-au dezbătut de către Grupul de Lucru. În cadrul dezbaterii s-a stabilit misiunea, viziunea și direcțiile de dezvoltare pe termen lung (7ani). Pe baza misiunii, viziunii și a direcțiilor de dezvoltare s-au elaborat în mod participativ obiectivele și măsurile de intervenție pentru fiecare domeniu analizat.

2.1. PRINCIPIILE PLANIFICĂRII STRATEGICE

Principiile utilizate în procesul de definire a metodologiei au fost în mare parte echivalente celor utilizate în UE și, în același timp, adaptate condițiilor din Republica Moldova. Principiile de bază care au fost aplicate în elaborarea PSDSE au fost următoarele:

- ⇒ **Parteneriatul** este o condiție esențială pentru durabilitatea și cerințele unei schimbări accelerate a condițiilor economice prin aplicarea instrumentelor dinamice de planificare. Esența PSDSE este formată dintr-o varietate de consultări, care au drept scop atingerea consensului și determinarea așteptărilor rezonabile ale comunității din partea structurilor împuternicite. Din acest motiv, toți factorii interesați, cum ar fi reprezentanții autorităților, instituțiilor educaționale, asociații antreprenorilor, întreprinderilor respective, societății civile etc. sunt invitați să participe la procesul de luare a deciziilor și la elaborarea direcțiilor strategice.
- ⇒ **Principiul sentimentului co-proprietate și participare a principalilor actori** din administrațiile publice și sectorul privat asigură un consens social vast, precum și un suport public evident.
- ⇒ **Durabilitate.** Problema principală în legătură cu durabilitate se referă la un bun echilibru și coerența elementelor interne ale PSDSE (obiective, măsuri, programe) susținute prin aplicarea tuturor principiilor menționate în documentul de față.
- ⇒ **Integrarea** a fost implementată în următoarele două aspecte:
 - Integrarea necesităților locale comune la nivel regional, în termeni geografici și de conținut. În final, acest lucru semnifică: orice obiect va duce un anumit impact la nivel local. Integrarea este realizată prin participarea activă a tuturor părților interesate.
 - Integrare în calitate de plan multidimensional pentru dezvoltarea sectoarelor prioritare și a domeniilor de intervenție care se susțin reciproc și ignoră vehement

conflictele interne sau influențe negative. Astfel, în acest sens, integrarea asigură concentrarea pe compatibilitatea și sinergia măsurilor.

- ⇒ **Calitatea planului strategic** este asigurată prin identificarea avantajelor comparative și a domeniilor de intervenție în baza analizei socio-economice.
- ⇒ **Inovația** este aplicată ca un principiu în procesul de identificare a proiectelor, referindu-se în mare parte la abordarea propusă și cel mai eficient mod de utilizare a resurselor disponibile.
- ⇒ **Ierarhia** planurilor strategice. Planurile strategice la nivel mai superior sunt generale, asigurând cadrul pentru definiții mai specifice la nivele mai inferioare.

2.2. ETAPELE DE ELABORARE A PSDSE

Atelierul de planificare strategică a fost precedat de studierea activităților curente ale raionului, de discuțiile cu funcționarii din cadrul instituțiilor raionale. Proiectul planului strategic de dezvoltare socio-economică a raionului a fost elaborat în cadrul atelierului de planificare strategică. Grupul de Lucru sub îndrumarea experților, a parcurs un număr de 4 seminare intensive de planificare a dezvoltării raionului. În cadrul acestor seminare au fost identificate în mod participativ factorii interesați, identificate misiunea și viziunea raionului, efectuate analize SWOT pe domenii, identificate problemele și propuse soluții pentru depășirea lor în cadrul domeniilor de intervenție. De asemenea s-a propus modalități de realizare a oportunităților comunitare, care au fost integrate în cadrul PSDSE. În cadrul seminarelor s-au găsit soluții pentru depășirea obstacolelor identificate cu ocazia seminarului anterior. Tot în cadrul acestor seminare s-au stabilit și activitățile strategice care vor fi întreprinse. Aceste activități au fost grupate în direcții de dezvoltare. În finalul seminarelor s-au concretizat pașii ce vor fi întreprinși pentru realizarea activităților propuse. De asemenea, s-au delegat responsabilitățile și termenele de implementare ale planului de activități.

Planificarea strategică are caracter sistemic și asigură posibilitatea Grupurilor de Lucru să creeze, pe baza analizei potențialului și resurselor locale și extreme, o viziune coerentă și fezabilă asupra dezvoltării raionului în următorii ani, dar și mecanismele prin care această viziune poate fi realizată.

Etapile de elaborare a PSDSE cuprind următoarele acțiuni:

- evaluarea potențialului social-economic
- elaborarea Planului Strategic de Dezvoltare Socio-Economic

2.3. EVALUAREA POTENȚIALULUI SOCIO-ECONOMIC

Grupurile de Lucru împreună cu consultanții CALM au pornit de la premisa că politicile de dezvoltare locale trebuie conturate, în primul rând, pe baza oportunităților locale existente, deoarece ele trebuie să vină în întâmpinarea nevoilor locuitorilor din raion. Evaluarea potențialului socio-economic a fost realizat prin intermediul analizei socio-economice a raionului.

În procesul analizei socio-economice s-a avut în vedere faptul că factorul care determină dezvoltarea locală este baza economică și capacitatea de dezvoltare a acesteia, ținând cont atât de Strategia Națională de Dezvoltare 2011-2020, Strategia de Dezvoltare Regională Nord 2010-2016 revizuită în a.2012, Programul Național „Satul Moldovenesc”, Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2009-2013, cât și de strategiile naționale sectoriale, Planul de Acțiuni al Programului de Țară 2012-2015, precum și studii ale experților (Cartea Verde a Populației RM, UNFPA 2009) etc.

În urma dezbaterilor realizate, s-au stabilit 5 domenii de analiză:

- Dezvoltarea infrastructurii și amenajării teritoriului

- Dezvoltarea economică locală
 - Educație, cultură și protecție socială
 - Protecția mediului înconjurător, eficiență energetică și utilizarea energiilor regenerabile
- Consolidarea APL și dezvoltarea parteneriatelor

În analiza socio - economică s-au relevat resursele pe fiecare domeniu, necesitățile principale și mijloacele de rezolvare a acestora. S-a procedat la efectuarea analizei preliminare SWOT pentru fiecare domeniu, o investigație și o evaluare sistematică ce a avut ca scop identificarea punctelor tari, a punctelor slabe, a oportunităților existente și a amenințărilor (pericolelor) pentru fiecare domeniu. Pe baza rezultatelor analizei socio-economice s-a elaborat PSDSE care cuprinde acțiunile ce urmează a fi întreprinse, în care apar termenele de îndeplinire și responsabilitățile pentru acțiunile preconizate.

2.4. IMPLEMENTAREA PSDSE

Pentru a implementa în bune condiții și cu rezultate maxime PSDSE, s-a conturat necesitatea elaborării unui mecanism care să asigure managementul implementării. În acest scop s-a creat Grupurile de Lucru, care va administra procesul de implementare.

Misiunea Grupurilor de Lucru este aceea de a concepe Planurile de acțiune, de a identifica prioritățile și sursele de finanțare.

Planurile de acțiune se vor elabora și revizui anual în funcție de obiectivele și măsurile de intervenție propuse. Aceste Planuri pot fi revizuite în funcție de apariția unor oportunități și conjuncturi favorabile/nefavorabile. Orice modificare a planurilor de acțiune va fi supusă validării de către Grupurile de Lucru.

Planurile de acțiune vor fi elaborate pe baza prioritizării măsurilor de intervenție, a proiectelor identificate a fi necesare pentru realizarea obiectivelor. Planurile anuale vor cuprinde lista obiectivelor, măsurilor de intervenție, proiectelor, precum și termene de realizare, indicatori de evaluare, responsabilități, valoarea proiectelor și surse de finanțare.

2.5. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA PROCESULUI DE IMPLEMENTARE

Grupurile de Lucru vor monitoriza activitatea de implementare și va prezenta rapoarte de evaluare periodică comunității locale și mass - media.

2.6. ACTUALIZAREA PSDSE

În timp, datorită unor contexte, va apare necesitatea completării și amendării PSDSE pentru a corespunde noilor provocări, care pot fi noi oportunități sau noi amenințări. Grupurile de Lucru va propune anual, completările și amendamentele necesare, aceste vor fi finalizate și convenite de membrii Grupului și comunicate actorilor interesați spre dezbateri. În urma acestui proces de validare și consultare publică se va elabora noua variantă actualizată a PSDSE.

2.6.PARTICIPAREA ACTORILOR RAIONALI ÎN CADRUL PSDSE

Planul strategic de Dezvoltare Socio-economic a fost elaborat de Grupurilor de Lucru, care a fost instituționalizat prin dispoziția președintelui raionului în conformitate cu metodologia existentă. Rolul GL este de a organiza procesul de elaborare a PSDSE, precum și implicare în procesul de implementare, monitorizare și actualizare a planului respectiv. Structura grupului a fost concepută în așa mod, încât echipele de lucru să fie mobile și eficiente în realizarea scopurilor propuse. În procesul de planificare strategică au fost create 4 echipe de lucru.

III.CONTEXTUL NAȚIONAL STRATEGIC

Cunoașterea contextului național de politici publice și planificare strategică la general și în domeniile relevante APL permite de a încadra planificarea strategică locală într-un tot întreg și integrat. Abordarea de planificare de sus în jos cu luarea în considerare a specificului și necesităților locale permite de a conjuga și a prioritiza eforturile APL eficient și eficace.

3.1. STRATEGIILE NAȚIONALE

3.1. 1. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”

Strategia Națională de Dezvoltare “Moldova 2020” are ca obiectiv de bază accelerarea creșterii economice și reducerea sărăciei. Acest obiectiv major va fi realizat prin intermediul a 7 obiective strategice pe termen lung:

- ⇒ Racordarea sistemului educațional la cerințele pieței forței de muncă în scopul sporirii productivității forței de muncă și majorării ratei de ocupare în economie.
- ⇒ Investiții publice în infrastructura de drumuri naționale și locale în scopul diminuării cheltuielilor de transport și sporirii vitezei de acces.
- ⇒ Diminuarea costurilor finanțării prin intensificarea concurenței în sectorul financiar și dezvoltarea instrumentelor de management al riscurilor.
- ⇒ Ameliorarea climatului de afaceri prin optimizarea cadrului de reglementare și prin aplicarea tehnologiilor informaționale în serviciile publice destinate mediului de afaceri și cetățenilor.
- ⇒ Diminuarea consumului de energie prin sporirea eficienței energetice și utilizarea surselor regenerabile de energie.
- ⇒ Sustenabilitatea financiară a sistemului de pensii întru asigurarea unei rate adecvate de înlocuire a salariilor.
- ⇒ Sporirea calității și eficienței actului de justiție și combaterea corupției întru asigurarea echității pentru toți cetățenii.

Scopul prezentei Strategii este de a produce un impact economico-social pe fiecare din dimensiunile problematice nominalizate mai sus. Efectul cumulat al soluționării problemelor vizate constă în eliminarea barierelor critice care împiedică valorificarea optimală a factorilor de producție. Această abordare face posibilă prioritizarea domeniilor de intervenție ale statului și supunerea acestora unui obiectiv bine definit al Strategiei: **accelerarea creșterii economice și, implicit reducerea sărăciei.**

3.1.2. Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare 2011-2014

Programul de activitate al Guvernului „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” oferă cadrul de politici de guvernare a Republicii Moldova pentru perioada 2011-2014. Astfel, viziunea strategică a programului propus o constituie creșterea bunăstării populației, care se va axa pe două obiective majore ale Guvernului: creșterea nivelului de trai al cetățenilor; integrarea europeană.

Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare 2011-2014 a fost conceput pe următoarele obiective:

- ⇒ **Integrarea europeană;**
- ⇒ **Reintegrarea țării;**
- ⇒ **Politică externă eficientă și echilibrată;**
- ⇒ **Supremația legii;**
- ⇒ **Combaterea sărăciei și servicii publice de calitate;**
- ⇒ **Creșterea economică durabilă;**

⇒ Decentralizarea puterii;

În vederea realizării acestor obiective, Guvernul își propune să întreprindă o serie de acțiuni pentru protecția socială a cetățenilor, dezvoltarea economiei, consolidarea statului de drept, creșterea numărului locurilor de muncă, dezvoltarea relațiilor cu partenerii externi, atragerea investițiilor, eliminarea vizelor și alte acțiuni care au ca finalitate o viață mai bună pentru populația Republicii Moldova.

3.1.3. Strategia Națională de Decentralizare

Reforma administrației publice locale (descentralizarea) este parte integrantă a reformei AP. Având ca scop primordial Integrarea UE, Republica Moldova trebuie să reformeze administrația publică locală și centrală. Reforma administrației publice locale este impusă și ghidată prin aderarea Moldovei la Consiliul Europei și este inclusă în Strategia Națională de Dezvoltare și Programul actual de activitate al Guvernului Republicii Moldova.

Viziune

O administrație publică locală democratică și autonomă, care să asigure în mod echitabil, inclusiv din perspectiva respectării drepturilor grupurilor vulnerabile, prestarea serviciilor publice de calitate și managementul eficient al competențelor locale

Scopul Strategiei Asigurarea unei administrații publice locale care

- să funcționeze democratic și autonom,
- să aibă capacitatea și resursele necesare pentru a furniza servicii publice conform necesităților și cerințelor beneficiarilor, în condiții de eficiență, eficacitate, echitate, inclusiv din perspectiva drepturilor grupurilor vulnerabile, și disciplină financiară.

Domenii de acțiune

Au fost determinate șapte domenii de acțiune și identificate problemele specifice și obiectivele rezultate. Un set de acțiuni prioritare a fost conceput și îmbinat într-un plan de acțiune cuprinzător.

1. Decentralizarea serviciilor și competențelor

Acțiuni prioritare:

- **Elaborarea nomenclatorului competențelor proprii ale APL de nivelurile întâi și al doilea [I]**
- **Evaluarea necesarului/disponibilului de resurse financiare alocate furnizării eficiente și eficace a competențelor transferate către APL – evaluarea volumului de cheltuieli totale ale APL în funcție de competențele transferate [I]**
- **Revizuirea sistemului actual instituțional/juridic de delegare a competențelor către APL conform principiilor enunțate, setului de criterii stabilite prin prezenta Strategie [I/II]**
- **Crearea de instrumente instituționale, legale și financiare care să stimuleze furnizarea eficientă a serviciilor specifice competențelor descentralizate (asociere, concesiune, contractare) [I/II]**
- **Asigurarea de către Guvern a elaborării strategiilor sectoriale de descentralizare, pe baza principiilor și criteriilor expuse în prezenta Strategie [II]**
- **Consolidarea capacității instituționale și profesionale la nivelul APC – în special la nivelul Cancelariei de Stat – în ceea ce privește aplicarea principiilor și criteriilor specifice unei descentralizări eficiente și eficace, sensibile la dimensiunea de gen [I/II]**
- **Perfecționarea mecanismului instituțional la nivel local, în vederea asigurării implementării principiului egalității de gen în politicile de dezvoltare locală [II]**

2. Descentralizarea financiară

Actiuni prioritare:

- I. **Consolidarea bazei de venituri locale proprii** și a autonomiei de decizie asupra lor
 - **Revizuirea sistemului existent de taxe și impozite** astfel încât sumele colectate să urmeze funcția, pe niveluri (APC, APL de nivelurile întâi și al doilea).
 - **Revizuirea regimului existent al veniturilor locale, pentru a reduce suprareglementarea de la centru a administrării lor.**
 - **Studierea posibilității de a introduce noi surse de venit local, prin taxe și impozite fixate în legislația națională.**
 - **Examinarea posibilității de a acorda APL de nivelurile întâi și al doilea libertatea de a introduce taxe și impozite locale noi sau cote suplimentare la cele existente.**
 - **Revizuirea facilităților fiscale** care afectează volumul încasărilor din taxele și impozitele locale, în vederea anulării sau reducerii lor; facilitățile vor fi acordate de beneficiarul venitului.
- II. **Reformarea sistemului de transferuri și impozite partajate**, statuarea acestuia pe baze obiective și previzibile, cu separarea bugetelor APL de nivelurile întâi și al doilea, pentru a asigura un nivel minim de servicii, cu condiția ca sistemul să nu descurajeze efortul fiscal propriu și utilizarea rațională a resurselor.
 - **Revizuirea actualului sistem de colectare și alocare a impozitelor partajate.**
 - **Revizuirea sistemului de partajare a veniturilor fiscale din impozitul pe venit în vederea stabilirii în legislație a unor cote fixe pentru APC, APL de nivelul întâi și al doilea.**
 - **Proiectarea și implementarea unui sistem de echilibrare stabil** (volum, formulă), cu destinație generală, separat de transferurile condiționate, care să încurajeze efortul fiscal propriu.
 - **Separarea transferurilor de echilibrare pentru APL de nivelurile întâi și al doilea (alocare directă pe niveluri).**
 - **Proiectarea și implementarea unui sistem de transferuri condiționate pentru principalele funcții sociale delegate și partajate** (educație, asistență socială, etc), care să asigure un nivel minim și echitabil al prestațiilor.
 - **Proiectarea și implementarea unui sistem de granturi pentru investiții pe baze competitive**, inclusiv a unui mecanism care să încurajeze cofinanțarea locală.
 - **Crearea mecanismelor financiare pentru stimularea cooperării intermunicipale și consolidării teritoriale.**
 - **Perfecționarea mecanismului de angajare a împrumuturilor de către APL.**
- III. **Consolidarea managementului financiar la nivelul APL**, cu garantarea disciplinei financiare, creșterea transparenței și participării publice.
 - **Mărirea autonomiei locale** (APL de nivelul întâi și al doilea) în proiectarea și executarea bugetelor, prin revizuirea procedurilor bugetare.
 - **Asigurarea unei platforme permanente de comunicare și negociere între APC, APL de nivelurile întâi și al doilea în planificarea strategică și soluționarea problemelor financiare curente, inclusiv problemelor sensibile la gen.**
 - **Consolidarea managementului financiar în APL**, inclusiv introducerea Bugetelor pe programe și a bugetării multianuale, cu creșterea transparenței și participării publice.

3. Descentralizarea patrimonială

Actiuni prioritare:

- I. **Elaborarea instrumentelor juridice de delimitare a proprietății** de stat și a UAT:

- *Elaborarea și aprobarea instrumentelor juridice de delimitare a proprietății de stat și a UAT.*
- *Elaborarea și aprobarea instrumentelor juridice de delimitare a bunurilor din domeniul public și din domeniul privat al statului și al UAT.*

II. Inventarierea și evidența proprietății publice a UAT:

- *Identificarea și delimitarea bunurilor proprietate publică a statului și a UAT.*
- *Evaluarea proprietății publice a statului și a UAT.*
- *Elaborarea documentației cadastrale.*
- *Elaborarea standardelor de evidență a proprietății publice a UAT.*

III. Finalizarea procesului de delimitare a proprietății de stat și a UAT:

- *Înregistrarea bunurilor proprietate publică a statului și a UAT.*
- *Completarea bazei de date a registrului bunurilor imobile.*

IV. Reglementarea regimului juridic și delimitarea patrimoniului de stat și al UAT, public și privat:

- *Stabilirea regimului juridic al bunurilor din domeniul public.*
- *Stabilirea regimului juridic al bunurilor din domeniul privat.*
- *Stabilirea criteriilor clare de delimitare a proprietății publice și private.*

V. Dezvoltarea capacităților APL de administrare a patrimoniului, prin elaborarea și desfășurarea cursurilor de instruire privind administrarea eficientă a patrimoniului:

- *Elaborarea și desfășurarea cursurilor de instruire a funcționarilor APL cît și aleșilor locali privind administrarea eficientă a patrimoniului public.*

VI. Elaborarea și implementarea sistemului de monitorizare și evaluare a utilizării eficiente a patrimoniului:

- *Elaborarea și aprobarea mecanismului de monitorizare și evaluare.*
- *Aplicarea mecanismelor de monitorizare și evaluare elaborate.*

VII. Elaborarea mecanismelor de cooperare (public-privat, public-public, public -public-privat) pentru gestionarea eficientă a patrimoniului.

4. Dezvoltarea economică, planificarea urbană și teritorială

Acțiuni prioritare:

I. Perfecționarea cadrului legal privind abilitarea APL cu capacități și instrumente de impulsione a procesului de dezvoltare economică locală:

- *Modificarea cadrului legislativ și normativ.*
- *Elaborarea și aprobarea mecanismelor de aplicare a prevederilor cadrului legal.*

II. Crearea și dezvoltarea capacităților instituționale de atragere a resurselor financiare pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea PUG-urilor și strategiilor:

- *Elaborarea și desfășurarea cursurilor de instruire privind implementarea, monitorizarea și evaluarea PUG-urilor și strategiilor de dezvoltare locală, inclusiv prin prisma drepturilor omului și egalității de gen.*
- *Identificarea și implementarea mecanismelor de consultanță în domeniul elaborării, implementării, monitorizării și evaluării PUG-urilor și strategiilor de dezvoltare.*

III. Elaborarea/actualizarea PUG-urilor și a strategiilor de dezvoltare regională/locală, incluzând abordarea bazată pe drepturile omului și egalității de gen:

- *Elaborarea și aprobarea unei metodologii unice privind proiectarea, actualizarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea PUG-urilor și strategiilor de dezvoltare.*
- *Finalizarea și aprobarea Planului național de amenajare a teritoriului.*
- *Elaborarea, actualizarea Planurilor regionale de amenajare a teritoriului.*
- *Elaborarea, actualizarea Planurilor locale de amenajare a teritoriului.*
- *Crearea bazei de date naționale unice.*

5. Capacitate administrativă

Actiuni prioritare:

- **Întocmirea unui studiu privind modalitățile cele mai eficiente de creștere substanțială a capacității administrative a UAT-urilor** în conformitate cu criteriile și principiile cuprinse în prezenta Strategie, care să prezinte modele alternative de raționalizare și reducere a fragmentării administrativ-teritoriale (consolidare teritorială și administrativă sau stimularea cooperării intermunicipale).
- **Elaborarea unor propuneri de politică publică pe baza studiului realizat anterior**, care să detalieze un număr limitat de alternative de creștere a capacității administrative și care să fie supusă deciziei Guvernului.
- **Consultarea largă cu factorii interesați** (reprezentanții APL, societății civile și a populației, inclusiv a grupurilor vulnerabile).
- **Implementarea planului de acțiuni** – elaborarea și adoptarea legislației specifice.

6. Capacitatea instituțională

Actiuni prioritare: 1

- **Perfecționarea sistemului de instruire pentru a asigura creșterea capacității profesionale a resurselor umane**, atât pentru funcționarii publici, cât și pentru aleșii locali, în special în domeniile: planificare strategică participativă; management de proiect; management financiar-bugetar modern; organizarea și asigurarea serviciilor comunale și sectoriale, IT, limbi străine, analiza impactului din perspectiva de gen și drepturilor omului, planificarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea bazată pe drepturile omului și egalitatea de gen.
- **Asigurarea autonomiei locale atât în ceea ce privește structura instituțională, cât și politica de personal, neadmiterea imixtiunii autorităților centrale în structura executivă locală sau raională.**
- **Dezvoltarea cadrului și practicilor privind managementul resurselor umane care să asigure accesul liber și nediscriminatoriu** prin concurs transparent, motivarea, stimularea, stabilitatea în funcție și posibilitățile de avansare în carieră pentru funcționarii publici, inclusiv prin prisma dimensiunii de gen
- **Dezvoltarea în APL a unor mecanisme care să asigure managementul resurselor umane pe bază de performanță**, inclusiv prin prisma dimensiunii de gen

7. Democrație, etică, drepturile omului și egalitatea de gen

Actiuni prioritare:

- **Îmbunătățirea sistemului de alegeri la nivelul APL**, astfel încât să crească semnificativ reprezentativitatea, responsabilitatea și competența aleșilor locali.
- **Clarificarea regimului controlului administrativ de legalitate**, a sistemului de audit, cu respectarea strictă a autonomiei locale.
- **Lărgirea participării publice în procesul de luare a deciziilor la nivel local**, inclusiv prin prisma echilibrului de gen și extinderea/generalizarea metodelor de consultare universală în vederea consolidării democratice la nivelul APL

3.2.PROGRAME ȘI STRATEGII SECTORIALE

3.2.1. Educație: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Educației pentru perioada 2012-2014

Ministerul Educației este organul de specialitate al administrației publice centrale care elaborează și promovează politica de stat în domeniul educației și formării profesionale, racordată la tendințele naționale și internaționale moderne de dezvoltare social-economică, cu misiunea de a asigura accesul la educație pentru toți cetățenii Republicii Moldova pe parcursul întregii vieți.

Prin **Programul de Dezvoltare Strategică pentru perioada 2012-2014**, Ministerul Educației a identificat priorități pe termen mediu în domeniul său de activitate:

- Extinderea serviciilor de educație și dezvoltare timpurie a copilului;
- Asigurarea condițiilor necesare/optime pentru extinderea accesului la educație de bază;
- Promovarea educației incluzive și dezvoltarea alternativelor educaționale;
- Sporirea nivelului de pregătire profesională în învățământul vocațional/tehnic;
- Integrarea învățământului superior în spațiul european;
- Extinderea și diversificarea sistemului de instruire al adulților;
- Diversificarea și dezvoltarea relațiilor de colaborare cu statele lumii și organizațiile internaționale în vederea promovării dezideratelor de integrare europeană;
- Eficientizarea procedurilor de organizare și desfășurare a evaluărilor rezultatelor școlare la toate treptele de școlaritate;
- Implementarea Tehnologiilor Informaționale și Comunicaționale în educație.

Pentru respectarea acestor priorități, Ministerul Educației își propune realizarea de programe pentru îmbunătățirea mediului educațional și introducerea de noi metode de învățământ.

3.2.2. Agricultură: Prioritățile strategice pentru activitățile Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova în anii 2011 – 2015

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova a adoptat următoarele priorități pe termen mediu:

- Implementarea reformei siguranței alimentelor;
- Restructurarea și modernizarea sectorului vitivinicol;
- Susținerea dezvoltării unei infrastructuri de piață moderne;
- Implementarea agriculturii conservative;
- Reforma sectorului de producere a cărnii și laptelui;
- Susținerea dezvoltării producției de energie regenerabilă din deșeuri agricole;
- Reorganizarea resurselor existente de educație și cercetare;
- Reorganizarea sistemului de subvenții în agricultură;
- Implementarea sistemelor informaționale de bază pentru susținerea funcționării lanțului alimentar;
- Suport în dezvoltarea Agriculturii cu Valoare Adăugată;

3.2.3. Economie: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Economiei pentru perioada 2012-2014

Ministerului Economiei are misiunea de a promova creșterea economică calitativă și durabilă pentru asigurarea prosperității tuturor cetățenilor Republicii Moldova.

Prin **Programul de Dezvoltare Strategică pentru perioada 2012-2014**, Ministerul Economiei a identificat priorități pe termen mediu în domeniul său de activitate, după cum urmează:

- Asigurarea creșterii economice durabile;
- Sporirea competitivității economiei naționale;
- Cooperarea economică cu Uniunea Europeană;
- Eliminarea constrângerilor de ordin administrativ pentru mediul de afaceri;
- Promovarea exporturilor și atragerea investițiilor;
- Asigurarea dezvoltării IMM și facilitarea accesului la finanțe;
- Asigurarea securității energetice și promovarea eficienței energetice în sectoarele economiei;
- Dezvoltarea relațiilor bilaterale și a colaborării cu organisme internaționale;
- Dezvoltarea durabilă a comerțului interior;
- Asigurarea unui nivel înalt de protecție a consumatorilor;
- Armonizarea integrală a reglementărilor tehnice naționale cu cele europene și implementarea acestora la nivelul cerințelor din domeniile economiei naționale;
- Asigurarea cadrului normativ-tehnic adecvat, corelat cu practicile europene, care să stabilească cerințele de securitate pentru activitățile desfășurate în domeniul securității industriale;
- Dezvoltarea unui sector industrial al economiei bazat pe tehnologii avansate scientintensive, eficient și competitiv, racordat la standardele europene;
- Implementarea metodelor progresiste de deetatzare și administrare a proprietății publice, inclusiv dezvoltarea și valorificarea mecanismului de parteneriat public-private.

În vederea respectării acestor priorități, Ministerul Economiei își propune realizarea de programe pentru îmbunătățirea mediului fiscal, promovarea exportului, creșterea investițiilor, construirea unei infrastructuri de suport în afaceri și alte acțiuni menite să îmbunătățească mediul economic din Republica Moldova.

3.2.4. Mediu: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Mediului pentru perioada 2012-2014

Ministerul Mediului are misiunea de a asigura realizarea prerogativelor constituționale ale Guvernului prin elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, managementului deșeurilor, folosirii și protecției subsolului, hidroameliorației, gospodăririi resurselor de apă, aprovizionării cu apă și canalizare, reglementării activităților nucleare și radiologice, controlului ecologic de stat, hidrometeorologiei și monitoringului calității mediului.

Prin **Programul de Dezvoltare Strategică pentru perioada 2012-2014**, Ministerul Mediului a identificat priorități pe termen mediu în domeniul său de activitate, după cum urmează:

- Asigurarea durabilității mediului;
- Asigurarea unui cadru adecvat (instituțional, administrativ, politic și legal) pentru protecția mediului și utilizarea durabilă a resurselor naturale, armonizat la legislația și standardele UE în domeniu;
- Asigurarea prevenirii poluării mediului înconjurător și reducerii impactului negativ al activității economice asupra mediului, resurselor naturale și sănătății populației prin integrarea cerințelor de protecție a mediului în politicile sectoriale ale economiei naționale;
- Asigurarea accesului populației la surse sigure de apă și sisteme de canalizare îmbunătățite;
- Îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor, substanțelor chimice toxice și a poluanților organici persistenți în scopul reducerii cantității și a impactului acestora asupra mediului înconjurător, inclusiv prin crearea infrastructurii de colectare, depozitare și de prelucrare/distrugere a lor ;
- Creșterea gradului de împădurire a teritoriului Republicii Moldova, inclusiv prin împădurirea terenurilor agricole degradate;
- Extinderea și dezvoltarea ariilor naturale protejate de stat, asigurarea protecției și conservării biodiversității;
- Asigurarea gestionării, asanării și protejării fondului acvatic, inclusiv a bazinelor râurilor Prut și Nistru prin intermediul colaborării multilaterale în acest domeniu;
- Promovarea energiei regenerabile în baza biomasei, energiei solare și eoliene, instalațiilor cu ciclu închis de utilizare a apelor și a producerii mai pure prin utilizarea tehnologii nonpoluante;
- Reducerea riscurilor și protecția împotriva dezastrelor naturale prin modernizarea și eficientizarea sistemului național de monitoring a stării și evoluției condițiilor hidrometeorologice și a calității mediului;
- Extindere și dezvoltarea cooperării internaționale în domeniul protecției mediului înconjurător;
- Creșterea nivelului de informare, educație și cultură ecologică a cetățenilor prin promovarea campaniilor și acțiunilor naționale de educare și sensibilizare pentru ecologie și dezvoltare durabilă.

Pentru respectarea acestor priorități, Ministerul Mediului își propune realizarea de programe pentru îmbunătățirea politicilor și managementului în domeniul protecției mediului.

3.2.5. Cultură: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Culturii pentru perioada 2012-2014

Ministerul Culturii este responsabil de elaborarea și promovarea politicilor în următoarele domenii: arte profesionale (literatura, teatru, muzica, coreografie, arte plastice, cinematografie, circ), învățământul artistic și industrii culturale, patrimoniu cultural și arte vizuale, arta populară, meșteșuguri artistice (artizanat), activitatea artistică de amatori, cultura scrisă.

Prin Programul de Dezvoltare Strategică pentru perioada 2012-2014, Ministerul Culturii a identificat priorități pe termen mediu în domeniul său de activitate, după cum urmează:

- Dezvoltarea culturii;
- Salvagardarea patrimoniului național și asigurarea accesului larg a cetățenilor la valorile culturale;
- Promovarea valorilor culturale naționale ca parte componentă a patrimoniului cultural European;

În vederea respectării acestor priorități, Ministerul Culturii își propune elaborarea de politici în domeniul culturii și realizarea de programe menite și realizarea de programe menite să îmbunătățească managementul în instituțiile din domeniul culturii.

3.2.6. Finanțe: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Finanțelor pentru perioada 2012-2014

Ministerul Finanțelor este organul central de specialitate responsabil de dezvoltarea și fortificarea politicii în domeniul finanțelor publice, gestiunea fluxurilor bugetare, inițierea, menținerea și consolidarea evidenței tranzacțiilor bugetare, proiectarea și producerea aplicațiilor informatice și instrumentelor, care vor fi utilizate de către autoritățile/instituțiile bugetare, pentru evidența și gestiunea fondurilor publice, administrarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat.

Misiunea Ministerului constă în elaborarea și implementarea politicii statului în domeniul finanțelor publice. Prin Programul de Dezvoltare Strategică pentru perioada 2012-2014, Ministerul Finanțelor a identificat priorități pe termen mediu în domeniul său de activitate:

- Creștere economică durabilă și echilibrată;
- Servicii publice de calitate;
- Descentralizarea puterii;

Pentru respectării acestor priorități, Ministerul Finanțelor își propune elaborarea de politici și management în domeniul bugetar-fiscal realizarea de programe pentru îmbunătățirea metodelor de administrarea a veniturilor bugetului public național.

3.2.7. Protecție socială: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei pentru perioada 2012-2014

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei are misiunea de asigura realizarea prerogativelor constituționale ale Guvernului Republicii Moldova, privind elaborarea, promovarea și realizarea politicii statului în domeniul muncii și protecției sociale.

Prin Programul de Dezvoltare Strategică pentru perioada 2012-2014, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a identificat priorități pe termen mediu în domeniul său de activitate:

- Sporirea accesului populației la măsurile promovate pe piața muncii prin implementarea politicilor active, eficiente și bine orientate;
- Perfecționarea continuă a sistemului de salarizare a angajaților din economia națională;
- Sporirea nivelului de protecție socială a persoanelor asigurate;
- Susținerea adecvată a persoanelor vulnerabile prin direcționarea eficientă a asistenței sociale și prevenirea excluziunii sociale;
- Asigurarea accesului populației la servicii sociale de calitate;
- Asigurarea incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități;
- Creșterea calității vieții familiilor cu copii și copiilor aflați în dificultate prin asigurarea unui mediu protector familial;
- Promovarea egalității șanselor pe plan politic și social-economic prin asigurarea afirmării femeilor.

Pentru respectării acestor priorități, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei își propune elaborarea de politici și dezvoltarea de programe în domeniul protecției muncii și protecției sociale.

3.2.8. Tineret și Sport: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Tineretului și Sportului pentru perioada 2012-2014

Ministerul Tineretului și Sportului are misiunea de elaborare și implementare a politicilor naționale în domeniul tineretului și sportului, orientarea strategică de dezvoltare și modernizare continuă a sistemului instituțional din domeniu, de a crea condiții de participare a tinerilor în viața politică, economică, socială și culturală a țării și de a promova sportului la nivel național și internațional.

Prin Programul de Dezvoltare Strategică pentru perioada 2012-2014, Ministerul Tineretului și Sportului a identificat prioritatea pe termen mediu în domeniul său de activitate, și anume crearea condițiilor pentru realizarea plenară a potențialului tinerilor în viața politică, socială, economică și culturală a țării și promovarea unui mod de viață sănătos.

În vederea respectării acestei priorități, Ministerul Tineretului și Sportului își propune elaborarea de programe menite să asigure un management eficient în domeniul tineretului, culturii fizice, sportului, să consolideze capacități în vederea sporirii nivelului de participare a tinerilor la dezvoltarea socio-economică a țării prin asigurarea oportunităților egale și condițiilor adecvate pentru tineri și să creeze condiții optime în vederea perfecționării, dezvoltării și funcționării sistemului național de cultură fizică și sport.

3.2.9. Transporturi: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor pentru perioada 2012-2014

Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor are misiunea de a asigura realizarea prerogativelor constituționale ale Guvernului privind elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului în domeniul transporturilor (feroviar, aviație civilă, auto, naval) și infrastructurii drumurilor prin transpunerea în viață, în baza legilor republicii și decretelor Președintelui Republicii Moldova a acestora.

Prin Programul de Dezvoltare Strategică pentru perioada 2012-2014, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor a identificat priorități pe termen mediu în domeniul său de activitate, după cum urmează:

- Liberalizarea și dezvoltarea piețelor de transport;
- Promovarea Republicii Moldova ca țară de tranzit și alinierea transportului autohton la condițiile europene de transport;
- Restabilirea și dezvoltarea căilor navigabile interne ale Republicii Moldova;
- Gestionarea responsabilă și eficientă a sistemului de transport, dezvoltarea și modernizarea transportului de mărfuri și pasageri conform standardelor europene;
- Dezvoltarea transportului naval, extinderea flotei comerciale navale și dezvoltarea continuă a sistemului de porturi multimodale în Republica Moldova;
- Asigurarea procesului de integrare europeană și implementarea standardelor UE în domeniul transporturilor și infrastructurii drumurilor.

Pentru respectării acestor priorități, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor își propune elaborarea de politici și dezvoltarea de programe menite să reformeze transportul din Republica Moldova și să fortifice rolul autorităților responsabile.

3.2.10. Tehnologie Informațională: Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Tehnologiei Informației și Comunicațiilor pentru perioada 2012-2014

Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor are misiunea de a asigura dezvoltarea durabilă a tehnologiei informației și comunicațiilor.

Prin Programul de Dezvoltare Strategică pentru perioada 2012-2014, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor a identificat priorități pe termen mediu în domeniul său de activitate:

- Economie națională bazată pe infrastructura tehnologiei informației și comunicațiilor modernă;
- Tehnologiile informației și comunicațiile accesibile tuturor cetățenilor.

În vederea respectării acestei priorități, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor își propune elaborarea de programe menite să creeze o infrastructură a Tehnologiei Informației și Comunicațiilor eficientă și competitivă și să realizeze incluziunea digitală a populației.

3.2.11. Sănătate: Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Sanatate 2008-2017

Ministerul Sănătății are misiunea de îmbunătăți sănătatea publică prin consolidarea sistemului de sănătate, asigurarea accesului echitabil la servicii de sănătate de calitate și cost-eficiente, protecția împotriva riscurilor financiare asociate cu serviciile de sănătate, îmbunătățirea receptivității sistemului la necesitățile, preferințele și așteptările adecvate ale populației, precum și de a susține și promova intervențiile de prevenție, protecție, promovare a sănătății și prin oferirea posibilităților de alegere a unui mod de viață sănătos.

Prin implementarea Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Sanatate, Ministerul Sănătății își propune crearea unui sistem de sanatate care să asigure:

- echitate în alocarea resurselor și accesul populației la servicii de sanatate;
- servicii centrate pe pacient, satisfacția reală a utilizatorilor pentru serviciile de sanatate;
- servicii de sanatate de calitate, la cel mai bun raport cost-calitate;
- responsabilități clar definite ale tuturor partilor implicate în procesul de prestare a serviciilor de sanatate.

În vederea realizării obiectivelor menționate, Ministerul Sănătății își propune elaborarea de programe menite să protejeze cetățenii de riscurile financiare în accederea spre serviciile de sănătate și să reducă inegalitățile în utilizarea și distribuirea serviciilor de sănătate.

3. 3. CONTEXTUL REGIONAL – REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD

RDN este cea de a doua regiune mare de dezvoltare, după Regiunea de Dezvoltare Centru. RDN se clasifică pe locul doi în termeni de Valoare Adăugată Brută (VAB) regională și VAB pe cap de locuitor, fiind depășită doar de Regiunea de Dezvoltare Chișinău. Această performanță se datorează folosirii capacității industriale și industrial-agricole existente a regiunii atât de către un număr tot mai mare de companii locale, cât și de către investitorii străini.

Viziunea RDN:

Regiunea de Dezvoltare Nord va fi o regiune dinamică și unită, unde generațiile prezente și viitoare vor avea o calitate înaltă a vieții, provenind din diversificarea activităților economice, deschiderea spre inovațiile tehnologice, un mediu înconjurător sănătos și o cultură regională distinctă. Fiecare va avea oportunitatea să-și realizeze pe deplin potențialul propriu.

În acest context, următoarele obiective strategice au fost formulate în susținerea realizării viziunii:

Obiectivul general:

Dezvoltarea echilibrată a Regiunii de Dezvoltare Nord, prin diversificarea activităților economice cu un capital uman competitiv pe piața muncii și prin deschiderea spre inovațiile tehnologice prietenoase mediului înconjurător.

Obiective specifice:

- Dezvoltarea infrastructurii de utilități publice și căi de acces pentru ridicarea atractivității investiționale și nivelului de trai al locuitorilor regiunii.
- Îmbunătățirea mediului de afaceri prin susținerea dezvoltării antreprenoriatului și inovațiilor tehnologice în regiune.
- Ridicarea gradului de ocupare prin creșterea competitivității capitalului uman pe piața muncii și crearea noilor locuri de muncă.
- Fortificarea teritoriilor cu potențial de creștere și reducerea disparităților din regiune.
- Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice
- Eficientizarea energetică a clădirilor și promovarea utilizării surselor regenerabile de energii.

IV. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC A R.BRICENI

Analiza situației este un capitol care crează o imagine de ansamblu cuprinzătoare a tendințelor sociale și economice de dezvoltare raională și cuprinde următoarele domenii:

- ⇒ **Localizare geografică și dezvoltare spațială**, care prezintă structura administrativă și aspectele de mediu, ce țin de rețeaua hidrologică, zonele naturale protejate, resursele minerale disponibile, caracteristicile climatice ale regiunii etc.;
- ⇒ **Demografie**, care arată structura populației, dezagregată după factorii de sex, vîrstă, prezentînd totodată și unele tendințe în procesul migrațional;
- ⇒ **Conectivitate, accesibilitate și infrastructură**, care oferă informații cu privire la rețelele locale- și raionale de drumuri, rețelele de alimentare cu apă și canalizare, gaz, electricitate, accesul la rețeaua Internet;
- ⇒ **Dezvoltarea economică**, care include profilul sectorial al raionului;
- ⇒ **Serviciile socială**, care descriu așa domenii ca educația, asistența socială, medicina, cultura, etc.;

Tabelul 1. Date generale privind raionul Briceni (Sursa. BNS 2012)

Populația , persoane mii	74,4
Ponderea, %	2,09
Populația rurală, %	79,3
Populația urbană, %	20,7
Suprafața, km2	814,44
Ponderea, %	2,68
Densitatea, loc/km2	91,4
Investiții total, mii MDL	74043,2
Investiții per capita, MDL	995,2
Total localități	39
Administrații publice locale de nivelul 1, unități	28

4.2. Amplasarea geografică și dezvoltarea spațială

4.2.1. Date generale

Raionul Briceni este amplasat în partea de nord-vest a Republicii Moldova la circa 200 km de Chișinău. La nord raionul are hotare administrative cu Ucraina, la nord-est cu raionul Ocnița, la sud-est cu raionul Edineț, la vest și sud-vest cu România. Raionul este fondat în anul 1964. Populația raionului la 01.01.2013 constituia 74400 de locuitori, ceea ce constituie o densitate a populației egală cu 91,4 locuitori/km². Administrativ raionul are în componența sa 28 UAT, 39 localități și 2 orașe.

Conform datelor cadastrale de la 01.01.2012 suprafața totală a teritoriului raionului constituie 81,4 mii ha, inclusiv terenuri cu destinație agricolă - 47,7 mii ha (58,7%), fondul silvic - 9,8 mii ha (12 %), fondul apelor - 2,9 mii ha (3,5%).

Bonitatea medie a solului pe teritoriul raionului conform datelor din Cadastrul Funciar al Republicii Moldova este 72 puncte, bonitatea medie a solului pe teritoriul republicii este de 63 puncte.

Total teritoriul localităților constituie 81,4 mii ha, inclusiv teritoriul urban 2070,8 ha, teritoriul rural - 79373,7 ha.

După forma de proprietate teritoriul raionului se clasifică:

- proprietate privată - 70818 ha (87% din suprafața totală a terenurilor);
- proprietate publică - 10626 ha (13%);

În componența raionului sunt 39 localități, inclusiv:

- orașe 2
- sate (comune) 26
- localități din componența satelor (comunelor) 37

În raion activează 19.527 agenți economici, inclusiv:

- întreprinderi individuale -1.069
- gospodării țărănești - 17.989
- societăți pe acțiuni -27
- societăți cu răspundere limitată - 184
- cooperative - 32
- întreprinderi de comerț -19
- întreprinderi de stat -20
- asociații de asigurare - 19
- asociații de gospodării țărănești -2
- organizații bugetare, obștești -166.

Raionul este traversat de traseul auto M-14 Brest-Odesa .

Adresa juridică: MD-4700, Republica Moldova, raionul Briceni, or. Briceni, str.Independenței, nr. 48

Adresa electronică (email): economiebriceni2006@rambler.ru

Pagina web - www.briceni.md

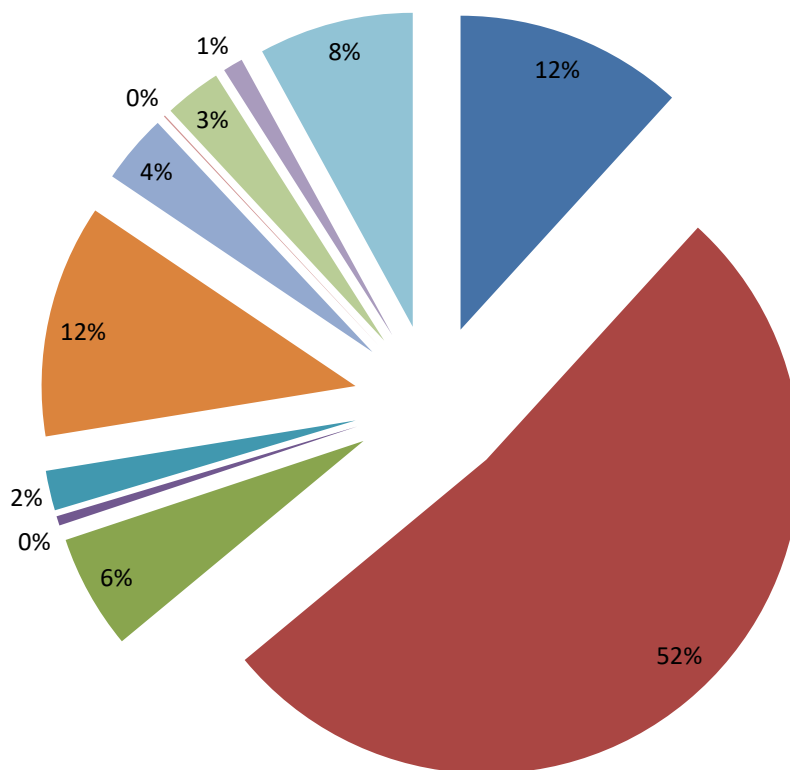

Tabelul 2. Suprafața terenurilor din r.Briceni, 01.01.2013

№	Total teritorii	2013	
		ha	% din totalul teritoriului
1	2	3	4
1	Total teritorii	81444	100
2	Total terenuri în intravilanul localităților	9581	11,76
	inclusiv: - mediul urban	1014	1,25
	- mediul rural	8567	10,52
3	Terenuri agricole în extravilanul localităților	47739	58,62
	inclusiv, - pe categorii de utilizare		
	- arabil	42529	52,22
	- livezi, vii	4813	5,91
	- terenuri cu altă destinație	397	0,49
4	Terenuri cu destinație industrială, transport etc.	1670	2,05
5	Păduri	9784	12,01
6	Suprafețe acvatice	2908	3,57
7	Terenuri destinate protecției naturii	54	0,07
8	Drumuri	2380	2,92
9	Terenuri degradate	840	1,03
	din care - ravene	60	0,07
	- alunecări de terenuri	780	0,96
10	Alte terenuri	6488	7,97

Total teritorii

- terenuri în intravilanul localităților
- livezi
- Terenuri cu destinație industrială, transport
- Suprafețe acvatice
- Drumuri
- Alte terenuri
- arabil
- terenuri cu altă destinație
- Păduri
- Terenuri destinate protecției naturii
- Terenuri degradate

4.2. Mediul

Relieful raionului Briceni cuprinde Podișul Moldovei în partea de nord și Cîmpia Prutului de Mijloc – la vest. Relieful, în mare parte, reprezintă o cîmpie deluroasă, dezmembrată de văi, cu o înclinație generală din nord-vest spre sud-est. Relieful raionului este influențat de procesele exogene (alunecări de teren și eroziuni). Aceste fenomene au o frecvență de 10-30 alunecări de teren la 100 km². Ravenele în urma eroziunilor se formează în mediu cu o frecvență de 5 ravene la 10 km².

Teritoriul raionului este afectat de alunecări de teren iar pe o mare parte sunt răspândite ravenele. Din tot teritoriul raionului 546 ha sunt afectate de alunecări de teren și 59,9 ha de ravene. Alunecările de teren sunt mai răspândite în apropierea satelor Criva, Drepcăuți, Balasinești, Tețcani, Corjeuți, Șireuți și Trebisăuți. Teritoriile supuse inundațiilor sunt în apropierea de satele Criva, Drepcăuți, Șireuți și Trebisăuți.

Conform condițiilor geotehnice, după gradul favorabilității, teritoriul r-ului Briceni poate fi divizat în 4 zone:

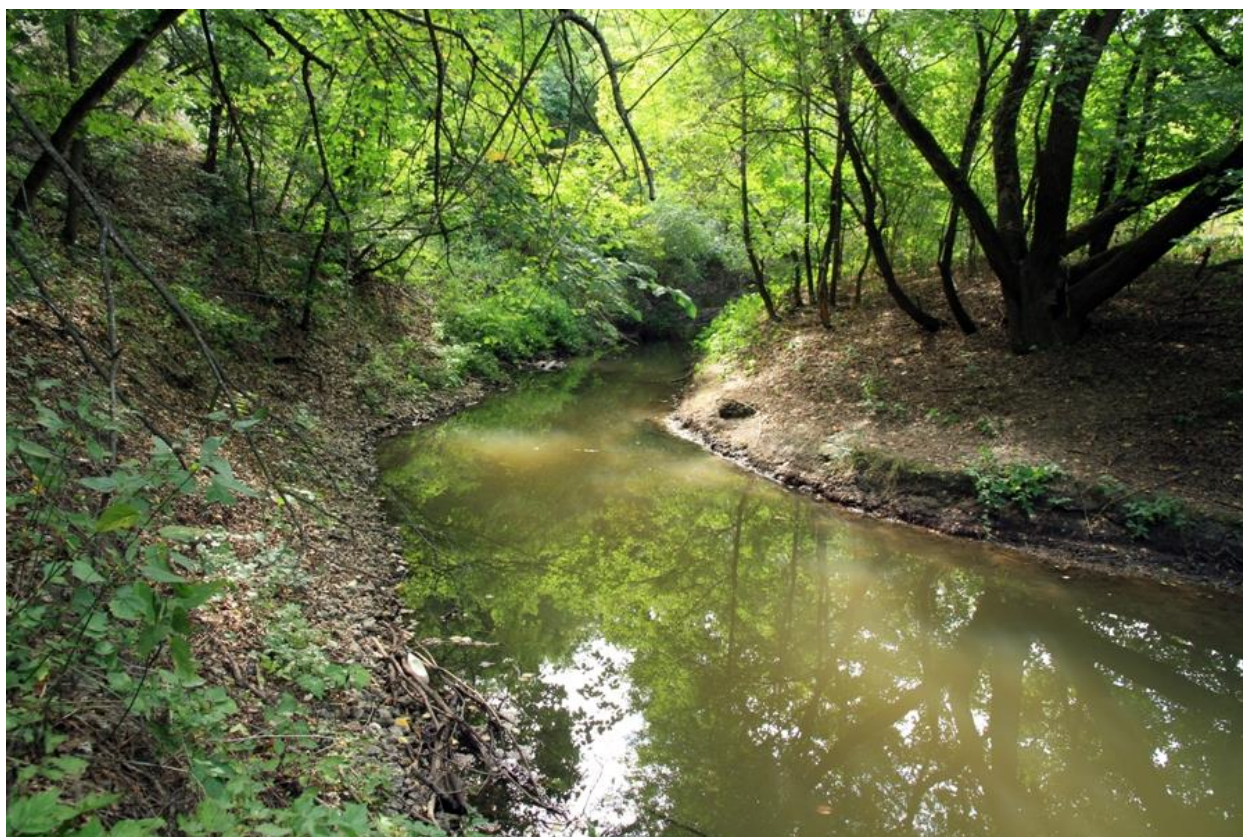
- **Zona A** - zona centrală și de nord a raionului. Zona evidențiată se caracterizează prin relief plat și lin. Procesele geologice periculoase sunt dezvoltate slab, avînd impact nesemnificativ asupra construcțiilor existente. Versanții cu alunecări străvechi se află în stare stabilă, urme ale activizării alunecărilor contemporane practic lipsesc. Unele sectoare separate ale luncilor râurilor și vîlcelor pot fi inundate de debitul torențial.
- **Zona B** - zona centrală și de est a raionului (bazinul r. Lopatnic). În limitele zonei evidențiate, relieful este mai accidentat, versanții au pantele mai abrupte, în mare parte derodate de alunecările vechi cu urme ale activizării alunecărilor contemporane.
- **Zona C** - partea de sud-vest a raionului (zona Prepruteană). Zona nominalizată se caracterizează prin relief complicat, fragmentat de afluenții r. Prut. Lunca r. Prut și localitățile din această zonă parțial sunt inundate de apele de viituri. În regiunea s. Criva și Drepcăuți se dezvoltă carsturi în depozitele de calcare și gips.
- **Zona D** - periferia de est a raionului. Relieful zonei este fragmentat de r. Draghiște și Racovăț, a căror versanții de stînga, pe toată lungimea sa sunt derodați de procesele de alunecări străvechi. Pe versanții cu alunecări străvechi pretutindeni se dezvoltă alunecări active contemporane, care ocupă aproximativ 10 % din teritoriu.

Clima este de tip continental, cu veri călduroase și secetoase și cu ierni reci. Cantitatea medie anuală a precipitațiilor variază între 430-770 mm. Temperatura medie anuală constituie +9 grade pe scara Celsius. Minimul absolut al temperaturii înregistrate a fost -36 C, iar temperatura medie în luna ianuarie este de minus 4 C. Maximumul temperaturii înregistrate a fost +38 C, iar media temperaturii în luna iulie o constituie +21 C.

Tabelul 3. TEMPERATURA AERULUI (media lunară și anuală)
Stația meteorologică Briceni și anii de observație

	Lunile	2008	2009	2010	2011
1.	Ianuarie	-2,4	-2,8	-7,4	-2,6
2.	Februarie	1,2	-0,2	-2,9	-3,8
3.	Martie	5,0	2,4	3,1	1,9
4.	Aprilie	9,9	11,1	10,3	9,6
5.	Mai	14,4	15,1	16,2	15,8
6.	Iunie	19,0	19,1	19,4	19,5
7.	Iulie	19,8	21,4	21,8	21,1
8.	August	20,5	19,7	22,4	19,7
9.	Septembrie	13,6	16,7	13,9	16,7
10.	Octombrie	10,5	9,2	5,9	7,7
11.	Noiembrie	4,0	5,4	8,2	2,2
12.	Decembrie	0,5	-2,1	-4,3	1,7
13.	Media anuală	9,7	9,6	8,9	9,1

Raionul agroclimateric de nord se caracterizează prin condiții optime de umiditate, cu cea mai scurtă perioadă de vegetație activă (175 – 182 zile). Pentru comparație: în Regiunea Sud acest indicator constituie 180 - 190 zile și cu cea mai scurtă perioadă a duratei fără înghețuri (178 -188 zile). În regiune sînt condiții agroclimaterice favorabile pentru creșterea cerealelor, sfeclei de zahăr, floarei-soarelui, tutunului și pomilor fructiferi.

Tabelul 4. Precipitații atmosferice (cantitatea lunară și anuală) și alte date meteorologice

Statia meteorologică Briceni și anii de observație

Nr.	Cantitatea lunară de precipitații, mm	2008	2009	2010	2011
1.	Ianuarie	27	32	62	20
2.	Februarie	19	32	40	46
3.	Martie	27	40	23	25
4.	Aprilie	127	9	34	28
5.	Mai	54	24	109	23
6.	Iunie	37	95	205	120
7.	Iulie	212	41	196	65
8.	August	71	34	38	51
9.	Septembrie	89	4	76	12
10.	Octombrie	46	67	45	24
11.	Noiembrie	29	23	56	5
12.	Decembrie	35	44	76	20
13.	Cantitatea anuală de precipitații, mm	773	445	960	439
14.	Numărul zilelor cu precipitații 0,1 mm și mai mult	146	132	159	120
15.	Umiditatea relativă a aerului, %	76	71	76	71
16.	Viteza medie anuală a vântului, m/s	2,3	2,1	2,3	2,2
17.	Durata luminii solare, ore			1874	2257

Astfel numărul zilelor cu precipitații 0,1 mm și mai mult variază de la 120-159 zile, iar viteza anuală a vântului de la 2,1-2,3 m/s. De asemenea putem menționa că durata luminii solare variază de la 1874 la 2257 ore, iar umiditatea relativă a aerului se încadrează în limitele 71-76%.

O altă caracteristică a raionului este frecvența înaltă a inundațiilor, ploilor excesive, alunecărilor de teren și vulnerabilitatea sporită față de hazardurile climatice și sporirea variabilității climei.

Rețeaua hidrologică include râul Prut, care reprezintă și graniță naturală la vest. Bazinul hidrografic al râului Prut include afluenții: a) Larga, b) Vilia, c) Draghiște, d) etc..

Bazinul hidrografic al raionului Briceni întrunește în sine 219 bazine acvatice cu o suprafață totală de 1186,347 ha, dintre care 6 sunt uscate și 2 semisecate. E de menționat, că 205 de bazine acvatice sînt subordonate și gestionate de către primăriile satelor, comunelor, orașelor din zonă, 14 bazine sunt private. Din cele 219 iazuri starea barajelor este satisfăcătoare la 94, celelalte sunt avariate și necesită de a fi reparate.

Teritoriul raionului Briceni este traversat de 9 râuri și râulețe și anume: „Draghiște”, „Vilia”, „Larga”, „Lopatinca”, „Medvejca” și altele nesemnificative, cu o lungime totală de 211,87 km, lungimea căror în intravilanul localităților constituie – 65,9 km, iar cea din extravilan

– 145,97 km. În cadrul acțiunii „Rîu curat de la sat la sat”, „Cea mai verde și mai salubă localitate” sub egida I.E. Briceni, a Consiliului Raional Briceni cu participarea .A.P.L. de nivelul I, agenților economici, elevilor instituțiilor preuniversitare și medii de specialitate în vara anului 2012, au fost curățate de diferite deșeuri, vreascuri, etc., albia și fîșiile riverane a rîurilor sus menționate, pe o lungime de 49 km.

Resursele acvatice a raionului sunt prezentate de apele de suprafață și cele subterane. La apele de suprafață se referă r. Prut cu afluenții de stînga Vilia, Draghiște, Lopatnic, Racovăț etc. Actualmente apele subterane sunt principala sursă de alimentare cu apă a raionului. Zăcămintele de ape subterane potabile sunt localizate în apropierea or. Lipcani și s. Caracușenii Noi în celelalte localități ale raionului apele subterane pot fi utilizate numai în scopuri tehnice. Pe teritoriul raionului se află două zăcăminte de ape minerale potabile zăcămintul "Rososeni" - rezervele estimate constituie 95 m³/zi. Apele din acest zăcămint se caracterizează prin conținut de clorură de sodiu și sunt destinate pentru tratarea diverselor maladii a căilor gastrointestinale, biliare etc. La 0,5 km nord de s. Tabani se află zăcămintul "Tabani" - rezervele estimate ale zăcămintului 130 m³/zi. Apa minerală naturală hidrocarbonată, magneziană, sodică, calcică.

Solurile. Resursa naturală principală a raionului sînt solurile cu bonitate înaltă, care permit obținerea recoltelor înalte la culturile tehnice agricole. Pe teritoriul raionului se întîlnesc următoarele tipuri de soluri: cernoziomurile tipice; argiloiluviale; levigate; cambice; freatic umede; soluri cenușii. Bonitatea medie a solurilor din raion este de 74 puncte (din 100 posibile). Aceste caracteristici ale solului permit obținerea performanțelor în agricultură. 47739 ha din totalul suprafeței a raionului sînt terenuri agricole, ceea ce constituie 58,6% din suprafața totală a raionului (pentru comparație în RDN acest indicator este de 70%). Din punct de vedere agroclimateric și a calității solurilor, în raion sînt condiții favorabile pentru creșterea cerealelor și culturilor tehnice (zahăr, floarea soarelui, tutun etc.). Totodată, aici există cea mai scurtă perioadă de vegetație activă și cea mai scurtă perioadă a duratei fără înghețuri. În raion sînt condiții inadecvate pentru creșterea culturilor cu perioada de vegetație mai mare. Însă degradarea și contaminarea excesivă a solului, stimulate de predominarea practicilor agricole neprietenoase mediului, eroziune, carst și alunecări de teren, precum și de stocarea neadecvată a chimicalelor agricole cu termen expirat, provoacă o situație critică în domeniul mediului. La aceste probleme se mai adăugă și problema gestionării nesustenabile a deșeurilor solide și lichide, cota foarte redusă a deșeurilor reciclate și a emisiilor gazoase colectate.

Resursele minerale solide în majoritatea cazurilor sînt folosite ca materiale de construcție. Calcarele pentru construcții sînt larg răspîndite în raion în regiunea s. Beleavineț. Resursele de gips sînt localizate în s. Criva. Importante resurse de nisip și prundiș sunt localizate în lunca r. Prut (Criva, Drepcăuți, Lipcani, Șirăuți, Pererîta, etc.)

Surse de ape minerale. Raionul dispune de anumite surse de ape minerale (Criva, Tabani, Caracușenii Vechi, etc.). În prezent acest potențial curativ- balneologic nu este exploatat.

Aerul. În ultimele decenii s-a redus poluarea aerului de la sursele staționare, în temei datorită înlocuirii masive a combustibilului solid cu gaz natural în sectorul energetic și de termificare. Emisiile în atmosferă de la sursele staționare s-au redus cu aproape 25% din 1999 pînă în 2004, cauza fiind staționarea întreprinderilor industriale, dar este în creștere în perioada 2000-2010 datorită creșterii numărului de transport auto – în majoritate, cu o vechime mare. Astfel, emisiile în atmosferă au crescut cu aproape 30%. O soluție pentru îmbunătățirea factorilor de mediu și protecției aerului atmosferic ar fi implementarea pe larg a tehnologiilor nepoluante, dotarea întreprinderilor cu mijloace performante de purificare.

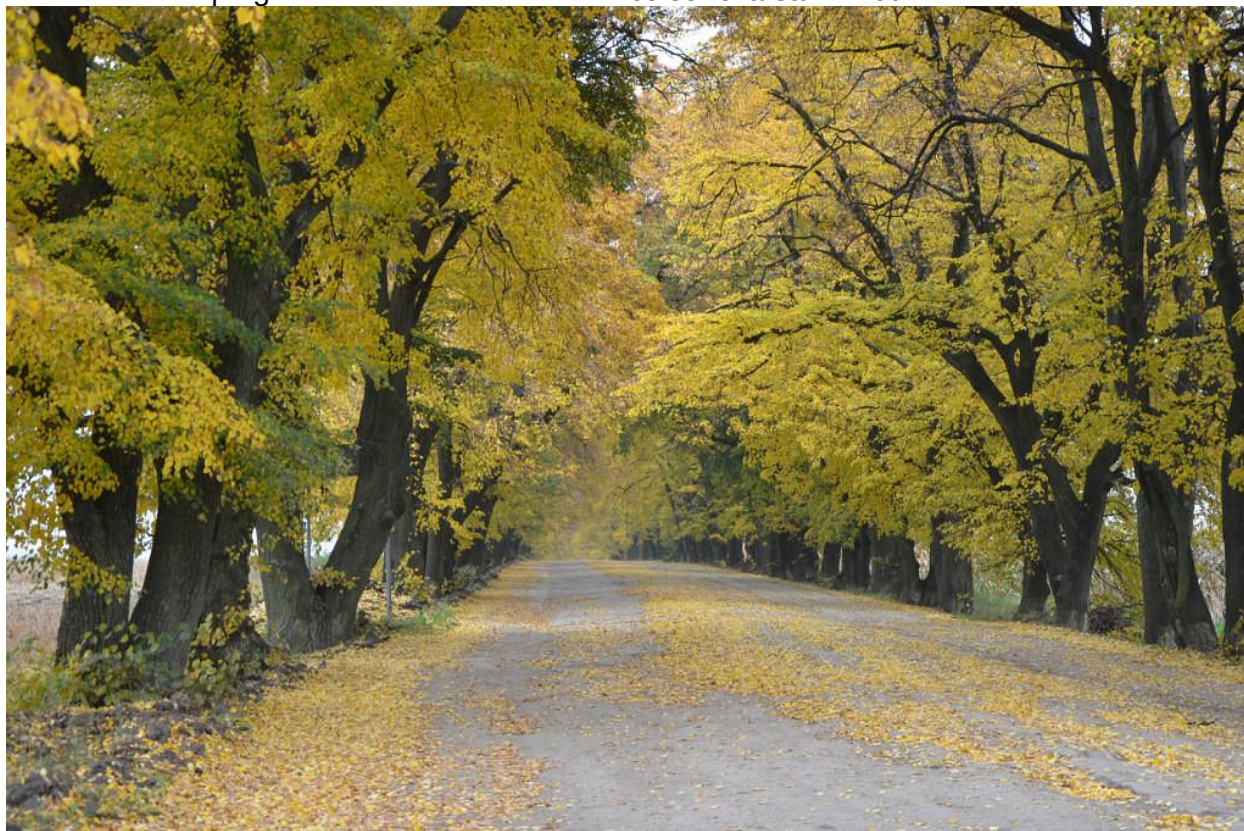
Fondul forestier. Suprafața acoperită cu păduri în raza teritorial - administrativă Briceni constituie 8653,27 ha, cea mai mare suprafață de împădurire 7790,7 ha aparține Gospodăriei Silvice de Stat Edineț – (Ocolul Silvic Lipcani S-3598,6 ha, Ocolul Silvic Briceni S-4192,10 ha), care monitorizează schimbările ce apar în acest domeniu. 9 ha de padure este proprietate privată a SRL „Pimpinella” amplasată în satul Pererita r-ul Briceni, restul suprafețelor împădurite în mărime de 853,57 ha dețin primăriile raionului Briceni Deforestarea intensivă,

reducerea biodiversității, arealelor umide, fișiiilor forestiere, spațiilor protejate de stat și utilizarea insuficientă și nesustenabilă a resurselor energetice locale afectează potențialul turistic și recreativ bogat. Rata de împădurire în raion la moment constituie circa 12 %.

Zonele naturale protejate.

Pe teritoriul raionului sub protecția statului se află 19 arii naturale protejate de stat: monumentele naturale geologice și paleontologice "Meandru de la Pererîta" situat la sud de satul Pererîta suprafața 5,0 ha, "Peștera carstică Emil Racoviță și zona carstică adiacentă" în apropierea s. Criva - 80 ha, rezervațiile peisagistice "Tețcani" la nord de satul Tețcani - 133,2 ha, "Complexul geologic și paleontologic din bazinul râului Lopatnic" de-a lungul râului Lopatnic - 399,5 ha, rezervația silvică "Rosoșeni" - 147,5 ha, sectorul reprezentat cu vegetație de stepă "Caracușeni" - 4,0 ha rezervația naturală de plante medicinale "Rosoșeni" - 363,0 ha, monumentele de arhitectură peisagistică "Parcul din satul Pavlovca" – satul Pavlovca - 18,3 ha și "Aleea de tei dintre satele Pavlovca și Larga" situată între satele Pavlovca și Larga - 1,36 ha. Suprafața totală a ariilor naturale din raion alcătuiește 1295,4 ha, ceea ce constituie 1,6% din suprafața totală a raionului.

Parcul de la Pavlovca (suprafața totală 18,3 h) a fost fondat în anii 1900-1908 pe moșia boierilor Crupenschi și este unul dintre cele mai de preț obiecte ale artei peisagistice din RM. În parc cresc circa 60 de specii de arbori și arbuști, dintre care majoritatea sunt exotici așa ca molidul din Arizona, teiul caucazian, plopul balzamic, frasinul american s.a. Pe teritoriul parcului se află un izvor cu praguri din roci de diferite culori ce se revarsă în Prut.

În 1959 în urma unei explozii în cariera de gips din satul Criva a fost descoperită intrarea în una din cele mai mari peșteri din lume, „**Emil Racoviță**”. În 1977 sunt întreprinse primele cercetări științifice de către sectorul de geografie al Institutul Pedagogic din Tiraspol. În 1978-1980 prin continuarea cercetărilor se cartografiază peste 60 de km de subteran. În 1991 este adoptată Hotărîrea Guvernului R. Moldova nr. 664 „Cu privire la protecția de către stat a peșterii carstice din preajma satului Criva, raionul Briceni”.

Peștera este de tip labirint, concentrația CO₂ în peșteră este sporită, în unele sectoare ajungând pînă la 2-4%. Galerile, în marea lor majoritate, au pereții acoperiți cu argile fine de diferite culori, în totală armonie cu nuanțele de alb, roz, roșu, negru sau albastru care acoperă pereții de gips. Contrast accentuat și de cele două fîntîni adînci care, împreună cu cele peste 20 de lacuri subterane, formează un ansamblu inedit creat de natură. Despre mărimea sălilor subterane descoperite ne putem da seama după denumirea lor: „Sala de o sută de metri”, „Sala așteptărilor”, „Soborul”. Unele săli au primit denumirea în dependență de statuetele create de către natură, care aveau forme variate: „Sala Cîinelui”, „Sala Pinguinului”, „Cimitirul Dinozaurilor”.

Tabelul 5. Ariile naturale protejate de Stat din r.Briceni

Nr. d/o	Deţinătorul	Denumirea obiectului/complexului	Amplasamentul	Suprafaţa(ha)	
				În lege	În natură
1	Gospodăria Silvică de Stat Edineţ, Ocolul Silvic Briceni	Arbore secular – păr pădureţ	Ocolul Silvic Briceni, parcela 70, subparcela C1	-	-
2	Gospodăria Silvică de Stat Edineţ, Ocolul Silvic Briceni	3 arbori seculari – stejar pedunculat	Ocolul Silvic Briceni, parcela 70, subparcela C1	-	-
	Gospodăria Silvică de Stat Edineţ, Ocolul Silvic Briceni	2 arbori seculari – stejar pedunculat	Ocolul Silvic Briceni, parcela 19, subparcela C1	-	-
4	Gospodăria Silvică de Stat Edineţ, Ocolul Silvic Briceni	Arbore secular – stejar pedunculat	Ocolul Silvic Briceni, parcela 58, subparcela E	-	-
5	Gospodăria Silvică de Stat Edineţ, Ocolul Silvic Briceni	Arbore secular – stejar pedunculat	Ocolul Silvic Briceni, parcela 21, subparcela C	-	-
6	Gospodăria Silvică de Stat Edineţ, Ocolul Silvic Briceni	Arbore secular – stejar pedunculat	Ocolul Silvic Briceni, parcela 58, subparcela G	-	-
7	Gospodăria Silvică de Stat Edineţ, Ocolul Silvic Lipcani	Arbore secular – stejar pedunculat	Ocolul Silvic Lipcani, parcela 9, subparcela C	-	-
8	Gospodăria Silvică de Stat Edineţ, Ocolul Silvic Lipcani	Arbore secular – stejar pedunculat	Ocolul Silvic Lipcani, parcela 47, subparcela F	-	-
9	Primăria or. Lipcani	Arbore secular – stejar pedunculat	Parcul de cultură şi odihnă Lipcani	-	-
10	Gospodăria Silvică de Stat Edineţ, Ocolul Silvic Briceni primăria s. Trebisăuţi, raionul Briceni	Complexul de soluri cenuşii şi cenuşii închise de pădure (în pădure) al zonei de silvostepă din Nordul Moldovei	Ocolul Silvic Briceni, Trebisăuţi, parcela 90 - C,E,F,G 91- A,E,F,N primăria s. Trebisăuţi, raionul Briceni	50	50
11	Gospodăria Silvică de Stat Edineţ, Ocolul Silvic Briceni primăria s. Caracuşenii Vechi, s. Corjeuţi, raionul Briceni	Complexul geologic şi paleontologic din bazinul râului Lopatnic	De-a lungul r. Lopatnic de la Sud-Est, s. Caracuşenii Vechi până la s. Corjeuţi, văgăunile 1,2,3 se află pe teritoriul s. Caracuşenii Vechi (94,91,107 ha); iar 4 şi 5 (58 şi 43 ha), în s. Corjeuţi, Ocolul Silvic Briceni (parcela 76, 77)	452	452
12	Gospodăria Silvică de	Rezervaţia de	Se află în interiorul	368	368

Planul strategic de dezvoltare socio-economic al raionului Briceni

	Stat Edineț, Ocolul Silvic Briceni	plante medicinale Rosoșeni	pădurii Rosoșeni la 3-5 km mai la Vest de șoseaua Briceni, satul Rosoșeni, parcela 25, 26, 27, 30, 31, 32, 35, 36.		
13	Primăria Larga, raionul Briceni	Aleea de tei dintre satele Pavlovca și Larga	Șoseaua ce unește satele Larga și Pavlovca	3	3
14	Primăria Criva, raionul Briceni	Peștera casnică "Emil Racoviță"	Se află mai la Vest de satul Criva, la 900 m mai la Nord de șoseaua Briceni-Cernăuți	80	80
15	Gospodăria Silvică de Stat Edineț, Ocolul Silvic Briceni	Rezervații Naturale Silvice Rosoșeni	În interiorul pădurii Rosoșeni la 3-5 km mai la Vest de șoseaua Briceni, s. Rosoșeni, parcela 14 A, 18,19	149	149
16	Gospodăria Silvică de Stat Edineț, Ocolul Silvic Briceni	Rezervație cu vegetație silvică Caracușenii-Vechi	Se află în sectorul pădurii Caracușenii-Vechi, parcela 75 M, subparcela 74 R	4,2	4,2
17	Spitalul de psihiatrie din orașul Bălți	Parcul din s. Pavlovca	Com. Larga, s. Pavlovca, raionul Briceni, la 22 km de calea centrul raionului Briceni, 8 km de la ferată, 4,5 km de la comună	18,3	18,3
18	Primăria Pererita, raionul Briceni	Meandru de la Pererita	La Sud de s. Pererita	5	5
19	Gospodăria Silvică de Stat Edineț, Ocolul Silvic Lipcani, primăria s. Tețcani, raionul Briceni	Rezervația peisagistică Tețcani	La Nord de s. Tețcani, Ocolul Silvic Lipcani, parcela 48 și 49	164	164
	TOTAL			1295,4	1295,4

Dezvoltarea teritorială și resurse naturale

Analiza SWOT

<u>Puncte tari</u> • procent satisfactor de terenuri cu plantații forestiere • prezența resurselor acvatice • largirea suprafețelor plantate cu soiuri moderne de livezi cu suportul investițiilor private și bugetare de stat • creșterea suprafețelor plantate cu paduri • prezența terenurilor sub construcții • prezența luncii r.Prut • bonitate sporită a solurilor • prezența și exploatarea resurselor considerabile de gips și calcar • prezența resurselor naturale, inclusive rezerve minerale utile și resurse acvatice calitative și peizajistice • condiții agro-climaterice favorabile • așezare geografică favorabilă (nordul Republicii Moldova) • prezența Euroregiunii „Prutul de Sus” • prezența rezervațiilor naturale • rețea de drumuri dezvoltată (drumuri naționale, internaționale) • prezența căii ferate • amplasarea avantajoasă în raport cu UE, România și Ucraina • prezența zonelor umede	<u>Puncte slabe</u> • cota mică de terenuri sub pășuni • terenuri insuficiente amenajate pentru irigare • lipsa utilităților și serviciilor publice • suprafețe mici destinate terenurile fondului silvic aflate în proprietatea publică a UAT • lipsa Planului Local de Acțiuni de Mediu • implicare slabă a populației în domeniul • lipsa serviciilor de tratare a deșeurilor menajere • folosirea practicilor neprietenoase mediului în agricultură • mijloace bugetare insuficiente pentru realizarea măsurilor de amenajare • grad înalt de poluare a apelor • lipsa Planurilor Urbanistice Generale • cota mică a fondului de rezervă a terenurilor pentru dezvoltarea socială a localităților din raion • deteriorarea infrastructurii de bază. • existența unor zone predispuse la dezastre naturale (inundații). • lipsa proiectelor intercomunitare. • nivel de amenajare redus. • starea precară a drumurilor locale. • utilizare nerațională a resurselor . • accesibilitate redusă. • disparități privind dezvoltarea teritoriului.
<u>Oportunități</u> • utilizarea terenurilor în circuitul agricol • acces la resurse acvatice stabile • acces la granturi și fonduri externe • participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord • utilizarea rațională a resurselor locale • utilizarea rațională a resurselor forestiere • participare la proiecte transfrontaliere • realizare de proiecte intercomunale • crearea și dezvoltarea a 4 poli de creștere teritoriale (Briceni, Lipcani, Corjeuți, Larga)	<u>Riscuri</u> • agricultură supusă riscurilor și cataclismelor naturale • impactul crizei economice globale și naționale • instabilitate politică • abandonarea activităților agricole • cataclisme naturale (inundații, înghețuri, etc.)

4.3. Protecția mediului înconjurător.

4.3.1. Protecția aerului. Aerul reprezintă o altă componentă de bază a mediului, care necesită de a fi monitorizată și gestionată corect și continuu. Calitatea aerului atmosferic în raionul Briceni este influențată de emisiile provenite din trei tipuri de surse poluante: sursele fixe care includ - cazangeriile, întreprinderile industriale în stare de funcționare, sursele mobile care includ - transportul și tehnica agricolă, transferul transfrontalier de noxe. Principalele surse ce afectează calitatea aerului reprezintă sursele fixe, adică întreprinderile care sunt în număr de 58 unități, avînd un impact redus de toxicitate, întreprinderi cu gradul de toxicitate periculoasă și moderată pe teritoriul raionului Briceni nu sînt prezente.

Volumul de emisii în anul 2012 de la sursele staționare constituit – 134,709 tone în comparație cu anul 2011 s-a majorat. Volumul cel mai mare de poluanți evacuat în aerul atmosferic – 17,068 tone sînt emiși în urma activității de extragere a zăcămintelor minerale de S.A., „Calcar” amplasată în s. Beleavinți, r-nul Briceni. Cu regret, foarte puține întreprinderi dispun de instalații de purificare. Pe parcursul anului 2012 s-a efectuat controale de inventare a surselor de poluare a aerului la aceste întreprinderi. Se pune problema de a fi instalate dispozitive de purificare a emisiilor, modernizarea utilajului, implementarea, tehnologiilor performante cu emisii de poluanți reduce.

Conform rapoartelor statistice, cantitatea totală a poluanților emiși de la sursele staționare pe parcursul anului 2012 a constituit 134,709 tone, inclusiv: poluanți solizi – 46,634 tone; dioxid de sulf – 3,768 tone; oxizi de azot – 6,592 tone; oxid de carbon – 26,236 tone; hidrocarburi – 5,726 tone; altele – 45,753 tone.

Sectorul termoelectric este format din 119 cazangerii, 52 cazangerii activează pe bază de carbune, 67 activează pe bază de gaz. În anul 2012 volumul total de emisii nocive în urma funcționării cazangeriilor constituie 70,223 tone în comparație cu anul 2011, volumul emisiilor s-a micșorat. O notă pozitivă la ceea ce ține de diminuarea volumului de emisiile de poluanți de la cazangeriile este trecerea de la folosirea cărbunelui la gaze naturale și modernizarea cazanelor de ardere.

O altă sursă de poluare a aerului atmosferic sînt stațiile de alimentare cu carburanți. În raionul Briceni sînt amplasată 20 stații de alimentare cu produse petroliere, dintre care 5 stații sînt mixte (petrol, motorină, gaz), 8 stații (benzin, motorină), 7 stații de alimentare cu gaz. Cantitatea totală de produse petroliere care a fost livrată constituie: benzină – 4598,200 tone, motorină – 3550,420 tone, gaz – 3410,500 tone.

În anul 2012 emisiile de la sursele mobile constituie circa – 4545,217 tone, inclusiv: substanțe solide – 43,312 tone, dioxid de sulf – 69,2737 tone, oxizi de azot – 352,60572 tone, oxid de carbon – 3622,48774 tone, hidrocarburi – 435,85818 tone, aldehyde – 21,68 tone.

Cele 58 de întreprinderi care activează în raza unității teritoriale Briceni dispun de acte de inventariere a surselor staționare de poluare și autorizații de emisii pentru poluanți în aerul atmosferic.

De asemenea un impact negativ asupra mediului înconjurător și sănătății oamenilor îl au deșeurile acumulate, determinate de emisiile substanțelor poluante formate în urma descompunerii lor în atmosferă, ape și sol. Volumul deșeurilor formate pe teritoriul raionului în anul 2012 a constituit – 6619,3 tone și au fost depozitate în 28 rampe care au o suprafață de 39,5 ha., dintre care doar 2 rampe sînt autorizate, 26 rampe de depozitare a deșeurilor nu corespund cerințelor ecologice și nu sînt autorizate. Aceste rampe de depozitare sînt supraîncărcate și nu sînt păzite. Din această cauză, o parte din deșeuri se depozitează în afara perimetrelor admise iar gunoiștile au tendința să se extindă. În anul 2012 s-au depistat 122 gunoiști stihionice, suprafața lor constituind 13,6 ha, dintre care în perioada de salubritate au fost lichidate 79 cu suprafața 9,69 ha. Majoritatea poligoanelor de deșeuri sînt amplasate în zonele de protecție a bazinelor acvatice care în urma ploilor abundente duc la poluarea bazinelor acvatice. În multe localități nu există gunoiști amenajate, se implementează lent proiectele tip pentru construirea rampelor de deșeuri. În anul 2012 au fost data în exploatare

poligonul de deșeuri menajere amplasat în com. Medveja, raionul Briceni, finanțarea acestui proiect a fost din Fondul Ecologic Național.

În raionul Briceni s-au acumulat deșeuri de producție în industria extragerilor zăcămintelor minerale, cantitatea constituind 895586 tone, dintre care au fost utilizate 35333,33 tone.

Resursele naturale reprezintă o componentă esențială a patrimoniului național. Un potențial regenerabil de valoare reprezintă resursele funciare, suprafața cărora constituie 81444,23 ha. Agrosistemele ocupă, la momentul actual 49938,06 ha, plantații multianuale 5000,38 ha, fînețe 277,57 și pășuni 7101,2 ha, pîrloagă 237,84 ha. După tipurile de proprietate fondul este divizat în următoarele categorii: terenuri cu destinație agricolă - 47536,56 ha, terenurile satelor, orașelor - 9534,75 ha, terenurile destinate industriei și transportului - 1621,4 ha, terenurile destinate naturii - 54,35 ha, terenurile fondului silvic - 9593,24 ha, terenurile fondului apelor - 2906,33 ha, terenul fondului de rezervă - 10197,59 ha.

Relieful accidentat, caracterul torențial al precipitațiilor în perioada caldă a anului, gradul scăzut de împădurite sunt factori care favorizează procesele de eroziune a solului. Însă elementul cheie în extinderea acestui fenomen sunt activitățile umane prin organizarea, prelucrarea irațională și gestionarea defectuoasă a terenurilor agricole. Eroziunea afectează, în primul rînd, stratul arabil. Solurile erodate în raionul Briceni ocupă circa 9917,23 ha, inclusiv slab erodate - 7510,04 ha și mediu erodate - 2407,19 ha; suprafața rîpilor constituie 59,89 ha și terenurile cu alunecări cu suprafața de 546,08 ha.

În anul 2012 a fost schimbată destinația terenurilor agricole, în scopuri neagricole pentru construcții - 0,04 ha.

În anul 2012 Întreprinderea Silvică de Stat Edineț, din lipsa surselor financiare, n-a efectuat lucrări silvotecnice pe terenurile degradate. Lucrări au fost efectuate numai de către unele primării cum ar fi: primăriile Hlina, Drepcăuți, Sl.Șirăuți, Briceni, Mihăileni sădindu-se 0,8 ha fîșii forestiere și 0,28 ha pe terenuri degradate. Pe parcursul anului 2012 pentru protecția solurilor au fost valorificați 227767 lei, inclusiv pentru lucrări silvotecnice de combaterea eroziunii solurilor - 67767 lei, iar la construcțiile hidrotehnice antierozionale - 160000 lei.

Pădurea constituie una din principalele bogății naturale regenerabile și o importanță strategică deosebită, fiind o parte componentă a patrimoniului natural național. Suprafața acoperită cu păduri în raza teritorial administrativă Briceni constituie 8653,27 ha, cea mai mare suprafață de împădurire 7790,4 ha aparține Gospodăriei Silvice de Stat Edineț, care monitorizează schimbările ce apar în acest domeniu. Restul suprafeții împădurite în mărime 853,57 ha dețin primăriile raionului Briceni.

O atenție deosebită se acordă măsurilor efectuate în cadrul lunarului de înverzire a plaiului „Un arbore pentru dănuirea noastră” ce are loc în perioada de toamnă, dar activitățile de plantare a arborilor continua și în perioada de primăvară. În scuarle, parcurile teritoriile adiacente caselor de locuit, școlilor, grădinițelor și altor instituții s-a sădit 3295 mii arbori, de-a lungul traseilor naționale, internaționale au fost sădiți 100 de arbori de specie nucari, în fîșiile de protecție a căii ferate 3000 de puieți.

În anul de activitate 2012 de către I.E.Briceni au fost eliberate autorizații pentru efectuarea tăierilor în terenurile împădurite în număr de 86, fiind defrișați 1539 de arbori, uscați, vătămați de vătămați și ruși de vînt, volumul masei lemnoase constituind 476,22 m³.

În anul 2012 s-au efectuat unele măsuri la mărirea diversității faunei raionului Briceni, astfel de către Societatea Vînătorilor și Pescarilor din R.Moldova au fost adușe 100 rațe. Pe teritoriul raionului Briceni este înregistrată o gospodărie cinegetică din Fondul Silvic, suprafața constituind 1370 ha și este gestionată de către Societatea Vînătorilor și Pescarilor din R.Moldova.

În rezultatul inspecției a 112 obiecte au fost depistate 18 cazuri de tăiere ilicite, iar sancțiunile și amenziile au constituit circa 21600 lei, despăgubirile prejudiciului constituind 7315 lei. Au fost organizate 151 raiduri antibraconaj, pe parcursul cărora a fost întocmit 3 procese-verbale, amenda constituind 4000 lei.

La Fondul Ecologic Local de asemenea s-a transferat o sumă de 309368 lei, dintre care 216623 lei reprezintă mărimea plății pentru poluarea mediului de către poluatori, 84800 lei - suma amenzilor achitate de contravenienți și 7945 lei - suma prejudiciului cauzat mediului înconjurător.

4.3.2. Protecția resurselor funciare.

Resursele naturale reprezintă o componentă esențială a patrimoniului național. Un potențial regenerabil de valoare reprezintă resursele funciare, suprafața cărora constituie 81444,23 ha. Agrosistemele ocupă la momentul actual 49938,06 ha, plantații multianuale 5000,38 ha, fânețe 277,57 și pășuni 7101,2 ha, pârloagă 237,84 ha. După tipurile de proprietate fondul este divizat în următoarele categorii: terenuri cu destinație agricolă - 47536,56 ha, terenurile satelor, orașelor - 9534,75 ha, terenuri destinate industriei și transportului - 1624,4 ha, terenurile destinate naturii - 54,35 ha, terenurile fondului silvic - 9593,24 ha, terenurile fondului apelor - 2906,33 ha, terenurile fondului de rezervă - 10197,59 ha.

În a. 2012 a fost schimbată destinația terenurilor agricole în scopuri neagricole, pentru construcții în mărime de 0,004 ha în localitățile com. Bogdănești și satul Hlina din raionul Briceni.

În urma reformelor din sectorul agrar la începutul anilor 90, s-a schimbat esențial repartizarea fondului funciar între deținătorii de teren, după tipurile de proprietate, fondul funciar este distribuit în proprietatea statului - 10631,2 ha, proprietatea UTA - 15824,03 ha, proprietate privată - 54988,92 ha.

Relieful accidentat, caracterul scăzut al precipitațiilor în perioada caldă a anului, gradul scăzut de împădurire sînt factorii care favorizează procesele de eroziune a solului. Însă elementul cheie în extinderea acestui fenomen sînt activitățile umane prin organizarea, prelucrarea irațională și gestionarea defectuoasă a terenurilor agricole. Eroziunea afectează, în primul rînd stratul arabil. Solurile erodate în raionul Briceni ocupă circa 9917,23 ha, inclusiv slab erodate - 7510,04 ha și mediu erodate - 2407,19 ha.

O daună colosală cauzată resurselor funciare sînt alunecările de teren. Suprafața lor, conform cadastrului funciar la 01.01.2012, constituie - 546,08 ha., În anul 2012 Întreprinderea Silvică de Stat Edineț din lipsa surselor financiare, n-a efectuat lucrări silvotehnice pe terenurile degradate, s-au efectuat lucrări silvotehnice în fondul forestier. Lucrările au fost efectuate numai de unele primării cum ar fi primăriile s. Sl. Șirăuți, com Mihaileni, or. Briceni s. Hlina, s. Drepcăuți, fiind plantate 1,28 ha. Pe parcursul anului 2012 pentru protecția solului la compartimentul construcțiile hidrotehnice antierozionale din bugetul statului au fost alocate - 160000 lei, s-a construit un bazin acvatic în satul Grimăncăuți raionul Briceni. O influență negativă o au și procesele de dehumificare a solului. Conținutul de humus în majoritatea solurilor de pe terenurile agricole rămîne a fi de 1,8-2%, iar în unele varietăți de soluri și mai puțin de 1,8%. Ameliorarea acestor soluri poate fi efectuată prin utilizarea îngrășămintelor chimice și organice. În anul 2012 cantitatea de îngrășămintă introduse în sol pe o suprafață de 19150 ha a constituit - 12230 chintale, iar sub culturile agricole pe o suprafață 5192 au fost introduse - 11730 chintale. În anul 2012 numărul agenți economici care au utilizat îngrășămintă pentru îmbunătățire calității solului a constituit 58. Folosirea îngrășămintelor minerale organice este foarte scăzută, sau folosit numai 501 tone. Aceste îngrășămintă organice sînt utilizate de următorii agenți economici: SRL „Spicul de aur”, SRL „Basnicom”. În anul 2012 lucrări de decopertare a solului nu s-au efectuat. Volumul de sol fertil depozitat în urma decopertat din anii precedenți a constitui 62,92 mii m³, s-a folosit numai 0,32 mii m³ la înhumurarea deșeurilor la poligonul de deșeuri în comuna Medveja. La întreprinderile care extrag zăcămintă minerale utile solide nu s-au efectuat lucrări de decopertare a solului. Lucrări de recultivare a solurilor degradate s-au efectuat la întreprinderea de extragere a zăcămintelor minerale utile solide de

gips la S.R.L.,Knauf Gips,, pe o suprafață 4,5 ha, acest teren a fost transmis primăriei satului Criva raionul Briceni.

Degradarea solurilor are loc și în rezultatul arderii miriștii și alte resturi vegetale uscate. În anul 2012 în raza teritorială administrativă Briceni nu s-au depistat cazuri de arderea miriștii. Pe parcursul anului 2012 s-au depistat cazuri de deteriorare a terenurilor din zona riverană a râului Prut în urma extragerii ilicite a substanțelor minerale solide utile de nișip-prundiș.

În anul 2012 suprafața terenurilor asanate constituie – 10588,94 ha, iar suprafața terenurilor irigate constituie – 3503 ha, activînd 3 sisteme de irigare: în s. Tețcani, s. Colicăuți, s. Corjeuți.

Pășunatul excesiv este un fenomen specific pentru locatarii din raion, ca și pentru toată țara, cu influențe negative asupra calității mediului. Totodată , majoritatea pășunelor au o productivitate scăzută, pentru pășuni fiind, de regulă, alocate terenurile degradate sau nepotrivite pentru culturi agricole (erodate, situate în pantă, supraumede, sărăturate). Nu se întreprind măsuri de ameliorare a pășunelor.

Tabelul 6. Suprafața terenurilor deteriorate și erodate în raionul Briceni, ha (starea 01.01.2013).

№	Primăria	Suprafața terenurilor agricole erodate, ha			Suprafața râpelor, ha	Suprafața alunecărilor de teren, ha
		slab	mediu	puternic		
1.	or. Briceni	0,61			0,95	7
2.	or. Lipcani	0,43			15	42,47
3.	s. Balasinești	215	70,9		1,93	21,85
4.	com. Bălcăuți	161	53,3		1,26	16,47
5.	s. Berlinți	259	85,5		0,96	2,19
6.	com. Bogdănești	208	68,8		1,17	-
7.	s. Bulboaca	136	45,04		0,49	25,78
8.	s. Caracușenii Vechi	318	103,1		2,02	33,51
9.	com. Colicăuți	359	116,47		0,14	44,34
10.	s. Corjeuți	503	165,78		4,09	64,67
11.	s. Coteala	251	82		0,08	21,05
12.	s. Cotiujeni	382	125,98		4,34	2,04
13.	s. Criva	217	71,73		0,19	-
14.	s. Drepcăuți	515	169,73		2,95	30,7
15.	s. Beleaviniți	279	92,11		0,28	1,62
16.	s. Grimăncăuți	482	159,08		0,21	7,03
17.	s. Halahora de Sus	238	78,68		0,86	12,8
18.	s. Hlina	161	52,77		0,64	13,95
19.	com. Larga	598	197,26		1,99	9,00
20.	com. Mărcăuți	339	111,99		1,78	21,6
21.	com. Mihaileni	157	51,86		2,97	55,8
22.	s. Pererita	239	78,98		2,45	
23.	s. Slobozia- Șiteuți	82	27,27		1,56	2,05
24.	s. Tabani	229	75,53		0,08	
25.	s. Tețcani	289	95,26		2,87	62,52
26.	s. Trebisăuți	200	66,26		0,43	32,79
27.	com. Medveja	453	82,94		1,1	9,6
28.	s. Șireuți	239	78,78		7,1	5,25
	Total	7510,04	2407,19		59,89	546,08

Propuneri:

- Excluderea din fondul arabil solurile puternic și moderat erodate, care ar putea fi înțelenite și transferate într-un fond special „de vindecare”;
- Implementarea procedeeelor de minimizare a prelucrării fizico-mecanice a solului, de păstrare a resturilor vegetale cu scopul îmbogățirii solurilor cu humus, reținerii umidității și diminuării eroziunii, folosirii cât mai completă a îngrășămintelor organice.
- Împădurirea solurilor afectate de ravene și de alunecări;
- Organizarea teritorială și reglementarea exploatării pășunelor;
- Implementarea măsurilor de protecție a pășunelor.

4.3.3. Deșeurile.

Dezvoltarea urbană și industrială a localităților, precum și cerșterea generală a nivelului de trai al populației, antrenează producerea unor cantități din ce în ce mai mari de deșeuri. Prin varietatea substanțelor organice și anorganice conținute, acestea fac ca procesul degradării aerobe și anaerobe să fie dificil de condus, provocând în cazul evacuării și depozitării necontrolate, atât poluarea solului cât și aerului și apei. Sînt afectate de asemenea ecosistemele din vecinătatea acestor depozite, creîndu-se mari dezechilibre în cadrul lanțurilor trofice.

Formarea deșeurilor este în mare măsură rezultatul folosirii ineficiente a materiei prime și energiei în procesele de producție, ce duce la pierderi economice, după care sunt necesare cheltuieli suplimentare pentru colectarea, prelucrarea și lichidarea deșeurilor. Problema administrării deșeurilor în R.Moldova s-a conturat ca domeniu odată cu apariția spectrului larg al mărfurilor de consum curent, inclusiv a ambalajului.

Rolul principal în administrarea deșeurilor la nivel local revine revine autorităților administrației publice locale, iar rezultatele depind în mare măsură de capacitatea acestora de a organiza lucrul și de modalitatea de implicare a agenților economici și a societății civile în acumularea resurselor financiare. În localitățile raionului Briceni sînt formate următoarele întreprinderi municipale care se ocupă de gestionarea deșeurilor menajere: ÎM”Prestservicii-Nord” com. Larga; ÎM”Cricom-Servicii” s. Criva; ÎM”Slon-Servicii” s. Drepcăuți; ÎM”Tețcani-Servicii” s. Tețcani; Gospodăria Comunală Brceni; ÎM”Comprod-Lipcani. La compartimentul dat au fost efectuate acțiuni de inspectare, în urma cărora s-a depistat 122 gunoiști stihinice, care ocupau o suprafață de 13,6 ha. În perioada salubritării au fost lichidate 79 gunoiști stihinice, astfel fiind curățite 9,69 ha ,volumul deșeurilor evacuate din locurile neautorizate a constituit 177 m³ Gunoiștile spontane sunt localizate de cele mai multe ori în apropierea localităților, în rîpi, fișii forestiere etc.

Deșeurile acumulate au un impact negativ mare asupra mediului înconjurător și sănătății oamenilor, determinat de emisiile substanțelor poluante din componența lor în atmosferă, apă și sol. Volumul deșeurilor formate pe teritoriul raionului în anul 2012 a constituit 91258,91 t , dintre care deșeurile menajere în cantitate de 6619,3 t au fost depozitate în 28 rampe care au o suprafață de 39,5 ha, dintre care doar 2 rampe sînt autorizate, 26 rampe de depozitare a deșeurilor nu corespund cerințelor ecologice și nu sînt autorizate. Aceste rampe de depozitare sînt supraîncărcate și nu sunt păzite. Volumul deșeurilor înhumate constituie 83438 m³. Din această cauză, o parte din deșeuri se depozitează în afara perimetrelor admiși, iar gunoiștile au tendința să se extindă. Majoritatea poligoanelor de deșeuri sunt amplasate în zonele de protecție a bazinelor acvatice, care în urma ploilor abundente duc la poluarea bazinelor acvatice. În multe localități nu există gunoiști amenajate, se implimentează lent proiectele tip pentru construirea rampelor de deșeuri. În scopul deliminării impactului negativ asupra componentelor de mediu în general și poluării solului, apelor freatice etc. APL Medveja a beneficiat de surse financiare din Fondul Ecologic Național pentru construcția poligonului pentru depozitarea deșeurilor menajere solide și lichidarea gunoiștilor neautorizate în com. Medveja. Acest poligon a fost dat în exploatare în a. 2012. Pe perioada anului de activitate 2012 în

raionul Briceni s-au acumulat deșeuri de producție în industria extragerilor de zăcămintele minerale în mărime de 83990 t.

Pînă la momentul actual nu s-a realizat reducerea deșeurilor, însă s-a întocmit „Programul acțiunilor de lungă durată pe anii 2012-2017 de valorificare a deșeurilor de producere și menajere (solide) în raza teritorială Briceni” ca rezultat va avea loc separarea și reciclarea deșeurilor. Au fost reciclate și transportate următoarele deșeuri: metal uzat 80 tone, deșeuri din masă plastică P.E.T. 1,5 tone, de către agenții economici care activează în raionul Briceni.

În baza actelor de control la compartimentul salubrității au fost întocmite 33 procese-verbale cu privire la contravenție, sancționînd 33 de persoane, au fost aplicate amenzi în mărime de 16800 lei, achitate în mărime de 8400 lei. În anul 2012 plata calculată pentru poluarea mediului înconjurător la depozitarea deșeurilor constituie 31293 lei.

4.3.4.Flora și fauna.

Pădurea constituie una din principalele bogății naturale regenerabile și o importanță strategică deosebită, fiind o parte componentă a patrimoniului natural național. Pe lângă beneficiul adus economiei naționale în urma valorificării produselor lemnoase și nelemnoase, pădurile constituie un factor de primă importanță în echilibrul ecologic. Pădurile contribuie la stabilizarea continuă a pînzei freatice, menținerea resurselor acvatice, echilibrul dioxidului de carbon, azotului, fosforului, la emisia oxigenului etc. și menținerea unui climat sănătos pentru om, lumen animală și lumea vegetală. Pădurile din R.Moldova conform art.14 al Codului Silvic sînt încadrate în grupa I funcțională, avînd funcții de protecție a mediului înconjurător și se împart în următoarele categorii funcționale – protecția contra factorilor climatici, protecția apelor, protecția terenurilor și solului, păduri de conservare a genofondului, păduri de recreare.

Suprafața acoperită cu păduri în raza teritorial - administrativă Briceni constituie 8653,27 ha, cea mai mare suprafață de împădurire 7790,7 ha aparține Gospodăriei Silvice de Stat Edineț – (Ocolul Silvic Lipcani S-3598,6 ha, Ocolul Silvic Briceni S-4192,10 ha), care monitorizează schimbările ce apar în acest domeniu. 9 ha de padure este proprietate privată a SRL „Pimpinella” amplasată în satul Pererita r-ul Briceni, restul suprafețelor împădurite în mărime de 853,57 ha dețin primăriile raionului Briceni. Conform strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier național, în fiecare an se extinde și se regenerează suprafețele împădurite. În fondul forestier raional au fost plantate 5,9 ha, ajutorarea regenerării naturale s-a efectuat pe o suprafață de 22,7 ha. În anul 2012 s-au plantat 1,28 ha pe terenurile degradate, afectate de alunecări de teren.

În scuarile, parcurile, teritoriile aciacente școlilor, grădinițelor și altor instituții s-au sădit 6395 de arbori, de-a lungul traseelor naționale, internaționale au fost plantați 100 de arbori de specie nucar.

În anul de activitate 2012 de către I.E.Briceni au fost eliberate autorizații pentru efectuarea tăierilor în terenurile împădurite în număr de 82, fiind defrișați 1539 de arbori uscați cu un volum de 476 ms, vătămați de vătămători și ruți de vînt.

În ceea ce privește fauna e în dependență de amplasarea biotopului și e foarte variată. Ea este reprezentată de mamifere, păsări, reptile, amfibii și nevertebrate. Factorii antropici și climaterici au acționat nefavorabil asupra faunei autohtone. Multe specii faunistice au devenit rare, relativ unele sînt pe cale de dispariție și necesită măsuri speciale de protecție. Pădurile sînt populate de mistreți - 51, iepuri – 3150, vulpi – 632, căprioare – 215, diferite specii de păsări: porumbei - 2400, potîrnichi – 800.

Toate aceste animale constituie o bogăție cinetică. Resursele de vînat cuprind 8 specii de mamifere și circa 35 specii de păsări. Ultimile, mai ales, speciile acvatice și de baltă, sunt păsări călătoare, vîinate în special în timpul pasajului de toamnă. Printre speciile de animale de vînațoare un loc deosebit îl ocupă mamiferele paracopitate: căpriorul (*Capreolus capreolus*) și mistrețul (*Suis scrofa*).

Vînatul cu pene, în special de păsări acvatice (lebede, gîște, rațe), se găsește într-o stare dificilă, în primul rînd din cauza degradării habitatelor de cuibărit și hrană, o stare mai bună e în

Iacul de la Caracușenii Vechi. Dintre speciile de păsări terestre mai vulnerabile sunt fazanul și potârnichea. Componenta specifică a ihtiofaunei este reprezentată de carp, plătică, biban și șalău. În anul 2012 în raionul Briceni au fost dobândite următoarele specii de animale și păsări: mistreți-13, vulpi-269, iepure de câmp-160, lișițe și rațe-296 porumbei-313.

Pe teritoriul raionului Briceni este înregistrată o gospodărie cinetică din fondul Silvic, suprafața constituind 1370 ha și este gestionată de către Societatea Vânătorilor și pescarilor din R.Moldova.

Varietatea categoriilor de arii naturale protejate de Stat: geologice și paleontologice, botanice, rezervația peisagistică, monumente de arhitectură peisagistică, rezervații de resurse cu vegetație silvică, rezervații de plante medicinale denotă bogăția acestei zone, în total raionul Briceni include 21 de arii naturale protejate de stat cu o suprafață de 1295,4 ha.

Reforma funciară a avut drept consecință faptului, că multe obiecte protejate au merit în gestiunea agenților economici, primăriilor, școlilor etc., care nu au interesul și nici capacitatea să le mențină într-o stare adecvată, spre exemplu parcul din s. Pavlovca, iată de ce s-ar propune de a realiza lucrări de reabilitare și conservare a parcului vechi din Pavlovca.

Calitatea factorilor de mediu

Analiza SWOT

<u>Puncte tari</u> • așezare geografică reușită • capacități satisfăcătoare ale factorilor interesați în domeniul atragerii fondurilor. • prezența instituțiilor publice locale cu capacități. • condiții climaterice favorabile dezvoltării florei, faunei și culturilor agricole. • cotă satisfăcătoare de terenuri împădurite • bonitate bună a solului • prezența zonelor umede • prezența luncii r.Prut • potențial satisfăcător al resurselor regenerabile(energia solară,biomasă,etc.) • prezența resurselor naturale,peizajistice și a ariilor protejate de stat	<u>Puncte slabe</u> • stare demografică critică. • infrastructură slab dezvoltată. • implicare slabă a populației în domeniul protecției mediului. • lipsa serviciilor de tratare selectivă a deșeurilor menajere. • folosirea practicilor neprietenoase mediului în agricultură. • lipsa unui Plan Local de Acțiuni de Mediu. • lipsa mijloacelor bugetare pentru realizarea măsurilor de mediu. • grad înalt de poluare a apelor • majoritatea localităților nu au sisteme de canalizare • domeniu turistic slab dezvoltat • poluare pronunțată a aerului atmosferic(auto) • grad sporit al ravenelor și alunecărilor de teren • prezența factorilor nocivi cu influență permanentă de degradare a mediului. • poluarea bazinelor acvatice depășește concentrația maximală admisibilă. • presiune antropogenă nocivă constantă asupra spațiilor verzi.
<u>Oportunități</u> • accesare de fonduri extrabugetare în domeniul protecției mediului. • finanțare acțiuni de mediu prin programe Regiunii de Dezvoltare Nord și programelor de cooperare transfrontalieră. • participare la proiecte naționale și internaționale de protecție a râurilor • dezvoltarea turismului rural și ecologic la nivel local. • participare la proiecte de agricultură ecologică. • utilizarea resurselor regenerabile • utilizarea măsurilor de EE și ER • crearea unui parc natural regional Criva-Lunca Prutului-Pădurea Domnească	<u>Riscuri</u> • durabilitate insuficientă a măsurilor de protecție a mediului. • trend demografic negativ. • impactul crizei economice globale și naționale. • probabilitate ridicată de cataclisme naturale. • relief accidentat. • creșterea și instabilitatea prețurilor la resurse energetice.

Propuneri:

- implementarea tehnologiilor de producere ecologice și diminuarea cantității evacuărilor substanțelor poluante;
- utilizarea măsurilor de EE și ER în domeniile relevante
- optimizarea rețelei de drumuri și străzi;
- optimizarea sistemului de alimentare cu energie termică a localităților;
- elaborarea proiectelor zonelor de protecție sanitară a apelor pentru toate râurile;
- modernizarea rețelelor și instalațiilor de alimentare cu apă existente în raion și a stației de preparare a apei;
- construcția instalațiilor de epurare a apelor uzate noi și reconstrucția stațiilor de epurare a canalizării existente cu implementarea tehnologiilor eficiente pentru epurarea tuturor tipurilor de ape uzate;
- crearea rețelei ecologice a raionului în baza teritoriilor naturale protejate;
- construcția stației de sortare și utilizare a DMS și de producere,
- informarea și conștientizarea populației și a factorilor interesați în domeniul protecției mediului înconjurător
- crearea unui parc natural regional Criva-Lunca Prutului-Pădurea Domnească
- dezvoltarea turismului rural și ecologic la nivel local.

4.4.PROFILUL DEMOGRAFIC AL RAIONULUI BRICENI

4.4.1.Efectivul populației: Conform datelor statistice oficiale populația prezentă a raionului Briceni la 1 ianuarie 2013 a constituit 74352 de locuitori. cea ce constituie o densitate a populației egală cu 91,4 locuitori/km². Densitatea populației în medie pe țară la aceeași dată constituia 117,2 locuitori/km². Evoluția populației în această perioadă a fost negativă pentru majoritatea unitățile administrative cuprinse în raion. Pe parcursul anilor 2009-2013, numărul locuitorilor raionului a fost în descreștere, și a variat de la 76,2 mii persoane în anul 2009 la 74,4 locuitori în anul 2013, ceea ce alcătuiește o descreștere de 1,8 mii de locuitori sau 2,4 %. Cauza acestei descreșteri este sporul natural negativ și migrația populației. Însă efectivul populației Republicii Moldova este supraestimat, inclusiv în profil teritorial, din cauza că din numărul total al populației nu se exclud migranții care lipsesc în țară mai mult de 12 luni (conform regulilor internaționale). În afară de aceasta , există unele probleme ce țin de evidența fluxurilor migraționale interne.

Tabelul 7.Populația stabilă pe sexe și medii (la începutul anului)

	Ambele sexe			Masculin			Feminin	
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012
2013								
Total țară	3560430	3559541	3559497	1712106	1711725	1712346	1848324	1847816
Nord	1006622	1002555	999216	479421	477638	476465	527201	524917
Briceni	75251	74663	74352	35839	35587	35527	39412	39076

Structura populației nu denotă dezechilibre majore la capitolul gender. Astfel, populația masculină a raionului , conform BNS la 01.01.2013, constituia 47,8%, iar cea feminină – 52,2%. Un raport similar este atestat atât la nivel de țară, cât și la nivel regional. Majoritatea predominantă a populației locuiește în spații rurale – 79,3% (vezi tabelul).

Tabelul 8.Populatia stabila, la 1 ianuarie dupa raioane, orase si ani

	2009	2010	2011	2012	2013
Total Republica Moldova	3 567,5	3 563,7	3 560,4	3 559,5	3 559,5
Briceni	76,2	75,7	75,3	74,7	74,4
..or. Briceni	9,8	9,8	9,9	9,9	9,9
..or. Lipcani	5,6	5,6	5,6	5,5	5,5
..Briceni - sate (comune)	60,8	60,3	59,8	59,3	59,0

Datele BNS.

Totodată, ponderea populației urbane din raion(20,7%) este inferioară în comparație cu cea din regiune(35,5 %) și din țară.

Tabelul 9.Total populație pe grupe de virsta , inclusiv:

	Total			sub vîrsta aptă de muncă			în vîrsta aptă de muncă			peste vîrsta aptă de muncă		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
RM	3560	3559	3559	6350	6240	6159	2374	2369	2361	5506	5659	5816
	430	541	497	60	10	10	752	580	913	18	51	74
RDN	1006	1002	9992	1757	1717	1686	6366	6344	6318	1942	1963	1987
	622	555	16	73	79	89	23	51	14	26	25	13
r.Briceni	7525	7466	7435	1300	1266	1241	4546	4525	4516	1678	1675	1677
eni	1	3	2	6	0	5	4	1	5	1	2	2

După categoria de vîrstă, cea mai înaltă rată în r.Briceni o înregistrează grupa de 16–56/61 ani 45165 cetățeni(60,7%), fiind urmată de grupa de vîrstă 57/62 ani – 16772(16,8%) și încheie șirul grupa de 0-15 ani – 12415(22,5%). Dinamica scăderii în ultimii ani a ratei grupului de vîrstă 0-15 ani de la 13006 la 12415 (-591 sau 4,7%) denotă faptul reducerii natalității și emigrației tinerilor din raion. Grupul de vîrstă apt de muncă în perioada 2011-2013 a descrescut de la 45464 la 45165 persoane(-299 sau 0,7%), iar grupa de vîrstă peste 57/62 ani a avut un trend oscilant ușor descrescător de la 16781 la 16672(-9 persoane). Aceste tendințe arată o stabilizare a persoanelor de vîrstă de pensionare.

Tabelul 10. Vîrsta medie a populației, la începutul anului după raioane/regiuni, ani, medii și sexe

	2013-2011								
	Total								
	Ambele sexe			Femei			Barbati		
Total pe republica	37,0	36,7	36,5	38,5	38,3	38,0	35,3	35,0	34,8
RDN Nord	38,9	38,7	38,5	40,8	40,5	40,3	36,8	36,6	36,4
r.Briceni	40,2	40,0	39,9	42,3	42,2	42,1	37,8	37,6	37,5

Datele BNS.

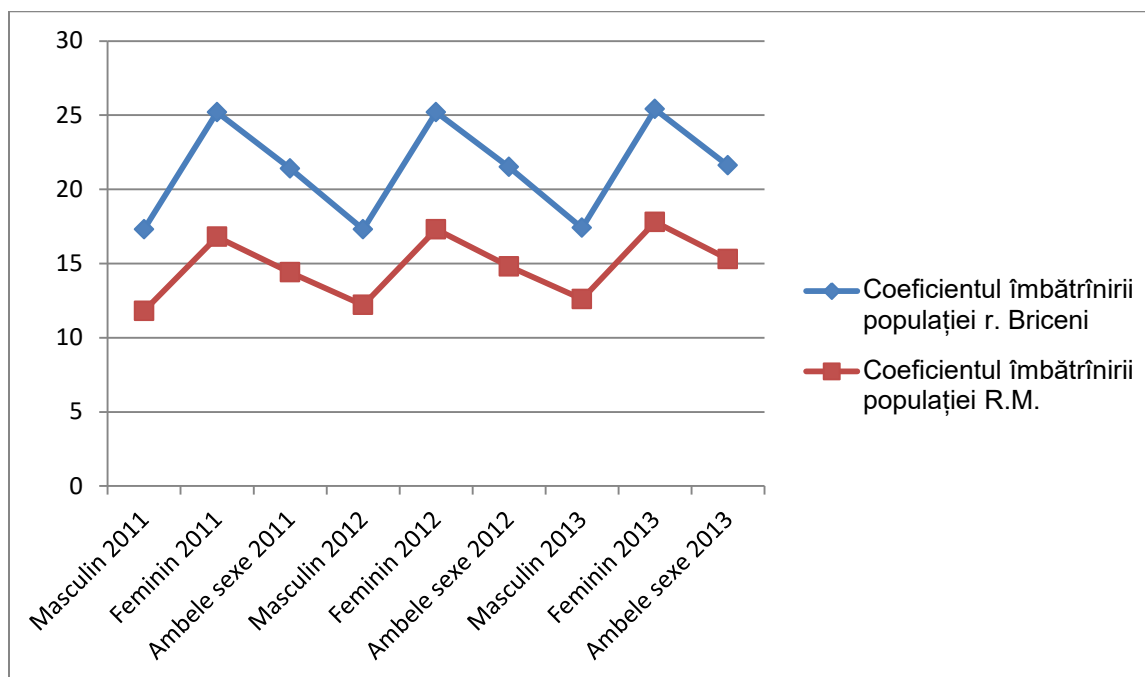
Alt indicator important este vîrsta medie a populației. Astfel acest indicator în perioada 2011-2013 a avut un caracter ascendent atît la nivel național, cît și la nivel regional și raional. Însa la nivelul r.Briceni el a avut o creștere mai lentă cu doar 0,3 ani pe perioada respectivă(0,5 la nivel de țară și 0,4 RDN). Însă în cifre absolute acest indicator este unul dintre cele mai mari atît la nivel național, cît și la nivel regional. Acest indicator arată gradul de îmbătrînire a raionului și influențează în ansamblu profilul demografic.

Tabelul 11. Coeficientul imbatrinirii populației, la începutul anului după raioane/regiuni, ani, medii și sexe

	2013-2011								
	Total								
	Ambele sexe			Femei			Barbati		
	2013	2012	2011	2013	2012	2011	2013	2012	2011
Total pe republica	15,3	14,8	14,4	17,8	17,3	16,8	12,6	12,2	11,8
RDN Nord	18,9	18,6	18,3	22,2	21,8	21,5	15,3	15,0	14,7
r.Briceni	21,6	21,5	21,4	25,4	25,2	25,2	17,4	17,3	17,3

Coeficientul îmbătrînirii populației – numărul persoanelor în vîrstă de 60 ani și peste la 100 locuitori.

Alt indicator care arată gradul de îmbătrînire este coeficientul îmbătrînirii populației. Acest indicator a avut un trend de creștere pentru r.Briceni de la 21,4 la 21,6, însă în comparație cu nivelul național și regional el a crescut mult mai lent. Însă în cifre absolute el este unul dintre cele mai mari din țară și regiune, ceea ce este un motiv de îngrijorare pentru factorii interesați.

Conform recesămîntului din a.2004 r.Briceni are următoare structură etnică:

Tabel 12. Structura etnică a populației din r.Briceni, 2004

Grup etnic	Populație	% Procentaj*
Băştinaşi declaraţi moldoveni	55,123	70.64%
Băştinaşi declaraţi români	314	0.40%
Ucraineni	19,939	25.55%
Ruşi	2,061	2.64%
Țigani	187	0.24%

Grup etnic	Populație	% Procentaj*
Evrei	84	0.11%
Găgăuzi	59	0.07%
Bulgari	45	0.06%
Alții	215	0.27%

Proгноza demografică. În perioada următoare se vor înregistra schimbări esențiale în structura populației. Natalitatea scăzută și potențialul redus al persoanelor de vârstă reproductivă vor determina scăderea numărului anual de nașteri și a proporției copiilor în totalul populației. Cea mai dinamică schimbare va fi legată cu creșterea ponderii persoanelor vârstnice: de la 17,8% în anul 2012 până la 25 în anul 2050. De asemenea va fi în scădere și proporția populației în vârstă aptă de muncă. Până la anul 2020 structura populației se va schimba lent, cea mai semnificativă modificare constituind majorarea proporției populației vârstnice (până la 20%), ceea ce va provoca și creșterea raportului de dependență de vârstă.

4.4.2. Mișcarea naturală a populației

Sporul natural negativ, înregistrat în raion, este mai înalt decât media pe țară, fiind influențat de scăderea ratei fertilității și de îmbătrânirea populației. În anul 2012 natalitatea înregistra o valoare de 735 nou-născuți, cu un spor natural de – 358, iar în anul 2013 respectiv 657 cu un spor natural negativ de -458.

Analiza stării demografice pe localități urbane ne arată, că în perioada ultimilor trei ani, populația prezentă la începutul anului se află în stare stabilă sau cu o ușoară dinamică (Briceni, Lipcani).

Procesele migraționiste influențează profilul demografic și au un rol important în viața economică și socială a raionului. Deși lipsesc datele statistice pentru a face concluzii mai riguroase vizavi de toate aspectele, putem constata existența a trei fluxuri migraționiste principale care se manifestă cu un grad diferit de intensitate: migrația rural – urban în interiorul raion, migrația raion – Chișinău, Bălți (în această direcție migrează în special studenții care învață la instituțiile superioare de învățământ localizate în Chișinău și Bălți și care se stabilesc aici cu traiul) și emigrația (migrația peste hotarele Republicii Moldova). Acesta este cel mai puternic flux migrator al populației. La migrația internă r. Briceni are un sold negativ de -130 și -52 persoane în ultimii 2 ani. Conform rezultatelor recensământului general al populației din 2004, acestea reprezintă circa 9% din populație, iar după ultimele date ale BNS constituie circa 14%.

Tabelul 13.Nascuti-vii dupa raioane si orase si ani

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total Republica Moldova	38 272	37 695	37 587	37 973	39 018	40 803	40 474	39 182	39 435
Republica Moldova - mediul urban	14 060	13 583	13 579	13 679	14 288	14 906	15 142	14 599	14 890
Republica Moldova - mediul rural	24 212	24 112	24 008	24 294	24 730	25 897	25 332	24 583	24 545
Briceni	751	753	766	752	768	765	799	712	735
..or. Briceni	94	81	88	93	85	105	98	88	81
..or. Lipcani	45	50	49	49	63	49	46	53	51
..Briceni - sate (comune)	612	622	629	610	620	611	655	571	603

Datele BNS.

Natalitatea. Sporul natural negativ în mare parte este condiționat de scăderea semnificativă a natalității. În perioada respectivă numărul nașcuților a avut un caracter oscilant , însă în ultimii ani a descrescut ușor de la 799 la 735 persoane.În ultimii ani în raionul Briceni se înregistrează o tendință constantă de reducere a ratei totale de fertilitate (RTF), care s-a stabili la nivelul extrem de scăzut (mai jos de 1,5 copii per femeie de vârstă fertilă).

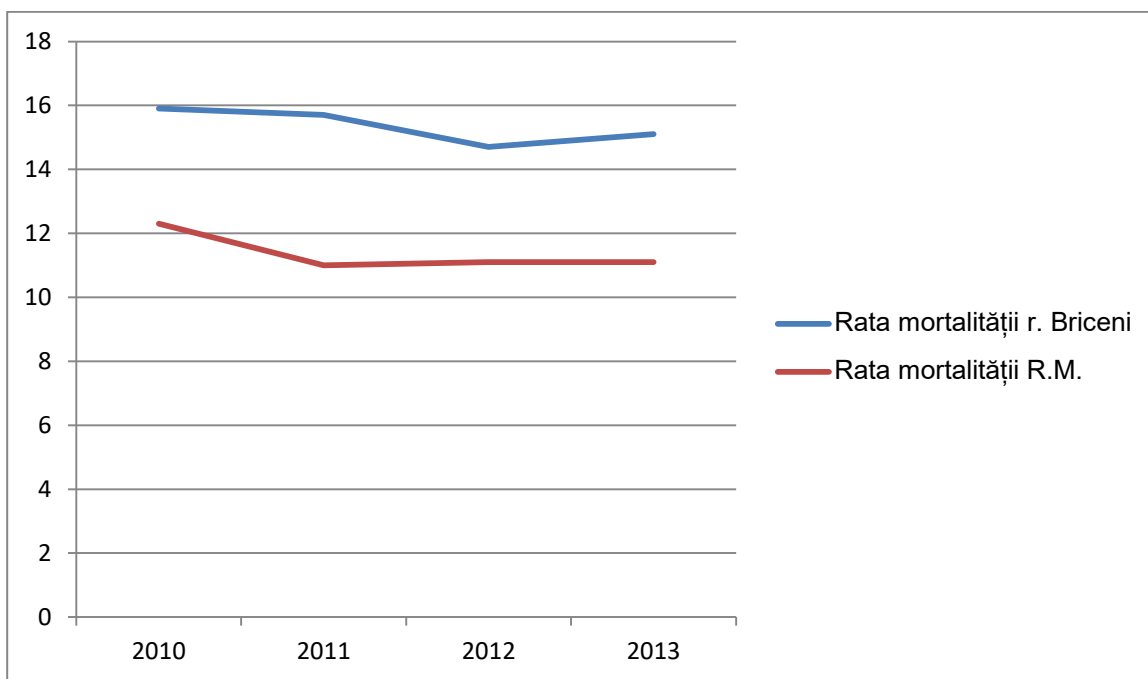
Se înregistrează rata înaltă a nașterilor extraconjugale. O problemă socială constituie nașterea copilului la vârsta prematură (până la 18 ani).

Tabelul 14.Decedati dupa raioane , medii si ani

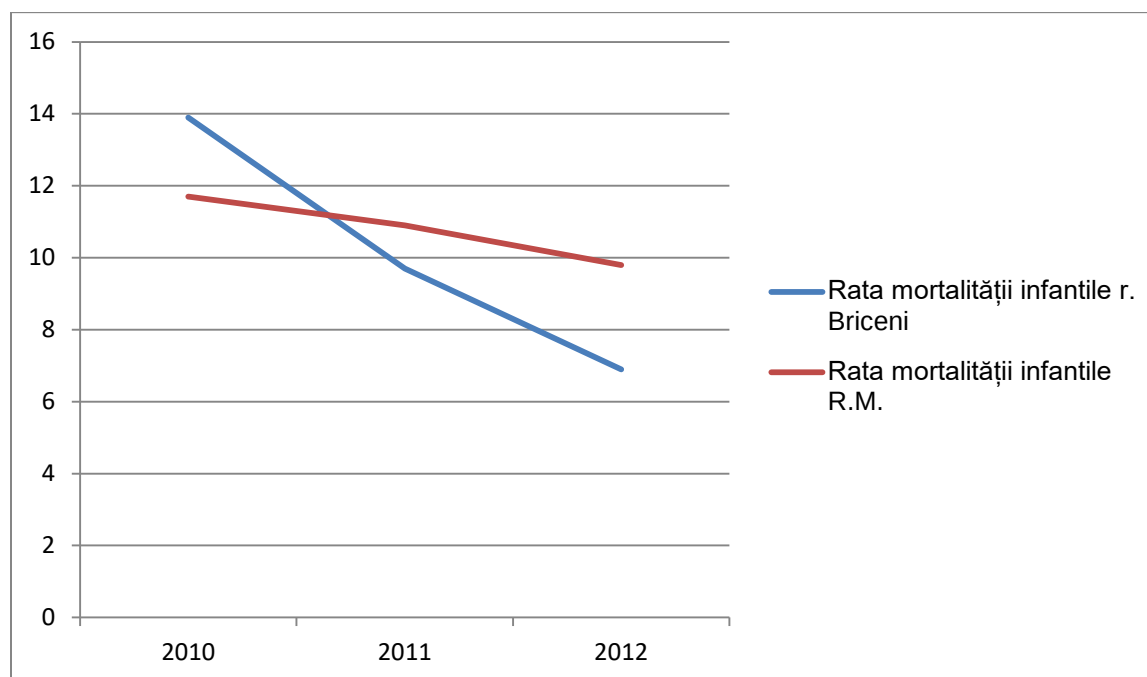
	2008	2009	2010	2011	2012
Total Republica Moldova	41 948	42 139	43 631	39 249	39 560
Republica Moldova - mediul urban	13 463	13 296	13 413	12 541	12 792
Republica Moldova - mediul rural	28 485	28 843	30 218	26 708	26 768
Briceni	1 209	1 173	1 199	1 179	1 093
..or. Briceni	83	97	89	86	95
..or. Lipcani	93	84	72	91	91
..Briceni - sate (comune)	1 033	992	1 038	1 002	907

Datele BNS.

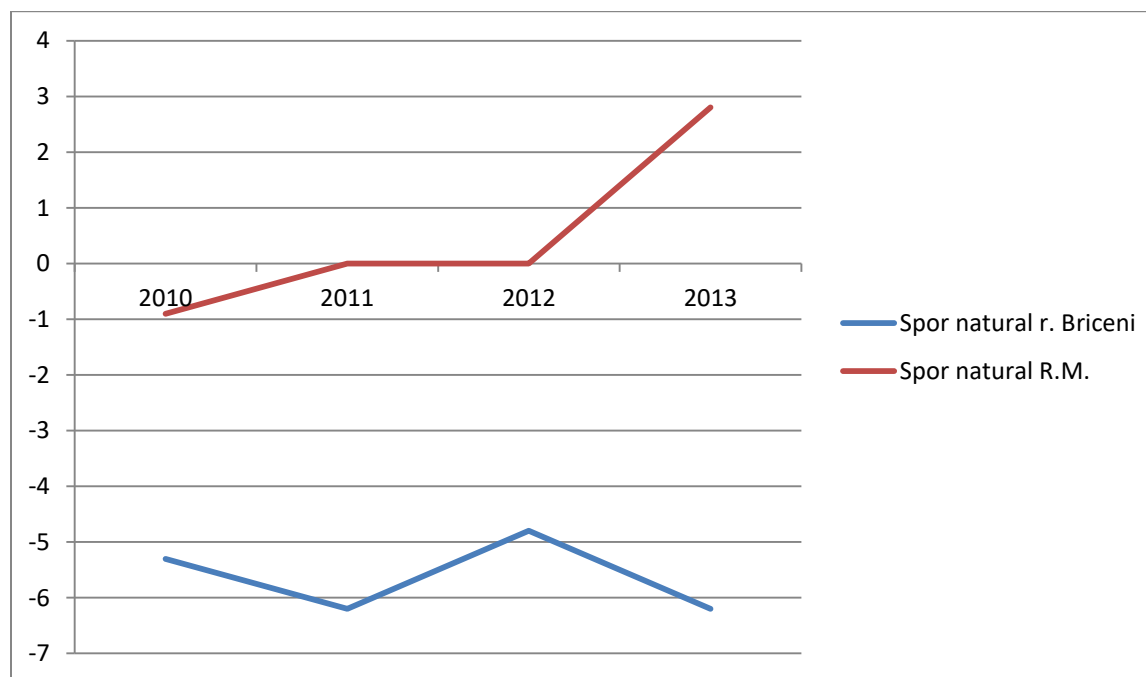
Mortalitatea.După rata mortalității r.Briceni are una din cele mai mari rate de mortalitate din țară și RDN. Rata mortalității este în descreștere și în a.2012 alcătuia 1465(pentru comparație la nivel național rata constituia -1111 persoane/1000locuitori,RDN-1310). În anii 2008-2012 în raionul Briceni se înregistrează o tendință pozitivă în evoluția mortalității, ratele de mortalitate fiind în scădere. Atare tendință este specifică și pentru populația totală a Republicii Moldova.

Speranța de viață la naștere este în creștere, problema principală constituind decalajul în valoarea acestui indicator pe sexe. Astfel, în anul 2012 speranța de viață la naștere a fost de 72,4 ani, la bărbați a constituit 68,6 ani, iar la femei – 76,1ani (diferența circa 8 ani). Aceasta se datorează mortalității excesive a bărbaților în vârstă aptă de muncă.

Scăderea populației este determinată de sporul natural negativ. În ultimii ani numărul de decese prevalează numărul de nașteri. Deși în anii 2008-2012 sporul natural s-a micșorat(excepție a.2011), situația dată este temporară și se datorează faptului că vârstele înaintate includ generațiile puțin numeroase, respectiv, numărul de decese a fost mai redus. .De asemenea numărul decedaților a fost oscilant cu precădere de descreștere în perioada 2010-2013 de la 1199 la 1115 persoane (-84 persoane sau 7,0%) .

Tabelul 15.Dinamica numărului deceselor, nașterilor și sporului natural

Perioada	Nașteri	Decese	Spor natural
2008	768	1209	-441
2009	765	1173	-408
2010	799	1199	-400
2011	712	1179	-467
2012	735	1093	-358
2013	657	1115	-458

Datele BNS.

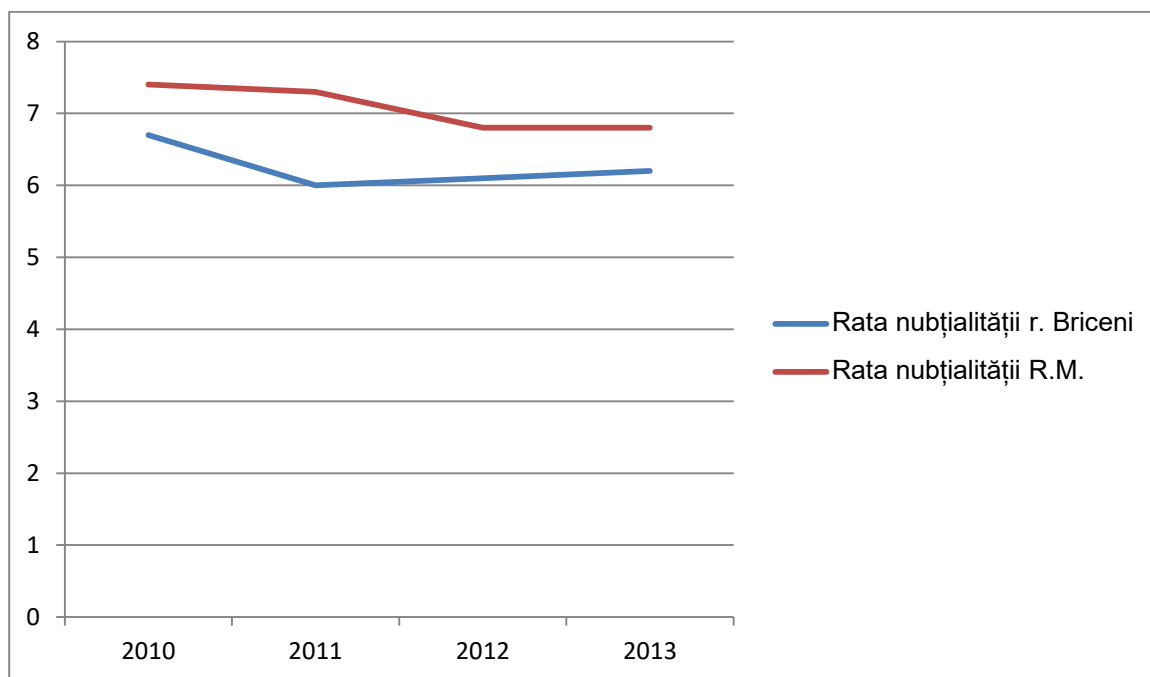
În perioada următoare situația respectivă va fi cu mult mai nefavorabilă, în vârstă înaintată vor intra generațiile numeroase și numărul de decese va fi în creștere, pe când în vârstă reproductivă vor intra generațiile mici, născute după 1990, ceea ce va determina scăderea numărului de nașteri.

Tabelul 16. Mișcarea naturală a populației la 1000 de locuitori

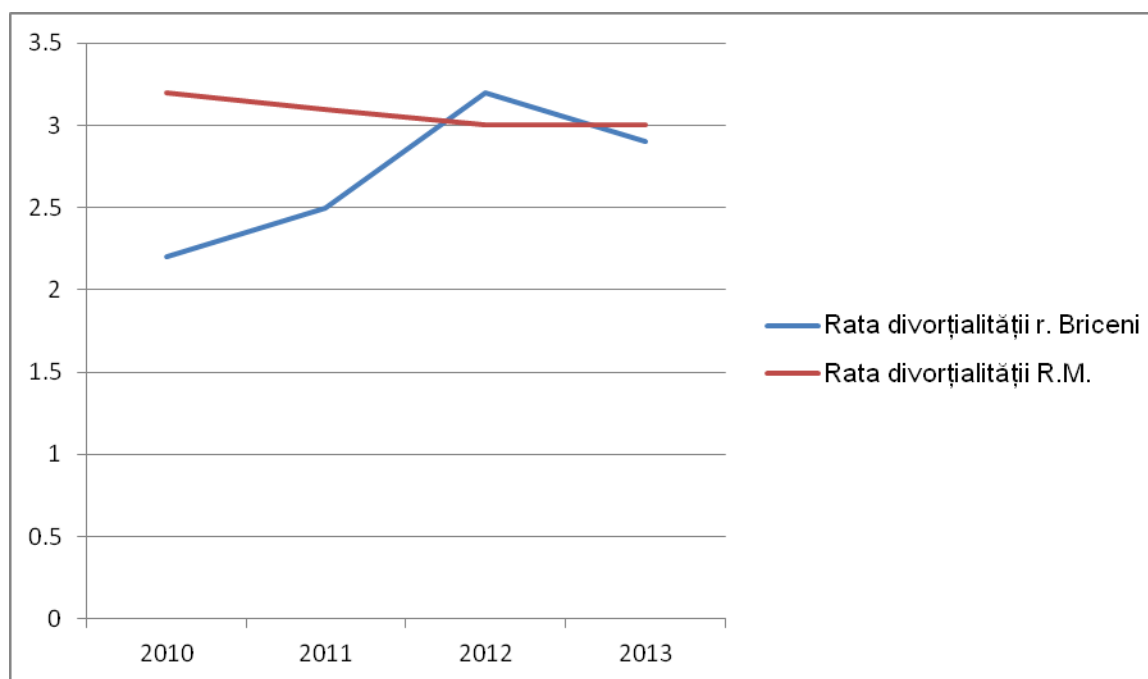
Nr.	Indicatori	2010	2011	2012	2013
1.	Populația stabilă	75,7	75,3	74,7	74,4
2.	Populația prezentă	75,6	75,2	74,6	74,4
3.	Natalitate	10,6	9,5	9,9	8,9
4.	Natalitate la nivel național	11,4	11,0	11,1	11,1
5.	Mortalitate	15,9	15,7	14,7	15,1
6.	Mortalitate la nivel național	12,3	11,0	11,1	11,1
7.	Spor natural	-5,3	-6,2	-4,8	-6,2
8.	Spor natural la nivel național	-0,9	0	0	0
9.	Nupțialitate	6,7	6,0	6,1	6,2
10.	Nupțialitate la nivel național	7,4	7,3	6,8	6,8
11.	Divorțialitate	2,2	2,5	3,2	2,9
12.	Divorțialitate la nivel național	3,2	3,1	3,0	3,0
13.	Mortalitate infantilă	13,9	9,7	6,9	
14.	Mortalitate infantilă la nivel național	11,7	10,9	9,8	

Evoluția situației demografice în ianuarie-decembrie 2013 se caracterizează prin datele din tabelă. Conform datelor preliminare, în ianuarie – decembrie 2013 s-au născut 657 persoane, ce este cu 103 persoane mai mult decât în perioada corespunzătoare a anului 2012, au decedat 1115 persoane, cu 25 mai mulți decât în perioada similară a anului trecut, din care decedați sub un an, 6 persoane, cu 4 persoane mai mult decât 12 luni a anului 2012.

Sporul natural a scăzut de la 536 persoane în anul 2012 la 458 persoane în perioada de raportare a anului 2013.

Au fost înregistrate 3461 căsătorii și 217 divorțuri, ceea ce înseamnă că în perioada ianuarie-decembrie 2013 s-au căsătorit cu 10 cupluri mai puține ca în perioada similară a anului precedent, s-a micșorat și numărul divorțurilor cu 23 mai puține față de aceeași perioadă a anului trecut.

Tabelul 17. Mișcarea naturală a populației în a.2013

	De la începutul anului raportat	De la începutul anului precedent	Creștere (+) Scădere (-)	De la începutul anului în % fata de perioada respectiva a anului precedent
Născuți vii, persoane	657	554	+103	118,6
Decedați, persoane	1115	1090	+25	102,3
Din care copii sub 1 an	6	2	+4	300,0
Spor natural	-458	-536	-78	85,4
Căsătorii	461	451	+10	102,2
Divorțuri	217	240	-23	90,4

Propuneri:

- Consolidarea activității organelor administrației publice a raionului pentru atragerea fondurilor extrabugetare în vederea finanțării sferei de asistență socială a populației raionului
- Majorarea volumului de finanțare extrabugetară a asistenței sociale pentru populația raionului
- Extinderea colaborării cu organizațiile naționale și internaționale umanitare financiare ale organizațiilor naționale și internaționale în domeniu social
- Elaborarea regulamentului pentru activitatea lucrătorilor sociali
- Majorarea finanțării din buget a instituțiilor în vederea pregătirii și ridicării calificației asistenților sociali
- Instruirea asistenților sociali
- Perfecționarea profesională continuă a asistenților sociali
- Ridicarea nivelului de informare a familiilor și persoanelor, care pot corespunde cerințelor pentru primirea ajutorului social și a altor servicii sociale.
- Crearea condițiilor pentru satisfacerea nevoilor speciale ale anumitor categorii de populație pentru reabilitarea medicală și profesională, în instruire, sport și alte servicii sociale.
- Prestarea serviciilor de reabilitare medicală și profesională.
- Instruirea și plasarea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități .
- Crearea și dezvoltarea sistemului de instruire profesională privind asigurarea drepturilor persoanelor cu dizabilități pentru ai asigura cu lucru
- Adaptarea infrastructurii de transport și a altor sfere la necesitățile persoanelor cu dizabilități
- Dezvoltarea și diversificarea serviciile sociale, alternative formelor instituționale
- Dezvoltarea formei serviciilor sociale de tip atât public, cât și familial, și anume: centre de zi, centre de amplasare temporară a copiilor, case de copii de tip familial și altele.

4.4.3. Forța de muncă

Conform datelor Biroului Național de Statistică pentru anul 2012, în rata de activitate a populației constituie - 39,0 %, rata de ocupare – 37,0%. În sectorul public sunt angajați 35,1%, iar în cel privat - 64,9%). Din numărul total, circa 49,5% din populație este angajată în câmpul muncii, iar 39,2% din populația angajată muncește în domeniul agriculturii, care este în mare parte o agricultură de subzistență.

La nivel de raion în a.2012 au fost angajați 8761 de persoane(5015 bărbați și 3746 femei) Briceni cu 638 de persoane mai puțin decât în a.2011. În 2012, salariul mediu lunar al unui angajat din raion constituia 2484 lei, față de 3386 lei, salariul mediu pe țară. În comparație cu a.2011 în 2012 numărul angajaților a scăzut cu 658 de persoane sau cu aproximativ 7%.

Tabelul 18. Situația salariaților din r. Briceni

Nr.	Indicatori	2010	2011	2012
1.	Cîstigul salarial mediu lunar brut	2037	1989,4	2484,7
2.	Inclusiv femei	2231	2018,1	2379,9
3.	Cîstigul salarial mediu lunar proprietate publică	2231	2553,7	2824,4
4.	Numărul salariaților la 31 decembrie , toate formele de proprietate	6917	9419	8761
5.	Inclusiv femei		5268	5015
6.	Numărul salariaților la 31 decembrie, proprietatea publică		5120	4999

Conform datelor OFM Briceni , în 2012 în raion s-au înregistrat 786 șomeri(416 femei,370 bărbați), cu 540 șomeri mai puțin decât în 2011. Rata șomajului în raion constituie 5,2%, în rîndul femeilor fiind de 5,5%, și în rîndurile bărbaților de 5,3%, atît în mediul urban, cît și în mediul rural. Cei mai afectați de șomaj sunt persoanele cuprinse între vîrsta de 35-44 ani. Numărul șomerilor oficial înregistrați pe raionul Briceni la data de 01.01.2014 constituie 684 persoane, din care femei – 384. Numărul șomerilor disponibilizați de la unitățile economice în total – 65, din care femei – 42. Ponderea femeilor în numărul total de șomeri constituie 56,1%. Au beneficiat de ajutor de șomaj în număr de 67 persoane , din care 20 femei. Ponderea beneficiarilor de ajutor de șomaj constituie 9,8%. Mărimea medie a ajutorului de șomaj constituie 1079,66 lei. Numărul șomerilor ce revin unui loc de muncă vacant constituie 1,2%.

Prezența șomajului în raion este cauzată de mai mulți factori, precum: lipsa locurilor de muncă atractive, necorespunderea cererii cu oferta forței de muncă, cerințe exagerate din partea angajatorilor, neconcordanța dintre procesul de studii și solicitările angajatorilor; insuficiența aptitudinilor șomerilor, etc.

Reducerea numărului populației ocupate și reducerii numărului de locuri de muncă noi create face ca ocuparea forței de muncă să fie fi una din principalele probleme ce persistă în raion. De aceea amplasarea în câmpul muncii este o problemă prioritară pentru factorii decizionali din raion. Acest lucru poate fi realizat prin crearea locurilor de muncă care pot fi stimulate de dezvoltare economiei locale prin investiții private și publice în diferite sectoare, deschidere de noi întreprinderi, facilitarea șomerilor în înstruire și reprofilare, măsuri stimulative de îmbunătățire a mediului de afaceri, etc.

Tabelul 19. Numărul de șomeri grupați pe localități (femei/bărbați, grupe de vîrstă)

		2011		2012		2013		total	
	Primaria	total	femei	total	femei	total	femei	total	femei
1	<i>Briceni</i>	181	103	139	82	96	53	416	238
2	<i>Lipcani</i>	91	40	74	37	49	27	214	104
3	<i>Bogdanesti</i>	76	29	70	30	25	13	171	72
4	<i>Balasinesti</i>	98	48	58	31	18	8	174	87
5	<i>Balcauti</i>	22	11	6	1	4	3	32	15
6	<i>Belavinti</i>	42	16	21	11	14	9	77	36
7	<i>Berlinti</i>	35	21	33	17	12	9	80	47
8	<i>Bulboaca</i>	40	18	7	2	6	5	53	25
	<i>Caracuseni</i>								
9	<i>Vechi</i>	37	15	18	10	8	5	63	30
10	<i>Colicauti</i>	50	27	23	16	16	10	89	53
11	<i>Corjeuti</i>	19	11	5	3	4	3	28	17
12	<i>Coteala</i>	57	23	12	8	3	2	72	33
13	<i>Cotiujeni</i>	108	49	36	19	12	7	156	75
14	<i>Criva</i>	31	17	16	9	9	4	56	30
15	<i>Drepcauti</i>	27	13	22	13	11	6	60	32
16	<i>Grimancauti</i>	42	17	27	11	17	11	86	39
17	<i>Mihaileni</i>	14	9	8	7	3	1	25	17
18	<i>Halahora</i>	16	6	7	3	3	1	26	10
19	<i>Hlina</i>	14	6	8	3	4	2	26	11
20	<i>Larga</i>	32	19	27	20	13	8	72	47
21	<i>Marcauti</i>	19	10	15	8	8	5	42	23
22	<i>Medveja</i>	16	6	3	0	6	6	25	12
23	<i>Pererita</i>	58	24	27	12	20	10	105	46
24	<i>Sirauti</i>	56	26	46	25	10	9	112	60
	<i>Slobodca</i>								
25	<i>Sirauti</i>	38	20	22	8	13	7	73	35
25	<i>Trebisauti</i>	36	25	16	9	10	5	62	39
26	<i>Tetcani</i>	26	10	23	11	29	18	78	39
27	<i>Tabani</i>	45	32	17	10	10	9	72	51
	<i>Total</i>	1326	651	786	416	433	256	0	2545 1323

Propuneri:

- implementarea programelor de antrenare a șomerilor la lucrări publice la nivel de raion
- formarea profesională a șomerilor
- încadrarea activă în muncă a persoanelor de vîrstă prepensionară și a categoriilor social-vulnerabile
- angajarea șomerilor după absolvirea cursurilor de formare profesională cu o rată de 70-80%
- acordarea unor facilități pentru persoanele care și-au inițiat propria afacere și au creat noi locuri de muncă, unde au fost angajate persoane din rîndul șomerilor;
- crearea unui climat favorabil de dezvoltare a serviciilor prin combaterea șomajului în rîndul tinerilor;
- acțiuni ce țin de reanimarea meșteșugurilor populare specifice raionului, confecționarea obiectelor de artizanat, deschiderea punctelor de prelucrare, ambalarea producției agricole, încurajarea șomerilor de a participa în diverse activități antreprenoriale, etc., ceea ce ar face posibil încadrarea în cîmpul muncii a șomerilor, în special cei din localitatea rurală.
- promovarea imaginii și acordarea serviciilor de mediere a muncii pentru persoanele din raion, ceea ce ar asigura apariția unor noi oportunități de încadrare în cîmpul muncii a forței de muncă disponibile;
- implicarea agenției teritoriale pentru ocuparea forței de muncă și a autorităților publice locale în vederea elaborării și coordonării unui program ce ar asigura instruirea în domeniul afacerilor a persoanelor care doresc să inițieze o afacere;
- elaborarea unui mecanism viabil în ceea ce privește colaborarea dintre autoritățile publice locale și agenția teritorială pentru ocuparea forței de muncă privind organizarea lucrărilor publice, orientate spre acoperirea necesităților localităților rurale, finanțate din fondul de șomaj și bugetele locale;
- acordarea unor facilități suplimentare persoanelor tinere care, după însușirea unei meserii sau profesii, revin în raion, sate, comune, pentru a-și desfășura activitatea, în special pentru acele profesii sau meserii;
- promovarea culturii antreprenoriale, prin crearea în instituțiile de învățămînt a programelor de instruire în domeniul afacerilor,
- organizarea trainingurilor în domeniu și stimularea colaborării dintre antreprenori și instituțiile de învățămînt universitare și profesionale;
- organizarea de seminare sau ateliere de instruire în vederea creșterii capacității reprezentanților autorităților publice locale în ceea ce privește mecanismul de colaborare cu potențialii finanțatori ai proiectelor de infrastructură socială din localitățile raionului;
- pregătirea și difuzarea permanentă a informațiilor prin mijloacele mass-media ce țin de situația pieței forței de muncă din raion;
- ajustarea programului de învățămînt al școlii de meserii din raion, și a altor instituții specializate în instruirea populației la necesitățile cererii de pe piața muncii;

4.5. Conectivitate, accesibilitate și infrastructură

4.5.1. Infrastructura de transport

Legăturile dintre orașele și satele raionului sînt asigurate de o rețea densă de drumuri naționale, raionale și locale. Traseele internaționale și naționale sînt în stare satisfăcătoare, cu unele porțiuni deteriorate. Rețeaua de transport existentă asigură o cooperare și legături de transport suficiente.

Traficul de pasageri și mărfuri pe teritoriul raionului este asigurat de transportul auto și feroviar. Rețeaua de drumuri este prezentată prin drumuri de importanță internațională, națională și locală - lungimea totală 320,7 km. La drumurile de importanță internațională se referă segmentul de drum M14 (Brest-Briceni-Chișinău-Tiraspol-Odesa) - lungimea 56 km, la cele naționale R55 (Briceni - Rosoșeni), R11 (Ocnița-Briceni) - lungimea 16 km. Drumurile nominalizate se află în stare tehnică satisfăcătoare.

Drumurile locale cu lungimea 248,2 km suplimentează rețeaua de drumuri naționale, prin intermediul cărora se stabilesc legături între localitățile raionului, 80 % din aceste drumuri necesită lucrări de reconstrucție. Densitatea drumurilor constituie 39 km/100 km². Raionul Briceni are cea mai mare densitate a drumurilor din cadrul RDN. Media acestui indicator este mai mare decît media RDN (33,6 km/100 km²) și cea națională.

Practic lungimea drumurilor în ultimii 3 ani pe diferite tipuri este constantă.

Tabelul 20. Lungimea totală a drumurilor din r. Briceni

Nr.	Denumirea indicatorului	2010	2011	2012
1.	Drumuri naționale, km	72,5	72,5	72,5
2.	Drumuri locale, km	248,2	248,2	248,2
3.	Drumuri – total, îmbrăcăminte rigida, km	305,7	305,7	305,7
4.	Total drumuri pe tipuri de îmbracaminte, km	320,7	320,7	320,7

Pe teritoriul raionului, prin stația Lipcani trece segmentul de cale ferată cu ieșire spre Ucraina. Lungimea rețelei feroviare - 33 km.

Transportul aerian. În raion sunt amplasate două piste pentru elicoptere în or. Briceni și or. Lipcani.

Transportul naval. Pe teritoriul raionului este o singură arteră navigabilă - r. Prut care este rîu transfrontalier la hotarul cu România. Actualmente, acesta reprezintă o rută de apă neregulată cu scurgere liberă, care poate fi utilizată pe viitor pentru transportarea pasagerilor și a mărfurilor.

Puncte de trecere și control. Pe teritoriul raionului activează 6 puncte de trecere și control internaționale la hotarul cu România și Ucraina.

Tabelul 21 . Puncte de trecere și control.

Nr.	Denumirea	Statutul	Tipul	Stat de frontieră
1.	Lipcani-Rădăuți Prut	Internațional	Auto	România
2.	Criva-Mămăliga	Internațional	Auto / Feroviar	Ucraina
3.	Larga - Kelimenți	Internațional	Auto / Feroviar	Ucraina
4.	Briceni - Rosoșeni	Internațional	Auto	Ucraina
5.	Grimăncăuți-Văscăuți	Internațional	Auto	Ucraina
6.	Lipcani - Podvorievca	Local	Auto	Ucraina

Conform Strategiei de transport și logistică pe anii 2013-2022 aprobată prin Hotărârea Guvernului la 04 septembrie 2013, se propune reabilitarea drumului M14 Brest-Briceni – Chișinău-Tiraspol-Odesa (Criva –Edineț, km 591 – km 655) R11 Ocnîța – Briceni.

Dezvoltarea comunicațiilor de transport prevede îmbunătățirea și reconstrucția continue a drumurilor auto și căilor feroviare pentru asigurarea legăturilor fiabile și evitarea pierderilor nejustificate de timp pentru transport și pietoni.

Conform proiectului se propune modificarea clasificării drumurilor locale L36, L35, L19 cu trecerea lor în categoria drumurilor naționale de importanță republicană. Ca urmare drumul L36 trasat de-a lungul frontierei cu România asigură legături fiabile pentru raionul Briceni, Edineț și alte raioane ale republicii. Drumurile transfrontaliere L35, L19 asigură legături cu Ucraina.

Tabelul 22. Transportul de mărfuri și pasageri în r.Briceni, 2010-2012

Nr.	Indicatori	2010	2011	2012
1.	Marfuri transportate, mii tone	746,5	742,8	738,7
2.	Parcursul marfurilor transportate, mii tone-km	50 617,5	51 408,2	62 356,5
3.	Pasageri transportati, mii pasageri	227,3	293,7	437,1
4.	Parcursul pasagerilor, milioane pasageri-kilometri	49,0	61,8	71,8

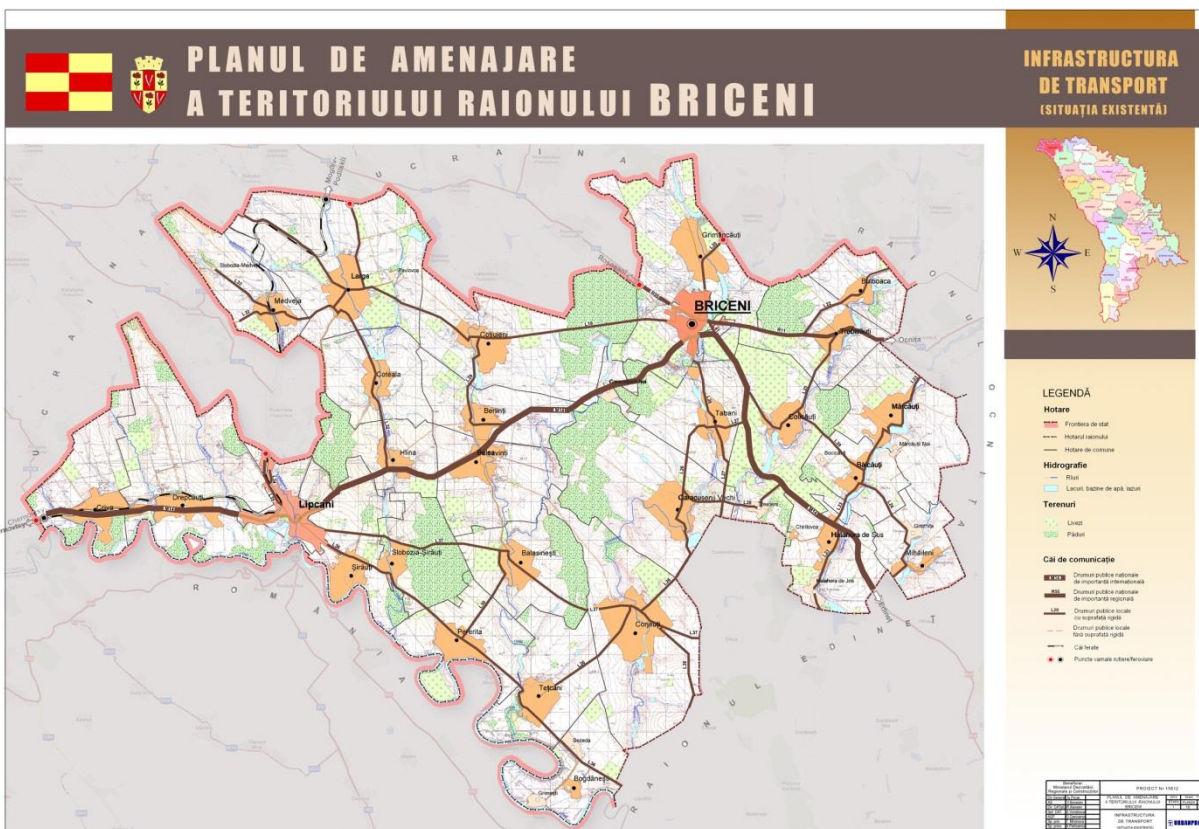
Astfel , în anul 2012 au fost transportați 437,1 mii pasageri cu autobuze și microbuze , care efectuează transporturi regulate pe traseele naționale și locale, comparativ cu 293,7 mii în anul 2011, ceea ce este o creștere cu 143,4 mii pasageri sau 48,7%.Parcursul pasagerilor transportați au alcătuit în anul 2012 71,8 milioane pasageri-kilometri sau cu 16,2 % mai mult față de anul 2011.De asemenea putem constata că ambii indicatori au avut o creștere constantă în perioada anilor 2010-2012.

În ceea ce privește transporul de mărfuri , în anul 2012 au fost transportate 738,7 mii tone cu 5,5 % mai puțin față de a.2011, pe cînd parcursul marfurilor transportate în anii 2010-2012 au avut o creștere constantă atingînd cifra de 62 356,5 mii tone-km în a.2012 cu 23,2 % mai mult față de a.2010. Aceste cifre denotă că mărfurile per ansamblu din an în an au fost transportate la distanțe mai mari.

Transportul de pasageri la nivelul raionului este asigurat prin gările auto Briceni și Lipcani.Stația Briceni e traversată de 205 rute locale, naționale și internaționale, dintre care 105 asigură cu transport rutele din interiorul raionului.De asemenea în raion activează peste 50 de taxi auto, care deservesc locuitorii din raion.

Propuneri:

- reabilitarea drumului R11 Ocnîța – Briceni
- reabilitarea drumurilor raionale Lipcani-Pererita-Corjeuți- Briceni
- reabilitarea drumurilor raionale Hlina-Larga-Briceni
- elaborarea unui master plan raional în domeniu drumurilor locale
- renovarea prioritară a drumurilor de acces la obiectele sociale și publice
- renovarea prioritară a drumurilor de acces pentru valorificarea economiei locale
- accesarea fondurilor naționale și externe(Fondul rutier,IFAD,FNDR, etc.)
- dezvoltarea proiectelor intercomunitare și PPP în domeniu gestionării drumurilor publice
- participarea la proiecte transfrontaliere de dezvoltare a accesului și mobilității
- elaborarea politicilor publice locale în domeniul drumurilor
- elaborarea strategiei raionale în domeniul drumurilor
- elaborarea SF (prefezabilitate) a drumurilor intercomunale
- construcția porțiunii de drum L-20 Briceni-Grimancauti(5,6 km) din FNDR
- reabilitarea infrastructurii rutiere spre punctele vamale Briceni și Larga(3,7 km) din sursele FNDR
- construcția drumurilor intercomunale
- elaborarea mecanismelor instituționale și financiare adecvate de reabilitare a drumurilor
- reconstrucția și construcția drumurilor de acces a școlilor de circumscripție,procurarea mijloacelor de transport
- reabilitarea a 15 km de drum de acces către gunoiștile zonale
- reconstrucția drumurilor locale din perimetrul localităților din raion

4.5.2. Alimentarea cu apă și canalizare

Alimentarea cu apă. Alimentarea cu apă în raion este efectuată preponderent din captările de apă subterană și din fântâni. La începutul anului 2013, ponderea localităților, care dispun de rețele de alimentare cu apă potabilă, a fost de 44%, crescând nesemnificativ față de anul 2012. 70% din apa consumată este extrasă din fântânile arteziene. În același timp, 80% din resursele de apă nu corespund standardelor de calitate a apei potabile. Acest fapt se datorează rețelei învechite de apeduct și standardelor și condițiilor tehnice învechite de tratare a apei. Majoritatea populației din localitățile rurale se alimentează cu apă din fântâni de mină și izvoare. După seceta din ultimii ani, nivelul apelor din fântânile de mină au scăzut cu circa 2 m.

Conform datelor statistice, densitatea rețelelor de apeduct în anul 2009 a constituit 39,3 km/100km². La acest indicator, în cadrul RDN r.Briceni este depășit doar de r.Florești și Glodeni și se poziționează peste media națională.

Pe teritoriul raionului Briceni sunt 103 fântâni arteziene, dintre care 40 funcționează, iar 63 sunt conservate. Cu regret, nu toate fântânile arteziene dispun de pașaport tehnic, nu se cunoaște anul forării sondelor. Autorizări de folosință separată a apei au fost emise la 10 beneficiari care gestionează fântâni arteziene. Se ține evidența volumului de apă captată. Starea sondelor arteziene care funcționează este satisfăcătoare, se respectă zonele de protecție sanitară, în preajma lor nu s-au depistat surse de poluare.

În anul 2012 a fost captată apă în volum de 279,100 mii m³ din sursele subterane, dintre care: 552,68 mii m³ a fost utilizată - pentru necesități menajere – 241,100 mii m³ și pentru necesități de producere – 275,560 mii m³.

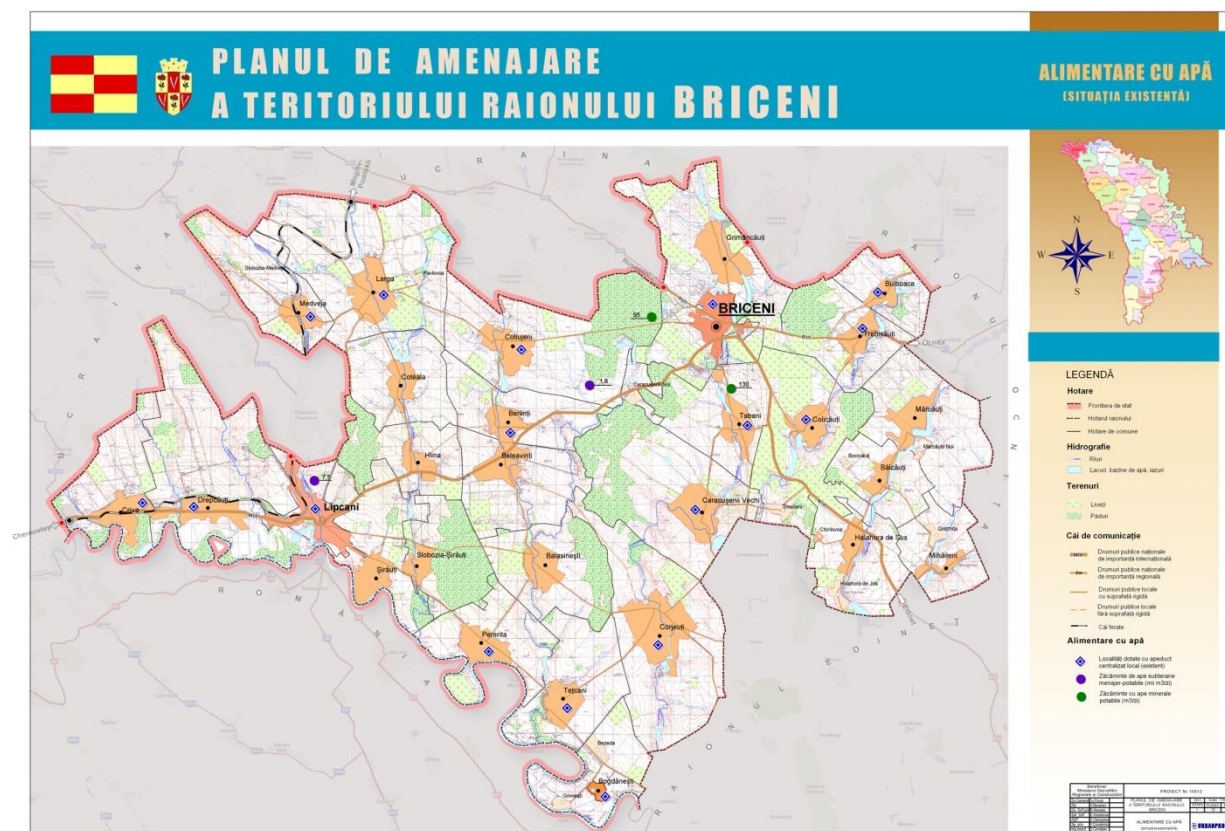
În or. Briceni, în care locuiesc peste 9 mii persoane, cu regret, de 10 ani nu funcționează stația de epurare a apelor uzate, apele se acumulează în bazinele tehnice care sunt amplasate pe teritoriul fostei stații de epurare a S.A. „Nord-Zahăr”, fapt care influențează negativ asupra

componenților de mediu. Din acest motiv conducerea primăriei or. Briceni cu susținerea donatorilor externi a proiectat și intenționează să construiască o stație de purificare modernă, fapt care ar stimula curățirea apelor reziduale.

Din 39 localități ale raionului sunt conectate la rețeaua de apeduct centralizat - 17 localități. Lungimea totală a conductelor și rețelei de apeduct constituie aproximativ 135 km. Cea mai mare rată de asigurare cu apă potabilă la nivel de raion este atestată în localitățile Criva(100%), Briceni(62,5%), Cotuijani(47,7%), Larga(37,9%), Tețcani(34,8%) și Lipcani(28,4%),rata medie pe raion fiind de 19,5 %.De asemenea pe teritoriu raionului funcționează 12589 fântâni de mină, din care se alimentează populația .Din păcate în cea mai mare parte din aceste fântâni apa nu corespunde parametrilor STAS.

Pentru alimentarea cu apă a orașului Briceni se efectuează captarea apei din 6 sonde, capacitatea sondelor 1,6 mii m³/zi (construită în 1965). Calitatea apei după conținutul de fluor nu corespunde normelor sanitare. Din capacitatea totală a prizei este utilizată doar 30%.

Pentru alimentarea cu apă a fabricii de zahăr din or. Briceni în apropierea s. Pererîta a fost construită priza de apă cu capacitatea 8 mii m³/zi. Apa era pompată la stația de epurare amplasată pe teritoriul fabricii de zahăr cu ajutorul stațiilor de pompare de nivelul I, II și III prin conducta cu diametru 620-530 mm, lungimea 45 km. După închiderea fabricii de zahăr sistemul de alimentare cu apă a degradat.

Captarea apei pentru or. Lipcani se efectuează din 6 sonde cu capacitatea 1,5 mii m³/zi, actualmente funcționează doar 3 sonde. Lungimea rețelei de apeduct constituie 29 km, capacitatea rezervorului 1000 m³. Sistemul de apeduct a fost construit în perioada anilor 1965-1968. Gradul uzurii constituie aproximativ 90 %.

Zăcămintele de ape subterane potabile sunt localizate în apropierea or. Lipcani și s. Caracușeni Noi. Rezervele estimate ale apelor subterane, calitatea cărora nu corespunde

normelor sanitare, sunt insuficiente pentru alimentarea tuturor localităților din cadrul raionului cu apă. În celelalte localități a raionului apele subterane pot fi utilizate numai în scopuri tehnice.

Tabelul 23. Asigurarea cu apă potabilă și canalizare a r.Briceni în profil teritorial, 2012

Nr.	Localitatea	Nr. total de gospodării	Nr. de gospodării conectate la apă	Rata de asigurare, %	Nr. de gospodării conectate la canalizare	Rata de asigurare, %	Nr. de fântini
1.	o.Briceni	4444	2776	62,5	2935	66,0	389
2.	o.Lipcani	2622	745	28,4	745	28,4	458
3.	Criva	770	770	100	-	-	20
4.	Drepcăuți	950	60	6,3	-	-	396
5.	Șireuți	993	-	-	-	-	422
6.	Pererîta	862	-	-	-	-	688
7.	Tețcani	1033	360	34,8	122	11,8	776
8.	Corjeuți	2292	13	0,6	13	0,6	783
9.	Caracușenii Vechi	1713	-	-	-	-	551
10.	Tabani	1304	95	7,3	-	-	597
11.	Balasinești	969	2	0,1	2	0,1	581
12.	Beleaviniți	1010	-	-	-	-	1024
13.	Berlinți	1129	22	1,9	22	1,9	431
14.	Coteala	870	-	-	-	-	521
15.	Medveja	594	-	-	-	-	384
16.	Larga	2120	804	37,9	709	33,4	817
17.	Cotuijani	1291	616	47,7	-	-	605
18.	Grimăncăuți	1574	53	3,4	148	9,4	1050
19.	Trebisăuți	940	-	-	-	-	483
20.	Colicăuți	1017	20	2,0	-	-	667
21.	Mărcăuți	1030	7	0,7	6	0,7	531
22.	Halahora de Sus	768	-	-	-	-	236
23.	Bulboaca	465	35	7,5	20	4,3	252
24.	Bălcăuți	412	-	-	-	-	176
25.	Mihăileni	400	-	-	-	-	169
26.	Bogdănești	466	6	1,3	6	1,3	336
27.	Slobozia Șireuți	489	-	-	-	-	230
28.	Hlina	440	32	7,3	-	-	279
29.	Total pe raion	32967	6416	19,5	3680(4728)	11,2(14,3)	12589 (38,2%)

Sursa de alimentare cu apă a raionului pentru perioada de calcul (până în a. 2030) și I etapă (2020) se propune r. Prut, pentru aceasta este necesară reabilitarea conductei r. Prut - or. Briceni, construcția stațiilor de epurare pentru prizele de apă. Stații de pompare de nivelul I, II și III, pozarea și reconstrucția conductelor noi. Rezervele de ape subterane se propun pentru utilizarea în calitate de surse de alimentare de rezervă.

Pentru I etapă - de la priza de apă din r. Prut se propune alimentarea cu apă a localităților: or. Briceni, or. Lipcani, s. Pererîta, Grimăncăuți, Corjeuți, Tabani, Beleaviniți, Colicăuți, Berlinți,

Hlina, Marcăuți, Drepcăuți, Coteala, Larga, Criva, Medveja, Caracușenii Vechi, Trebisăuți, Cotiujeni, Tețcani, Bălăsinești.

Capacitatea totală a sistemului de apeduct - 17750 m³/zi, inclusiv pentru necesități menajer-potabile - 11980 m³/zi. Lungimea totală a conductei 120 km, inclusiv pentru I etapă - 100 km.

Sistemele de canalizare în raion sînt slab dezvoltate, situația fiind similară cu situația pe țară. Sistemele de canalizare funcționează, în mare parte, doar în localitățile urbane. Densitatea rețelelor de canalizare este de aproximativ 20 km /100 km² ceea ce este sub media națională de 22,6%. Subdezvoltarea rețelelor de canalizare este agravată de starea tehnică a stațiilor de epurare a apelor reziduale, care, în majoritatea localităților, lipsesc cu desăvîrșire, precum și de rețeaua de canalizare învechită.

Sistemul de evacuare și epurare a apelor uzate din raion se află în stare critică. Sarcina principală al dezvoltării sistemului de evacuare a apelor uzate va fi axată pe canalizarea localităților din cadrul raionului.

Actualmente, or. Briceni și Lipcani dispun de un sistem de canalizare parțial separativ al obiectivelor infrastructurii sociale și blocuri multietajate. Toate blocurile multietajate, sunt conectate la rețeaua centralizată de canalizată, sectorul locativ individual nu este racordat la rețeaua de canalizare. Este necesară construcția stațiilor de epurare compacte cu randament corespunzător scurgerilor apelor reziduale.

Instalațiile de epurare a fabricii de zahăr Briceni cu randamentul 10 mii m³/zi construite în 1971 și reconstruite în 1981 actualmente sunt conservate. Toate scurgerile sunt acumulate în bazine de colectare și fără epurare sunt evacuate în curenții de apă. Lungimea totală a rețelei de canalizare - 27 km, inclusiv rețele magistrale - 18,1 km. Stații de pompare - 2 unități.

Lungimea totală a rețelei de canalizare în or. Lipcani constituie 2,8 km, stații de epurare - 1 unitate. Rețele gravitaționale existente se află în stare satisfăcătoare. Scurgerile sunt recepționate la stația orășenească de epurare a apelor uzate, ulterior prin două conducte sub presiune d-150 mm (fontă) sunt recepționate la stația de epurare cu capacitatea 400 m³/zi. Stația de epurare se află în stare nesatisfăcătoare.

Capacitatea utilizată a stației de epurare constituie 2,4 %, sau în medie 10 m³/zi. Instalațiile de epurare cu capacitatea 120 m³/zi, construite în anul 2008 pentru canalizarea obiectivelor sociale, pe platforma stației orășenești de epurare a apelor uzate, actualmente nu funcționează. În celelalte localitățile rurale sistemul centralizat de canalizare lipsește. Din 37 localități rurale ale raionului, instalații de epurare sunt doar în 4 localități (s. Corjeuți, s. Sireuți, s. Tețcani, Balașinești), care actualmente nu funcționează.

Tendința de viitor este regionalizarea serviciilor de apă și canalizare, în scopul asigurării sănătății populației și ridicării nivelului de trai în regiune. Politica privind dezvoltarea sistemului de evacuare a apelor uzate în or. Briceni și Lipcani este axată pe modernizarea și reconstrucția sistemului existent, precum și construcția stațiilor de epurare noi cu implementarea tehnologiilor moderne de epurare a apelor uzate.

În localitățile rurale, pentru I etapă este necesară racordarea la sistemul de canalizare a obiectivelor sociale - instituțiile de învățămînt și ocrotirea sănătății. Pentru această perioadă este necesară construcția instalațiilor compacte în blocuri, sau instalații cu epurare naturală. Pentru perspectivă, la etapele următoare, în fiecare localitatea va fi posibilă racordarea la sistemul centralizat de canalizare a unui număr mai mare de abonenți. În localitățile rurale cu numărul populației până la 3,0 mii cet., cu volumul apelor uzate 120-160 m³/zi se propune construcția instalațiilor de epurare proprii pentru fiecare localitate.

Volumul calculat de ape uzate, pe etape (2020,2030) pentru r-nul Briceni va constitui:

- etapa I - 8992,0 m³/zi, inclusiv în localitățile urbane - 3191,07 m³/zi; în localitățile rurale - 5800,95 m³/zi;
- etapa II - 13371,41 m³/zi, inclusiv, în mediul urban - 3704,43 m³/zi, mediul rural - 9612,98 m³/zi.

Canalizarea pluvială de tip închis în raion lipsește, apele de suprafață sunt infiltrate în grund sau în cazul debitului excedentar sunt transportate pe relief în obiectivele acvatice fără epurare. În scopul evacuării debitului de suprafață este necesară elaborarea complexului de măsuri pentru construcția sistemului de canalizare pluvială.

Propuneri:

- regionalizarea serviciilor de AAPC
- construcția și reabilitarea sondelor arteziene
- crearea parteneriatelor publice-private
- elaborarea unui master-plan raional în domeniu AAPC
- consolidarea capacităților tehnologice, manageriale,financiare ale ÎM
- participare la proiectele regionale în domeniu
- eficientizarea serviciilor AAPC(reducerea consumului energetic în tarif,aplicare noilor tehnologii,etc.)
- reabilitarea rețelelor de apă și extinderea acestora în întreg raionul
- crearea de noi întreprinderi care vor gestiona sistemele AAPC
- conectarea prioritară a instituțiilor sociale la sistemele de AAPC
- instalarea sistemelor de epurare a apei în instituțiile sociale(filtre osmos-revers, etc.)
- informarea și conștientizarea populației și a factorilor interesați în domeniu
- pașaportizarea fântănilor de mină
- elaborarea politicilor publice raionale în domeniul asigurării cu apă și canalizare
- elaborarea studiilor de fezabilitate și proiectelor tehnice
- curățirea fântinilor și bazinelor acvatice
- instalarea filtrelor de purificare a apei la instituțiile din subordinea CR
- introducerea sistemului de monitoring a calității apei
- elaborarea ghidului de bune practici în domeniul asigurării cu apă potabilă și canalizării
- construcția sistemului de aprovizionare cu apă potabilă din s.Tetcani
- extinderea sistemului de aprovizionare cu apă potabilă din s.Corjeuți
- desconservarea sondelor arteziene
- instalarea unui sistem de tratare a apei potabile din s.Criva
- extinderea sistemelor de aprovizionare cu apă potabilă din s.Pererîta, Tețcani,Bogdănești,Grimești,Caracușeni vechi,Colicăuți,Mărcăuți, Halahora,Bulboaca, Trebisăuți,Grimincăuți,Berlineț, Beleavineț,Cotiujeni,Larga, Hlina, Medveja
- elaborarea documentelor tehnice Balasinești,Șirăuți,Slobodca-Șirăuți, Coteala.
- construcția stației de epurare Briceni
- reconstrucția și extinderea rețelei de canalizare în o.Lipcani și o.Briceni
- construcția unui cluster de AAP Criva-Drepcăuți-Briceni
- construcția unui cluster de AAP Briceni-Grimincăuți-Colicăuți-Trebisăuți-Bulboaca

4.5.3. Gestionarea deșeurilor

În raion infrastructura și managementul de gestionare a deșeurilor menajere solide sunt slab dezvoltate. Situația la nivel de raion este similară cu cea din RDN și din țară. La nivel raional se atestă un grad înalt de poluare a solurilor, apelor și aerului, poluare cauzată preponderent de lipsa sistemelor de management integrat al deșeurilor și infrastructura slab dezvoltată de colectare a deșeurilor solide și lichide, inclusiv a celor toxice. Zilnic se produc zeci de tone de deșeuri menajere solide, care sînt colectate și stocate în peste 39 de depozite mici, amplasate, de regulă, la marginea localităților, dintre care 24 sunt autorizate.

În localitățile raionului Briceni activează următoarele întreprinderi municipale care se ocupă de gestionarea deșeurilor menajere: ÎM "Prestservicii-Nord" com. Larga; ÎM "Cricom-Servicii" s. Criva; ÎM "Slon-Servicii" s. Drepcăuți; ÎM "Tețcani-Servicii" s. Tețcani; Gospodăria Comunală Briceni; ÎM "Comprod-Lipcani".

Pe teritoriul r-ului Briceni autoritățile publice locale sunt responsabile pentru organizarea sistemului de colectare și evacuare a deșeurilor. În or. Briceni și Lipcani colectarea, transportarea și stocarea DMS este asigurată de ÎM GLC Briceni și Î.M. „Comprod-Lipcani”. Colectarea deșeurilor de producere și consum de la populației din blocurile multietajate se efectuează pe platformele pentru tomberoane. Numărul platformelor în or. Briceni - 12, tomberoane 125 unități. În or. Lipcani sunt 15 tomberoane.

De la sectorul privat, care constituie 22% din numărul total al populației urbane, colectarea DMS se efectuează prin metoda sonorizării manuale și în bază de contract semnat cu întreprinderile municipale.

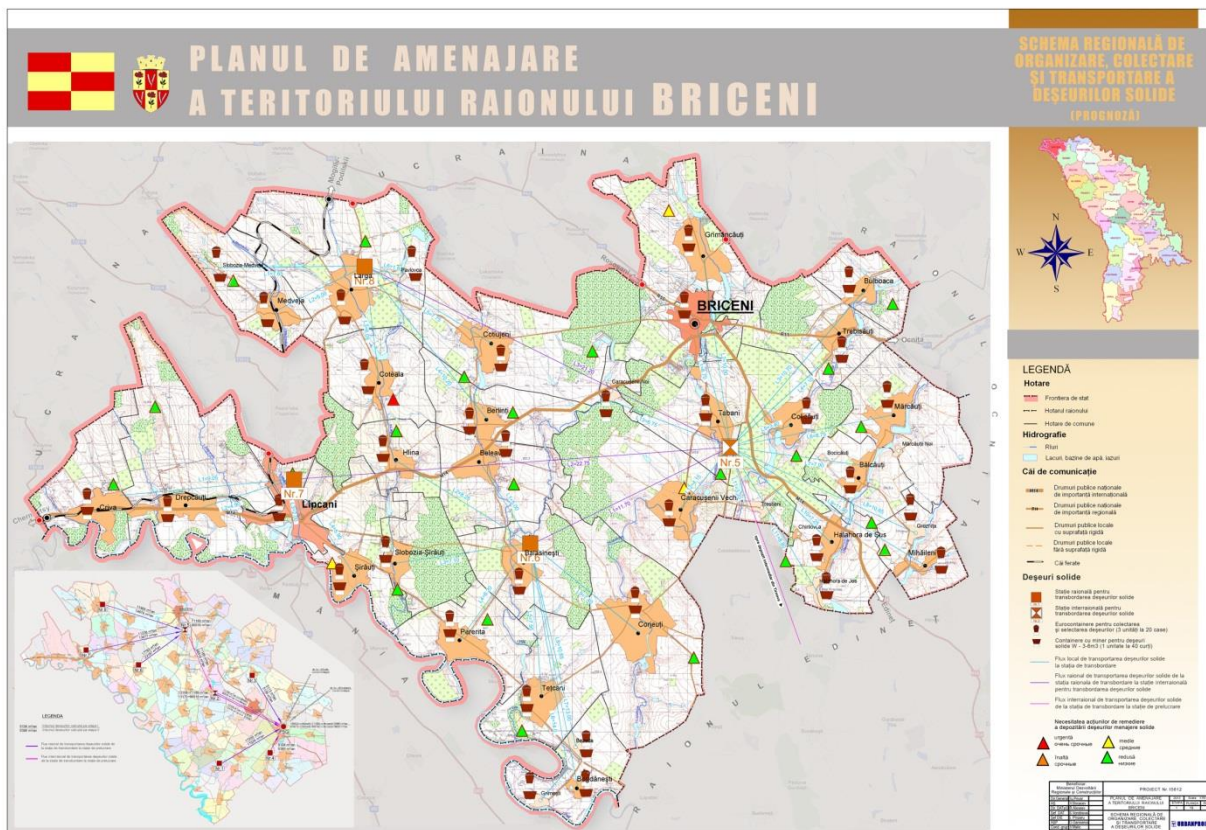
Cantitatea totală de DMS evacuate de la populație în anul 2012 a constituit:

- or. Briceni - 6848 t;
- or. Lipcani - 1066 t.

Tabelul 24.Principalii indicatori privind poligoanele DMS pe teritoriul r-nului Briceni

Denumirea	Suprafața totală a gunoiștilor, ha	Numărul de gunoiști existente	Volumul DMS, mii m ³	Volumul DMS acumulate și păstrate în perioada anului 2011	Prezența Grupii Bekkari	Gunoiști DMS		
						construite în conformitate cu standardele IES	fără avizul IES	neautorizate
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Raionul Briceni	38,2	39	420,33	83,7	18	1 - s. Medveja	12	26

Propuneri:

- regionalizarea serviciilor de salubritate
- tratarea selectivă a deșeurilor, sortarea DMS;
- crearea stațiilor raionale de transbordare a deșeurilor;
- crearea punctelor regionale pentru sortarea finală și utilizarea DMS;
- utilizarea deșeurilor periculoase și nocive;
- diminuarea CO₂, și obținerea biogazului;
- recultivarea poligoanelor DMS
- informarea și conștientizarea populației și a factorilor interesați în domeniu
- consolidarea capacităților instituționale ale întreprinderilor municipale
- crearea parteneriatelor publice-private în domeniu
- elaborarea politicilor publice locale în domeniul colectării selective a deșeurilor
- crearea unui sistem de colectare selectivă a deșeurilor și a unei stații de sortare în zona o. Lipcani în cadrul Programului Regional Nord
- întărirea capacității instituționale a ÎM în domeniul tratării selective a deșeurilor
- promovarea activităților de conștientizare a publicului și formarea capacității de gestionare a deșeurilor.
- elaborarea studiilor de fezabilitate și proiectelor tehnice
- elaborarea ghidului de bune practici în domeniul gestionării deșeurilor
- amenajarea a 4 gunoiști zonale
- reabilitarea a 15 km de drum de acces către gunoiștile zonale
- elaborarea schemelor de amplasare a platformelor pentru deșeuri
- amenajarea gunoiștilor existente pentru deșeuri biodegradabile
- crearea Asociației intercomunale raionale
- construcția fabricii de prelucrare a deșeurilor
- crearea sistemelor de selecție a deșeurilor la nivel de comunități, instituții, cetățeni
- informare populației și factorilor de decizie în domeniul gestionării deșeurilor
- elaborarea PS raional în domeniul gestionării deșeurilor
- colectarea și tratarea deșeurilor primejdioase
- crearea parteneriatelor APL1-APL2-AE-ONG în domeniul gestionării deșeurilor
- construcția poligonului de depozitare a deșeurilor menajere solide în s. Grimincăuți
- implementarea sistemului integrat de colectare a deșeurilor în toate localitățile raionului prin intermediul Parteneriatului Public Privat

4.5.4. Asigurarea cu gaze naturale

Asigurarea cu gaze naturale a localităților raionului este prevăzută de la conductele de gaze magistrale cu presiune înaltă, ce vin din Ucraina: conducta Moghiliiov-Podolski- Ocnîța-Bogorodcenii. În anul 2010, ponderea localităților din raion, conectate la gazoduct, constituia 40%, fiind peste media națională de 35% și cea din RDN de 30%. Cea mai mare pondere a localităților conectate la rețeaua de gaz din RDN o au municipiul Bălți, raioanele Ocnîța și Briceni. Alimentarea cu gaze naturale este asigurată de filiala SRL "Edineț-Gaz" - filiala întreprinderii de stat SA "Moldova - Gaz", care efectuează tot complexul de lucrări de transport, repartizare, evidență și menținere în stare funcțională a rețelilor de gaze și instalații.

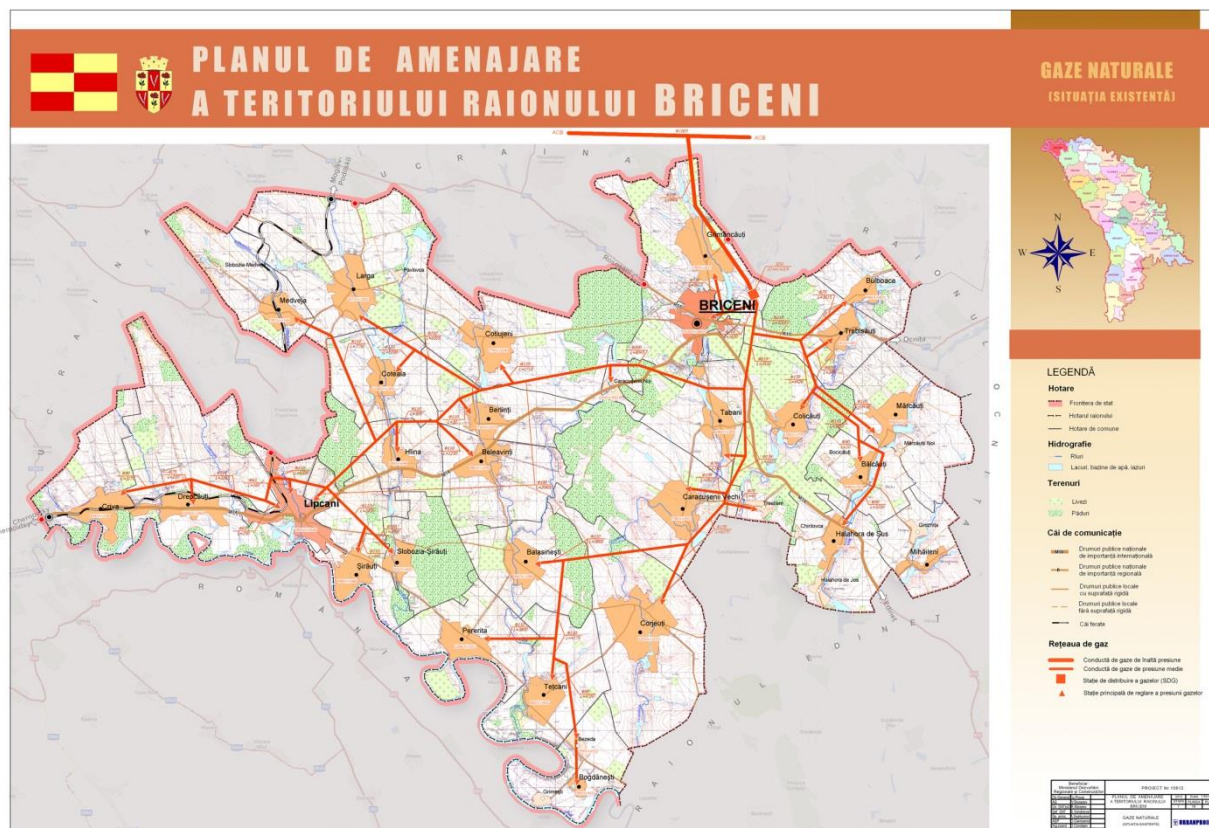
Din 39 localități a raionului Briceni la conducta magistrală de gaze naturale sunt racordate 29 comune, inclusiv or. Briceni și or. Lipcani, doar s. Șirăuți nu este racordat la conducta de gaze, din cauza lipsei rețelilor interne pe teritoriul localității.

Lungimea totală a rețelilor de alimentare cu gaze naturale pe teritoriul raionului constituie 474 km, inclusiv lungimea rețelilor cu presiune înaltă - 133 km, rețelilor cu presiune medie - 203 km, presiunea joasă - 138 km. Consumul total de gaze naturale în anul 2012 a constituit 8602 mii m³.

Asigurarea cu gaz lichefiat (în butelii) a consumatorilor pentru necesitățile comunale este asigurată de agenții economici privați prin intermediul stațiilor de alimentare cu gaze.

Pentru perioada de proiect, până în anul 2020 se prevede racordarea la conducta magistrală celorlalte a 11 localități - (satele Bocicăuți, Bezeda, Bălăsinești, Grimești, Chirilovca, Pavlovca, Marcăuții Noi, Medveja, Slobozia-Medveja, Mihăileni, Groznița), care actualmente nu sunt asigurate cu gaze naturale. Concomitent, se prevede construcția conductelor cu presiune înaltă și medie, lungimea orientativă 50 km cu amenajarea stațiilor de distribuție gaze.

Propuneri:

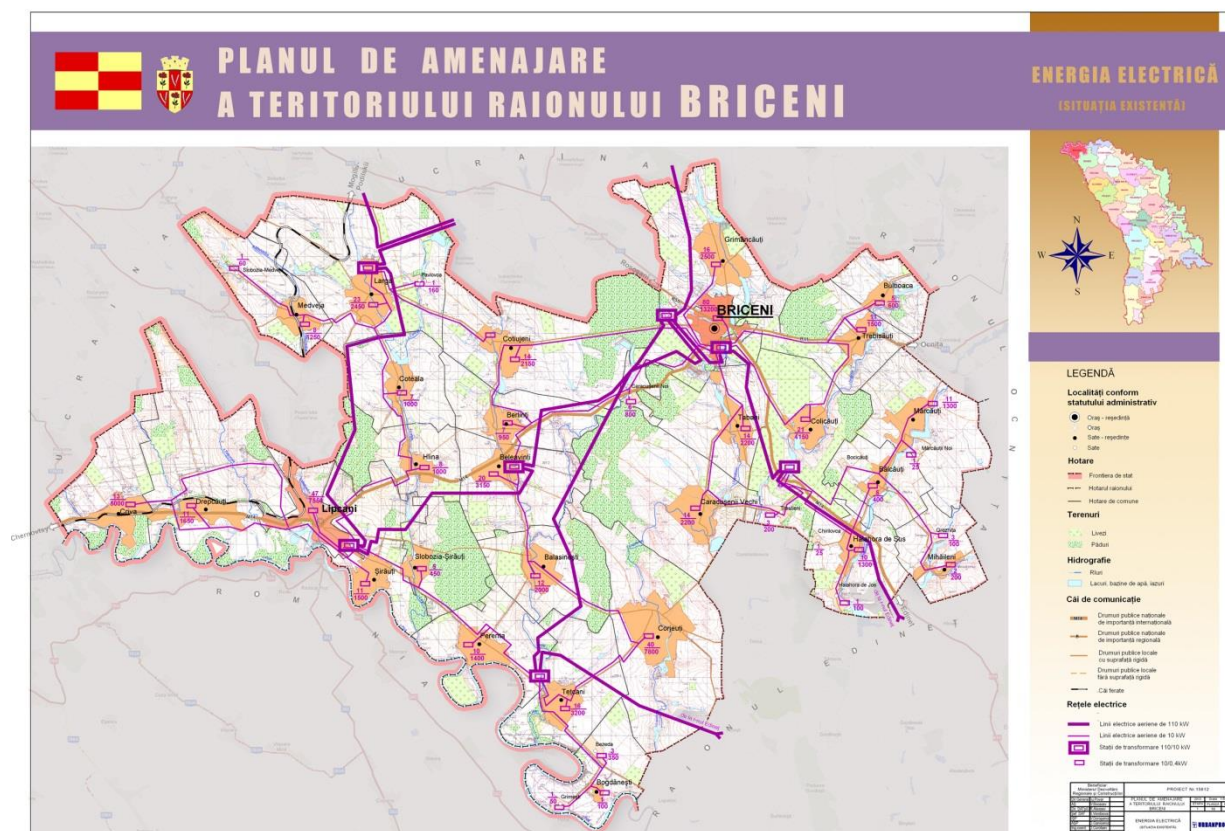
- gazificarea tuturor localităților din raion
- instalarea de cazane performante cu un randament optim
- instalarea sistemelor de economisire a energiei (sisteme inteligente de reglare,etc.)
- promovarea alternativelor la alimentarea centralizată cu energie termică
- instruirea personalului care gestioneaza aceste sisteme
- gazificarea preponderentă a instituțiilor publice și sociale

4.5.5. Asigurarea cu energie electrică și termică

Alimentarea cu energie electrică. Sectorul energetic în Republica Moldova funcționează aproape în totalitate (98%) pe baza resurselor energetice importate. Se importă atât electricitate, cât și combustibil pentru producerea energiei electrice și termice. Alimentarea cu energie electrică în raion se efectuează prin intermediul rețelelor de distribuție, care aparțin Întreprinderii de distribuire a energiei electrice SA „RED Nord –Vest”, filiala Briceni, amplasată în or. Briceni care exploatează rețele 10/6,0/0,4 kW, substații de transformare, puncte de distribuire și alte instalații. În perspectiva următoare se preconizează renovarea rețelelor raionale prin înlocuirea cablurilor neizolate cu cele cu izolare. La moment asemenea lucrări se realizează în s.Caracușenii vechi și s.Slobozia Șireuți.

Actualmente, toate localitățile raionului sunt racordate la rețelele 10/0,4 kW, iar necesitatea lor în energie electrică este asigurată în volum total, ținând cont de posibilitatea sporirii capacității cu 30-40%. În raion sunt exploatate 390 substații de transformare 10/0,4 kW cu capacitatea de la 25-1000 kVa. Lungimea totală a rețelelor 0,4 kW - 1010 km, rețelelor 10 kW - 552 km. Consumul de energie electrică în anul 2012 pe teritoriu raionului a constituit 50,357 mln kW/oră. Fiecare consumator al energiei electrice are încheiat contract individual cu companiile de distribuție.

Conform "Programului Național de economisire a energiei electrice" aprobat prin HG nr. 102 din 05.02.2013, Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova 2020" (Legea nr. 166 din 11.07.2012), sarcina principală constă în sporirea eficienței utilizării energiei din contul reducerii capacității de consum a utilajului și tehnologiilor prin înlocuirea rețelelor uzate și montarea utilajului modern și utilizarea surselor de energie regenerabile (energia eoliană, solară, biocombustibil) până la 10% către anul 2020 și până la 20% către anul 2030. La moment uzura liniilor de transport a energiei electrice 10/6,0,4 kW și substațiilor de transformare care asigură alimentarea cu energie electrică a localităților raionului constituie 65%.

Sistemul de alimentare cu energie termică în raion este asigurat din surse autonome de alimentare cu căldură care deservește, în deosebi, clădirile administrative, instituțiile de învățământ preșcolar și școlar, instituțiile ocrotirea sănătății și instituțiile de cultură. Alimentarea cu căldură a fondului locativ se efectuează cu cazane autonome de gaz, carbune, lemne, precum și cu sobe care au un randament scăzut și nu asigură un regim termic constant. Sistemul centralizat de alimentare cu căldură și apă caldă lipsește, iar întreprinderile de producere anterior racordate la sistemul centralizat de alimentare cu căldură, actualmente nu funcționează.

Alimentarea cu căldură a instituțiilor, întreprinderilor, caselor de locuit individuale și cu regim mic de înălțime se prevede din contul construcției cazangeriilor individuale cu diversă capacitate, pe bază de gaze naturale, lemne, peleți și bricheți. Cazangeriile existente necesită reconstrucție. În scopul economisirii resurselor energetice, este necesar de acordat prioritate utilizării surselor de energie regenerabile, energia eoliană, solară și biocombustibilului, precum și cazanelor performante cu un randament înalt (de gazeificare, combinate, etc.).

4.5.6. Iluminare stradală

Alimentarea cu energie electrică în raion se efectuează prin intermediul rețelilor de distribuție, care aparțin Întreprinderii de distribuție a energiei electrice SA „RED Nord –Vest”, filiala Briceni, amplasată în or. Briceni care exploatează rețele 10/6,0/0,4 kW, substații de transformare, puncte de distribuție și alte instalații. În raion sunt exploatate 390 substații de transformare 10/0,4 kW cu capacitatea de la 25-1000 kVa. Lungimea totală a rețelilor 0,4 kW - 1010 km. Iluminarea stradală utilizează infrastructura electrică existentă, care este gestionată de SA „RED Nord –Vest”, filiala Briceni.

La moment sisteme de iluminare stradală funcționează practic în toate localitățile din raion, însă gradul de acoperire este încă insuficient. De către APL se depun eforturi pentru extinderea acestor servicii apelând atât la sursele interne bugetare, cât și aplicând la surse din exterior. În majoritatea localităților din raion cheltuielile pentru întreținerea serviciului de iluminare stradală sunt în creștere.

Dotarea slabă a localităților cu rețele de iluminare stradală funcționabile, rata înaltă a cheltuielilor pentru întreținerea serviciului dat, precum și numărul scăzut al proiectelor investiționale cu impact socio-economic în domeniul dat, generează ideea utilizării surselor alternative de energie regenerabile, inclusiv și pentru iluminarea stradală.

Propuneri:

- utilizarea surselor de energie regenerabilă
- instalarea cazanelor performante cu un randament înalt (de gazeificare, etc.)
- Informarea și conștientizarea populației și factorilor interesați în domeniu
- instalare de sisteme inteligente de economisire a energiei
- extinderea lucrărilor de iluminare publică de la străzile centrale spre cele secundare
- Izolarea termică a clădirilor
- aplicare de proiecte de EE la FEE
- elaborarea auditurilor energetice
- aplicarea măsurilor de EE cu costuri mici, dar care au un impact vizibil (instalare termoregulate, folii reflectoare, etc.)
- utilizarea sistemelor LED la iluminatul stradal și a măsurilor inteligente
- elaborarea unui registru a situației actuale referitor la iluminarea stradală din raion
- elaborarea unui plan raional de iluminare

- aplicarea sistemelor regenerabile și eficiente energetic în domeniul iluminării publice
- construcția sistemelor de iluminare a drumurilor intercomunale
- reabilitarea și construcția sistemelor de iluminare a instituțiilor din subordinea CR
- elaborarea ghidului de bune practici în domeniul iluminării publice
- elaborarea politicilor publice în domeniu
- extinderea iluminării străzilor localităților din raion

4.5.7.Comunicații

Din punct de vedere al accesului gospodăriilor la rețeaua de telefonie fixă, în raion se constată, că circa 75 % din gospodării sunt conectate la acest serviciu.

Telefonia fixă în raion este asigurată de către filialele întreprinderii de stat SA „Moldtelecom”. Raionul are un grad mediu de telefonizare în cadrul RDN. Cele mai mari rate de telefonizare din raion sunt în localitățile Drepcăuți(92,1%), Colicăuți(91,0%), Tețcani(90%), Corjeuți(88,5%), Caracușenii Vechi(87,6%). Rețeaua de telecomunicații pe parcursul ultimilor ani a înregistrat o dezvoltare ascendentă, exprimată atât în indicatori cantitativi, cât și calitativi.

Serviciile de telefonie mobilă au înregistrat o evoluție ascendentă în ultimii ani, și, potrivit datelor CBGC, 34,9 % din gospodării dispun de cel puțin un telefon mobil.

Telefonia mobilă este reprezentată de rețelele „Orange”, „Moldcell” și „Unite” care acoperă prin serviciile lor întreg teritoriul raionului . Deși costurile pentru servicii sunt înalte, conform datelor operatorilor de telefonie mobilă, în ultimii trei ani se remarcă o tendință de creștere constantă a numărului de utilizatori.

Accesul la Internet în ultima perioadă a căpătat o tendință pozitivă. Conform datelor ultimelor studii, 30% din populația dispune de calculatoare conectate la internet. Ponderea persoanelor juridice, care dispun de calculatoare conectate la internet, este de circa 30%, discrepanța rural/urban fiind de 90/10. Instituțiile publice sunt, în mare majoritate, conectate la rețeaua internet. În ceea ce privește rata de conectare la Internet media pe raion în anul 2012 a fost de 20,1 %,acest indicator fiind permanent în creștere datorită dezvoltării dinamice a sistemelor informaționale. Astfel rata de asigurare cu computatoare la nivel de raion este de 23,9 %.Cea mai bună situații în acest domeniu este în localitățile Drepcăuți(73,7%),Balasinești(42,1%),Grimincăuți(41,5%).

Tabelul 25. Asigurarea cu telefoane, computatoare și acces la Internet a r.Briceni în profil teritorial, 2012

Nr.	Localitatea	Nr. total de gospodării	Nr. de computatoare	Rata de asigurare, %	Nr. de gospodării conectate Internet	Rata de asigurare, %	Nr.de telefoane	Rata de telefoni-zare,%
1.	o.Briceni	4444	1395	31,4	1153	25,9	3180	71,6
2.	o.Lipcani	2622	482	18,4	482	18,4	2185	83,3
3.	Criva	770	130	16,9	130	16,9	600	77,9
4.	Drepcăuți	950	700	73,7	150	15,8	875	92,1
5.	Șireuți	993	110	11,1	95	9,6	705	70,1
6.	Pererița	862	220	25,5	150	17,4	682	79,1
7.	Tețcani	1033	220	21,3	220	21,3	930	90,0
8.	Corjeuți	2292	582	25,4	582	25,4	2029	88,5
9.	Caracușenii Vechi	1713	229	13,4	227	13,3	1500	87,6
10.	Tabani	1304	62	4,8	57	4,6	837	64,2
11.	Balasinești	969	408	42,1	408	42,1	786	81,1
12.	Beleaviniți	1010	108	10,7	108	10,7	682	67,5
13.	Berlinți	1129	165	14,6	165	14,6	674	59,7
14.	Coteala	870	180	20,7	170	19,5	618	71,0
15.	Medveja	594	29	4,9	29	4,9	370	62,3
16.	Larga	2120	654	30,8	649	30,6	1795	84,7
17.	Cotuijeni	1291	297	23,0	297	23,0	1050	81,3
18.	Grimăncăuți	1574	654	41,5	595	37,8	1188	75,5
19.	Trebisăuți	940	324	34,5	154	16,4	732	77,9

Planul strategic de dezvoltare socio-economic al raionului Briceni

20.	Colicăuți	1017	150	14,8	123	12,1	925	91,0
21.	Mărcăuți	1030	39	3,8	11	1,1	364	35,3
22.	Halahora de Sus	768	286	37,2	258	33,6	491	63,9
23.	Bulboaca	465	150	32,2	150	32,2	300	64,5
24.	Bălcăuți	412	22	5,3	20	4,8	135	32,8
25.	Mihăileni	400	31	7,8	29	7,3	219	54,8
26.	Bogdănești	466	62	13,3	48	10,3	274	58,8
27.	Slobozia Șireuți	489	41	8,4	41	8,4	308	63,0
28.	Hlina	440	150	34,1	143	32,5	346	78,6
	Total pe raion	32967	7880	23,9	6644	20,1	24780	75,2

4.5.8. Fondul locativ

La moment fondul locativ din r. Briceni alcătuiește 33,3 mii case și apartamente pe o suprafață totală de 1830,9 mii metri pătrați, dintre care 27,0 mii case sunt înregistrate în sectorul rural, ceea ce alcătuiește 81,8% după număr și 82% după suprafață. În perioada 2010-2012 suprafața totală a crescut constant de la 1823,7 la 1830,9 mii m.p., ceea ce alcătuiește aproximativ 0,4 %.

În această perioadă suprafața spațiilor verzi a fost constantă și a avut 1226,7 mii m.p., dintre care 75,0 au fost în spațiul urban (6,1%).

Darea în folosință a caselor de locuit din raion a avut din păcate o tendință de descreștere de la 2000 m.p. în a. 2010 la 1400 m.p. în a. 2012, ceea ce alcătuiește o descreștere de 30 %, însă în anul 2013 s-a înregistrat o creștere cu 1600 m.p. sau cu 114%.

Tabelul 26. Fondul locativ r. Briceni, 2010-2012

Nr.	Indicatori	2010	2011	2012
1.	Apartamente, mii unități	33,2	33,3	33,3
2.	Inclusiv localități rurale	27,0	27,0	27,0
3.	Suprafața totală, mii metri pătrați	1823,7	1829,0	1830,9
4.	Inclusiv localități rurale	1496,6	1500,8	1501,5
5.	Suprafața spațiilor verzi, mii metri pătrați	1226,7	1226,7	1226,7
6.	Suprafața spațiilor verzi în localitățile urbane	75,0	75,0	75,0
7.	Deșeuri menajere - total, mii metri cubi la nivel urban	31,2	29,0	35,4
8.	Darea în folosință a caselor de locuit, mii metri pătrați de suprafață totală	2,0	1,5	1,4

În a.2013. la nivel de raion au fost date în folosință 22 case de locuit cu suprafața totală de 3029,0 m.p.și cu suprafața locuibilă de 1154 mp în valoare de 1959,0 mii lei.

4.5.9.Ordinea publică

Inspectoratul de poliție Briceni este împărțit în 4 sectoare de poliție:

- or.Briceni
- Corjeuți
- Larga
- Lipcani

Toate posturile de poliție se află în incinta primăriilor din raion.

În componența sectorului de poliție nr.1 Briceni intră următoarele posturi de poliție:

- Briceni
- Trebișăuți
- Grimăncăuți
- Colicăuți
- Halahora

În componența sectorului de poliție nr.2 Corjeuți intră următoarele posturi de poliție:

- Corjeuți
- Balasinești
- Caracușenii Vechi
- Tabani
- Tețcani
- Bogdănești

În componența sectorului de poliție nr.3 Larga intră următoarele posturi de poliție:

- Larga
- Medveja
- Beleaviniți
- Cotiujeni
- Berlineț

În componența sectorului de poliție nr.4 Lipcani intră următoarele posturi de poliție:

- or. Lipcani
- Șireuți
- Drepcăuți
- Pererita
- Criva

Tabelul 27. Infracțiuni înregistrate la 100000 populație pe r.Briceni , dupa tipul infracțiunii, 2010-2012

Nr.	Tipul infracțiunii	2010	Medie RM	2011	Medie RM	2012	Medie RM
1.	Total infracțiuni	628	938	868	987	767	1029
2.	Omor	3	7	5	6	9	6
3.	Vătămare intenționată	7	12	8	10	8	9
4.	Viol	8	10	5	8	4	10
5.	Furt	182	383	320	423	289	402
6.	Jaf si tâlhării	13	39	33	37	35	38
7.	Huliganism	3	27	5	32	9	36
8.	Crime legate de droguri	49	50	54	47	47	44

Tabelul 28. Infracțiuni înregistrate pe r.Briceni , dupa tipul infracțiunii, 2012-2012

Nr.	Tipul infracțiunii	2010	%	2011	%	2012	%
1.	Total infracțiuni	473	100	651	100	570	100
2.	Omor	2	0,4	4	0,6	7	1,2
3.	Vătămare intenționată	5	1,0	6	0,9	6	1,1
4.	Viol	6	1,2	4	0,6	3	0,5
5.	Furt	137	29,0	241	37,0	215	37,7
6.	Jaf si tâlhării	10	2,0	25	3,8	26	4,6
7.	Huliganism	2	0,4	4	0,6	7	1,2
8.	Crime legate de droguri	37	7,8	40	6,1	35	6,1
9.	Inclusiv infracțiuni comise de minori	15	3,2	22	3,4	46	8,1
10.	Alte infracțiuni	259	54,8	305	46,8	225	39,5

Numărul de infracțiuni la nivel de raion are un caracter oscilant. Astfel în perioada 2010-2011 a avut o creștere de la 473 crime în 2010 la 570 în 2012, ce reprezintă o creștere cu 20%. Raportat la numărul infracțiunilor înregistrate la 100000 populație pe r.Briceni atestăm de asemenea o creștere de la 628 în a.2010 la 1029 în a. 2012, ce reprezintă o creștere de 22%. Însă acești indicatori sunt cu 34% mai mici ca media pe țară. După tipuri de infracțiuni în structura totală domină cele legate de furturi, care alcătuiesc circa 38%.

4.6. Dezvoltarea economică

Dezvoltarea economică locală este un *proces* participativ în care membrii comunității colaborează pentru a stimula activitățile economice locale, generând-o economie durabilă, care oferă locuri de muncă decente și îmbunătățesc calitatea vieții tuturor, inclusiv a celor săraci și marginalizați.

Prin procesul de dezvoltare economică locală, resursele locale nevalorificate sunt mobilizate, iar capitalul social este consolidat în scopul concretizării obiectivelor la care aspiră întreaga comunitate. Acest lucru este posibil atunci când diferiți factori interesați își unesc forțele, iar procesul de dezvoltare economică locală:

- Implică reprezentanți ai sectorului public, privat și ai societății civile, încurajând crearea parteneriatelor pentru identificarea priorităților și soluțiilor locale la problemele economice.
- Dezvoltă capacitatea actorilor locali de a fi proactivi în fața schimbărilor.
- Își propune îmbunătățirea calității vieții tuturor locuitorilor, inclusiv a grupurilor vulnerabile.
- Ia în calcul nu numai punctele tari și, respectiv, slabe ale teritoriului local, ci și oportunitățile și amenințările externe determinate de politicile naționale, de tendințele economice teritoriale, de legăturile cu alte teritorii și de impactul globalizării.

4.6.1.Profil sectorial

Sectoarele economice contribuie diferit la formarea produsului raional. În ultimii ani se manifestă o tendință constantă a structurii ramurale a economiei regional.

Principalele întreprinderi pe teritoriul raionului sunt - SA "Integral" SRL "Țadic", IMC "Capeteli" or. Briceni; SRL "Cariopsa" or. Lipcani; SRL "Servest Agro" dins. Corjeuți producerea conservelor; SA "Balasinord" - s. Balasinești; SRL "Agroproduct" s. Colicăuți; SRL "Duval" s. Criva; SRL "Drebozaci" s. Drepcăuți; A "Drumuri Briceni"; SRL "PAT-9" etc. De asemenea în or. Briceni funcționează un șir de mini-brutării.

Tabelul 29. Indicatorii principali pe tipuri de activitati si pe intreprinderi , r.Briceni, a.2013

	Numărul de întreprinderi	Venituri din vânzări, lei	Consumuri și cheltuieli	Profit brut
Total	55	543921,1	388927	154994,1
Agricultură	28	181897,6	198692	-16794,4
Industria extractivă	1	13339,6	16326,5	-2986,9
Industria prelucrătoare	3	35638,3	29813,1	5825,2
Construcție	4	27007,1	23309,2	3697,9
Comerț	6	179658,2	19158,8	160499,4
Transport	6	55220,9	54662,4	558,5

Tranzacții imobiliare	3	5740,5	6162,8	-422,3
Sănătate și asistență socială	3	44377,9	39501,8	4876,1
Alte activități	1	1041	1300,4	-259,4

Veniturile din vânzări în profil sectorial la nivel de raion în structura totală sunt dominate de agricultură-181,9 mln lei (33,4%) și comerț -179,7 mln.lei (33,0%), fiind urmate de transport - 55,2 mln lei (10,1%) , sănătate-44,4 mln lei (8,2%) , industria prelucrătoare 35,6mln lei (6,5%) și industria extractivă- 13,3mln.lei (2,4%).Total veniturile din vânzări în a.2013 au alcătuit 543,9 mln lei. Cel mai mare profitul brut a fost atestat în comerț-160,5 mln. lei.

Concomitent, pe teritoriul raionului funcționează un șir de întreprinderi ale business-ului mic și mediu de prelucrare a producției prime, întreprinderi de construcții și transport.

Deoarece, teritoriul raionului este bogat în resurse ale subsolului, în raion se exploatează zăcăminte de nisip, piatră și alte resurse utilizate la fabricarea materialelor de construcție: principalele cariere sunt Criva-Knauf" în satul Criva care explorează piatră de gips și cariera "Calcar" în comuna Beleavinți care explorează zăcăminte de pietriș și piatră spartă.

Tabelul 30. Indicatorii principali pe forme de proprietate pe intreprinderi total, r.Briceni ,a. 2013

Denumirea	Cod	Numarul de intreprinderi	Venituri din vinzari	Consumuri si cheltuieli - total	Profit Brut
Total	00	55	543921,1	388927	154994,1
Proprietatea de stat	12	1	1835,8	3093,7	-1257,9
Proprietatea municipală	13	6	51067,6	46920,3	4147,3
Proprietatea privată	15	1	45987	2438,1	454548,9
Proprietatea colectivă	16	45	427659,5	314938,5	3962021
Proprietatea cetățenilor străini	24	1	1151,2	1338,6	-187,4
Proprietatea întreprinderilor mixte	28	1	16220	20197,8	-3977,8

După formele de proprietate cea mai mare cotă în vânzări se atestă după proprietatea colectivă-427,7 mln. lei (78,6%), fiind urmată de cea municipală-51,1 mln.lei (9,4%) și privată-46,0 mln.lei (8,4%).

4.6.2.Sectorul industrial

În anul 2013 raionul Briceni a înregistrat o valoare a producției industriale în mărime de 55409,1 mii. lei. Ponderea producției industriale a r.Briceni este de 0,7 % din totalul producției RDN. Cea mai mare pondere în producția industrială la nivel de raion o au materialele de construcție (Calcar), sucuri, legume conservate și profile din oțeluri nealiat.

Volumul producției industriale în prețuri curente pe raionul Briceni în ianuarie-decembrie 2013 constituie 55409,1 mii lei, ce constituie față de perioada a anului 2012 – 94,4%. La nivel de raion raportează producție industrială numai trei agenți economici: SA „Calcar”; SRL „Servest-Agro”, SRL „Țadic”

Tabelul 31. Valoarea producției fabricate și livrate, mln.lei, r.Briceni

Nr.		2010	2011	2012
1.	Valoarea producției fabricate	38,3	57,7	66,4
2.	Valoarea producției livrate	29,1	49,2	55,8

În comparație cu a.2010 valoarea producției fabricate în a.2013 a crescut cu 44,6%, de la 38,3 până la 55,4 mln.lei.

Tabelul 32. Producția principalelor produse industriale în r.Briceni, 2010-2012

Nr.	Denumirea producției	2010	2011	2012
1.	Alte pietre pentru cioplit sau pentru construcții, alabastru, mii tone	6,2	12,3	6,8
2.	Pietris, prundis, bolovani și silex, mii tone	148,1	155,1	197,8
3.	Carne, inclusiv carne de pasare, tone	72,0	12,0	134,5
4.	Sucuri de legume și fructe, mii litri	194,2	171,5	163,4
5.	Conserve de legume, tone	1118,2	1856,8	3493,3
6.	Faina, tone	1297,0	1711,5	1438,9
7.	Crupe, grisuri și aglomerate, tone	246,0	209,6	137,6
8.	Pâine și produse de panificație, tone	212,2	240,5	631,7
9.	Produse de cofetărie, tone	2,5	3,0	3,2

Tabelul 33. Fabricarea principalelor produse industriale pe tipuri de produse în a.2013

Denumire, unitate de măsură	Efectiv				în % față de perioada respectivă a anului precedent	
	luna de raport	în luna respectivă a anului precedent	de la începutul anului de raport	de la începutul anului precedent	luna de raport	perioada de la începutul anului de raport
Alte pietre pentru cioplit sau pentru construcție, exclusiv granit sau gresie -t			5380	6770		79,5
Piatra de var -t			26570	48650		54,6
Pietris, prundis, bolovani și silex (Total) -t			172619	197773		87,3
Pietris -t			172619	197773		87,3
Sucuri de fructe și legume (Total) -L			78645	163410		48,1

Sucuri neconcentrate de fructe si legume fara adaos de alcool (Total) -L			78645	163410		48,1
Sucuri de tomate nefermentate, fara adaos de alcool -L			78645	163410		48,1
Conserve de legume (total) (Total) -t			3557,5	3493,3		101,8
Legume pregatite sau conservate fara otet sau acid acetic (Total) -t			1570,7	1619,2		97
Tomate conservate fara otet sau acid acetic, intregi sau taiate -t			55	110		50
Paste de tomate -t			216,5	225,4		96,1
Alte legume si amestec de legume, congelate, conservate fara otet sau acid acetic -t			44,2			
Castraveti murati si acri conservati fara otet sau acid acetic -t			1229	1283,8		95,7
Alte legume si amestecuri de legume, conservate, necongelate -t			26			
Legume, fructe si ciuperci conservate cu otet sau acid acetic (Total) -t			1986,8	1874,1		106
Castraveti conservati cu otet sau acid acetic -t			905,5	803,5		112,7

Tomate conservate cu otet sau acid acetic -t			927,5	998,6		92,9
Asorti de legume conservate cu otet sau acid acetic -t			153,8	72		213,6
Profile indoite la rece din produse plate, din oteluri nealiat, zincate -kg	12300	10100	141320	128890	121,8	109,6

Tabelul 34. Valoarea productiei livrate genuri de activitati industriale pe total, pe piata interna si piata externa pe tipuri de activitati in Ianuarie - decembrie 2013

Denumire	Numarul de intreprinderi	Productie livrata in					
		luna de raport	perioada de la inceputul anului de raport	inclusiv pe			
				piata interna		piata externa	
				luna de raport	perioada de la inceputul anului de raport	luna de raport	perioada de la inceputul anului de raport
A	1	2	3	4	5	6	7
Total pe tipuri de activități economice	3	3640,3	45958,7	1396,8	24865,7	2243,5	21093

Analizînd producția industrială livrată pentru anul 2013 putem constata că circa 46 % din total a fost exportată pe piețele externe, ceea ce este un indicator foarte promițător.

Propuneri:

- Atragerea investițiilor prin proiecte
- Crearea business incubatorului Briceni
- Amenajarea pieții agricole regionale
- Organizarea diferitor seminare, întruniri, mese rotunde, traininguri pentru AE
- Deschiderea unui Centru regional de achiziționare a produselor agricole
- Crearea parcului industrial Briceni
- Crearea Centrelor de consultanță
- Crearea business incubatorului în s.Corjeuți
- Participarea AE în cadrul proiectului Rețea transfrontalieră pentru agricultura ecologică, „EcoAgriNet-2”
- Editarea unui catalog pentru investitori
- Promovarea formării de asociații pe produse
- Instruirea antreprenorilor în domeniul afacerilor
- Folosirea resurselor naturale locale în DEL
- Participarea la expozițiile tematice : seminare de instruire, proiecte de infrastructură economică
- Plasarea informațiilor pe site-ul CR
- Crearea unui consiliu economic pe lângă CR
- Elaborarea unui plan strategic în domeniul economic
- Stimularea agenților economici începători de APL
- Crearea unui film despre oportunitățile investiționale ale r.Briceni

4.6.3.Sectorul agrar

Sectorul agrar al raionului, la fel ca și sectorul industrial și al serviciilor , are o importanță semnificată la dezvoltarea economică . Aceasta se datorează, în principal, solurilor fertile de cernoziom, care au o bonitate medie de 74 puncte și condițiilor climaterice favorabile. Suprafața terenurilor agricole reprezintă cca 59% din suprafața totală a raionului (cca 47739 hectare).

Agricultura raionului este specializată atât în sectorul fitotehnic, prin cultivarea plantelor, cât și zootehnic, prin reproducerea și creșterea animalelor, contribuind la producția agricolă globală a Republicii Moldova. În structura producției agricole pe raion ponderea cea mai înaltă - de 80% - o realizează producția de origine vegetală, și 20% - cea de origine animalieră.

Sectorul agricol este specializat în cultivarea cerealelor și culturilor tehnice, printre care se numără: sfecla de zahăr, boboasele, floarea soarelui, porumbul, ș.a. Producția globală a acestor culturi în anul 2013 a constituit 47576 tone, și anume: sfeclă de zahăr 9509 tone (20 %), cereale și leguminoase pentru boabe 21479 tone(45%), 7461 tone floarea soarelui (16%), soia 8946 tone (19%). Cartofii , legumele și fructele totalizează 66 225 tone, și anume cartofi - 23939 tone(36 %) , legume- 10455 tone(16 %), fructe-31821 tone(48%).

Au prezentat rapoarte de activitate în agricultură 118 întreprinderi ce prelucrează o suprafață de terenuri agricole egală cu 23740 ha din care teren arabil 20034 ha. Pe teritoriul raionului Briceni în anul 2013 au fost sădite plantații noi de livadă în mărime de 297 ha, în raport cu anul 2012 suprafața sădită e de 2,1 ori mai mare.

Tabelul 35. Recoltarea producției agricole în raionul Briceni 2012-2013

Denumirea culturii	2012			2013			% fata de anul 2012	
	ha	ch	Roada medie la 1 ha	ha	ch	Roada medie la 1 ha	ha	ch
Culturi cerealiere și leguminoase	6451	188593	29,2	7395	214795	29,6	114,6	113,9
Grâu	4435	126884	28,6	5355	144942	27,1	120,7	114,2
Orz	818	20442	25,0	852	16510	19,4	104,2	80,8

Culturi tehnice	10244			10093			103,0	
Sveclă de zahăr	352	136944	399,3	402	95091	236,5	114,2	69,4
Floarea soarelui	3007	49344	16,4	3706	76418	20,6	123,2	154,9
Soia	6855	67715	10,0	5706	89460	15,7	83,2	132,1
Cartofi, legume si culturi bostanoase	2643	217972	82,4	2045,4	344043	168,2	77,4	157,8
Cartofi	1819	203387	113,1	1352,4	239388	177,0	74,3	117,7
Legume	817,5	113621	143,9	663,3	104553	157,6	81,1	92,9
Culturi pentru nutret	316			259			82,0	
Porumb pentru siloz	118	5900	50,0	90	22000	244,4	76,3	3,7 ori
Fructe – total	3321	256769	120,5	3607	318217	131,7	112,7	119,3
Mere	2863	249376	127,0	3235	309741	138,1	113,0	119,4
Prune	151	5790	58,4	163	6153	55,4	107,9	106,3

Pe parcursul anului 2013 s-a obținut producție de floarea soarelui mai mare cu 34,9% fata de anul 2012.

Cartofi în anul 2013 s-a cultivat o suprafata cu 25,7% mai mică față de anul 2012, însă s-a recoltat cartofi mai mult cu 17,7%. Producția de legume pe anul 2013 s-a micșorat cu 7,1%. Fructe în total s-au produs mai mult cu 19,3%.

Pentru asigurarea roadei anului curent au fost utilizate ingrasaminte chimice si naturale calculate la 100% substante nutritive in cantitate de 15122 chintale, din care azotoase – 8407, fosfatice – 3660, potasice – 3055.

Suprafața totală a aratului de zable constituie 11209 ha.

Suprafețele însămînțate cu culturi de toamnă pentru roada anului 2014 constituie 5101 ha, din care cu griu – 4567 ha, orz – 188 ha, rapiță – 339 ha.

Tabelul 36. Producția animalieră în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești din raionul Briceni pe perioada 2012-2013

Nr.	Denumirea	2012	2013	În % față de 2012
1.	Lapte de vacă – chintale	4463	2867	64,2
2.	Ouă – total - mii bucăți	16778	16342	97,4
	Din care ouă de găini	16395	15585	95,1
3.	Total creșterea în masă vie vite și păsări – chintale	4697	4235	90,2

Producția de lapte de vacă a scăzut cu 35,8% fiind de 2867 ch., față de aceeași perioadă a anului 2012. Creșterea vitelor și păsărilor în masă vie a scăzut cu 9,8%, fiind de 4235 ch. Producția de ouă sa micșorat cu 2,6 %,fiind de 16342 mii bucăți inclusiv, ouă de găină cu 4,9% sau 15585 mii bucăți .

Tabelul 37. Efectivul de animale in intreprinderile agricole și în gospodăriile populației constituie:

	Denumirea	2012			
		Intreprinderi agricole	Ponderea animalelor	populație	Ponderea animalelor
1.	Bovine	131	1,8	7173	98,2
	din care vaci	92	1,5	5915	98,5
2.	Porcine	2026	13,1	13469	86,9
3.	Ovine și caprine	-	-	11396	100
4.	Cabaline	19	1,6	1178	98,4
5.	Păsări - total	78450	21,5	286797	78,5
	Denumirea	2013			
		Intreprinderi agricole	Ponderea animalelor	populație	Ponderea animalelor
1.	Bovine	101	1,5	6436	98,5
	din care vaci	71	1,4	5148	98,6
2.	Porcine	2126	15,8	11370	84,2
3.	Ovine și caprine	-	-	11939	100
4.	Cabaline	18	1,6	1074	98,4
5	Păsări - total	94285	25,4	276703	74,6

Producția medie de lapte pe o vacă în anul 2013 constituie 4038 kg. Producția medie de ouă la o găină ouătoare constituie 293 bucăți față de 274 în anul în anul 2012. Totodată, raionul are avantaje competitive semnificative în creșterea fructelor și legumelor, datorită solurilor fertile și climei favorabile din regiune. Producția globală de fructe și legume în raion în anul 2013 a constituit 66,2 mii tone, sau 58 % din producția globală totală. Cca 86 la sută din plantațiile multianuale o reprezintă cele de măr, care preponderent este orientat spre export (Rusia, Belarusia, Ucraina). Principalul efectiv de animale din raion în anul 2013 a cuprins: bovine –

6537 capete , inclusiv vaci – 5219 capete ; porcine – 13496 capete ; ovine și caprine – 11939 capete , cabaline-1092 capete, păsări-370988. În anul 2013 efectivul de animale per ansamblu în raion a fost mai mic pe toate pozițiile susmenționate .Acest fapt se datorează prețurilor mici de achiziții la materia primă și prețurilor mari la furaje, precum și factorilor obiectivi și subiectivi din ramură.

Începînd cu anul 2012 în r.Briceni se organizează de către CR Briceni în parteneriat cu ADR Nord și Ministerul Agriculturii Festivalul Cartofului. Această manifestație are ca scop promovarea culturii cartofului.

Actualmente, raionul Briceni se află pe primul loc pe țară în domeniul cartofului. Aceasta dovedește faptul că 42% din totalul recoltei de cartof revine raionului Briceni. În anul curent această cultură a ocupat un teren de 4773 ha. Programul Festivalului include expoziții cu vânzare a cartofilor, produselor din cartof, preparatelor de uz fitosanitar, tehnicii agricole și articolelor meșteșugărești; atelier de lucru: „Starea actuală și perspectivele dezvoltării cartofului”; spectacol muzical și dans cu participarea formațiilor artistice din regiune și țară cu genericul „Cartoful - a doua pâine”; concursuri; concert cu participarea interpreților de muzică populară și ușoară, horă.

Propuneri:

- Construcția fabricii de prelucrare a nucilor în s.Pererîta
- Construcția fabricii de congelare și prelucrare a cartofului în s.Corjeuți
- Construcția unei secții de bricheți și peleți în s.Larga
- Finalizarea construcției unui complex de morărit din s.Criva(productivitatea2 tone/oră)
- Construcția și utilizarea tehnologică a secțiilor pentru uscarea și congelarea fructelor(Criva,Colicăuți,Grimincăuți, Larga)
- Construcția și utilizarea cu echipament tehnologic a caselor de sortare și ambalare a fructelor(Colicăuți, Grimincăuți)
- Construcția și reutilizarea cu echipament tehnologic și frigorific a depozitelor pentru păstrarea producției agricole(Criva,Tabani)
- Crearea unui grup de producători agricoli în creșterea cartofului
- Crearea unui grup de producători agricoli în domeniul pomicol
- Elaborarea strategiei raionale în domeniul agriculturii
- Construcția Frigiderelor de păstrare a produselor agricole(Hlina,Larga ,Grimincăuți,Cotiujeni,Colicăuți.)
- Prelucrarea laptelui la nivel de raion
- Utilizarea deșeurilor în brichetare și peleți
- Plantarea salciei energetice (Criva,Drepcăuți, Lipcani,Șirăuți,Pererîta,Tetșcani)
- Dezvoltarea apiculturii
- Plantarea livezilor de prune,prăsade, nuci
- Construcția uscătoarelor de fructe
- Instalarea cazanelor de biomasa în sere
- Instalarea colectoarelor de căldură la uscarea produselor
- Localizarea de afaceri în raion
- Creșterea ciupercilor (Corjeuți,Caracușenii Vechi,Larga)
- Creșterea iepurilor
- Prelucrarea legumelor si fructelor
- Crearea fermelor de bovine și porcine (Drepcăuți,Criva,Balasinești,Trebișăuți)
- Construcția unui abator – frigider
- Utilizarea tehnologiilor performante No till
- Cultivarea imașelor și trecerea la pășunatul controlat
- Trecerea la agricultura ecologică pînă la 1000 ha
- Trecerea la metode conservative de prelucrare a solului No-till și Mini-till în gospodăriile agricole pînă la 8 000 ha(20% din suprafața agricolă) și dotarea cu tehnică modernă respectivă
- Renovarea sistemelor de irigare,pîna la 4500 ha
- Construcția unui sistem de asigurare cu apă pentru irigare din r.Prut
- Construcția elevatorului pentru prelucrarea și păstrarea cerealelor în s.Larga
- Mărirea suprafeței de cultivare a sfeclei de zahăr pînă la 3000 ha
- Menținerea suprafețelor de cultivare a grîului în mărime de 5500 ha pentru asigurarea securității alimentare a raionului
- Crearea punctelor complexe de deservire zooveterinară a animalelor(Cotiujeni, Hlina,Trebișăuți)
- Plantarea livezilor intensive și superintensive de măr -810 ha
- Înființarea unei gospodării de creștere a reginelor(apicultură) s.Caracușenii Vechi
- Petrecerea Festivalului regional al Cartofului
- Inițierea Festivalului regional al Mărului
- Petrecerea tîrgurilor tematice a produselor agricole
- Promovarea structurilor asociative în antreprenariatul rural
- Proiect de stimulare a antreprenorilor în vederea dezvoltării activităților agricole în domeniul creșterii pomușoarelor și arbuștilor fructiferi,

- Campanii de informare în rândul fermierilor privind noile tehnici si tehnologii utilizate în agricultură
- Promovarea modelelor de succes și de bună practici privind activitățile agricole și afacerile care au beneficiat de finanțări interne și externe
- Campanii de informare în rândul fermierilor privind oportunitățile de finanțare a dezvoltării activităților agricole

4.6.4.Sectorul turismului

Raionul Briceni dispune de un potențial turistic , care cuprinde atracții naturale , arii protejate, edificii ecleziastice de importanță națională, mănăstiri, peșteri, parcuri și rezervații naturale etc. Industria hotelieră a raionului este compusă din hoteluri și unități de cazare cu o capacitate totală 91 locuri, care sunt amplasate în 32 de camere.

Tabelul 38. Capacitatea existenta a structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare în r.Briceni, 2010-2012

Nr.	Indicatori	2010	2011	2012
1.	Numarul de camere	32	32	32
2.	Numarul de locuri-pat	91	91	91

Principalele atracții naturale unice ale raionului includ:

- Toltrelle Prutului.
- Monumentul natural Peștera Emil Racoviță, r. Briceni.
- Parcul Pavlovca
- Mănăstirea Briceni
- Casa muzeu G.Vieru .

Premise pentru dezvoltarea turismului sunt prezența "Conacului Rosetti–Roznovan" or. Lipcani - sec. XIX, "Conacul Krupenschi" s. Corjeuți - datează din a II-a jum. a sec. XX., mănăstirea de maici cu Hramul "Învierea Domnului" situată în apropierea or. Briceni, biserici din lemn ce datează din 1771- 1902, casa de baștină a scriitorului Gr. Vieru din satul Pererîta care urmează să fie transformată un muzeu comemorativ, monumente ale naturii geologice și paleontologice "Peștera Emil Racoviță" din apropierea s. Criva, și "Meandrul de la Pererîta" din partea de sud a s. Pererîta, monumentele de arhitectură peisajeră "Parcul" din s. Pavlovca cu suprafața 18,3 ha, "Alea de tei" dintre satele Pavlovca și Larga, rezervația "Zamca" din s. Pererîta care este o rezervație naturală, întinsă pe câțiva kilometri înconjurată de râul Prut .

Includerea obiectivelor turistice în circuitul economic prin dezvoltarea unei rețele naționale de zone turistice, localizarea în zonele turistice a activităților de deservire corespunzătoare a turiștilor, încurajarea antreprenoriatului în turismul rural, reprezintă unele aspecte ale oportunităților de dezvoltare a sectorului turismului în regiune.

Un obiectiv turistic atractiv este peștera Emil Racoviță, o adevărată bijuterie a naturii. În urma cercetărilor științifice s-a constatat că peștera are posibilități mari de dezvoltare în domeniul speleoterapiei și speleoturismului, inclusiv și al turismului internațional. Importanța peșterii este multiplă – monument al naturii, zonă de recreație de importanță europeană, stațiune balneologică (tratamentul multor maladii în interiorul acestei imense caverne cu un mediu curativ ideal.). Aici ar putea fi creat un complex cultural-turistic care ar funcționa anul în prejur.

Este important de sesizat că, aflându-se în componența rețelei ecologice Pan-Europene și fiind inclusă în circuitul turistic European, peștera poate servi un prim pas spre integrarea noastră în comunitatea europeană.

La moment este nevoie de a se aloca mijloace financiare pentru amenajarea și valorificarea peșterii. Intrarea actuală este avariata și nu poate fi utilizată pentru vizite.

Drept obiectiv turistic slujește însăși mediul rural din r-ul Briceni cu comunitățile agricole, și satele pitorești. Satele de pe teritoriul raionului sunt înzestrate cu case și biserici arătoase, drumuri largi asfaltate. Te copleșește simbioza tradiționalului cu cea a modernității. Lucrul acesta se face observat în arhitectură, meșteșugărit, cultură. Case vechi de la începutul sec. XX au devenit raritate, majoritatea fiind ridicate înaintea perioadei postbelicului. Noi sunt gardurile din inox (Coteala) care lucesc la soare ca oglinzile. Case noi cu acoperiș de țiglă. Rîul Lopatnic a cioplit piatra stîncilor, prefăcîndu-le în cetăți precum Țigla și Peștera Ciuntului. Învie pitorescul satelor pătura și izvoarele de la Coteala. Pătura cu specii rare de arbori e de o frumusețe rară. Din cele 7 izvoare 3 sunt amenajate de meșterii populari Alexandru Iacoveț și Arcadie Botnicu cioplit în tablă și piatră căpătînd o arhitectură foarte originală.

Toate acestea creează premise reale pentru:

- dezvoltarea turismului rural prin crearea pensiunilor turistice în localitățile Criva, Drepcăuți (peștera Emil Racoviță), Corjeuți (Borta Ciuntului), Larga, Lipcani (parcuri publice, târgul meșterilor populari), Briceni (Mănăstirea „Învierea Maicii Domnului”
- oferirea unor posibilități pentru vizitatori de a se încadra în activitățile și preocupările rurale. Familiarizarea cu folclorul, distracțiile și tradițiile locale.

Obiectivele atractive sunt puse în evidență de manifestările culturale anuale precum Ziua orașului și hramul Bisericii Maicii Domnului, sărbătorile vinului și roadei, sărbătorile etnice, zilele festive și de odihnă întrerup monotonia zilelor de lucru Piața centrală se transformă într-o lume a expozițiilor roadele muncii și pentru evoluția colectivelor artistice.

Potențialul manifestărilor precum Festivalului cântecului popular moldovenesc, Festivalul teatrului popular, Târgul meșterilor populari, un mare interes prezintă tradițiile și obiceiurile din Zona de Nord, în special a Sărbătorilor de iarnă, Salonul raional de carte, Festivalul cântecului coral ar trebui să fie mai bine exploatat.

Propuneri

- elaborarea unei strategii de dezvoltare a turismului în r.Briceni
- crearea unui Centru de informare turistică
- încurajarea antreprenoriatului în turismul rural
- localizarea în zonele turistice a activităților de deservire corespunzătoare a turiștilor
- elaborare ghiduri și pliante turistice
- elaborarea și promovarea brandului turistic a raionului
- crearea unei rute turistice Criva-Pererîta-Fetești
- creare de parteneriate cu organizațiile reprezentante a rutelor turistice din Romania și Ucraina

- deschidere de pensiuni turistice
- organizarea festivalurilor regionale și locale cu caracter cultural
- elaborarea rutelor turistice și conectarea lor la cele naționale
- conectare la circuitele turistice din Ucraina și România
- dezvoltarea produselor naționale locale(bucate)
- dezvoltarea meșteșuguriilor locale (măști,împletit în lozie, broderie, etc.)
- amenajarea unui loc de odihnă în lunca r.Prut

4.6.5.Sectorul serviciilor

Sectorul serviciilor este reprezentat, în temei, de companiile din comerțul cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației din raion . Comerțul cu amănuntul în raion este efectuat, în principal, în baza unităților comerciale existente (magazine și gherete), numărul cărora este în creștere față de a.2012, însă în descreștere comparativ cu a.2011.Aceiași tendință se referă și la suprafața comercială.

Tabelul 39. Volumul de servicii cu plată prestate populației în r.Briceni

Nr.	Indicatori	2008	2009	2010
1.	Volumul de servicii cu plată prestate populației, mii lei	147 966,6	135 356,9	146 618,9
2.	Valoarea vinzarilor de marfuri cu amanuntul, mii lei	213 070,9	174 185,4	252 899

La data de 01.01.2013 în raion activau 100 magazine, de 2,6 ori mai puțin decât în a.2011. Numărul cel mai mare de unități comerciale sunt localizate în o.Briceni și Lipcani. Suprafața comercială în această perioadă a descrescut cu 175,5% de la 13444,0 m.p. la 7658,0 m.p..

Tabelul 40. Numărul unităților de comerț, suprafața comercială în r.Briceni, a.2011-2013

Nr.	Indicatori	2011	2012	2013
1.	Numărul unităților de comerț cu amănuntul	262	63	100
2.	Suprafața comercială, metri pătrați	13444,0	5184	7658,0
3.	Numărul de farmacii	19	11	13
4.	Suprafața comercială, metri pătrați	516,0	506,0	459,0

În anul 2010 cifra de afaceri a comerțului cu amănuntul a constituit 252,9 mln.lei fiind în creștere față de a 2008 cu 18,7%. Pe cînd volumul de servicii cu plată prestate populației în a. 2010 a avut o descreștere mică de 0,9 % atîngînd cifra de 146,6 mln. lei.

Specifice pentru raion sunt prestările de servicii în domeniile: servicii de reparații auto, reparații electrocasnice, frizerii, telecomunicații, servicii de transport, servicii de construcții, tîmplării, stații tehnologice de deservire a companiilor agricole.

4.6.6. Antreprenoriat

Întreprinderile micului business reprezintă un segment important al dezvoltării economice la nivelul întregii regiuni, participînd activ în procesul de relansare a economiei, inclusiv prin crearea de noi locuri de muncă.

În raion activează 19.527 agenți economici, inclusiv:

- întreprinderi individuale -1.069
- gospodării țărănești - 17.989
- societăți pe acțiuni -27
- societăți cu răspundere limitată - 184
- cooperative – 32
- întreprinderi de comerț -19
- întreprinderi de stat -20
- asociații de asigurare - 19
- asociații de gospodării țărănești -2
- organizații bugetare, obștești -166.

Numărul cel mai mare a IMM este înregistrat în o.Briceni și Lipcani.

4.6.7. Transporturi.

În ianuarie-decembrie 2013 pe teritoriul raionului au fost transportate 19,4 mii tone mărfuri, 65,5 % față de aceeași perioadă a anului precedent.

Parcursul mărfurilor în ianuarie-decembrie 2013 a constituit 34557,1 mii tone-km fiind în scădere, respectiv 94,7 % față de perioada respectivă a anului precedent.

Distanța de transport a unei tone marfă de la începutul anului de raportare constituie 1781,3 km, 91,2% față de perioada respectivă a anului precedent.

Tabelul 41. Transport de mărfuri.

Profil Teritorial	Efectiv				De la începutul anului în % fata de perioada respectiva a anului precedent	Luna de raport în % fata de luna respectiva a anului precedent
	de la începutul anului raportat	de la începutul anului precedent	în luna de raport	în luna respectiva a anului precedent		

Volumul mărfurilor transportate (mii tone)	19,4	29,6	2,3	3,9	65,5	59,0
Parcursul mărfurilor (mii tone-km)	34557,1	57828,2	4711,7	4973,4	59,7	94,7
Distanța de transport a unei tone de marfă (km)	1781,3	1953,6	2048,6	1275,2	91,2	160,6

Tabelul 42. Transport de pasageri.

Profil Teritorial	Efectiv				De la începutul anului în % față de perioada respectivă a anului precedent	Luna de raport în % față de luna respectivă a anului precedent
	de la începutul anului raportat	de la începutul anului precedent	în luna de raport	în luna respectivă a anului precedent		
Numărul pasagerilor transportați (mii pasageri)	316,5	374,3	30,4	38,0	84,6	80,0
Parcursul pasagerilor (mii pasageri-km)	83159,4	70983,0	6500,7	5944,7	117,2	109,4
Distanța de transport a unui pasager (km)	262,7	189,6	213,8	156,4	1,4	1,4

Numărul pasagerilor transportați și parcursul pasagerilor cu transportul de folosință generală după proprietate în ianuarie–decembrie 2013 se prezintă astfel: Întreprinderile specializate de transport auto au transportat 316,5 mii pasageri, e o scădere față de perioada respectivă a anului precedent și constituie 84,6 %. Parcursul pasagerilor cu autobuze și microbuze, în ianuarie -decembrie 2013 a constituit 83159,4 mii pasageri-km fiind în creștere cu 109,4 % față de perioada similară a anului precedent. Distanța de transport a unui pasager de la începutul anului raportat constituie 262,7 km, 1,4 % față de perioada respectivă a anului precedent.

4.6.8. Activitatea de construcții în antrepriză.

Pe parcursul anului 2013 în complexul de construcție al raionului Briceni au activat 4 întreprinderi de antrepriză, din care cu formă de proprietate publică – 1, privată – 3. Valoarea lucrărilor de construcții montaj executate de aceste organizații a constituit 25839,9 mii lei, sau 124,1% față de perioada respectivă a anului precedent.

Tabelul 43. Valoarea lucrărilor executate pe elemente de structura și forme de proprietate în a.2013 mii lei, în prețuri curente:

	Total	Din care pe forme de proprietate:	
		publică	Privată
Total	25839,9	1410,8	24429,1
Din care:			
Construcții noi	2137,9	439,3	1698,6
Reparații capitale	6307,2	340,4	5966,8
Întrețineri și reparații curente	17054,2	604,0	16450,2
Alte lucrări în antrepriză	340,6	27,1	313,5

Tabelul 44. Valoarea lucrărilor în antrepriză pe tipuri de obiecte:

	Valoarea lucrărilor de construcție executate	
	TOTAL	În % față de perioada respectivă a anului precedent
Total	25839,9	124,1
Valoarea lucrărilor de construcții noi,	2137,9	618,8
Valoarea lucrărilor de reparații capitale	6307,2	69,4
Valoarea lucrărilor de întrețineri și reparații curente	17054,2	156,2
Alte lucrări	340,6	73,0

4.6.9. Investiții și procesul investițional

Conform datelor BNS, în timp ce întreprinderile cu proprietate publică înregistrează anumite progrese din punct de vedere al activității investiționale, sectorul privat (autohton, mixt și străin) are nevoie de o stimulare suplimentară.

Analizînd datele statistice din tabelul următor, vizînd investițiile în capital fix, utilizate în economia națională raională, poate fi sugerată tendința de micșorare a activității investiționale în active materiale pe termen lung, începînd cu anul 2011, care a descrescut în 2012 cu 29,7% și cu 19,9 % în a.2013.

Tabelul 45. Investiții în active materiale pe termen lung pe elemente de structura tehnologica, mln.lei, r.Briceni 2010-2012

Nr.		2010	%	2011	%	2012	%
1.	Investiții în active materiale pe termen lung - total	78,9	100	136,7	100	105,4	100
2.	Lucrări de construcții-montaj	28,4	36,0	42,1	30,8	27,0	25,6
3.	Utilaje, masini	30,5	38,7	73,0	53,4	50,7	48,1
4.	Mijloace de transport	9,2	11,6	5,6	4,1	5,5	5,2

5.	Alte cheltuieli și lucrări	10,8	13,7	16,0	11,7	22,3	21,1
6.	Inclusiv investiții în active materiale în construcția locuințelor	1,4	1,8	1,3	0,9	1,0	0,9

Ca tendințe în structura investițiilor putem constata o creștere a investițiilor în utilaje și mașini, cu 57,7% și o descreștere constantă a investițiilor în mijloace de transport, cu 76,9%.

Tabelul 46. Investiții în active materiale pe termen lung pe forme de proprietate în perioada 2013:

	Total mii lei	În % față de 2013
Investiții realizate – Total	74043,2	79,1
Din care:		
- proprietate de stat	50898,7	329,0
- proprietate municipală	18139,3	111,7
- proprietate colectivă	1168,4	72,7
- mijloace proprii ale populației	2312,8	122,1
- proprietate mixtă	1524,0	31,8
Lucrările de construcții montaj - Total	23648,2	88,8
- proprietate de stat	557,3	302,9
- proprietate municipală	16432,9	113,8
- proprietate colectivă	4441,2	43,6
- mijloace proprii ale populației	2216,8	121,6

Din totalul de investiții realizate în a.2013 , cea mai mare contribuție a avut proprietatea de stat 50898,7 mii lei (68,7%) și proprietatea municipală-16432,9 mii lei sau (24,5%), fiind urmate de mijloacele populației-2312 mii lei (3,1%),proprietatea mixtă 1524,0mii lei (2,1%) și proprietatea colectivă 1168,4 mii lei (1,6%) . Observăm că investițiile publice sunt motorul creșterii economice , pe când investițiile private au o cotă foarte mică și un potențial care poate fi stimulat.

Tabelul 47. Investiții pe surse de finanțare, 2013:

Investiții	Mii lei
Total	74043,2
Mijloace proprii	41310,7
Bugetul de stat	4917,8
Bugetul unităților administrativ-teritoriale	9676,6
Creditelor și împrumuturilor interne	13724,3
Surse din străinătate	2372,9
Altora surse	2040,9

Tabelul 48. Investiții pe tipuri ale mijloacelor fixe, 2013

Investiții	Mii lei
Total	74043,2
Clădiri de locuit	1959,0
Clădiri (exclusiv de locuit) și edificii	6324,4
Utilaje și mașini	32870,9
Mijloace de transport	8140,1
Procurarea terenurilor	6093,7
Reparații capitale	15579,6
Altele	3075,5

După tipurile de investiții ale mijloacelor fixe în a.2013 la nivel de raion observăm , că cea mai mare cotă alcătuiesc investițiile în utilaje(44,4%) și mașini și în reparațiile capitale(21,0%).

4.7. Situația socială

4.7.1. Nivelul de trai

Nivelul de trai în Moldova este relativ jos, în special, în zonele din afara capitalei. Astfel, în anul 2012 au fost constatate diferențe semnificative în ceea ce privește incidența sărăciei pe regiuni. După zonele statistice, datele arată, că cea mai săracă zonă din Moldova în 2010 a fost zona de Centru (30%), după care urmează zona de Sud (28%), apoi Nordul țării (24%)

Cîștigul salarial mediu lunar în r.Briceni în sectorul bugetar și real în perioada a. 2013 constituie 2766,6 lei, iar cîștigul salarial mediu lunar în sectorul bugetar în aceeași perioadă constituie 2878,4 lei.

Salariul mediu lunar în sectorul bugetar și real comparativ cu aceeași perioadă a anului 2012 a crescut cu 6 %, respectiv în sectorul bugetar cu 10,3%.

Tabelul 49. Salarizarea în r.Briceni, 2010-2012

Nr.	Indicatori	2010	2011	2012
1.	Castigul salarial mediu lunar brut	2037	1989,4	2484,7
2.	Inclusiv femei	2231	2018,1	2379,9
3.	Castigul salarial mediu lunar proprietate publica	2231	2553,7	2824,4
4.	Numarul salariatilor la 31 decembrie , toate formele de proprietate	6917	9419	8761
5.	Inclusiv femei		5268	5015
6.	Numarul salariatilor la 31 decembrie, proprietatea publică		5120	4999

4.7.2. Protecția socială

În raionul Briceni este o tendință de descreștere a numărului de pensionari. În anii 2011-2012 numărul pensionarilor a scăzut de la 18753 persoane până la 18675 persoane, sau cu 0,4 %. În structura numărului pensionarilor predomină pensionarii pentru limita de vârstă – 77,3 % în a.2013. Mărimea medie a pensiilor pentru limita de vârstă a crescut de la 876,0 lei în a. 2012 până la 929,0 lei – în a. 2013 sau cu 6,0 %.

Tabelul 50. Informație privind beneficiarii de pensii în raza r.Briceni,2013

Anul	Pensii limită vârstă		Pensii de dizabilitate		Pensii de urmaș		Pensii participanților Cernobîl		Total pensionari	
	Nr.	Suma medie (Lei)	Nr.	Suma medie (Lei)	Nr.	Suma medie (Lei)	Nr.	Suma medie (Lei)	Nr.	Suma medie (Lei)
2012	14532	895	3605	780	402	468	33	1915	18753	876
2013	14442	949	3623	825	388	488	34	1947	18675	929

Numărul pensionarilor de invaliditate a crescut de la 3605 persoane în a.2012 până la 3623 persoane în a.2013, adică cu 0,5 %. Pe fondul creșterii numărului de pensionari de invaliditate, numărul beneficiarilor de pensii de urmaș s-a redus de la 402 persoane în a. 2012 până la 388 persoane în a. 2013, sau cu 3,6 %.

În raion sistemul indemnizațiilor ajutorului social include diverse plăți, îndreptate spre protecția anumitor persoane și familii, aflate într-o situație financiară precară. Printre aceste plăți un loc important ocupă indemnizațiile lunare pentru îngrijirea copiilor, indemnizații de maternitate, compensații nominative, ajutor social. Numărul persoanelor asigurate care primesc indemnizație pentru îngrijirea copiilor până la vârstă de 3 ani a scăzut de la 1246 persoane în a.2012 până la 1214 persoane în a. 2013 (sau cu 2,6 %).

Tabelul 51. Informație privind pensionarii de dizabilitate în raza r.Briceni,2013

Anul	Boli obișnuite	Accident de muncă	Boli profesionale	Cernobîl	Militari	Dizabilități	Din copilărie	Pînă la 18 ani
2012	3512	92	1	33	24	88	590	298
2013	3532	90	1	32	23	85	606	283

În anii 2012-2013 a scăzut numărul beneficiarilor de compensații nominative. Acest fapt este determinat de faptul, că compensațiile nominative au început să fie înlocuite de ajutorul social, dreptul la primirea căruia se stabilește nu prin apartenența la o anumită categorie de populație, dar prin verificarea venitului solicitanților. Astfel, ajutorul social se acordă exclusiv familiilor cu venituri mici, ceea ce contribuie la reducerea nivelului lor de sărăcie.

În perioada anilor 2012-2013 se observă creșterea numărului de beneficiari de ajutor social de la 1184 persoane în a. 2012 până la 1199 persoane în a.2013 .

Tabelul 52. Informație privind situația persoanelor social-vulnerabile din r.Briceni, situația 01.04.2014

Nr.	Localitatea	Persoane cu grad de dizabilitate sever	Persoane cu grad de dizabilitate accentuat	Persoane cu grad de dizabilitate mediu	Copii cu dizabilități	Persoane aflate în serviciul îngrijire la domiciliu	Copii orfani	Persoane aflate în serviciul asistență personală
1.	o.Briceni	91	489	52	36	45	4	8
2.	o.Lipcani	21	148	34	17	28	2	-
3.	Criva					12		
4.	Drepcăuți	21	97	15	9	25	1	-
5.	Șireuți	20	12	5	6	12	1	2
6.	Pererița	9	39	12	2	16	-	-
7.	Tețcani	27	86	15	8	27	2	
8.	Corjeuți	95	305	20	40	12	4	-
9.	Caracușenii Vechi	22	180	7		24	-	
10.	Tabani	27	187	12	25	14	-	-
11.	Balasinești	20	120	27	7	18	5	-
12.	Beleaviniți	23	95	15	4	24	3	1
13.	Berlinți	12	68	7	6	38	6	-
14.	Coteala	29	125	5	3	12	2	2
15.	Medveja	8	42	12	2	12	1	-
16.	Larga	31	190	18	7	23	-	
17.	Cotuijeni	29	302	18	14	28	-	3
18.	Grimăncăuți	35	170	50	17	10	-	6
19.	Trebisăuți	13	113	14	9	12	2	-
20.	Colicăuți	15	157	5	14	28	-	2
21.	Mărcăuți	12	38	4	3	23	1	
22.	Halahora de Sus	12	46	1	1	22	-	
23.	Bulboaca	8	44	4	3	13	-	1
24.	Bălcăuți	3	24	3	2	11	-	
25.	Mihăileni	9	28	2	2	23	2	
26.	Bogdănești	6	37	8	8	29	0	
27.	Slobozia Șireuți	10	42	3	4	12	-	
28.	Hlina	2	51	9	2	12	4	
29.	Total pe raion	610	3235	355	251	555	36	25

Propuneri:

- Crearea Centrelor comunitare pentru persoane defavorizate
- Elaborare de politici publice locale în domeniul social
- Obținere unei specialități și recalificarea șomerilor, inclusiv prin serviciile Oficiului Forței de muncă
- Crearea locurilor de muncă pentru grupurile vulnerabile prin programe de dezvoltare a infrastructurii
- Crearea Centrului de zi pentru bătrâni
- Crearea unui centru pentru copii aflați în dificultate
- Elaborarea strategiei raionale în domeniul social
- Introducerea componentei sociale la elaborarea și implementarea proiectelor
- Introducerea componentei gender la elaborarea și implementarea proiectelor
- Organizarea campaniilor de informare și conștientizare pentru publicul larg, în particular în zonele rurale, privind dreptul femeilor și bărbaților la tratament egal pe piața muncii și în viața economică
- Crearea unei baze de date raionale în domeniul social
- Introducerea analizei procesului bugetar prin prisma dimensiunii de gen
- Elaborarea unui ghid în domeniul social
- Transfer de bune practici între echipele multidisciplinare în domeniul prevenirii violenței domestice
- Finalizarea blocului de locuit cu 5 nivele 40 apartamente pentru familii social vulnerabile

Crearea și majorarea locurilor cantinelor sociale în s.Grimincăuți,Tabani,Cotiujeni ,Tețcani,Trebisăuți,Colicăuți,Șireuți, Balasinești,Criva, Beleavineț,Caracușenii Noi.
Deschiderea serviciului pentru copii Casei de tip familial în s.Larga și Balasinești
Crearea serviciului pentru bătrâni în s.Grimești și com.Bogdănești.
Lărgirea serviciului de îngrijire socială la domiciliu a bătrânilor singuratici în toate localitățile raionului
Deschiderea unei spălătorii sociale și a Centrului de Creație pentru bătrâni(pictură) în cadrul Azilului de bătrâni Lipcani
Deschiderea Cantinei de ajutor social și Centrului social temporar de plasament pentru bătrâni(10 paturi)în c.Bogdănești
Deschiderea unei brutării sociale în s.Tețcani

Obiectele de ocrotire a sănătății ocupă o poziție prioritară în infrastructura socială. Conform datelor prezentate de instituțiile ocrotirii sănătății locale în or. Briceni funcționează IMSP-SR Spitalul Raional Briceni – 180 paturi, și în or. Lipcani "Filiala Lipcani" cu 30 paturi, ceea ce constituie 9,8 paturi la 1000 locuitori ținând cont de populația din localitățile rurale ale raionului. Pentru obiectivele din sfera ocrotirii sănătății a fost calculată capacitatea fondului de paturi pentru perspectivă, ținând cont de deservirea populației urbane precum și populația rurală din zona de deservire. Normativul acceptat constituie 12 paturi la 1000 locuitori în mediul urban și 1 pat / 1000 locuitori din mediul rural.

În raion activează următoarele instituții medicale:

Spitalul Raional Briceni

Centru de sănătate Briceni

Centru de sănătate Lipcani

Centru de sănătate Corjeuți

Centru de sănătate Grimincăuți

Centru de sănătate Larga

Tabelul 53. Indicatorii principali din sănătate în r.Briceni, 2010-2012

Nr.	Indicatori	2010	2011	2012
1.	Personalul medical mediu	431	422	419
2.	La 10000 locuitori	57,3	56,5	56,4
3.	La 10000 locuitori la nivel național	77,3	77,1	77,0
4.	Numarul paturilor in spitale	210,0	210,0	210,0
5.	La 10000 locuitori	27,9	28,1	28,2
6.	La 10000 locuitori la nivel național	61,8	61,9	62,3

Capacitatea spitalului raional corespunde normelor în vigoare atât pentru perioada existentă cât și pentru perspectivă, ținând cont asigurarea asistenței medicale în spitalul regional din or. Bălți și spitalul republican din or. Chișinău.

Gradul de asigurare a populației cu medici constituie 20,2 la 10,0 mii locuitori din raion .

Pentru perspectivă este necesară reconstrucția și modernizarea spitalului raional în corespundere cu exigențele în vigoare.

Instituțiile medicale de tip ambulator, reieșind din normativul 24 vizite/schimb la 1000 locuitori, pentru perioada de proiect, în localitățile rurale este necesară sporirea capacității obiectivelor până la 770 vizite/schimb, inclusiv pentru I etapă (anul 2020) - cu 350 vizite/schimb. Concomitent, obiectivele existente în localitățile rurale necesită reconstrucție, modernizare, dotare edilitară în conformitate cu exigențele în vigoare.

Asistența medicală este asigurată de Stația Zonală de Asistență Medicală de Urgență Nord cu substația dislocată în orașul Briceni și Punctele de Asistență Medicală de Urgență care se află în orașul Lipcani și comuna Larga.

Tabelul 54.Solicitări de asistenta medicala de urgenta la 1000 locuitori, 2010-2012

	2010	2011	2012
r.Briceni	255,1	231,6	217,8
Total RM	282,7	279,5	271,1

Prevalența generală a populației raionului calculată la 100 mii locuitori are o slabă tendință de descreștere constituind în a. 2012 54704,6 cazuri, față de 58730,7 cazuri – în a. 2010, ceea ce alcătuiește 7,4%. Desreșterea morbidității în raion a avut loc pe fonul scăderii ei la nivel mediu pe raioanele țării.

Ca și în mediu pe raioanele țării, în structura prevalenței generale a populației predomină bolile aparatului circulator (15829,3 cazuri la 100 mii locuitori), bolile aparatului respirator (9205,8 cazuri), maladiile psihice (2221,3 cazuri), tumorile maligne (1299,2 cazuri).

Tabelul 55. Prevalența morbidității populației pe clase de boli la 100 000 locuitori, r. Briceni, 2010-2012

	2010	2011	2012
Morbiditatea generală	58 730,7	60 177,2	54 704,6
Tumori maligne	1 235,7	1 256,7	1 299,2
Tuberculoza activă	51,7	58,7	61,7
Bolile aparatului respirator	13 886,7	14 413,6	9 205,8
Diabet zaharat	1 447,6	1 550,2	1 652,2
Maladii psihice	2 114,4	2 258,6	2 221,3
Bolile aparatului circulator	14 691,9	15 894,4	15 829,3
Hepatite cronice si ciroze hepatice	972,1	1 067,3	1 126,1
Alcoolism si psihoze alcoolice	1 217,2	1 195,4	1 182,4

Totodată provoacă neliniște situația cu prevalența unor boli infecțioase „social determinate”. Morbiditatea populației de tuberculoză în a. 2012 (61,7 persoane la 100 mii locuitori) a avut un trend crescător în comparație cu a. 2010 (51,7 persoane) sau cu 19,3 %. În comparație cu nivelul național (118,4 persoane la 100 mii locuitori) acest indicator este net inferior și alcătuiește 52,3 %.

În anii 2010-2012 prevalența prin alcoolism calculată la 100 mii locuitori a scăzut de la 1217,2 persoane până la 1182,4 persoane sau cu 3,0%.

Tabelul 56. Intervenții chirurgicale la 100 000 locuitori, r. Briceni, 2010-2012

	2010	2011	2012
r. Briceni	1 752,2	1 947,8	1 601,8
Total RM	4 573,1	4 633,9	4 697,5

În ceea ce privește intervențiile chirurgicale la 100 000 locuitori în r. Briceni, numărul lor a avut o tendință oscilantă descrescătoare de la 1752,2 la 1601,8, ceea ce alcătuiește 9,4%. În comparație cu nivelul național acest indicator este de 2,9 ori mai mic.

Tabelul 57. Copii în vîrstă de pînă la 18 ani recunoscuți cu dizabilitate primară la 1000 copii de vîrstă respectivă, r.Briceni

	2010	2011	2012
r.Briceni	23,9	26,6	28,7
Total RM	20,3	20,2	20,4

Alt indicator ce trezește neliniște este nr. de copii în vîrstă de pînă la 18 ani recunoscuți cu dizabilitate primară la 1000 copii de vîrstă respectivă. Acest indicator a avut o tendință de creștere constantă pe parcursul anilor 2010-2012 de la 23,9 pînă la 28,7, ceea ce alcătuiește 24,8 %. În acelaș timp acest indicator este mai mare în comparație cu media pe țară (20,4) sau cu 40,7%.

În ultimii ani, în raionul Briceni s-a conturat o anumită tendință de îmbunătățire a anumitor indicatori principali a stării de sănătate a populației. Despre aceasta se atestă majorarea speranței de viață a populației și reducerea mortalității ei. În a. 2012 mortalitatea a constituit 14,65 persoane, calculată la 1000 locuitori ai raionului, ceea ce este mai mică, decât în a. 2011 (15,78 persoane). Însă rata mortalității în raion este mai mare decît cea la nivel național în a.2012 (11,11) cu 42%.

Ratele mortalității pe principalele clase ale cauzelor de deces din numărul decedaților la 1000 locuitori:

Total-14,65, inclusiv

Boli ale aparatului circulator- 9,38

Tumori-1,86

Boli ale aparatului digestiv- 0,83

Accidente, intoxicații și traume- 0,85

Boli ale aparatului respirator- 0,94.

S-a redus mortalitatea infantilă în raion. Dacă în a. 2010 din 1000 copii născuți-vii au murit 13,9 copii cu vârsta pînă la 1 an, deja în a. 2012 – 6,9 copii sau de 2,1 ori mai puțin.

Rata totală de fertilitate (numărul mediu de copii născuți de o femeie pe parcursul vieții sale fertile) în r.Briceni în a.2012 a fost de 1,39 mai mare decît cea la nivel național 1,26 sau cu 10,3%. Însă din păcate rata de ferilitate la nivel de raion în ultimii ani a scăzut constant de la 1,47 în a.2008 la 1,39 în a. 2012.

Durata medie a vieții la nivel de raion a avut un trend crescător de la 70,9 ani în a.2010 la 72,4 ani în 2012 sau cu 2,1 % mai mare. Acest indicator depășește și nivelul național, care în a. 2012 a fost de 71,1 ani sau cu 1,8%.

Propuneri:

- Asigurarea acoperirii cu cadre medicale a instituțiilor medicale, în special în localitățile rurale
- Asigurarea creșterii ponderii medicilor și a personalului mediu medical de categorie înaltă, mai ales în localitățile rurale.
- Efectuarea reprofilării paturilor de profil în paturi pentru îngrijire de lungă durată a bolnavilor cu boli cronice
- Crearea în instituțiile medicale a condițiilor de lucru decente pentru personalul medical și a condițiilor normale pentru tratarea pacienților
- Promovarea politicilor publice pentru un mod sănătos de viață
- Efectuarea politicii de descentralizare a administrației publice, transferarea la nivel local (raional) rezolvarea problemelor de sănătate a populației și a resurselor financiare și materiale corespunzătoare.
- Majorarea acoperirii cu asigurare medicală obligatorie a populației raionului.
- Utilizarea proiectelor investiționale pentru modernizarea infrastructurii medicale a raionului.
- Deschiderea farmaciilor publice
- Renovări și reparații capitale în cadrul spitalului raional Briceni(IMSP-SR)
- Reparație capitală la blocul alimentar
- Reparație capitală secția patamorfologie
- Reparație capitală a blocului chirurgical nr.1
- Reparație capitală a blocului terapeutic nr.3
- Procurarea aparatului radiologic digital
- Procurarea aparatului pentru prelucrarea peliculei radiologice
- Reparație capitală secția obstetrică-ginecologie
- Reparație capitală la spălătorie
- Reparație capitală blocul administrativ
- Reparație capitală secția consultativă
- Reparație capitală secția stomatologie
- Renovarea Centrelor de Sanatate din raion

4.9.Învățământ și educație

Potrivit datelor BNS pentru anul de învățământ 2013-2014, pe întreg teritoriu raionului activează 74 instituții de învățământ, dintre care: 1 colegiu, 1 instituție de învățământ secundar profesional, 39 de instituții de învățământ preuniversitar și 33 instituții preșcolare.

Colegiile și instituțiile de învățământ secundar profesional din raion constituie punctele forte pentru dezvoltarea profesională și creșterea competitivității pe piața muncii a capitalului uman din regiune.

Structura sistemului de învățământ raional

Total instituții de învățământ – 72. Inclusiv:

- preșcolare – 34,
- școli primare-grădiniță – 1 (s. Trestieni)
- școli primare – 0
- gimnazii-grădiniță – 2 (s. Bălcăuți și Mihaileni)
- gimnazii – 16
- licee – 15
- școli complementare – 4

4.9.1. Instituții de învățământ profesional

Instruirea profesională este asigurată de Colegiul pedagogic din or. Lipcani cu capacitatea totală 1160 elevi, de facto frecventează 276 elevi (23,8%). Cadrul didactic este constituit din 36 profesori.

De asemenea în or. Briceni activează școala de meserii cu capacitatea 150 elevi unde de facto sunt instruiți 100 elevi(66,7%) și școala de sport cu capacitatea 690 elevi, de facto frecventează 528 elevi(76,5%).Din cauza utilizării reduse a capacităților instituțiilor de învățământ profesional , costurile de întreținere per elev sunt mari,ceea ce denotă o eficiență economică scăzută .Îndeosebi situația este critică pentru Colegiul pedagogic din or. Lipcani.

4.9.2. Instituții preșcolare

Conform datelor prezentate de Direcția raională de învățământ Briceni rețeaua instituțiilor preșcolare pe teritoriul raionului cuprinde practic toate comunele raionului cu excepția com. Bălcăuți. Pe teritoriul raionului activează 33 instituții preșcolare cu capacitatea totală 3334 locuri, inclusiv în mediul urban 770 locuri, în cel rural 2564 locuri. De facto frecventează 2380 copii ceea ce constituie 72% din capacitatea totală a instituțiilor, inclusiv 623 copii sau 80% din capacitatea instituțiilor în mediul urban și 1773 copii sau 69% în cel rural. Astfel la 1000 locuitori revin 45 locuri în instituțiile preșcolare, inclusiv în mediul urban 50 locuri la 1000 locuitori, în mediul rural 43 locuri la 1000 locuitori.

Numărul copiilor înscriși în grădinițe a crescut de la 2221 copii în a.2010 la 2278 copii în a.2012, ceea ce alcătuiește 2,6 %.

În raionul Briceni sînt 4117 copii cu vîrsta între 1-6 (7) ani, dintre care 2278 copii frecventează grădinița, ceea ce constituie 57,8%. Din numărul total de 1415 copii cu vîrsta de 5-7 ani 1261 copii sînt instituționalizați. Dintre aceștea 600 copii – în grădinițe, 661 - în școli (instituționalizarea este de 89,1%).

Tabelul 58. Indicatorii principali din educație preșcolară în r.Briceni, 2010-2012

Nr.	Indicatori	2010	2011	2012
1.	Instituții preșcolare	34	34	35
2.	Copii înscriși	2221	2219	2278
3.	Copii la 100 de locuri	60	60	62
4.	Copii la 100 de locuri la nivel național	80	82	84
5.	Cadre didactice	254	257	254
6.	Copii la un cadru didactic	9	9	9
7.	Copii la un cadru didactic la nivel național	11	11	11

4.9.3. Învățământul secundar general

Total elevi – 7175, total clase – 394,

Învățământ liceal – 922 elevi, 48 clase

Învățământ obligatoriu (clasle I-IX) – 6253 elevi, inclusiv în învățământ primar – 2729, în învățământ gimnazial – 3524 elevi.(a.2013)

Tabelul 59.Indicatorii principali din educație în r.Briceni, 2010-2012

Nr.	Indicatori	2010	2011	2012
1.	Instituții de învățământ primar și secundar general	34	34	34
2.	Elevi	8383	8064	7675
3.	Elevi la 10000 locuitori	1114	1080	1032
4.	Elevi la 10000 locuitori la nivel național	1110	1068	1028
5.	Elevi la un cadru didactic	9	9	9
6.	Elevi la un cadru didactic la nivel național	11	11	11
7.	Cadre didactice - total	900	860	857
8.	Cadre didactice cu vechimea	80	64	62

	in munca pedagogică pînă la 3 ani			
9.	Cadre didactice cu vechimea în munca pedagogică de 18 ani și peste	531	521	509
10.	Calculatoare - total	496	517	453
11.	Calculatoare utilizate de către elevi, unități	419	434	353
12.	Elevi la un calculator, persoane	20	19	22
13.	Elevi la un calculator, persoane la nivel național	21	20	23

Instituțiile cu număr de elevi ponderați:

a) mai mic de 91 elevi:

Gimnaziul Berlinți (total elevi - 100, ponderați - 87); Gimnaziul Bulboacă (total elevi - 56, ponderați - 49); Gimnaziul Hlina (total elevi - 78, ponderați - 70); Gimnaziul Medveja (total elevi - 74, ponderați - 68); Gimnaziul Sl.Șîrăuți (total elevi - 93, ponderați - 84)

b) mai mic de 41 elevi:

Gimnaziul-grădiniță Bălcăuți (total elevi - 41, ponderați - 36), Gimnaziul-grădiniță Mihaileni (total elevi - 43, ponderați - 40), Școala primară-grădiniță Trestieni (total elevi - 19, ponderați - 14).

Accesul la studii liceale este asigurat de 15 instituții, 4 localizate în orașele Briceni și Lipcani: Liceul Teoretic nr.1 Briceni, clasele X-XII – 53, clasele I-XII – 350; Liceul Teoretic „Gr.Vieru” Briceni, clasele X-XII – 94, clasele I-XII – 420; Liceul Teoretic „T.G.Șevcenko” Briceni, clasele X-XII – 39, clasele I-XII – 198; Liceul Teoretic Lipcani, clasele X-XII – 81, clasele I-XII – 317 și licee rurale: Liceul Teoretic Beleavini, clasele X-XII – 69, clasele I-XII – 255; Liceul Teoretic Caracușenii Vechi, clasele X-XII – 49, clasele I-XII – 454; Liceul Teoretic Colicăuți, clasele X-XII – 51, clasele I-XII – 225; Liceul Teoretic Corjeuți, clasele X-XII – 90, clasele I-XII – 514; Liceul Teoretic Cotiujeni, clasele X-XII – 49, clasele I-XII – 357; Liceul Teoretic Drepcăuți, clasele X-XII – 25, clasele I-XII – 200; Liceul Teoretic Grimăncăuți, clasele X-XII – 61, clasele I-XII – 382; Liceul Teoretic Larga, clasele X-XII – 103, clasele I-XII – 295; Liceul Teoretic Tabani, clasele X-XII – 57, clasele I-XII – 319; Liceul Teoretic Tețcani, clasele X-XII – 40, clasele I-XII – 264; Liceul Teoretic Trebisăuți, clasele X-XII – 61, clasele I-XII – 222, toate pentru clasele I-XII.

În temeiul prevederilor art.13, alin.4 din Legea Învățămîntului nr.547 din 21.07.1995, cu modificările și completările ulterioare, a Ordinului Ministerului Educației nr.554 din 20 iunie 2012, cu privire la stabilirea numărului de elevi pe clase, nu s-a efectuat admiterea în clasele a X-a în 2 licee din raion: Liceul Teoretic Drepcăuți, Liceul Teoretic Tețcani.

Cu titlu de excepție s-a permis deschiderea unei singure clase a X-a în 13 licee (Liceul Teoretic nr.1 Briceni – 350; Liceul Teoretic „Gr.Vieru” Briceni – 420; Liceul Teoretic „T.G.Șevcenko” Briceni – 198; Liceul Teoretic Beleavini – 255; Liceul Teoretic Caracușenii Vechi – 454; Liceul Teoretic Colicăuți – 225; Liceul Teoretic Corjeuți – 514; Liceul Teoretic Cotiujeni – 357; Liceul Teoretic Grimăncăuți – 382; Liceul Teoretic Larga – 295; Liceul Teoretic Lipcani – 317; Liceul Teoretic Tabani – 319; Liceul Teoretic Trebisăuți – 222).

Tabelul 60. Structura pe instituții educaționale, r.Briceni a.2014.

Nr.	Denumirea instituției	Total I-IV		Total V-IX		Total X-XII		Total I-XII	
		Nr.d.	Nr.el.	Nr.d.	Nr.el.	Nr.d.	Nr.el.	Nr.d.	Nr.el.
1	Briceni LT N1	6	141	6	156	3	53	15	350
2	Briceni „Gr.Vieru” LT	8	157	7	169	5	94	20	420
3	Briceni „Șevcenco” LT	4	63	5	96	3	39	12	198
4	Beleavini LT rom	3	29	4	51	1	11	8	91
	Beleavini LT rus	3	39	5	67	3	58	11	164
5	Caracușenii Vechi LT	8	171	12	234	2	49	22	454
6	Colicăuți LT	4	69	5	105	3	51	12	225
7	Corjeuți LT	8	189	10	235	5	90	23	514
8	Cotiujeni LT	5	125	8	183	3	49	16	357
9	Drepcăuți LT	4	72	5	103	1	25	10	200
1	Grimăncăuți LT	7	135	8	186	3	61	18	382
11	Larga LT	4	88	5	104	5	103	14	295
12	Lipcani LT	4	119	5	117	3	81	12	317
13	Tabani LT	5	113	7	149	3	57	15	319
14	Tețcani LT	4	102	5	122	2	40	11	264
15	Trebisăuți LT	4	72	5	89	3	61	12	222
	Total licee	81	1684	102	2166	48	922	231	4772
16	Balasinești G	4	85	5	101			9	186
17	Balcauți G	2	19	3	22			5	41
18	Berlinți G	4	52	5	48			9	100
19	Bogdănești G	4	65	5	75			9	140
20	Bulboaca G	2	27	3	29			5	56
21	Corjeuți G	7	149	10	208			17	357
22	Coteala G	4	77	5	73			9	150
23	Criva G	4	63	5	58			9	121
24	Halahora de Sus G	4	60	5	96			9	156
25	Hlina G	3	33	4	45			7	78
26	Larga G	4	67	5	84			9	151
27	Lipcani G	4	64	6	112			10	176
28	Mărcăuți G rom	2	28	2	11			4	39
	Mărcăuți G rus	2	21	3	54			5	75
29	Medveja G	2	25	5	49			7	74
30	Mihaileni G	4	14	5	29			9	43
31	Pererita „Gr.Vieru”G	4	67	5	78			9	145
32	Sl. Șireuți G	4	38	5	55			9	93
33	Șireuți G	4	72	6	131			10	203
	Total gimnazii	68	1026	92	1358			160	2384

34	Trestieni ȘP	3	19					3	19
	Total	152	2729	194	3524	48	922	394	7175

Trecerea instituțiilor de învățământ preuniversitar la finanțare din bugetele raionale:

De la 01.01.2013/2014 în raionul Briceni sînt 34 instituții cu statutul terțiar de buget.

Organizarea activității instituțiilor după 01.01.2014

Începînd cu 09.01.2014 toți elevii treptei primare se alimentează (a fost regulamentar organizată procedura de achiziții publice la produse alimentare)

Crearea contabilității centralizate: pentru toate instituțiile de învățământ trecute la gestiunea financiară APL II sînt 19 contabili.

Reorganizarea instituțiilor de învățământ

În anul de studii 2012-2013 a fost reorganizată Școala primară Trestieni în Școala primară-grădiniță.

Școli de circumscripție:

Liceul Teoretic nr.1 Briceni, Liceul Teoretic „T.G.Șevcenco” Briceni, Gimnaziul Halahora de Sus, Gimnaziul Bogdănești, Gimnaziul-grădiniță Mihaileni.

Transportarea elevilor:

Pentru transportarea elevilor sînt utilizate 3 autobuze școlare, din bugetul ME care transportă elevii spre Liceul Teoretic nr.1 Briceni (18 copii din s. Caracușenii Noi care nu dispune de instituție de învățământ) și Liceul Teoretic „T.G.Șevcenco” Briceni (38 copii din s. Caracușenii Noi care nu dispune de instituție de învățământ); Gimnaziul Bogdănești (70 copii din s. Bezeda și s. Grimești care nu dispun de instituție de învățământ); Gimnaziul Halahora de Sus (58 copii din s.Trestieni care dispune de școala primară-grădiniță).

Este arendat 1 autobuz pentru a transporta 30 copii din s.Groznița la Gimnaziul-grădiniță Mihaileni. În total se transportă 25 elevi.

Total cadre didactice – 1241, în învățămîntul preșcolar – 303 pedagogi, în învățămînt preuniversitar – 866 pedagogi, dintre care cu grade didactice 678, inclusiv: 6 – Gradul Didactic Superior, 50 – Gradul Didactic Unu, 622 – Gradul Didactic Doi.

Tabelul 61.Nr.elevilor în instituțiile preuniversitare din r.Briceni, ani

Nr.	Anul de studiu	Nr. de elevi	Creștere/descreștere față de anul precedent
1.	2009-2010	8717	-
2.	2010-2011	8429	-288
3.	2011-2012	8043	-386
4.	2012-2013	7756	-287
5.	2013-2014	7251	-505
	Total		-1466

Informație bugetară

Raionul Briceni este în al doilea an de finanțare conform noii formule de cost standard per elev. Deficitul bugetar va fi acoperit în proporție 50%.

Tabelul 62. Informație generală, r. Briceni

	UM	Total	Licee	Gimnazii	Gimnazii-grădiniță	Școli primare-grădiniță
Școli	uc	34	15	16	2	1
Școli mici	buc	8	0	5	2	1
Elevi ponderați	nr.	6696	4554	2052	76	14
Instituții executori secundari de buget	buc	0	0	0	0	0
Instituții executori terțiari de buget	buc	34	15	16	2	1
Deficit bugetar	mii lei	1176,0	544,0	200,0	432,0	0

Tabelul 63. Informație despre alocarea mijloacelor financiare pentru anul 2014 (mii lei la 01.01.2014)

Nr.		
1.	Anul financiar	2014
2.	Buget conform formulei	56608,0
3.	Mijloace componenta raională	7163,0
4.	Deficitul bugetar acoperit din componenta raională	205,1
5.	Buget transferat în afară formulei	4070,5
6.	Total bugetul școlilor	67841,5

Tabelul 64. Lista școlilor cu deficit bugetar:

Nr.	Instituția	Localitatea	Nr. elevi ponderați la 01.01.2014	Deficit bugetar (mii lei)
1	Liceul Teoretic "T. Șevcenko" Briceni	or. Briceni	191	352,0
2	Liceul Teoretic Beleavinți	s. Beleavinți	253	192,0
3	Gimnaziul-grădinița Bălcăuți	s. Bălcăuți	36	172,0
4	Gimnaziul Berlinți	s. Berlinți	87	103,0
5	Gimnaziul Hlina	s. Hlina	70	53,0
6	Gimnaziul Lipcani	or. Lipcani	160	8,0
7	Gimnaziul-grădinița Mihăileni	s. Mihăileni	68	260,0
8	Gimnaziul Slobozia-Șirăuți	s. Slobozia-Șirăuți	84	36,0
	Total		6696	1176,0

Învățământul extrașcolar

Centrul de Creație al Copiilor Briceni: 52 de grupe, ce cuprind 781 copii și sînt dirijate de 21 pedagogi.

Centrul de Creație al Copiilor Lipcani: 42 de grupe, ce cuprind 618 copii și sînt dirijate de 16 pedagogi.

Stația Tinerilor Tehnicienii Briceni: 23 de grupe, ce cuprind 404 copii și sînt dirijate de 8 pedagogi.

Școala Sportivă Briceni: 44 de grupe, ce cuprind 604 copii și sînt dirijate de 27 antrenori.

Analizînd evoluția numărului instituțiilor de învățămînt în raion pe perioada anilor 2008-2012, observăm o dinamică în creștere la numărul instituțiilor preșcolare și o dinamică în descreștere a instituțiilor școlare. Această tendință este observată și la nivel regional și național. Astfel numărul școlilor în raion în perioadă 2008 -2012 s-a micșorat cu 1 unitate, și va continua să descrească în contextul implementării reformelor Ministerului Educației datorită descreșterii numărului de elevi. În următorii ani se așteaptă reducerea și mai considerabilă a numărului de instituții școlare, odată cu crearea instituțiilor cu statut de școală de circumscripție, arondînd un șir de școli mici. Rezultatele analizei dinamicii numărului de elevi în cifre comparabile pe anii de învățămînt 2009/ 2010 – 2013/2014, denotă o descreștere anuală a numărului de elevi, în mediu, cu 3%, adică în decurs de 5 ani numărul elevilor instituțiilor școlare preuniversitare a diminuat cu mai bine de 16,8%, sau, în exprimare numerică – cu 1466 elevi .

Principalele cauze, care afectează învățămîntul din raion , sunt aceleași, caracteristice pentru întreaga Republică Moldova: exodul masiv de populație peste hotare, inclusiv a cadrelor didactice, diminuarea ratei natalității, resurse insuficiente pentru susținerea domeniului educațional, ș.a. Conform estimărilor, cota cheltuielilor din bugetele APL de nivelul I pentru întreținerea instituțiilor de învățămînt este la nivel de 14-15%., în afara salarizării corpului didactic. Reducerea cheltuielilor de întreținere a edificiilor școlare este posibilă prin aplicarea metodelor de eficiență energetică a clădirilor publice respective I.

Educația este strîns corelată cu sărăcia materială și este un aspect important al deprivării multidimensionale. Accesul la educație și calitatea educației determină oportunitățile personale în viitor, posibilitățile de a obține un venit mai mare, deci, și nivelul de bunăstare a populației. Cercetările demonstrează, că riscul sărăciei descrește direct proporțional cu nivelul de studii. Accesul la educație, mai cu seamă în mediul rural din Moldova, mai este considerată a fi o problemă, în special, în domeniul educației preșcolare și al studiilor superioare. Indicatorii selectați pentru acest domeniu au drept scop măsurarea accesului la educație în mediul rural. Cu cît mai mulți copii nu frecventează instituțiile preșcolare și de învățămînt, cu atît mai deprivată este localitatea respectivă. Este considerată importantă și asigurarea cu cadre didactice atît a instituțiilor preșcolare, cît și a instituțiilor școlare.

Propuneri:

- Crearea condițiilor optime pentru atragerea cadrelor didactice tinere.
- Completarea anuală a fondurilor bibliotecilor școlare.
- Asigurarea cu mic dejun a tuturor elevilor
- Aplicarea la proiecte de parteneriat în cadrul programelor europene ce vizează schimbul de experiență al cadrelor didactice și organizarea de excursii/stagii de informare pentru elevi;
- Optimizarea structurii corpului didactic și a populației școlare din sistemul educațional al raionului
- Luarea măsurilor adecvate în scopul asigurării implicării mai active a populației și a cadrelor didactice în înțelegerea și promovarea reformei structurale în domeniul educației;
- Intensificarea activităților de comunicare ale actorilor din sfera educației raionului în scopul sporirii motivării părinților la implicarea lor mai activă în procesul de educație a copiilor;
- Efectuarea de reparații capitale, conectare la sursele de gaz natural.
- Dotarea școlilor din sate cu echipamente și soft-uri educaționale.
- Diversificarea specialităților în cadrul școlii profesionale prin argumentarea clară a necesității de muncitori calificați în instituțiile raionului.
- Consolidarea Serviciului raional de asistență psihopedagogică (SAPP) în cadrul Direcției Învățământ
- Crearea Centrului de Excelență pentru pedagogii performanți și elevii dotați (Tabăra de copii Tabani)
- Elaborarea site-ului Direcției de Învățământ
- Elaborarea strategiei raionale în domeniul educației
- Construcția clădirii liceului Corjeuți cu capacitatea 640 locuri(este proiect tehnic)
- Construcția căminului liceului Lipcani
- Reparația capitală și construcția unui bloc la Gimnaziu Trebisăuți(este proiect tehnic)
- Construcția unui bloc nou la Grădinița Lipcani
- Reparații capitale a școlilor și grădinițelor din raion
- Construcția grupurilor sanitare interne în toate grădinițele din raion
- Instalarea în Grădinițele și școlile din raion a sistemelor de purificare a apei potabile
- Instalarea în Grădinițele și școlilor din raion a sistemelor de încălzire a apei menaje pe bază de colectoare solare
- Reorganizarea și optimizarea instituțiilor de învățământ prin modificarea statutului acestora
- Implicarea ONG-urilor la realizarea acțiunilor educaționale nonformale de calitate
- Susținerea din partea autorităților locale a programului de dotare cu tehnică de informatizare și de comunicare a unităților școlare

4.10. Cultură, tineret și sport

Actualmente, pe teritoriul raionului 31 case de cultură sau cămine culturale sunt deschise și activează practic în toate localitățile cu excepția s. Chirilovca și Trebisăuți. La 1000 locuitori al raionului revin 144 locuri, inclusiv în localitățile urbane - 49 locuri, localitățile rurale - 164 locuri. Indicele mediu pe republică fiind 90 locuri la 1000 locuitori.

Pentru perspectivă se preconizează reparația capitală a caselor de cultură în or. Briceni, or. Lipcani, s. Tețcani, s. Caracușeni Vechi, s. Tabani, s. Cotiujeni, s. Halahora de Sus, s. Bulboaca, s. Grimăncăuți.

În corespundere cu normele în vigoare și calculele pentru perioada de proiect sunt necesare, suplimentar, 580 locuri pentru mediul urban și 360 locuri pentru mediul rural, inclusiv pentru I etapă (anul 2020) corespunzător 240 și 1800.

Tabelul 65. Instituții culturale in r.Briceni, 2010-2012

Nr.	Indicatori	2010	2011	2012
1.	Numărul de instituții culturale	31	31	31
2.	Numărul de locuri în salile de spectacole total, mii	11,3	11,4	10,7
3.	Numărul de locuri în salile de spectacole în medie la 1000 locuitori	150	153	144
4.	Numărul de locuri în salile de spectacole în medie la 1000 locuitori la nivel național	94	95	90

În casele de cultură activează 31 formații artistice cu titlul onorific „model”

1. Formații folclorice – 6
2. Ansambluri vocale – 6
3. Fanfare – 3
4. Orchestre de muzică populară – 4
5. Formații de dans popular – 7
6. Formații de dans sportiv (modern) – 1
7. Formații de teatru – 2
8. Formații de muzică ușoară – 1
9. Tarafuri – 1

Orchestra de muzică populară „Cimbrisor” – colectiv cu titlul onorific „model”, activează pe lângă Casa de Cultură Briceni de peste 20 ani. Dirijor – Semion Banciu. Este laureat a mai multor concursuri raionale și republicane.

Componenta orchestrei:

- 2 saxofoniști
- 1 tombalagiu
- 2 acordeoniști
- 8 vioriști
- 4 trompetiști
- 1 fluer
- 1 cobza
- 1 tobă

1 contrabas

4 soliști vocaliști:

Programul de concert îl constituie melodii populare moldovenești din zona de nord a RM, - „Hora de la Nord”, „Sîrba de concert”, „Hora și Sîba”, „Brîul”, „Bătuta”, „Hangul” – (soliști instrumentiști). „Sînt o fată frumușică”, „Mîndra mea”, „Hai murgule, hai”, „Moldova mea”, „Moldovioară”, „Scumpă țară” ș.a.

Taraful „Busuioc de la Coteala” de pe lîngă Căminul de Cultură Coteala, conducător Marin Bajurean, colectiv cu titlul onorific „model” activează de 4 ani. Din componența tarafului fac parte muzicanți profesioniști. Adeseori participă la diferite concursuri atît în republică, raion cît și peste hotare. Este vorba de sărbătorile „Limba română”, or.Cernăuți, Ucraina, Festivalul – concurs „Hora de la Costiceni” Ucraina ș.a.

Componența tarafului: 3 vioriști1 cobză, 3 fluiere,1 acordeon,1 saxofon, soliști vocaliști,3 soliști instrumentiști. Este de menționat, că Marin Bajurean a fost premiant al concursului republican al cîntecului popular „Debut la orice vîrstă” Repertoriul tarafului îl constituie melodiile populare culese din sat, localități din preajmă.

*Hangul este cartea de vizită a s. Coteala, a fost prezentat pe marea scenă încă în anii 30 ai sec. trecut. Despre el s-a scris mult în periodice și s-a turnat și un film. Acum Hangul este jucat de mic și mare. Formația „**Hangul de la Coteala**” are 3 generații. Joacă bătrînii satului, cei care l-au promovat pe timpuri, joacă tinerii și copii de la grădiniță. Pentru cei mici meșterițele din sat au brodat costume populare. Este prezent la toate sărbătorile raionului, concursuri naționale, turnee la Chișinău, Cernăuți, Botoșani.*

Formația folclorică „**Brîndușa**” de la Căminul de Cultură Trebisăuți este una dintre cele mai vestite, atît în raion, cît și în republică. La fondarea ei în anii 90 a stat.

*Formația folclorică „**Cununița**” de la Căminul de Cultură Colicăuți a fost fondată în anul 2000. Conducător – dna **Maria Rusnac**. De nenumărate ori acest colectiv a apărut cîntecul raionului la diferite festivaluri republicane și internaționale. Este premiant și laureat al Festivalului republican al Cîntecului Folcloric – edițiile 2007 – 2009. Componența formației este mixtă. Repertoriul îl constituie cîntecele culese din folclorul de baștină.*

Formația folclorică „**Miorița**” de la Casa de Cultură Briceni este compusă din elevi de la Liceul Teoretic „**Grigore Vieru**”. Conducători – **Gheorghe Storoj** și **Svetlana Mînzatu** se stăruie să educe și să altoiască la copii dragostea de folclorul național, artapopulară, tradiții și obiceiuri. Formația „**Miorița**” are deja peste 10 ani de activitate și se bucură de succes în întreaga republică.

Cele 16 membre ale Colectivul folcloric bătrînesc „**Vatra strămoșească**” de la Căminul de Cultură din s. Coteala sunt niște entuziaste, care iubesc arta, folclorul, cîntecul moștenit de la strămoși. „**Vatra strămoșească**” este un colectiv comparativ tînar (anul fondării – 2006), dar

de acum se bucură de stimă binemeritată în fața consătenilor. Acest Colectiv a participat la Festivalul „**Limba noastră cea română**” din or. Cernăuți (Ucraina) anul 2008. Conducător – **Margareta Ungureanu**.

De niște ani buni (10) activează formația folclorică „**Vatra străbună**” de la Căminul de Cultură Cotiujeni, conducător – **Vitalie Balan**. Repertoriul înserează cîntece de dragoste și dor față de baștină, mamă, copii etc. Membrii colectivului – oameni de diferite vîrste și profesii, găsesc timp pentru a studia folclorul, a învăța și cînta melodiile strămoșilor cu care au trăit părinții și bunicii lor. Apoi treptat-treptat ele vor fi transmise generației în creștere. „**Vatra străbună**” este un colectiv care crește prin repertoriul și componența sa.

Formația folclorică „**Țărăncuța**” (conducător **Marcel Bucilă**) de la Căminul de Cultură Criva activează de mai bine de 8 ani. „**Țărăncuța**” este prezentă la orice manifestare culturală, organizată în cadrul satului Criva. Cîntecele folclorice culese din Lunca Prutului sunt dulci, line și curate ca apa cristalină. De dor și de veselie, de nuntă ori de jale, melodiile din repertoriul formației aduc bucurie consătenilor, altoindu-le dragoste față de tezaurul nostru național.

Fanfare

Cele trei fanfare – colective cu titlul onorific „model” activează pe lângă Școlile de Muzică și Artă din raion. Ele sunt dirijate de conducători profesioniști:

- *Dumitru Lisii* – fanfara Școlii de Arte Colicăuți, colectiv al Secției raionale Cultură
- *Ion Bîrsan* – fanfara Școlii de Muzică Briceni
- *Ruslan Pavaloi* – fanfara Școlii de Arte Lipcani

Fanfara Secției raionale Cultură este premiantă a Festivalului republican „**Fanfara argintie**” – anii 2007-2008-2010. Repertoriul colectivelor de fanfară este bine pregătit și însoțit de instrumentiști.

Teatre de amatori

Teatrul poetic „**Făclia**” de la Căminul de Cultură Colicăuți este colectiv „model” și activează de 15 ani. El este condus de *Zinaida Vengher* – o doamnă profesionistă și talentată. Dumneaei este și regizorul trupei. Trupa teatrului „**Făclia**” în anul 2008 a participat la Festivalul Internațional de Teatru din Tulcea (România), de unde s-au întors cu Diploma de Laureat.

De mai multe ori „**Făclia**” a fost premiant al Festivalului republican al Teatrului de amatori „**Vasile Alecsandri**”. Pe bun merit acest colectiv este o mândrie a raionului.

Teatrul dramatic de la Căminul de Cultură Hlina deși este la început de cale este cunoscut de spectatorii comunităților din raion. Conducătorul lui – *Aurica Pogonea* alege cu pricepere piesele jucate. De regulă teatrul de amatori adună la spectacolele prezentate toți spectatorii din comunitate.

Cultura și tradițiile populare

Cultura populară și tradițiile sunt o parte componentă a Patrimoniului cultural imaterial, care constituie forma de manifestare și exprimare a poporului, întruchipînd modul de viață a moldovenilor. Nunțile foarte bogate cîndva în datini și obiceiuri azi mai păstrează scoaterea dansului, legarea turcului, jucarea zestrei, dezbrăcarea miresei, petrecere nunului.

Principalele acțiuni culturale – artistice sunt:

Ciclu de manifestări consacrate Sfințelor sărbători de Crăciun și Anul Nou

Concursurile tradiționale „Haide-ți băieți” C/C Criva

„Stăpunși de săgeata lui Cupidon” C/C Drepcăuți

„Doi într-un fotoliu” C/C Drepcăuți

„Tinerețe – vis cutezător” Lipcani

„Cintu-i din bătrîni lăsat” CC Cotuieni

Festivalul Internațional „Mărțișor”, cu participarea colectivelor de artiști și a colectivelor profesionale din republică.

Festival-concurs raional al dansului popular „Hangul” din Coteala

Festival-concurs raional al formațiilor artistice de la școlile vocaționale.

Spectacole, acțiuni complexe, susținute de colectivele artistice cu titlul onorific „model” în localitățile raionului

Ziua orașului Briceni și Hramurile satelor.

În dezvoltarea culturii populare și tradițiilor în perspectivă, raionul Briceni devine o carte de vizită a țării prin organizarea și desfășurarea acțiunilor culturale-artistice în cadrul Sărbătorilor de iarnă (varietate, diversitate, studiere, organizare, etc.). De menționat că aproape fiecare sat din raion se identifică într-un fel aparte de sărbătorire a evenimentelor, tradițiilor, obiceiurilor de iarnă și anume:

s. Drepcăuți, organizează „Seara Sfîntului Andrei”

s. Hlina – „Seară de Colinde”

s. Colicăuți – „V-am ura, V-am tot ura!”- program de urături

s. Trebisăuți – „Cu Mălanca”

s. Bulboacă – „Ursul”

- s. Halahora de Sus – „Cocostîrcul”
- s. Corjeuți – „Ne-am pornit”
- s. Tabani – „Craii”
- s. Cotiujeni – „Căprița”
- s. Tețcani – „Trei crai”
- s. Caracușenii Vechi – „Arnăuții”
- c. Larga – „Cumpania”

Se bucură de popularitate în fiecare an Festivalul raional al tradițiilor și obiceiurilor de iarnă. A fost inițiat Festivalul raional al formațiilor vocal-instrumentale (în cadrul Săptămânii Tineretului) cu periodicitate anuală. N-au rămas în umbră manifestările tradiționale. Este vorba de Hramul Satului, Ziua recrutului, „Sărbătoarea fîntînilor”, „U djerelo”, „După datina creștină”, Ziua oamenilor cu dezabilități.

Meșteșugurile populare

La moment în raionul Briceni sunt înregistrați 99 meșteri populari. De veacuri, oamenii de aici au păstrat ocupațiile meșteșugărești și le-au transmis din generație în generație.

Raionul Briceni este bogat și frumos prin arhitectura care predomină în localitățile sătești. În această privință un merit deosebit îl au meșterii populari. Este vorba de niște perle, care sunt specifice fiecărei localități în parte. Bunăoară în c. Larga, s. Tabani, Grimăncăuți, Coteala, Trebisăuți este dezvoltat meșteșugăritul în lemn și tablă. În s. Berlinți, Beleavinți, Mărcăuți, Trebisăuți și or. Lipcani predomină împletitul în paie și lozie. În c. Colicăuți, or. Briceni, s. Criva, Drepcăuți, Tabani, Hlina ș.a. este dezvoltată broderia artistică, țesutul, croșetatul, împletitul.

În s. Caracușeni Vechi, Cotiujeni, Corjeuți se practică legatul măturilor din mălai. În s. Coteala meșterițele din sat au brodat costume naționale pentru formația folclorică de la Căminul de cultură.

Meșterii înfrumusețază nordul republicii cu garduri și porți de o frumusețe rară, ornamează casele cu horboțică din tablă.

În case o să găsești colecții de perne, cearșafuri, fețe de masă, prosoape după modelul bunicilor. Vera Curtiș - una din puținele meșterițe care țese la stative prosoape tradiționale. Învăță și elevele această meserie.

În or. Briceni Ion Rusnac confecționează naiuri și fluiere, aici activează și un designer de draperii și ikebane.

În scopul susținerii, stimulării și promovării artei meșteșugărești, se organizează în fiecare an expoziții și târguri ale obiectelor confecționate de meșterii populari în cadrul unor manifestări de talie raională și republicană.

Sport.

Actualmente, pe teritoriul r-ului Briceni sunt amenajate 2 stadioane cu suprafața totală 4 ha, și 38 terenuri sportive, cu capacitatea de 20,4 ha. La 1000 locuitori revin 0,33 ha stadioane și terenuri sportive. Reieșind din aceste date este evident că indicele mediu privind terenurile sportive amplasate pe teritoriul raionului depășește indicele mediu pe republică, care constituie 0,22ha la 1000 locuitori. Cu toate acestea, obiectivele sportive pe teritoriul raionului nu sunt amenajate conform standardelor în vigoare și necesită modernizare

Condițiile naturale favorabile au condiționat amplasarea în com. Balasinești și Larga a taberelor de odihnă pentru copii cu capacitatea 120 și respectiv 100 locuri.

Scoală de box din Grimăncăuți

Școala specializată de box din Grimăncăuți a fost fondată în a. 2000, în baza secției de box din sat. Ținând cont de performanțele sportivilor din sat, Guvernul Republicii Moldova a găsit posibilitatea de alocare a banilor necesari construcției unui centru de box. Acesta a fost dat în exploatare în a. 2004. În prezent, este platforma principală de pregătire a selecționatei republicii către competițiile internaționale.

Centrul dispune de o sală specializată, în care este instalat un ring, echipament de box, alte utilaje ; sală pentru pregătirea fizică generală, cu 12 aparate pentru antrenament ; o sală de odihnă a sportivilor ; cabine de duș, saună, bucătărie. Iarna clădirea este încălzită de un cazan, care funcționează pe gaze naturale.

În prezent, în Centru se antrenează circa 100 de tineri sportivi din satele republicii.

Între anii 1997 – 2007 la Grimăncăuți au fost pregătiți 46 campioni ai republicii dintre maturi și 58 – dintre juniori și cadeți.

Discipolii școlii din Grimăncăuți au obținut:

- o medalie de bronz a Jocurilor Olimpice din Sidney, a.2000 – V.Grușac;
- o medalie de argint a Campionatului Europei în a.2002 – V.Gojan;
- o medalie de argint a Campionatului Mondial al studenților în a. 2006 – M.Muntean;
- două medalii de argint ale Cupei Europei în a. 1999 r. – V.Grușac și O.Îțcu;
- o medalie de bronz a Cupei Europei în a.1999 – O.Lesnic;
- două medalii de bronz ale Campionatului Europei în a.1997 printre cadeți – V.Bejenari și T.Lavric;

- patru medalii de bronz ale Campionatului Europei printre elevi: a.2004 – V.Mateiciuc, R.Todosciuc; a.2005 – I.Procopișin; a. 2006 – V.Berzoi;
- 95 medalii (31 de aur, 31 de argint și 33 de bronz) – ale turneele internaționale, clasa A.

Școala a mai pregătit: 1 maestru emerit în sport, 5 maeștri de clasă internațională, 11 maeștri în sport, 2 antrenori emeriti ai Republicii Moldova , 2 arbitri de categorie internațională.

Școala activează sub patronatul CSC «Dinamo».

Annual, aici are loc turneul internațional «În memoria lui P.Lușcevschi », și turneul pentru copii «Tânărul dinamovist ».

Director al școlii este dna Svetlana Caduc. Antrenor superior – Petru Caduc.

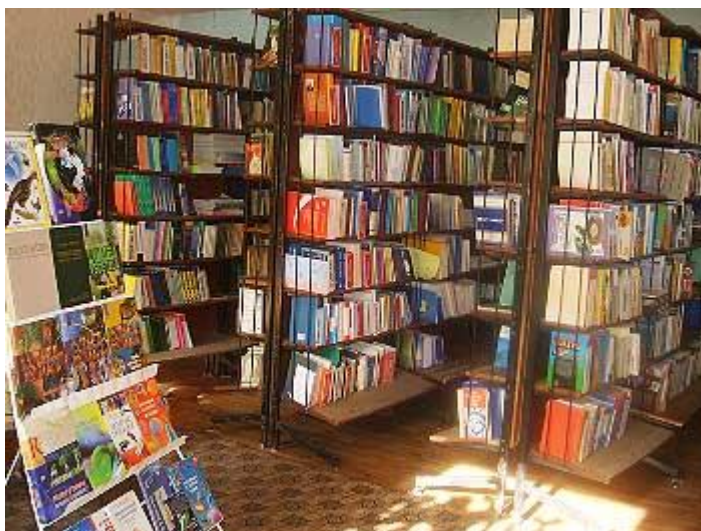

Bibliotecile publice

În ultimii ani, interesul pentru lectură și pentru utilizarea serviciilor de bibliotecă s-a menținut, constant pentru anumite categorii de utilizatori, dar, la nivelul întregii populații, consumul de astfel de bunuri culturale înregistrează un evident regres. Cauzele acestui fenomen sunt multiple, cele mai importante fiind „explozia” de informație în sistem electronic (inclusiv audiovizualul) și faptul că adaptarea bibliotecilor la cerințele utilizatorilor moderni nu a ținut ritmul impus de așteptările acestora.

Colecțiile celor 32 biblioteci publice sunt foarte modeste. Rata medie de înnoire a stocului este de 50 de ani. Se fac achiziții de carte neînsemnate. În anul 2009 pentru achiziția de carte s-au alocat doar 0,8 lei per capita normativul fiind de 7,0 lei. Cărțile în grafia chirilică depășesc cu mult pe cele în grafia latină. În grafia latină -138,0 în grafia chirilică 233,0. Bibliotecile trăiesc din donații oferite de Ministerul Culturii, bibliotecile naționale etc. Spațiile sunt în mare parte neîncălzite și puțin atractive. (se încălzesc 6 biblioteci).

Din cele 32 biblioteci - 20 sunt amplasate în casele de cultură. Dotarea cu mobilier, atribute de bibliotecă este mai mult decât modestă. Personalul de specialitate este în mare parte calificat.

Biblioteca raională Briceni (Casa Cărții) este unica bibliotecă din țară care a câștigat proiectul guvernamental pentru reparație capitală (în anul 2009). Un alt punct tare al acestei biblioteci este spațiul încăpător (500 m.p.), atractiv și cald în sezonul rece. Sala multimedia adună cel mai mare număr de beneficiari. Evenimentele culturale de anvergură de nivel local și național sunt desfășurate în sălile bibliotecii raionale.

În situația unui buget de austeritate există riscul reducerii de personal.

Pe teritoriul raionului nu există un muzeu de nivel raional. În mai multe localități se află mici muzee a istoriei satului amplasate în instituțiile de învățământ. Muzeul satului Coteala se află în incinta gimnaziului, conține prețioase vestigii ale trecutului. Lucrările de aici sunt bune exemple de preluat. Cămașă de mireasă cu broderie unicală. În baza vechilor uzoare locale Consiliul Raional a alocat 22 mii lei pentru ca brodezele locale să confecționeze costume pentru formația „Hangul de la Coteala”.

Casa memorială – casa muzeu „Grigore Vieru” din s. Pererîta la moment necesită reparație. Din bugetul de stat în a.2013 au fost alocate surse de peste 2 mln. lei.

Tabelul 66. Situația bibliotecilor publice în r.Briceni , 2010-2012

Nr.	Indicatori	2010	2011	2012
1.	Numarul de biblioteci	32	32	32
2.	Carti si reviste, mii exemplare	366,1	367,7	371,0
3.	Numarul cartilor si revistelor in medie la 100 locuitori	485	492	499
4.	Numarul de vizite, mii	157,0	142,3	167,4
5.	Numarul de carti si reviste eliberate, mii	403,4	425,4	432,2
6.	Numarul de utilizatori activi la 10000 locuitori	2444,0	2450,0	3091,0
7.	Numarul cartilor si revistelor in medie la 100 locuitori la nivel național	477	474	475
8.	Numarul de utilizatori activi la 10000 locuitori la nivel național	2357,0	2306,0	2589,0

Propuneri:

- Reactualizarea PS în domeniul culturii
- Suport la reparațiile capitale a caselor de cultură locale(acoperiș, încălzire, uși, ferestre, etc.)
- Dotarea bibliotecilor publice cu calculatoare conectate la internet, procurare literatură
- Asigurarea ansamblului cu instrumente muzicale, costume naționale și dotarea cu transport
- Schimb de relații în domeniul culturii cu localități înfrățite
- Deschiderea muzeului regional
- Dotarea cu costume naționale
- Construcția Centrului regional de resurse pentru tineret.
- Construcția Centrului de turism și sport
- Reconstrucția complexului de sport și agrement din or. Briceni.
- Renovarea Caselor de cultură din localitățile raionului
- Renovarea complexului sportiv Larga
- Reconstrucția Casei- muzeu Gr.Vieru din s.Pererîta
- Construcția miniterenurilor de fotbal
- Organizarea unor cursuri de instruire în instituțiile culturale și dezvoltarea unor programe manageriale performante;
- Dezvoltarea sectorului turism cultural ca parte a programelor economice raionale.
- Crearea unei baze de date a patimoniului cultural la nivel de raion
- Crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea creației populare și a meșteșugurilor tradiționale, pentru desfășurarea la nivel a activităților culturale și de agrement;
- Realizarea programelor de conservare și dezvoltare a culturii și artei în teritoriu prin organizarea diverselor activități culturale: festivaluri, concursuri, acțiuni de conservare și valorificare a creației populare, trecerea în revistă a formațiilor artistice de amatori, expoziții de artă plastică și de creații ale meșterilor populari etc;
- Asigurarea controlului realizării programelor de activitate ale instituțiilor de cultură subordonate

5. ANALIZA MEDIULUI SOCIAL

5.1. Analiza Actorilor Sociali

5.1.1. Actorii Sociali Interni

Participanții la atelierul de actualizare a planului strategic au evidențiat următorii actori sociali interni:

1. APL
2. ONG-uri locale
3. Agenții economici din teritoriu
4. Instituțiile publice
5. Comisariatul de Poliție
6. Liderii raionali
7. Biserica
8. Fermierii
9. Copii pînă la 16 ani
10. Tinerii 18-30 ani
11. Pensionarii și invalizii
12. Șomerii

Analiza acestor actori a evidențiat următoarele concluzii:

Actorul	Ce așteaptă el de la noi?	Ce trebuie să facem ca să-i îndeplinim așteptările?	Ce se va întâmpla, dacă așteptările lui nu vor fi îndeplinite?	Prin ce ne influențează actorul?	Ce dorim de la el, de ce avem nevoie de el?	Cât de important este el pentru noi?
APL	Înțelegere Colaborare Respectarea dispozițiilor Contribuție	Să cunoaștem legile Să fim activi Să avem încredere Să îndeplinim dispozițiile Să participăm	Problemele nu vor fi rezolvate Deziluzie Conflict	Organizarea activităților Explicații Fapte Susținere Participare personală	Participare activă Să fie lider Să planifice bine activitățile Să gestioneze Să fie transparent și consecvent	Foarte important
ONG locale	Voluntariat Manifestare de interes în problemele comunității Contribuție	Să cunoaștem statutul Să ne interesăm de problemele comunității Să contribuim	Activitate redusă, fără efect	Ajutor Informare Consultare gratuită	Activi Inteligenți Respectuoși Să atragă resurse	Foarte important
Agenți economici din teritoriu	Procurarea produselor Promovarea produselor	Să procurăm marfă Să promovăm produsele lor	Activitate redusă Contribuție mai mică în	Prestează servicii Vînd produse Locuri de	Produse și servicii calitative Amenajare	Foarte important

Actorul	Ce așteaptă el de la noi?	Ce trebuie să facem ca să-i îndeplinim așteptările?	Ce se va întâmpla, dacă așteptările lui nu vor fi îndeplinite?	Prin ce ne influențează actorul?	Ce dorim de la el, de ce avem nevoie de el?	Cât de important este el pentru noi?
	Venituri mari la populație Îmbunătățirea stării materiale		bugetul local Va da faliment	muncă Contribuie la formarea veniturilor locale	estetică Ecologic pur Facilități pentru păturile social-vulnerabile	
Instituțiile publice raionale	Contribuția la soluționarea problemelor Susținere Colaborare	Să susținem comunitatea Să constituim ONG pentru atragerea resurselor Să fim receptivi	Degradarea bunăstării sociale	Profesionalism Prestarea de servicii Consultare	Servicii calitative Organizarea excursiilor pentru copii și a altor manifestații social-culturale Cunoștințe Amabili Receptivi Corecți	Foarte important
Comisariatul de poliție	Respectarea legilor Comportare adecvată	Să nu încălcăm legile Să ne comportăm adecvat	Conflicte Dezordine	Instruire Sancțiuni Menține ordinea publică	Seriozitate Activism Să mențină ordinea publică	Foarte important
Liderii raionali	Susținere din partea comunității Susținere din partea APL Aprecieri Implicarea în diverse activități ca factor de opinie	Să-l susținem Să-l apreciem Să ținem cont de opinia lui	Pasivitate Neîncredere Pasivitate	Organizarea activităților Informarea și mobilizarea populației	Să contribuie la organizarea activităților și soluționarea problemelor Să informeze și să mobilizeze populația	Foarte important
Biserica	Credință Receptivitate Promovarea culturii religioase	Să fim credincioși Să fim receptivi Să promovăm	Degradarea nivelului culturii religioase Creșterea	Educație religioasă Ne îndeamnă să nu păcătuim Ne ascultă și	Educarea populației	Important

Actorul	Ce așteaptă el de la noi?	Ce trebuie să facem ca să-i îndeplinim așteptările?	Ce se va întâmpla, dacă așteptările lui nu vor fi îndeplinite?	Prin ce ne influențează actorul?	Ce dorim de la el, de ce avem nevoie de el?	Cât de important este el pentru noi?
	Contribuirea la buna funcționare	cultura religioasă Să contribuim la buna funcționare	nivelului de criminalitate	ne sfătuiește		
Fermierii	Suținere Perfecționarea legislației Crearea pieței de desfacere	Să fi receptivi Să-i susținem Să cumpărăm produsele lor	Descurajare Scăderea bunăstării lor Migrația	Produse ecologic pure Promovarea agriculturii	Inițiativa de a îmbunătăți situația Procuție calitativă și accesibilă	Foarte important
Copiii până la 16 ani	Condiții favorabile de trai Educație Promovarea intereselor lor	Să creăm un mediu favorabil Să educăm copiii Să promovăm interesele lor	Apariția „copiilor străzii” Creșterea criminalității	Asigură un viitor prospect	Educație Formare profesională	Foarte important
Tinerii (18-30 ani)	Condiții favorabile de trai Educație Promovarea intereselor lor Locuri de muncă cu salarii avantajoase	Să creăm un mediu favorabil Să educăm tineretul Să promovăm interesele lor Să creăm locuri de muncă Să asigurăm salarii reale	Migrarea tineretului Degradare socială Creșterea criminalității	Asigură un viitor prospect	Educație Formare profesională Implicarea în viața comunitară	Foarte important
Pensionarii și invalizii	Asistență socială și medicală calitativă	Să creăm fonduri de protecție socială Să creăm servicii medicale calitative	Depresie Scăderea sănătății publice Conflicte cu APL	Educarea generației tinere Transmiterea experienței de viață Izvor de tradiții	Educarea populației tinere Sfaturi Promovarea tradițiilor	Important

Actorul	Ce așteaptă el de la noi?	Ce trebuie să facem ca să-i îndeplinim așteptările?	Ce se va întâmpla, dacă așteptările lui nu vor fi îndeplinite?	Prin ce ne influențează actorul?	Ce dorim de la el, de ce avem nevoie de el?	Cât de important este el pentru noi?
Șomerii	Condiții favorabile de trai Promovarea intereselor lor Locuri de muncă cu salarii avantajoase Instruire și formare profesională continuă	Să creăm un mediu favorabil Să promovăm interesele lor Să creăm locuri de muncă Să asigurăm salarii reale Instruirea șomerilor	Destrușurarea familiilor Sporirea criminalității Scăderea sănătății publice Emigrare	Forță de muncă Capacitatea și dorința de a munci Cunoștințe și practică	Implicarea în activitatea economică Ridicarea nivelului profesional	Important

5.1.2. Actorii Sociali Externi

Participanții la atelierul de actualizare a planului strategic au evidențiat următorii actori sociali externi:

1. APL de nivelul II	7. Organizațiile donatoare	13. Companiile
2. APC (Administrația Publică Centrală)	8. Instituțiile de prestări servicii	14. Instituțiile de cult
3. ONG-uri naționale și internaționale	9. Sistemul bancar	15. Ambasadele
4. Agenții economici	10. Instituțiile de învățământ	16. Sindicatele
5. Organizațiile politice	11. Instituțiile medicale	17. Organizațiile
6. Instituțiile culturale	12. Migranții	18. Mass-media

Analiza acestor actori a evidențiat următoarele concluzii:

Actorul	Ce așteaptă el de la noi?	Ce trebuie să facem ca să-i îndeplinim așteptările?	Ce se va întâmpla, dacă așteptările lui nu vor fi îndeplinite?	Prin ce ne influențează actorul?	Ce dorim de la el, de ce avem nevoie de el?	Cât de important este el pentru noi?
APL nivel II	-activism -executarea normelor -colaborare -rezultate	-să conlucrăm -să respectăm normele propuse -să fim activi	-se va rupe orice relație, conlucrare -eșuarea planurilor -nu se va	-colaborare -ajutor material, financiar -atingerea scopului Propus	-colaborare -activism -onțelegere -ajutor material, financiar pentru elaborarea	Foarte Important

Actorul	Ce așteaptă el de la noi?	Ce trebuie să facem ca să-i îndeplinim așteptările?	Ce se va întâmpla, dacă așteptările lui nu vor fi îndeplinite?	Prin ce ne influențează actorul?	Ce dorim de la el, de ce avem nevoie de el?	Cât de important este el pentru noi?
			atinge scopul dorit		planului strategic de dezvoltare	
APC (Administrația Publică Centrală)	-activism -îndeplinirea deciziilor -rezultate -colaborare -susținere	-să activăm în program -să îndeplinim toate cerințele ajungând la un rezultat satisfăcător	-aplicarea pedepselor -lipsa de colaborare -degradarea Comunității	-rezultatul activității -decizie -propuneri	-susținere -colaborare -responsabilitate -îndeplinirea deciziilor -înțelegere	Important
ONG-uri naționale și internaționale	- îndeplinirea cerințelor de colaborare - respectarea contractelor - promovarea imaginii	- să apelăm pentru colaborare - să respectăm cerințele de colaborare - să promovăm imagine pozitivă	- nu ne vor susține - nu vom realiza proiectele onaintate	- prin programele onaintate - prin susținere financiară - prin diverse instruir	- colaborare durabilă - acceptarea unor cerințe ale Comunității	Foarte important
Agenții Economici din exteriorul raionului	-colaborare -activism -facilități în activitate	-să activăm în îndeplinirea sarcinilor	-anularea contractelor de colaborare -nu vom primi ajutor material -faliment	-prin surse financiare -materiale -crearea locurilor de muncă	-atingerea scopurilor și sarcinilor -să activeze -să creeze locuri de muncă -achitarea impozitelor	Foarte important
Organizațiile Politice	- cooperare - vot - încredere	să cooperăm - acțiune	- dezmembra - nu vor coopera cu comunitatea noastră - acțiune - promisiuni	-acțiune -promisiuni	-rezolvăm unele probleme ale comunității	Foarte important
Instituțiile culturale naționale	- frecventare	- să frecventăm manifestațiile culturale	- nu vor funcționa	- prin educare	- activități culturale diverse	Foarte important
Organizațiile donatoare	- apelare la susținere - promovarea imaginii	- să apelăm pentru colaborare - să respectăm cerințele de colaborare - să promovăm imagine pozitivă	- nu ne vor susține - nu vom realiza proiectele onaintate	- prin programele înaintate - prin susținere financiară - prin diverse instruirii	- colaborare durabilă - acceptarea unor cerințe ale Comunității	Foarte important
Instituțiile de	- achitarea la	- achitarea la timp a	- nu se vor	- prin calitatea	- p re țuri	Foarte

Actorul	Ce așteaptă el de la noi?	Ce trebuie să facem ca să-i îndeplinim așteptările?	Ce se va întâmpla, dacă așteptările lui nu vor fi îndeplinite?	Prin ce ne influențează actorul?	Ce dorim de la el, de ce avem nevoie de el?	Cât de important este el pentru noi?
prestări servicii	- timp a serviciilor - respectarea contractelor	- serviciilor - să apelăm la serviciile acordate	- presta servicii - nu vom avea condiții de trai	serviciilor prestate	- raționale la serviciile prestate - îndeplinirea obligațiilor de furnizori	important
Companiile de asigurări	- conlucrare - adresare pentru asigurare - acceptarea serviciilor Prestate	- apelarea și acceptarea serviciilor	- vor dispărea	- serviciile acordate	- acordarea serviciilor calitative	Important
Instituțiile de Cult	- respectarea normelor morale - smerenie - evlavie - credință	- contribuții la construcția lăcașurilor - memorarea persoanelor trecute din viață	- degradarea societății - creșterea numărului de secte	- prin serviciile divine - prin promovarea valorilor religioase	- curățare sufletească - respectarea normelor religioase	Foarte important
Mass-media	- atenție - activism - susținere - propuneri - idei	- colaborare - susținere	- apariția conflictelor - proteste	- prin informație concretă -susținere	- promovare - implicare - conlucrare - sursă publicitară - informare	Important
Partidele politice	- cooperare - vot - încredere	- cooperăm - acțiune	-deforma -nu vor coopera cu comunitatea noastră	-acțiune -promisiuni	-rezolvăm unele probleme ale comunității	Important

VI. ANALIZA SWOT A RAIONULUI BRICENI

6.1. Resurse naturale

<u>Puncte tari</u> • procent satisfăcător de terenuri cu plantații forestiere • prezența resurselor acvatice • largirea suprafețelor plantate cu soiuri moderne de livezi cu suportul investițiilor private și bugetare de stat • creșterea suprafețelor plantate cu păduri • prezența terenurilor sub construcții • prezența luncii r. Prut • bonitate mare a solurilor • prezența resurselor de gips și calcar	<u>Puncte slabe</u> • cota mică de terenuri sub pășuni • terenuri insuficiente amenajate pentru irigare • lipsa utilităților și serviciilor publice • suprafețe mici destinate terenurile fondului silvic aflate în proprietatea publică a UAT • lipsa Planului Local de Acțiuni de Mediu • implicare slabă a populației în domeniul protecției mediului • lipsa serviciilor de tratare a deșeurilor menajere • folosirea practicilor neprietenoase mediului în agricultură • lipsa mijloacelor bugetare pentru realizarea măsurilor de mediu • grad înalt de poluare a apelor • lipsa Planurilor Urbanistice Generale • cota mică a fondului de rezervă a terenurilor pentru dezvoltarea socială a localităților din raion
<u>Oportunități</u> • utilizarea terenurilor în circuitul agricol • acces la resurse acvatice stabile • acces la granturi și fonduri externe • participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord • utilizarea rațională a resurselor locale • utilizarea rațională a resurselor forestiere	<u>Riscuri</u> • agricultură supusă riscurilor și cataclismelor naturale • impactul crizei economice globale și naționale • instabilitate politică • abandonarea activităților agricole

6.2. Resursele umane

6.2.1 Aspecte demografice

<u>Puncte tari</u> • așezare geografică reușită • prezența instituțiilor sociale dezvoltate • rata de divorțuri scăzută • trend descrescător a numărului persoanelor plecate oficial din raion • prezenta a 4 centre sociale comunitare(Larga,Briceni,Caracusenii-vechi,Drepcauti)	<u>Puncte slabe</u> • procesul de îmbătrânire demografică, este mai rapid decât cel înregistrat în mediu pe țară. • densitate redusă a populației • coeficient de îmbătrânire a populației mai mare ca media pe țară • reducerea populației tinere în structura pe vârste • infrastructură slab dezvoltată • instituții insuficiente care s-ar ocupa cu problemele tineretului • prevalarea mortalității asupra natalității • rata mortalității este superioară comparativ cu media pe țară • rata natalitatii este mai mica comparativ cu media pe țară • lipsa locurilor de muncă bine plătite • lipsa utilităților și serviciilor publice • rată scăzută a mișcării naturale a populației • trend crescător de persoane singuratice • trend ascendent de îmbătrânire demografică • rată scazuta a nupțialității populației • creștere ușoară a persoanelor singuratice
<u>Oportunități</u> • crearea unui centru comunitar social • diversificarea activitatilor in cadrul centrelor sociale existente • consolidarea capacitatilor Centrelor sociale existente • posibilitatea atragerilor granturilor și investițiilor • participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord	<u>Riscuri</u> • creșterea mai accentuată a disparității de gen. • noi valuri de migrațiune. • agricultură supusă riscurilor cataclismelor naturale. • impactul crizei economice globale și naționale. • instabilitate politică și economică.

6.2.2. Migrația populației

<u>Puncte tari</u> • transfer de mijloace financiare în localitățile raionului de către cei plecați la muncă peste hotare • așezare geografică reușită • prezența instituțiilor sociale dezvoltate	<u>Puncte slabe</u> • număr ridicat de persoane apte de muncă plecate în afara localităților raionului • creșterea persoanelor plecate la muncă în afara localităților din raion • infrastructură slab dezvoltată • insuficiența instituțiilor care s-ar ocupa cu problemele tineretului • insuficiența locurilor de muncă bine plătite • lipsa utilităților și serviciilor publice • copii rămași fără supravegherea părinților • creșterea îmbolnăvirilor prin maladii social-condiționate (tbc,HIV) • copii rămași fără supravegherea părinților
<u>Oportunități</u> • folosirea resurselor financiare și a experienței și abilităților persoanelor plecate la muncă în afara în dezvoltarea comunitară. • posibilitatea atragerilor granturilor și investițiilor private în dezvoltarea economică a localității. • participarea la proiectele în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord • creare de noi locuri de munca prin dezvoltarea economica locală	<u>Riscuri</u> • neîntoarcerea familiilor celor plecați din localitate. • stagnarea întreprinderilor locale. • diminuarea cererii la produsele locale. • noi valuri de migrațiune. • impactul crizei economice globale și naționale.

6.2.3 Aspecte sociale

<u>Puncte tari</u> • așezare geografică reușită • prezența instituțiilor sociale dezvoltate • trend de creștere a numărului de persoane active din punct de vedere economic • amplasare strategică la traseile de transport naționale	<u>Puncte slabe</u> • procent redus de persoane active în structura pe vârste • descreșterea numărului persoanelor ocupate în sectorul economic • creșterea constantă a numărului pensionarilor în structura pe vârste • număr relativ mare de persoane din păturile social vulnerabile • trend ascendent al numărului pensionarilor • creșterea numărului de pensionari cu grad de invaliditate • număr ridicat de persoane apte de muncă plecate în afara localității • creșterea persoanelor plecate la muncă în afara localității • infrastructură slab dezvoltată • lipsa instituțiilor care s-ar ocupa cu problemele tineretului • lipsa locurilor de muncă bine plătite • lipsa utilităților și serviciilor publice • lipsa unei discipline școlare, care ar dezbate problemele vieții și familiei • nivelul redus de asigurare medicală a populației, comparativ cu media în țară • lipsa unui Centru de Plasament pentru boschetari în perioada rece a anului • lipsa spațiului locativ pentru tinerii specialiști • Prezența în teritoriu a cetățenilor fără acte de identitate din categorii defavorizate
<u>Oportunități</u> • deschiderea Centrului Intercomunitar în domeniul Social • acces la finanțări și fonduri externe • folosirea resurselor financiare și a experienței și abilităților gasterbaiterilor în dezvoltarea comunitară • participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord	<u>Riscuri</u> • număr ridicat de familii, care se află sub pragul sărăciei • neîntoarcerea familiilor celor plecați în localitate • noi valuri de migrație • agricultură supusă riscurilor cataclismelor naturale • impactul crizei economice globale și naționale • diminuarea persoanelor apte de muncă

6.3. Infrastructura localităților raionului

6.3.1. Fondul locativ

<u>Puncte tari</u> • creșterea gradului de asigurare a gospodăriilor cu utilități • așezare geografică favorabilă • proiecte implementate în domeniul infrastructurii de utilități	<u>Puncte slabe</u> • densitate redusă a populației, fapt ce duce la creșterea costurilor utilităților • mijloace financiare reduse disponibile pentru construcții de locuințe • acces limitat la mijloace creditare ipotecare la condiții favorabile • lipsa programelor de stat în domeniu • lipsa Planurilor Urbanistice Generale și a Planurilor Urbanistice Zonale • cotă mică de acoperire a sistemului de iluminare stradală • cotă mică de acoperire a sistemelor de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare a localităților din raion
<u>Oportunități</u> • acces la fonduri și granturi externe • folosirea resurselor interne la construcții de locuințe • folosirea resurselor regenerabile • folosirea tehnologiilor moderne în construcții • folosirea resurselor financiare și a experienței și abilităților gasterbaiterilor în construcții • participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord • participare la proiecte intercomunale	<u>Riscuri</u> -relief accidentat -zonă supusă cataclismelor naturale -noi valuri de migrație -impactul crizei economice globale și naționale

6.3.2 Transport și comunicații

Analiza SWOT

<u>Puncte tari</u> • prezența transportatorilor publici în raion • stații telefonice digitale moderne • acces la telefonie mobilă • creșterea numărului de utilizatori de telefonie fixă și mobilă • acces rapid la Internet • creșterea numărului de utilizatori de Internet	<u>Puncte slabe</u> • starea precară a drumurilor publice • posturi locale radio și TV insuficiente • număr redus de posturi TV și radio recepționate în raion • procent redus de drumuri asfaltate • lipsa Planurilor Urbanistice Generale și a Planurilor Urbanistice Zonale • număr insuficient de rute intercomunale • număr redus de unități de transport din proprietatea locuitorilor
<u>Oportunități</u> • așezare geografică favorabilă • accesarea fondurilor extrabugetare pentru renovarea infrastructurii • folosirea resurselor financiare și a experienței și abilităților gasterbaiterilor • participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord • participare la proiecte intercomunale	<u>Riscuri</u> • relief accidentat • zonă supusă cataclismelor naturale • noi valuri de migrație • impactul crizei economice globale și naționale • creșterea prețurilor la carburanți

6.3.3. Servicii de utilități

<u>Puncte tari</u> • așezare geografică favorabilă • grad înalt de asigurare a gospodăriilor cu utilități publice în anumite localități • proiecte atrase în asigurarea instituțiilor publice și a populației cu utilități	<u>Puncte slabe</u> • cotă mică a sistemului de iluminare publică • serviciile de salubritate nu sunt create în majoritatea localităților raionului • gunoștele autorizate nu sunt amenajate corespunzător • sistemul de asigurare cu gaz natural nu cuprinde toate localitățile, grad scăzut de conectare, pret ridicat de instalare a gazului, precum și plată ridicată a utilizării gazului • costuri mari de încălzire a unităților publice • majoritatea localităților nu au sisteme de apă și canalizare • lipsa Planurilor Urbanistice Generale și a Planurilor Urbanistice Zonale
<u>Oportunități</u> • accesarea fondurilor extrabugetare pentru renovarea infrastructurii • întărirea capacității instituționale a întreprinderii municipale de a oferi servicii comunale cu utilități • crearea PPP pentru oferire de utilități • participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord • participare la proiecte intercomunale	<u>Riscuri</u> • teren accidentat • densitate redusă a populației, fapt ce duce la creșterea costurilor utilităților • zonă supusă cataclismelor naturale • impactul crizei economice globale și naționale

6.4. Economie locala

6.4.1. Potențial local

<u>Puncte tari</u> • așezare geografică favorabilă • bonitate bună a solului destinat agriculturii • trend crescător al numărului AE • tradiții și experiență în creșterea producției agricole • creșterea vânzărilor a agenților economici în ultimii ani	<u>Puncte slabe</u> • economie locală nediversificată • număr redus de agenți economici • infrastructură slab dezvoltată • insuficiența întreprinderilor din industria de prelucrare, industria ușoară și sfera serviciilor • fărâmițare excesivă a terenurilor agricole în procesul de producere • cotă mică a sistemului de irigare • utilizarea tehnologiilor neadaptate la schimbarea climatică • costuri mari de producere în agricultură
<u>Oportunități</u> • atragerea de fonduri externe. • dezvoltarea a noi genuri de activități economice. • dezvoltarea sectorului serviciilor în localitate. • crearea de noi întreprinderi mixte. • atragerea investițiilor străine în economia locală. • participarea la realizarea de proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord. • dezvoltarea infrastructurii sectorului de servicii. • favorizarea apariției unor noi tipuri de servicii destinate spre export. • asigurarea competiției în domeniul prestării serviciilor. • lansarea acțiunilor promoționale a imaginii întreprinderilor locale în străinătate, precum și a produselor și serviciilor autohtone orientate la export.	<u>Riscuri</u> • Epuizarea surselor de finanțare locală a investițiilor. • Posibilitățile reduse ale statului în domeniul finanțării investițiilor în infrastructură. • Concurența acerbă pe piețele de desfacere externe pentru produsele moldovenești tradiționale. • Existența măsurilor protecționiste pe piețele de desfacere externe. • Menținerea în regiune a proceselor migrației de muncă. • Prezența impedimentelor de ordin administrativ în atragerea investițiilor. • Competiția regională sporită în domeniul atragerii investițiilor. • Creșterea prețurilor la resursele energetice.

6.4.2. Agricultură

6.4.2.1. Sectorul vegetal

<u>Puncte tari</u> -așezare geografică reușită -producție relativ diversificată -condiții favorabile dezvoltării agriculturii -experiență în creșterea livezilor -bonitate bună a solului -prezența sistemelor de irigare	<u>Puncte slabe</u> • randamente și producții totale agricole mici • practicare de activități agricole de subzistență. • tehnică agricolă învechită cu un grad ridicat de uzură • infrastructură slab dezvoltată (drumuri, etc.) • lipsa capacităților de prelucrare și păstrare a produselor agricole • capacități reduse ale producătorilor agricoli în domeniul marketingului agricol • lipsa unui program strategic de revigorare a sectorului la nivel de raion • ineficiența fabricilor locale de prelucrare a produselor agricole
<u>Oportunități</u> • utilizarea resurselor regenerabile. • pregătirea cadrelor pentru agricultură în afara țării. • practicarea leasingului pentru capitalizarea întreprinderilor • transfer relativ rapid al tehnologiilor avansate (semințe, material săditor, fertilizanți, mașini și echipament etc.) care sporesc productivitatea sectorului. • modernizarea sistemului autohton de management al calității, de inofensivitate a produselor alimentare și sănătate a plantelor și animalelor. • sporirea investițiilor în sector atât locale, cât și străine, care ar spori competitivitatea și inovația prin transfer de <i>know-how</i>, crearea de noi calificări cerute de piață, modernizarea infrastructurii de piață și de irigare, precum și implementarea standardelor de calitate. • accesarea fondurilor pentru agricultură locale și străine (de exemplu, fondul pentru subvenționarea producătorilor agricoli).	<u>Riscuri</u> • lipsa de coerență în acțiunile statului în spațiul rural. • probabilitate ridicată de producerea riscurilor naturale. • vulnerabilitatea sporită a agriculturii față de impactul factorilor externi, barierele netarifare în comerț, instabilitatea piețelor produselor agroalimentare, etc. • infrastructura de irigare învechită și uzată. • plantațiile multianuale degradate și cu un grad sporit de uzură morală. • impactul crizei economice globale și naționale. • prețuri ridicate și instabile la inputuri și prețuri reduse la outputuri în agricultură. • avansarea la scară globală a cerealelor genetic. • progresul lent de tranziție de la sistemul de standarde bazat pe GOST-uri la unul bazat pe standardele internaționale • tergiversează pătrunderea produselor moldovenești pe piețele de valoare înaltă.

6.4.2.2.Sectorul animal

<u>Puncte tari</u> • așezare geografică reușită • prezența factorilor de producere • tradiții și experiență în creșterea animalelor • condiții climaterice favorabile • fond satisfăcător de pășuni • condiții climaterice favorabile creșterii animalelor	<u>Puncte slabe</u> • reducere a efectivului de animale • eficiență redusă • deficit de furaje • ferme cu efectiv numeric foarte mic • lipsa capacităților industriale de producere a cărnii • lipsa mijloacelor financiare de susținere a producătorilor locali de către stat • dominația clară în sector a gospodăriilor casnice • lipsa unui sistem de colectare a produselor animale de la populație • infrastructură slab dezvoltată • ineficiența potențialului local de creștere a bovinelor și porcinelor;
<u>Oportunități</u> • modernizarea sistemului autohton de management al calității, de inofensivitate a produselor alimentare și sănătate a plantelor și animalelor. • sporirea investițiilor în sector atât locale, cât și străine, care ar spori competitivitatea și inovația prin transfer de <i>know-how</i>, crearea de noi calificări cerute de piață, modernizarea infrastructurii de piață și de irigare, precum și implementarea standardelor de calitate. • acces la piețele agroalimentare . • diversificarea activităților economice din sector prin dezvoltarea cuniculturii, pisciculturii, apiculturii, etc, • accesul la fondurile agricole guvernamentale și externe. • folosirea raselor genetic performante în condițiile RM. • asimilarea experienței internaționale avansate privind dezvoltarea producerii plantelor de nutreț în condiții similare etc. • elaborarea unor strategii eficiente de marketing și export.	<u>Riscuri</u> • lipsa de coerență în acțiunile statului în spațiul rural. • conjuncturile nefavorabile pe piețele internaționale; • stoparea finanțării proiectelor și programelor de dezvoltare în spațiul rural etc.; • exodul forței de muncă calificate. • condiții climaterice nefavorabile. • prețuri fluctuante și mici la produsele animale în raport cu costurile. • impactul crizei economice globale și naționale • prețuri instabile la resursele energetice • creșterea importurilor de produse animaliere. • menținerea în continuare a situației curente în care produsele animaliere sunt aduse în țară pe filierele de contrabandă.

6.4.3. Industria, comerțul și serviciile

<u>Puncte tari</u> • așezare geografică reușită • stabilitate a întreprinderilor în sfera serviciilor • prezența anumitor factori de producere (terenuri și clădiri) • creșterea volumului de vânzări	<u>Puncte slabe</u> • cota sectorului industrial în DEL este mică • sector de servicii slab dezvoltat • lipsa entităților economice specializate în colectarea produselor agricole și aprovizionarea cu input-uri agricole • volum de vânzări foarte mic
<u>Oportunități</u> • atragerea investițiilor străine directe în sectorul industrial și sectorul serviciilor. • acces la programele de stat pentru susținerea IMM-urilor. • modernizarea sistemului autohton de management al calității, de inofensivitate a produselor alimentare și sănătate a plantelor și animalelor. • sporirea investițiilor în sector atât locale, cât și străine, care ar spori competitivitatea și inovația prin transfer de <i>know-how</i>, crearea de noi calificări cerute de piață, modernizarea infrastructurii de piață, precum și implementarea standardelor de calitate. • acces la piețele agroalimentare • elaborarea unor strategii eficiente de marketing și export.	<u>Riscuri</u> • impactul crizei economice globale și naționale. • prețuri instabile la resursele energetice. • lipsa de coerență în acțiunile statului în susținerea IMM-urilor.. • conjuncturile nefavorabile pe piețele internaționale. • exodul forței de muncă calificate. • prețuri fluctuante și mici la produsele industriale în raport cu costurile. • prețuri instabile la resursele energetice. • creșterea importurilor. • menținerea în continuare a situației curente în care produsele industriale sunt aduse în țară pe filierele de contrabandă.

6.4.4. Potențialul de afaceri

<u>Puncte tari</u> • așezare geografică reușită • stabilitate economică relativă a întreprinderilor locale • prezența anumitor factori de producere (terenuri și clădiri)	<u>Puncte slabe</u> • potențial de afaceri restrâns • număr redus de întreprinderi în domeniu • majoritatea AE au raportat pierderi financiare • activități nediversificate în domeniu • piețele locale sunt neamenajate • multe localități din raion nu au piețe locale
<u>Oportunități</u> • eficientizarea potențialului agricol • modificarea structurilor culturilor agricole, în favoarea creșterii suprafețelor culturilor multianuale și extinderea suprafețelor ocupate de înființările agricole pe teren protejat • restabilirea efectivului de animale • deschidere de afaceri noi în sfera serviciilor • dezvoltarea turismului rural • acces la fonduri externe • diversificarea activităților economice • valorificarea resurselor locale inclusiv cele regenerabile • participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord	<u>Riscuri</u> • impactul crizei economice globale și naționale. • prețuri instabile la resursele energetice. • lipsa de coerență în acțiunile statului în susținerea IMM-urilor.. • conjuncturile nefavorabile pe piețele internaționale. • exodul forței de muncă calificate. • prețuri fluctuante și mici la produsele industriale în raport cu costurile. • prețuri instabile la resursele energetice. • creșterea importurilor. • menținerea în continuare a situației curente în care produsele industriale sunt aduse în țară pe filierele de contrabandă.

6.5. Servicii sociale

<u>Puncte tari</u> • așezare geografică reușită • proiecte implementate în domeniu social • infrastructură socială dezvoltată • utilizare satisfăcătoare a capacităților instituțiilor sociale • personal pregătit a instituțiilor respective • capacități satisfăcătoare ale factorilor interesați în domeniul atragerii fondurilor din domeniul social	<u>Puncte slabe</u> • stare demografică critică • lipsa serviciilor pentru tineret • infrastructură slab dezvoltată • starea tehnică a imobilelor nesatisfăcătoare • stadioane locale neamenajate • nepracticarea modului sănătos de viață • Implicarea slabă a societății și altor structuri publice în probleme de sănătate • capacitate financiară redusă a APL pentru a contribui la dezvoltarea Instituției medicale • imperfecțiunea Cadrului legal de finanțare a Ocrotirii Sănătății din Bugete Locale
<u>Oportunități</u> • accesare de fonduri extrabugetare • creare de noi servicii sociale • diversificarea serviciilor sociale • eficientizarea serviciilor sociale existente • participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord	<u>Riscuri</u> • durabilitate insuficientă a serviciilor sociale • trend demografic negativ • noi valuri de migrație • impactul crizei economice globale și naționale • asigurarea durabilității proiectelor sociale implementate • instabilitate politică

6.6. Finanțele publice

<u>Puncte tari</u> • prezența insuficientă a agenților economici cu o bază fiscală satisfăcătoare • trend de creștere a veniturilor bugetare • condiții bune pentru dezvoltarea agriculturii (climă, potențial de irigare, bonitate ridicată a solului)	<u>Puncte slabe</u> • stare demografică critică • economie nediversificată • bază fiscală insuficientă • lipsa instituțiilor care a-r dezvolta economia locală • capacități reduse ale APL de a stimula DEL • lipsa autonomiei financiare ale APL • pondere mare în buget a transferurilor • evaziune fiscală, procent ridicat a economiei tenebre • munca la negru a angajaților în sectorul privat • acordarea resurselor bugetare conform criteriului politic • Incapacitatea financiară a APL pentru a contribui la dezvoltarea Instituției medicale
<u>Oportunități</u> • dezvoltarea economiei locale prin utilizarea resurselor locale și atragerea investițiilor. • accesare de fonduri extrabugetare. • participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord. • deschidere de afaceri noi în sfera serviciilor. • dezvoltarea turismului rural. • acces la fonduri externe. • diversificarea activităților economice. • Elaborarea CCTM	<u>Riscuri</u> • erodarea bazei fiscale și, respectiv, reducerea considerabilă a veniturilor fiscale. • trend demografic negativ. • noi valuri de migrațiune. • impactul crizei economice globale și naționale.

6.7. Administrația locală și sectorul asociativ.

<u>Puncte tari</u>	<u>Puncte slabe</u>
• așezare geografică reușită • relații de parteneriat cu APC și APL • relații bune de colaborare cu agenții economici și alți actori locali; • existența pentru fiecare funcționar a fișelor de post • participarea unor funcționari la cursuri de instruire • fluctuația redusă de cadre • prezența paginii WEB a raionului www.briceni .md	• stare demografică critică • infrastructură slab dezvoltată • capacitate instituțională redusă a Consiliului local în domeniul dezvoltării intercomunale • capacitati reduse ale ONG la nivel local • existența problemelor ce țin de amenajarea locurilor de muncă; • lipsa unui dictofon pentru secretarul consiliului necesar la ședințele consiliului ; • lipsa unui Plan de Cheltuieli pe Termen Mediu • lipsa contribuțiilor statului pentru funcțiile delegate; • venituri proprii mici pentru planificare; • capacități reduse de acumulare a veniturilor la bugetul local • lipsa Regulamentului intern privind auditul; • neefectuarea auditului intern referitor la managementul resurselor financiare; • lipsa personalului specializat pentru efectuarea auditului intern; • supraîncărcarea funcționarilor; • motivația insuficientă a consilierilor, funcționarilor ; • salarizare redusă, care nu corespunde funcțiilor exercitate; • insuficiența de unități în statele de personal. • necoresponderea funcțiilor cu statele de personal; • existența funcțiilor neacoperite financiar; • necesitatea suplinirii anumitor activități cu personal din alte direcții decât cele competente; • necoresponderea studiilor funcționarilor cu funcțiile îndeplinite; • slaba conlucrare cu ONG-le naționale pentru elaborarea proiectelor și atragerea investițiilor; • parteneriate insuficiente cu alte UAT și a înfrățirii cu localități din exteriorul țării. • lipsa bazelor de date (MoldLex, cadastru, contabile); • insuficiența mijloacelor de informare a

	cetățenilor. • utilizare modestă a tehnicii și programelor electronice • circulația și schimbul de informații se efectuează preponderent pe suport de hârtie; • sector asociativ slab dezvoltat
<u>Oportunități</u> ▪ accesare de fonduri extrabugetare ▪ participare la proiecte în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord. ▪ stabilirea unor principii clare în redistribuire a veniturilor de la bugetul de stat spre bugetele unităților administrativ-teritoriale, inclusiv prin promovarea unei noi legi privind finanțele publice locale.	<u>Riscuri</u> ▪ trend demografic negativ. ▪ impactul crizei economice globale și națională. • erodarea bazei fiscale și, respectiv, reducerea considerabilă a veniturilor fiscale. • noi valuri de migrațiune.

VII.MISIUNEA,VIZIUNEA ȘI VALORILE R.BRICENI

În cadrul seminarelor în mod participativ au fost elaborate misiunea, viziunea, valorile și principiile dezvoltării durabile.

7.1.Misiunea raionului Briceni- este de a crea condiții de dezvoltare cetățenilor și APL de nivelul I prin prestarea serviciilor publice calitative intercomunale,coordonând activitățile APL și valorificând potențialul local, dezvoltând avantajele competitive și păstrând tradițiile și obiceiurile locale.

7.2.Viziunea raionului Briceni– pol de creștere regional,cu o dezvoltare integrată, multinatională și multiculturală al RDN amplasat pe arterele de transport regionale, naționale și internaționale cu infrastructură dezvoltată,condiții de trai decente,cu rețele administrative,educaționale,social-culturale, turistice, economice optimizate care utilizează eficient amplasarea geografică favorabilă și resursele proprii.

7.3. Valorile raionului Briceni

Participanții atelierilor de planificare strategică consideră că cetățenii raionului împărtășesc anumite valori comune, prin urmare activitatea și dezvoltarea ei strategică trebuie să fie guvernată de:

7.3.1. Valorile dezvoltării durabile

1. Echitate socială
2. Încredere
3. Responsabilitate
4. Profesionalism
5. Transparență
6. Deschidere
7. Voluntariat
8. Creativitate
- 9.Eficiență

7.3.2. Principiile dezvoltării durabile

1. Participarea și implicarea cetățenilor
2. Valorizarea resurselor locale
3. Abordarea strategică a nevoilor locale
4. Dezvoltare durabilă
5. Promovarea voluntariatului
6. Respectarea obiceiurilor și tradițiilor locale
7. Neapartenența politică și/sau religioasă
8. Învățare permanentă
9. Transparența procesului de dezvoltare
10. Respectarea diversității
11. Promovarea egalității șanselor
12. Promovarea parteneriatului

VIII.PLANUL DE ACȚIUNI

8.1.Formularea obiectivelor orizontale și strategice

Obiectivele Strategice sunt formulate foarte general și sunt valabile pentru o perioadă de cel puțin 6 ani. Acest cadru temporal a fost ales pentru a preveni repetarea procesului general de elaborare a PSDSE după primul ciclu operațional de 3 ani și pentru a oferi o planificare durabilă pe termen lung. Identificarea Obiectivelor Strategice are la bază viziunea, orientarea strategică și avantajele comparative ale localității.

Obiectivele operaționale (OO) stabilite urmăresc realizarea Obiectivului Strategic, constituind un scenariu pentru o perioadă de 6 ani. Deseori, OO reprezintă o combinație între intervenții (proiecte), reforme și formare de capacități.

Obiectivele orizontale facilitează realizarea obiectivelor strategice. Mai mult ca atât, ele sunt o precondiție a realizării cu succes a obiectivelor strategice. Grupul de lucru a identificat 2 obiective orizontale:

Obiectivul orizontal 1(O.Or.1.) -Edificarea societății civile și activizarea comunităților locale.

Obiectivul orizontal 2(O.Or.2.)-Colaborare activă dintre APL și locuitori.

În cadrul atelierului de planificare s-au trecut în evidență punctele slabe și avantajele comparative, s-au depistat anumite pericole și oportunități ale mediului extern pentru dezvoltarea orașului.

Din prezentările participanților s-a stabilit lista problemelor care sunt prezente în comunitate, care au fost grupate pe probleme strategice majore, care au fost transformate în 5 obiective strategice,avînd în vedere analiza socio –economică și analiza SWOT a raionului:

Obiectivul strategic OS.1- Dezvoltarea infrastructurii și amenajării teritoriului

Obiectivul strategic OS.2- Dezvoltarea economică locală

Obiectivul strategic OS.3- Educație,cultură și protecție socială

Obiectivul strategic OS.4- Protecția mediului înconjurător,eficiență energetică și utilizarea energiilor regenerabile

Obiectivul strategic OS.5- Consolidarea APL și dezvoltarea parteneriatelor

La rîndul său, fiecare obiectiv strategic a fost desecat în mai multe obiective operaționale, care pe parcursul implementării PSDSE în dependență de condițiile interne și externe pot fi

transformate în proiecte(unul sau mai multe). Metodologia dată permite de a folosi Planul Strategic dat în cadrul altor instrumente moderne de gestiune: bugetul de performanță,managementul de performanță,etc.

VIZIUNEA				
Viziunea raionului Briceni— pol de creștere regional, multinational si multicultural al RDN amplasat pe arterele de transport regionale, naționale și internașionale cu infrastructură dezvoltată,condiții de trai decente,cu rețele administrative,educaționale,social-culturale, turistice, economice optimizate care utilizează eficient amplasarea geografică favorabilă.				
Obiectivul orizontal 1			Obiectivul orizontal 2	
Edificarea societății civile și activizarea comunităților locale.			Colaborare activă dintre autoritățile APL și locuitorii raionului .	
Obiectivul strategic OS.1	Obiectivul strategic OS.2	Obiectivul strategic OS.3	Obiectivul strategic OS.4	Obiectivul strategic OS.5
Dezvoltarea infrastructurii și amenajării teritoriului	Dezvoltarea economică locală	Educație,cultură și protecție socială	Protecția mediului înconjurător,eficiență energetică și utilizarea energiilor regenerabile	Consolidarea APL și dezvoltarea parteneriatelor
Obiectivul operațional OO.1.1. Modernizarea infrastructurii drumurilor publice Obiectivul operațional OO.1.2. Modernizare apeduct și canalizare Obiectivul operațional OO.1.3.	Obiectivul operațional OO. 2.1. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri(business incubatoare, Centre de Consultanță, Parcuri industriale,etc.) Obiectivul operațional OO. 2.2. Consolidarea capacităților	Obiectivul operațional OO.3.1. Reabilitarea și modernizarea unităților de învățământ Obiectivul operațional OO. 3.2. Reabilitarea si constructia salii si terenurilor de sport,edificiilor culturale Obiectivul	Obiectivul operațional OO.4.1. Amenajare spații verzi și a unei zone de agrement Obiectivul operațional OO. 4.2. Promovarea comportamentului prietenos față de mediu și conservarea resurselor naturale Obiectivul	Obiectivul operațional OO. 5.1. Întărirea capacității instituționale APL Obiectivul operațional OO. 5.2. Informatizarea instituției Obiectivul operațional OO. 5.3. Informarea

Înființarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor Obiectivul operațional OO.1.4. Construcția și renovarea sistemului de iluminare publică Obiectivul operațional OO.1.5. Modernizarea sistemului de încălzire public Obiectivul operațional OO. 1.6. Definitivarea PUG și PUZ – managementul teritoriului	Agenților Economici Obiectivul operațional OO. 2.3. Stimularea și dezvoltarea agriculturii Obiectivul operațional OO. 2.4. Dezvoltarea și diversificarea serviciilor	operațional OO. 3.3. Infiintarea serviciului integrat de asistență si protecție socială Obiectivul operațional OO.3.4. Măsuri de îmbunătățire a actului medical	operațional OO. 4.3. Combaterea eroziunii solului și amenajări hidrotehnice Obiectivul operațional OO.4.4. Împăduriri în zone afectate de defrișări Obiectivul operațional OO.4.5 Masuri de EE si ER.	populației, creșterea transparenței Obiectivul operațional OO. 5.4. Renovarea si dotarea APL
--	---	---	--	--

8.2. Plan de acțiuni de implementare a obiectivelor strategice

Fiecare Obiectiv Strategic a fost divizat în proiecte și activități, care sunt reflectate sub formă de tabel.

Obiectivul orizontal 1(O.Or.1.) -Edificarea societății civile și activizarea comunităților locale.

	Nr.	Denumirea proiectului	Perioada	Sursele financiare	Responsabil
O.Or.1.	1.	Informarea potențialilor beneficiari referitor la înregistrarea ONG	2014-2015	APL,DONATORI	APL,ONG
	2.	Diseminarea cunoștințelor despre procedurile legale de funcționare a ONG și voluntarilor	2014-2015	APL,DONATORI	APL,ONG
	3.	Dezvoltare de capacități în domeniul managementului ONG și accesării de fonduri	2014-2015	APL,DONATORI	APL,ONG
	4.	Crearea unui fond raional de susținere a proiectelor APL I și ONG(ca contribuție)	2014-2020	APL	APL

Obiectivul orizontal 2(O.Or.2.)-Colaborare activă dintre APL și locuitorii raionului.

	Nr.	Denumirea proiectului	Perioada	Sursele financiare	Responsabil
O.Or.2.	1.	Participarea permanentă a cetățenilor în procesul decizional al APL	Permanent	APL,DONATORI	APL,ONG
	2.	Crearea bazei de date cu caracter economic (pentru AE)	2014	APL,DONATORI	APL,ONG
	3.	Evidența unui registru raional a inițiativelor comunitare	2014-2015	APL	APL
	4.	Delegarea ONG a realizării de proiecte din din sursele Bugetului raional	2014-2020	APL	APL,ONG
	5.	Campanii de informare a cetățenilor privind modalitățile de intervenție în actul decizional	2014-2020	APL	APL

O.S.1.Dezvoltarea infrastructurii și amenajării teritoriului

OO	Nr.	Denumirea proiectului	Perioada	Sursele financiare	Responsabil
OO.1.1. Modernizare a infrastructurii drumurilor publice	1.	Elaborarea politicilor publice locale în domeniul drumurilor	2014-2015	APL	APL
	2.	Elaborarea strategiei raionale în domeniul drumurilor	2014	APL	APL
	3.	Elaborarea SF (prefezabilitate) a drumurilor intercomunale	2014-2018	APL,BS	APL
	4.	Construcție porțiunii de drum L-20 Briceni-Grimancauti(5,6 km)	2014-2015	APL,RDN, 37,62 mln Lei	APL,APC
	5.	Reabilitarea infrastructurii rutiere spre punctele vamale Briceni și Larga(3,7 km)	2014-2015	APL,ADR 24 mln Lei	APL,ADR
	6.	Construcție drumurilor intercomunale	2014-2018	APL,ADR	APL,ADR
	7.	Elaborarea mecanismelor instituționale și financiare adecvate de reabilitare a drumurilor	2014	APL	APL
	8.	Reconstrucția și construcția drumurilor de acces a școlilor de circumscripție,procurarea mijloacelor de transport	2014-2017	APL	APL
	9.	Reabilitarea a 15 km de drum de acces către gunoștile zonale	2015-2017	APL Donatori	APL
	10.	Reconstrucția drumurilor intercomunale: Lipcani-Corjeuți-Tabani-Briceni	2014-2020	APL,APC	APL
	11.	Reparația drumului L-37 Lipcani-Balasinești-Corjeuți-Tîrnova , sectorul din s.Corjeuți și s.Trinca	2014	ADR Nord, 4,4 mln Lei	APL
	12.	Reconstrucția drumurilor intercomunale: Hlina-Larga-Cotiujeni-Briceni	2014-2020	APL,APC	APL
	13.	Reparația drumurilor locale din s.Hlina	2014	APL,APC, 150 mii Lei	APL
	14.	Reparația drumurilor locale din s.Slobodca-Șirăuți	2014	APL,APC, 300 mii Lei	APL
	15.	Reparația drumurilor locale din s.Bogdănești	2014	APL,APC, 150mii Lei	APL
	16.	Reparația drumurilor locale din s.Bulboaca	2014	APL,APC, 200 mii Lei	APL

17.	Reparația drumurilor locale din s.Grimincăuți	2014	APL,APC, 400 mii Lei	APL
18.	Reparația drumului local și podului din s.Colicăuți	2014	APL,APC, 200mii Lei	APL
19.	Reparatia str. Eminescu, (800 m), or. Briceni	2014	2.4 mln Lei FR	APL
20.	Reparatia drumului spre cimitir, (800 m), din s. Bezeda, com. Bogdănești	2014	200 mii Lei FR	APL
21.	Reparatia drumului Colicăuți-Trebisăuți, (2 km)	2014	250 mii Lei, FR	APL
22.	Ultima stradă - partea de sus a satului Slobozia-Șirăuți (300m)	2014	200 mii Lei FR	APL
23.	Reparatia drumului central spre cimitirul nr 1, (300m), Șirăuți	2014	180 mii Lei FR	APL
24.	Drumul centru-cimitirul nr, (2, 500m), Șirăuți	2014	220 mii Lei FR	APL
25.	Reparația unei porțiuni de drum din centrul satului Hlina , (200 m.)	2014	300 mii Lei FR	APL
26.	Reparația unei porțiuni de drum din s. Drepcăuți, (M14 – 500m la dreapta)	2014	400 mii Lei FR	APL
27.	s. Groznița – strada centrală, (1,5 km)	2014	200 mii Lei FR	APL
28.	Reparatia portiunii de drum M-26 Stația autobuz Râscruce – Tețcani, (4,5 km) din s. Corjeuți	2014	250 mii Lei FR	APL
29.	Reparația drumului de acces spre cimitir, or. Lipcani	2014	190 mii Lei FR	APL
30.	Reparația și amenajarea scurgerilor drumului de acces spre s. Șirăuți din or. Lipcani	2014	200 mii Lei FR	APL
31.	Reparația drumurilor locale, s. Criva	2014	350 mii Lei FR	APL
32.	Plombări ale drumurilor către grădiniță, gimnaziu, casa părinteasca Gr. Vieru, de acces la cartier locativ nou din s. Pererita	2014	600 mii Lei FR	APL
33.	Reparația străzii Victoriei, varianta albă a str. Școlară, reparația drumului de acces la cimitir, s. Tețcani	2014	600 mii Lei FR	APL
34.	Reparația barajului, reparația drumului de acces la grădiniță, reparația drumului de acces la cimitir, s. Tabani	2014	400 mii Lei FR	APL
35.	Reparația drumului de acces spre gunoiște, reparația a 500 m porțiuni de drum cu grad înalt de	2014	350 mii Lei FR	APL

	deteriorare, s. Balasineşti			
36.	Reparaţia drumurilor de acces spre şcoală, grădiniţă, cimitir din s. Beleavini	2014	350 mii Lei, FR	APL
37.	Reparaţia a 800 m. a drumului spre cimitir, s. Coteala	2014	350 mii Lei, FR	APL
38.	Reparaţia drumului la grădiniţă, la Oficiul Medicilor de Familie din s. Medveja	2014	350 mii Lei, FR	APL
39.	Reparaţia drumurilor de acces către biserică, cimitir şi şcoală; fântână arteziană, satul Cotiujeni	2014	350 mii Lei, FR	APL
40.	Reparaţia drumurilor de acces spre cimitir, şcoală, grădiniţă şi cartier locativ nou, s. Grimăncăuţi	2014	500 mii Lei, FR	APL
41.	Reparaţia drumurilor spre cimitir (800 m), spre moară, spre cartierul locativ nou, s. Trebisăuţi	2014	500 mii Lei, FR	APL
42.	Reparaţia drumurilor spre şcoală, spre grădiniţă din s. Halahora de Sus	2014	350 mii Lei, FR	APL
43.	Reparaţia drumurilor spre şcoală, spre grădiniţă, Oficiul Medicilor de Familie, cimitir, s. Bulboaca	2014	350 mii Lei, FR	APL
44.	Reparaţia străzii Filimon Dranca, com. Larga	2014	750 mii Lei, FR	APL
45.	Reparaţia drumului Lipcani-Balasineşti-Corjeuţi-Trinca(L37),22.3 km	2014	150 mii Lei, CR	APL
46.	Reparaţia drumului Lipcani-Podvirievca(L35) 3,6 km	2014	150 mii Lei, CR	APL
47.	Reparaţia drumului Lipcani-staţia Lipcani(L34)3,3 km	2014	100 mii Lei, CR	APL
48.	Reparaţia drumului Briceni-Grimăncăuţi-frontiera UA(L20)5,0km	2014	200 mii Lei, CR	APL
49.	Reparaţia drumului Hlina-Larga-Medveja(L32)15,5 km	2014	350 mii Lei, CR	APL
50.	Reparaţia drumului Coristăuţi-Halahora de Sus-Târnova(L23) 15,2 km	2014	300 mii Lei, CR	APL
51.	Reparaţia drumului Briceni-Larga-Kelmineţ(UA)(L19) 24,06km	2014	450 mii Lei, CR	APL
52.	Reparaţia drumului Briceni-Tabani-Corjeuţi(L26)27,0km	2014	500 mii Lei, CR	APL
53.	Reparaţia drumului Beleavineţ-Balasineşti-Pererîta(L30)12,0km	2014	200 mii Lei, CR	APL
54.	Reparaţia drumului Lipcani-Sl.Şirăuţi-Teţcani-	2014	500 mii Lei, CR	APL

		Bezeda(L36)22,4km			
	55.	Reparația drumului M1 de acces spre o.Briceni, 1,3 km	2014	100 mii Lei, CR	APL
OO.1.2. Modernizare apeduct și canalizare	56.	Elaborarea politicilor publice raionale în domeniul asigurării cu apă și canalizare	2014	APL	APL
	57.	Elaborarea studiilor de fezabilitate	2014-2015	APL	APL
	58.	Elaborarea proiectelor tehnice	2014-2015	APL	APL
	59.	Curățirea fântinilor și bazinelor acvatice	Permanenent	APL	APL
	60.	Instalarea filtrelor de purificare a apei la instituțiile din subordinea CR	2014-2020	APL,Don.	APL
	61.	Petrecerea concursului raional Cea mai amenajată fântină	Anual	APL	APL
	62.	Introducerea sistemului de monitoring a calității apei	2014	APL	APL
	63.	Elaborarea ghidului de bune practici în domeniul asigurării cu apă potabilă și canalizării	2015-2016	APL Donatori	APL
	64.	Construcția sistemului de aprovizionare cu apă potabilă din s.Tetcani	2014	FEN,APL, 3.58 mln Lei	APL
	65.	Extinderea sistemului de aprovizionare cu apă potabilă din s.Corjeuți Desconservarea a 3 sonde arteziene	2014-2015	APL,Don.	APL
	66.	Instalarea unui sistem de tratare a apei potabile din s.Criva	2016-2017	APL,Don.	APL
	67.	Extinderea sistemelor de aprovizionare cu apă potabilă din s.Pererîta, Tețcani, Bogdănești, Grimești, Caracușeni vechi, Colicăuți, Mărcăuți, Halahora, Bulboaca, Trebisăuți, Grimincăuți, Berlineț, Beleavineț, Cotiujeni, Larga, Hlina, Medveja	2014-2020	APL,Don.	APL
	68.	Elaborarea documentelor tehnice Balasinești, Șirăuți, Slobodca-Șirăuți, Coteala.	2014-2016	APL	APL

	69.	Construcția stației de epurare Briceni	2014-2015	APL,APC,Don.	APL
	70.	Reconstrucția și extinderea rețelei de canalizare în o.Lipcani și o.Briceni	2014-2016	APL,APC,Don.	APL
OO.1.3. Înființarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor	71.	Elaborarea politicilor publice locale în domeniul colectării selective a deșeurilor	2014	APL	APL
	72.	Crearea unui sistem de colectare selectivă a deșeurilor și a unei stații de sortare în zona o.Lipcani în cadrul Programului Regional Nord	2015-2017	APL RDS	APL
	73.	Întărirea capacității instituționale a ÎM în domeniul tratării selective a deșeurilor	2014-2015	ÎM,Don.	ÎM, APL
	74.	Promovarea activităților de conștientizare a publicului și formarea capacității de gestionare a deșeurilor.	2014-2018	ÎM	ÎM,AP L
	75.	Elaborarea studiilor de fezabilitate	2014-2018	APL	APL
	76.	Elaborarea proiectelor tehnice	2014-2018	APL	APL
	77.	Elaborarea ghidului de bune practici în domeniul gestionării deșeurilor	2014	APL,Don.	APL ONG
	78.	Amenajarea a 4 gunoiști zonale	2015-2017	APL,FEN	APL
	79.	Reabilitarea a 15 km de drum de acces către gunoiștile zonale	2015-2016	APL	APL
	80.	Elaborarea schemei de amplasare a platformelor pentru deșeuri	2014	APL	APL
	81.	Amenajarea gunoiștilor existente pentru deșeuri biodegradabile	2014-2016	APL,FEN	APL
	82.	Crearea Asociației intercomunale raionale	2015	APL	APL
	83.	Construcția fabricii de prelucrare a deșeurilor	2016	APL,ADR	APL, ADR
	84.	Crearea sistemelor de selecție a deșeurilor la nivel de comunități,instituții, cetățeni	2014-2017	APL,Don.	APL, ONG
	85.	Informare populației și factorilor de decizie în domeniul gestionării deșeurilor	Perman ent	APL,Don.	APL, ONG
	86.	Elaborarea PS raional în domeniul gestionării deșeurilor	2014-2015	APL Don.	APL
	87.	Colectarea și tratarea deșeurilor	2017-	APL,Don.	APL

		primejdioase	2018		
	88.	Crearea parteneriatelor APL1-APL2-AE-ONG în domeniul gestionării deșeurilor	2014-2015	APL	APL
	89.	Construcția poligonului de depozitare a deșeurilor menajere solide în s.Grimincăuți	2015	APL,APC,Don.	APL
	90.	Implimentarea sistemului integrat de colectare a deșeurilor în toate localitățile raionului prin intermediul Parteneriatului Public Privat	2014-2015	APL	APL
OO.1.4. Construcția și renovarea sistemului de iluminare publică	91.	Aplicarea sistemelor regenerabile și eficiente energetic în domeniul iluminării publice	2014-2018	APL ÎM	APL ÎM
	92.	Construcția sistemelor de iluminare a drumurilor intercomunale	2017-2020	APL,Don.	APL
	93.	Reabilitarea și construcția sistemelor de iluminare a instituțiilor din subordinea CR	2014-2016	APL,Don.	APL
	94.	Elaborarea ghidului de bune practici în domeniul iluminării publice	2014	APL,Don.	APL
	95.	Elaborarea politicilor publice în domeniu	2014	APL	APL
	96.	Iluminarea străzii centrale Hlina	2014	APC, 50 mii Lei	APL
	97.	Iluminarea strazilor din s.Balasinești	2014	APC, 300 mii Lei	APL
OO.1.5. Modernizarea sistemului de încălzire public	98.	Izolarea termică a clădirilor sociale	2014-2018	APL,BS	APL
	99.	Modernizarea sistemului de încălzire publică,inclusiv din resursele regenerabile	2014-2018	APL,Don.	APL
	100.	Gazificarea instituțiilor din subordine	2014-2015	APL,Don.	APL
	101.	Activități de conștientizare a cetățenilor privind încălzirea caselor cu resurse regenerabile și utilizarea soluțiilor de eficiență energetică	2014-2016	APL	APL
	102.	Înlocuirea cazapelor existente cu sisteme performante cu randament	2014-2020	APL,Donatori	APL
	103.	Editarea unui ghid de modernizare a sistemelor termice			
OO. 1.6. Definitivare a PUG și PUZ –	104.	Informarea actorilor interesați despre PUG	PERMANENT	APL	APL
	105.	Pregătirea registrului resurselor	2014	APL	APL

managemen tul teritoriului		fizice și naturale ale UAT			
	106.	Crearea bazei de date a resurselor funciare și ariilor potențiale pentru investiții	2014	APL	APL
	107.	Elaborarea PUG și PUZ a localităților raionului	2015-2017	APL,Donatori	APL
	108.	Elaborarea studiului de fezabilitate de amenajare	2014-2015	APL	APL
	109.	Elaborarea proiectelor tehnice de amenajare	2014-2015	APL	APL
	110.	Amenajarea zonelor de agrement(potențiale rute turistice): 1.Peștera E.Racoviță-Lipcani-Șireuți-Pererăta 2.Toltrele Prutului Corjeuți-Caracușenii Vechi 3.Parcul Pavlovca-Cotiujeni	2014-2018	APL,Don.	APL
	111.	Construcția sistemelor comune de protecție și apărare împotriva inundațiilor (Criva, Drepcăuți,Lipcani,Șirăuți)	2015-2017	APL,APC,Don.	APL
	112.	Cartogrifierea și identificarea resurselor locale pentru a putea fi utilizate la dezvoltarea teritorială integrată	2015	APL	APL
	113.	Delimitarea terenurilor proprietate publică a unităților administrativ – teritoriale	2014-2020	APL	APL

O.S.2. Dezvoltarea economică locală

OO.	Nr.	Denumirea proiectului	Perioada	Sursele Financiare	Responsabil
Obiectivul operațional OO. 2.1. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri(business incubatoare, Centre de Consultanță, Parcuri industriale,etc.)	1.	Atragerea investițiilor prin proiecte	Permanent	APL,Donatori	APL,ONG
	2.	Crearea business incubatorului Briceni	2014-2015	APL,Donatori	APL,ONG
	3.	Amenajarea pieții agricole regionale	2016-2017	APL,AE,Don.	APL
	4.	Organizarea diferitor seminare, întruniri, mese rotunde, traininguri pentru AE	Permanent	AE,Donatori	APL
	5.	Deschiderea unui Centru regional de achiziționare a produselor agricole	2015-2016	AE	APL,AE
	6.	Crearea parcului industrial Briceni	2015-2016	APL,Don.	APL
	7.	Crearea Centrelor de consultanță	2014-2018	Don.	APL,ONG
	8.	Crearea business incubatorului în s.Corjeuți	2016-2017	APL,Don.	APL
	9.	Participarea AE în cadrul proiectului Rețea transfrontalieră pentru agricultura ecologică, „EcoAgriNet-2”	2014	UE	AO Crio-inform
	10.	Editarea unui catalog pentru investitori	2014	APL	APL
	11.	Promovarea formării de asociații pe produse	Permanent	APL	APL,ONG
	12.	Instruirea antreprenorilor în domeniul afacerilor	Permanent	Donatori	ONG
	13.	Folosirea resurselor naturale locale în DEL	Permanent	AE	AE
	14.	Participarea la expozițiile tematice : seminare de instruire, proiecte de infrastructură economică	Anual	AE,CC	CC
	15.	Plasarea informațiilor pe site-ul CR	Permanent	APL	APL
	16.	Crearea unui consiliu	2014	APL	APL

		economic pe lângă CR			
	17.	Elaborarea unui plan strategic în domeniul economic	2014	APL	APL
	18.	Stimularea agenților economici începători de APL	Permanent	APL	APL
	19.	Construcția fabricii de prelucrare a nucilor în s.Pererîta	2015	SRL Pimpinela	SRL Pimpinela
	20.	Construcția fabricii de congelare și prelucrare a cartofului în s.Corjeuți	2014-2015	AE	AE
	21.	Construcția unei secții de brichete și peleți în s.Larga	2014-2015	AE	AE
	22.	Finalizarea construcției unui complex de morărit din s.Criva(productivitatea 2 tone/oră)	2014	GT Pascaru I.	GT Pascaru I.
	23.	Crearea unui film despre oportunitățile investiționale ale r.Briceni	2015	APL	APL
Obiectivul operațional OO. 2.2. Consolidarea capacităților Agenților Economici	24.	Construcția și utilizarea tehnologică a secțiilor pentru uscarea și congelarea fructelor(Criva,Colicăuți ,Grimincăuți, Larga)	2014-2018	AE	AE
	25.	Construcția și utilizarea cu echipament tehnologic a caselor de sortare și ambalare a fructelor(Colicăuți, Grimincăuți)	2014-2016	AE	AE
	26.	Construcția și reutilizarea cu echipament tehnologic și frigorific a depozitelor pentru păstrarea producției agricole(Criva,Tabani)	2014-2015	AE	AE
	27.	Crearea unui grup de producători agricoli în creșterea cartofului	2014-2015	AE, AIPA	AIPA
	28.	Crearea unui grup de producători agricoli în	2014-2015	AE, AIPA	AIPA

		domeniul pomicol			
OO. 2.3. Stimularea și dezvoltarea agriculturii	29.	Elaborarea strategiei raionale în domeniul agriculturii	2014	APL	APL
	30.	Construcția Frigiderelelor de păstrare a produselor agricole(Hlina,Larga ,Grimincăuți,Cotiujeni, Colicăuți.)	2014-2020	AE,BS	AE
	31.	Prelucrarea laptelui la nivel de raion	2014-2020	BS,AE	AE
	32.	Utilizarea deșeurilor în brichetare și peleți	2014-2020	AE,BS	AE
	33.	Plantarea salciei energetice (Criva,Drepcăuți, Lipcani,Șirăuți,Pererîta, Tețcani)	2014-2020	APL,AE	AE
	34.	Dezvoltarea apiculturii	Permanent	AE	AE,APL
	35.	Plantarea livezilor de prune,prăsade, nuci	2014-2020	AE,BS	AE
	36.	Construcția uscătoarelor de fructe	2014-2015	AE,BS	AE
	37.	Instalarea cazanelor de biomasa la sere	2014-2020	AE,BS	AE
	38.	Instalarea colectoarelor de căldură la uscarea produselor	2014-2020	AE	AE
	39.	Localizarea de afaceri în raion	2014-2020	AE	AE APL
	40.	Creșterea ciupercilor (Corjeuți,Caracușenii Vechi,Larga)	2014-2015	AE	AE
	41.	Creșterea iepurilor	2014-2015	AE	AE
	42.	Prelucrarea legumelor si fructelor	2014-2018	AE,BS	AE
	43.	Crearea fermelor de bovine și porcine (Drepcăuți,Criva, Balasinești,Trebisăuți)	2014-2018	AE,BS	AE
	44.	Construcția unui abator – frigider	2015-2016	AE,BS	AE
	45.	Utilizarea tehnologiilor performante No till	Permanent	AE,BS	AE
	46.	Cultivarea iamașelor și trecerea la pășunatul controlat	2014-2020	APL,BS	APL
	47.	Trecerea la agricultura ecologică pînă la 1000 ha	2014-2020	APL,BS	AE

	48.	Trecerea la metode conservative de prelucrare a solului No-till și Mini-till în gospodăriile agicole pînă la 8 000 ha(20% din suprafața agricolă) și dotarea cu tehnică modernă respectivă	2014-2020	APL,BS	AE
	49.	Renovarea sistemelor de irigare,pîna la 4500 ha	2014-2018	APL,BS,Don.	APL
	50.	Construcția unui sistem de asigurare cu apă pentru irigare din r.Prut(Criva)	2015-2018	APL,BS,Don.	APL
	51.	Construcția elevatorului pentru prelucrarea și păstrarea cerealelor în s.Larga	2014-2015	SRL Dimilita-Rex	SRL Dimilita-Rex
	52.	Mărirea suprafeței de cultivare a sfeclei de zahăr pînă la 3000 ha	2014-2020	APL	APL
	53.	Mentținerea suprafețelor de cultivare a grîului în mărime de 5500 ha pentru asigurarea securității alimentare a raionului	2014-2020	APL	APL
	54.	Crearea punctelor complexe de deservire zooveterinară a animalelor(Cotiujeni, Hlina,Trebisăuți)	2014-2016	APL	APL
	55.	Plantarea livezilor intensive și superintensive de măr - 810 ha, inclusiv: Colicăuți-230ha Grimincăuți-240 ha Pererîta-30 ha Tabani-15 ha Bălcăuți-80 ha Corjeuți-30 ha Tețcani- 35 ha Șireuți-30 ha Hlina-50 ha Caracușenii Vechi-30 ha Halahora-40 ha	2014-2020	AE	AE

	56.	Înființarea unei gospodării de creștere a reginelor(apicultură) s.Caracușenii Vechi	2014-2015	AE,Don.	AE
	57.	Petrecerea Festivalului regional al Cartofului	2014-2020	APL,RDN	APL
	59.	Inițierea Festivalului regional al Mărului	2014-2020	APL	APL
	60.	Petrecerea târgurilor tematice a produselor agricole	2014-2020	APL	APL
	61.	Promovarea structurilor asociative în antreprenoriatul rural	2014-2020	APL,Don.	APL
	62.	Proiect de stimulare a antreprenorilor în vederea dezvoltării activităților agricole în domeniul creșterii pomușoarelor și arbuștilor fructiferi,	2014-2020	APL,Don.	APL
	63.	Campanii de informare în rândul fermierilor privind noile tehnici si tehnologii utilizate în agricultură	2014-2020	APL,Don.	APL
	64.	Promovarea modelelor de succes și de bună practici privind activitățile agricole și afacerile care au beneficiat de finanțări interne și externe	2014-2020	APL,Don.	APL
	65.	Campanii de informare în rândul fermierilor privind oportunitățile de finantare a dezvoltarii activităților agricole	2014-2020	APL,Don.	APL
	66.	Stimularea creditării producătorilor agricoli de către instituțiile financiare, inclusiv de către asociațiile de economii și împrumut	2014-2020	AE,AIPA	AE
	67.	Stimularea asigurării riscurilor de producție în agricultură;	2014-2020	AE,AIPA	AE
	68.	Stimularea investițiilor pentru înființarea plantațiilor multianuale, inclusiv sisteme	2014-2020	AE,AIPA	AE

		antiîngheț și instalații antigrindină, defrișarea plantațiilor multianuale supuse casării			
	69.	Stimularea investițiilor pentru producerea legumelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii, tuneluri);	2014-2020	AE,AIPA	AE
	70.	Stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol, precum și a echipamentului ce formează sisteme de irigare	2014-2020	AE,AIPA	AE
	71.	Stimularea investițiilor pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice	2014-2020	AE,AIPA	AE
	72.	Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului genetic al acestora	2014-2020	AE,AIPA	AE
	73.	Stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare;	2014-2020	AE,AIPA	AE
	74.	Stimularea consolidării terenurilor agricole;	2014-2020	AE,AIPA	AE
	75.	Stimularea irigației terenurilor agricole.	2014-2020	AE,AIPA	AE
OO. 2.4. Dezvoltarea IMM, turismului și diversificarea serviciilor	76.	Suport în crearea întreprinderilor în domeniul serviciilor	Permanent	APL, Don.	APL, AE
	77.	Sporirea capacității serviciilor de consultanță în domeniul afacerilor	Permanent	DONATORI, AE	APL, ONG
	78.	Introducerea localităților din raion în circuitul turistic național	2014-2020	DONATORI, APL	APL
	79.	Participarea la proiecte transfrontaliere	2014-2020	Don., AE	APL, AE
	80.	Crearea centrelor de prestare a serviciilor sociale (frizerie, atelier de croitorie, atelier de reparație a încălțăminte,	2014-2020	AE	AE, APL

		autoservice)			
	81.	Editare prospect turistic	2014	APL,Don.	APL
	82.	Elaborarea strategiei de turism raionale	2014-2015	APL,Don.	APL
	83.	Elaborarea rutelor turistice și conectarea lor la cele naționale	2014-2015	APL	APL
	84.	Conectare la circuitele turistice din Ucraina si Romania	2015-2018	APL,AE	APL
	85.	Dezvoltarea produselor naționale locale(bucate)	Permanent	APL,cet.	APL,ONG
	86.	Dezvoltarea meșteșuguriilor locale (măști,împletit în lozie)	Permanent	APL,cet.	APL,ONG
	87.	Deschiderea rutei turistice Criva-Pererita-Corjeuti-Pavlovca	2016	APL,Don.	APL
	88.	Amenajarea unui loc de odihnă in lunca r.Prut	2015-2016	APL,AE	APL
	89.	Inventarierea patrimoniului public al APL și identificarea obiectelor ce ar putea fi pasibile unor proiecte de PPP	2014	APL	APL
	90.	Crearea unei baze de date a asociațiilor de afaceri	2014	APL	APL

OS.3 Educație,cultură și protecție socială

OO.	Nr.	Denumirea proiectului	Perioada	Sursele financiare	Responsabil
Obiectivul operațional OO.3.1. Reabilitarea și modernizarea unităților de învățământ	1.	Consolidarea Serviciului raional de asistență psihopedagogică (SAPP) în cadrul Direcției Învățământ	2014 – 2015	APL,Don.	APL Direcția Învățământ
	2.	Crearea Centrului de Excelență pentru pedagogii performanți și elevii dotați (Tabăra de copii Tabani)	2014 – 2015	APL,FISM	APL, Don.
	3.	Elaborarea site-lui Direcției de Învățământ	2014	APL,Don.	APL
	6.	Elaborarea strategiei raionale în domeniul educației	2014	APL	APL
	7.	Construcția clădirii liceului Corjeuți cu capacitatea 640 locuri(este proiect tehnic)	2015-2018	APL,APC, Don.	APL
	8.	Construcția căminului liceului Lipcani	2016-2019	APL,APC, Don.	APL
	9.	Reparația capitală a școlii-primare Grimincăuți	2015-2016	APL,APC	APL
	10.	Reparația capitală și construcția unui bloc la Gimnaziu Trebisăuți(este proiect tehnic)	2014-2016	APL,APC	APL
	11.	Reparația capitală a Grădiniței Lipcani	2015-2016	APL,APC	APL
	12.	Construcția unui bloc nou la Grădinița Lipcani	2015-2017	3 mln.Lei APL,APC	APL
	13.	Construcția Grădiniței din Beleavineț (Transformare din Centru Comercial în Grădiniță)	2016-2019	6 mln.Lei APL,APC	APL
	14.	Renovarea Grădiniței de copii Garofița din s.Balasinești(grup sanitar)	2014	APC, 100 mii Lei	APL
	15.	Reparația Grădiniței de copii din s.Beleavineț	2014	APC, 400 mii Lei	APL
	16.	Reparația Grădiniței de copii din s.Medveja	2014	APC, 200 mii Lei	APL
	17.	Reparația Grădiniței de copii din s.Pererîta	2014	APC,300 mii Lei	APL
	18.	Reparația Grădiniței de copii din s.Corjeuți	2014	APC, 500 mii Lei	APL
	19.	Construcția grupurilor sanitare interne în toate grădinițele din raion	2014-2020	APL,APC 3 mln.Lei	APL
	20.	Instalarea în Grădinițele din raion a sistemelor de purificare a apei	2014-2020	APL,APC, Don.	APL

		potabile		1,5 mln Lei	
21.		Instalarea în Grădinițele din raion a sistemelor de încălzire a apei menaje pe bază de colectoare solare	2014-2020	APL, APC, Don. 2 mln Lei	APL
22.		Construcția grupurilor sanitare interne în toate școlile din raion	2014-2020	APL, APC, Don. 3 mln Lei	APL
23.		Instalarea în școlile din raion a sistemelor de purificare a apei potabile	2014-2020	APL, APC, Don. 2 mln Lei	APL
24.		Instalarea în școlile din raion a sistemelor de încălzire a apei menaje pe bază de colectoare solare	2014-2020	APL, APC, Don. 2,5 mln Lei	APL
25.		Renovarea Gimnaziului din s.Balasinești(grup sanitar)	2014	APC, 200 mii Lei	APL
26.		Finalizarea anexei gimnaziului rus din o.Lipcani	2014	APC, 5 mln.Lei	APL
27.		Schimbarea ușilor și ferestrelor a Liceului din s.Colicăuți	2014	APC, 680 mii.Lei	APL
28.		Reparație capitală a Școlii muzicale Briceni	2014	APL, FISM	APL
29.		Implementarea eficientă a actelor normative ce asigură funcționalitatea instituțiilor de învățământ preuniversitar (M/P)	2014-2020	APL	APL
30.		Asigurarea asistenței metodice a cadrelor manageriale și didactice (M/P)	2014-2020	APL	APL
31.		Renovarea acoperișului în LT Beleavineț	2014	APL	APL
32.		Renovarea acoperișului în Gimnaziul Berlineț	2014	APL	APL
33.		Renovarea acoperișului a sălii sportive în Gimnaziul Coteala	2014	APL	APL
34.		Instalarea pardoselelor pe coridoare, renovarea gardului și amenajarea teritoriului în LT Lipcani	2014	APL	APL
35.		Renovarea acoperișului a blocului central în Gimnaziul Lipcani	2014	APL	APL
36.		Renovarea sistemului de încălzire LT Tețcani	2014	APL	APL
37.		Construcția blocului sanitar în interiorul școlii în LT Caracușenii vechi	2014	APL	APL
38.		Construcția blocului sanitar în interiorul școlii în LT Grimincăuți	2014	APL	APL
39.		Construcția blocului sanitar în interiorul școlii în LT Larga	2014	APL	APL
40.		Constucția WC exterior în Gimnaziul	2014	APL	APL

		Slobozia Șireuți			
41.	Renovarea acoperișului sălii sportive,galeriei și blocului sanitar la primul etaj,schimbarea ferestrelor în LT G.Vieru Briceni	2014	APL	APL	
42.	Renovarea acoperișului la blocul central,galeriei și schimbarea ferestrelor în LT Nr.1 Briceni	2014	APL	APL	
43.	Schimbarea ferestrelor în Gimnaziul Hlina	2014	APL	APL	
44.	Schimbarea ferestrelor în Gimnaziu Larga	2014	APL	APL	
45.	Schimbarea ferestrelor în Gimnaziu Halahora de sus	2014	APL	APL	
46.	Schimbarea corpurilor de iluminat și rețelei electrice în LT Colicăuți	2014	APL	APL	
47.	Renovarea acoperișului sălii sportive în LT Corjeuți	2014	APL	APL	
48.	Instalarea podelei în sala sportivă și pavarea în exterior în LT Cotiujeni	2014	APL	APL	
49.	Instalarea pardoselelor în cantină în Gimnaziul Balasinești	2014	APL	APL	
50.	Renovarea gardului în Gimnaziul Mărcăuțu	2014	APL	APL	
51.	Reparația acoperișului blocului alimentar din Grădinița de copii Halahora de Sus	2014	Guvernul României-300 mii Lei	APL	
52.	Amenajarea terenului de joacă din Grădinița de copii din comuna Medveja	2014	Guvernul României-300 mii Lei	APL	
53.	Reparația sălii de sport și dotarea cu echipament sportiv a Grădiniței de copii din s.Pererîta	2014	Guvernul României-400 mii Lei	APL	
54.	Amenajarea terenului de joacă și dotarea cu echipament sportiv a Grădiniței de copii din s.Tețcani	2014	Guvernul României-400 mii Lei	APL	
55.	Amenajarea terenului de joacă și dotarea cu echipament sportiv, mobilier a Grădiniței de copii din s.Bulboaca	2014	Guvernul României-300 mii Lei	APL	
56.	Amenajarea bucătăriei și a două blocuri sanitare din Grădinița de copii din s.Balasinești	2014	Guvernul României-400 mii Lei	APL	
57.	Reparația capitală a interiorului, spălătoriei și a sălii de sport a Grădiniței de copii din s.Cotiujeni	2014	Guvernul României-400 mii Lei	APL	
58.	Reparația capitală a interiorului 5 blocuri, sistemului de încălzire a Grădiniței de copii din s.Grimincăuți	2014	Guvernul României-500 mii Lei	APL	
59.	Termoizolarea fașadei, schimbarea și termoizolarea pardoselii,	2014	Guvernul României-	APL	

		schimbarea ușilor și a utilajelor pentru reținerea zăpezii în Grădinița de copii din s.Trebișăuți		450 mii Lei	
	60.	Construcția porții, gardului, extinderea sistemului de încălzire și renovarea sistemului electric a Grădiniței de copii din s.Tabani	2014	Guvernul României-400 mii Lei	APL
	61.	Schimbarea ferestrelor, ușilor, podelelor și renovarea pereților și tavanelor a Grădiniței de copii din s.Coteala	2014	Guvernul României-400 mii Lei	APL
	62.	Schimbarea ferestrelor, ușilor, izolarea tavanelor și podelelor, reparația cazangeriei și schimbarea sistemului electric a Grădiniței de copii din s.Beleavintși	2014	Guvernul României-400 mii Lei	APL
	63.	Reparația interiorului clădirii Nr.2, construirea blocului sanitar și a sălii de festivități a Grădiniței de copii din s.Criva	2014	Guvernul României-400 mii Lei	APL
	64.	Amenajarea terenului de joacă și dotarea cu echipament sportiv a Grădiniței de copii din o.Lipcani	2014	Guvernul României-250 mii Lei	APL
	65.	Construcția blocului sanitar și a gardului a Grădiniței de copii din s.Mărcăuți	2014	Guvernul României-150 mii Lei	APL
	66.	Dotarea cu mobilier a dormitoarelor și bucătăriei a Grădiniței de copii din comuna Bogdănești	2014	Guvernul României-200 mii Lei	APL
	67.	Reutilizarea cazangeriei, dotarea cu utilaje tehnice a bucătăriei a Grădiniței de copii Nr.1 din o.Briceni	2014	Guvernul României-525 mii Lei	APL
	68.	Reutilizarea cazangeriei, dotarea cu utilaje tehnice a bucătăriei a Grădiniței de copii Nr.3 din o.Briceni	2014	Guvernul României-525 mii Lei	APL
	69.	Schimbarea acoperișului, tencuirea pereților, reparația fașadei a Grădiniței de copii Nr.2 din o.Briceni	2014	Guvernul României-580 mii Lei	APL
	70.	Schimbarea acoperișului a Grădiniței de copii din s.Colicăuți	2014	Guvernul României-330 mii Lei	APL
	71.	Construcția sistemului de canalizare și a grupului sanitar a Grădiniței de copii din s.Corjeuți	2014	Guvernul României-380 mii Lei	APL
	72.	Reparație a 2 pavilioane și a gardului a Grădiniței de copii din s.Drepcăuți	2014	Guvernul României	APL
	73.	Schimbarea acoperișului, reparația pavilionului a Grădiniței de copii din s.Hlina-300 mii Lei	2014	Guvernul României-360 mii Lei	APL
	74.	Construcția sistemului de aprovizionare cu apă și	2014	Guvernul României-	APL

		canalizare, reparația capitală, dotarea cu mobilier a Grădiniței de copii din comuna Mihăileni		200 mii Lei	
	75.	Renovarea sistemului de încălzire a Grădiniței de copii din s. Slobozia Șireuți	2014	Guvernul României- 300 mii Lei	APL
	76.	Schimbarea ferestrelor și renovarea sistemului de canalizare a Grădiniței de copii din s. Șirăuți	2014	Guvernul României- 300 mii Lei	APL
Obiectivul operațional OO. 3.2. Reabilitarea și construcția salilor și terenurilor de sport, edificiilor culturale	77.	Reactualizarea PS în domeniul culturii	2014-2015	APL, Don.	APL
	78.	Suport la reparațiile capitale a caselor de cultură locale (acoperiș, încălzire, uși, ferestre, etc.)	2014-2020	APL, Don.	APL
	79.	Dotarea bibliotecilor publice cu calculatoare conectate la internet, procurare literatură	Permanent	APL	APL
	80.	Asigurarea ansamblului cu instrumente muzicale, costume naționale și dotarea cu transport	2014-2015	APL	APL
	81.	Schimb de relații în domeniul culturii cu localități înfrățite	Permanent	APL	APL
	82.	Deschiderea muzeului regional	2018	APL, Cet.	APL
	83.	Dotarea cu costume naționale	2014-2018	APL	APL
	84.	Construcția Centrului regional de resurse pentru tineret.	2014-2015	APL	APL
	85.	Construcția Centrului de turism și sport	2015-2016	APL, Don.	APL
	86.	Reconstrucția complexului de sport și agrement din or. Briceni.	2015-2016	APL, Don.	APL
	87.	Renovarea Casei de Cultură Drepcăuți	2014	APC, 400 mii Lei	APL
	88.	Renovarea Casei de Cultură Mihăileni	2014	APC, 250 mii Lei	APL
	89.	Renovarea Casei de Cultură Tabani	2014	APC, 1.4 mln Lei	APL
	90.	Renovarea Casei de Cultură Criva	2014	APC, 300 mii Lei	APL
	91.	Renovarea Casei de Cultură Lipcani	2014	APC, 200 mii Lei	APL
	92.	Renovarea Casei de Cultură Șirăuți	2014	APC, 300 mii Lei	APL
	93.	Renovarea Casei de Cultură Tețcani	2014	APC, 400 mii Lei	APL
	94.	Renovarea Casei de Cultură Trebisăuți	2014	APC, 700 mii Lei	APL
	95.	Renovarea complexului sportiv Larga	2014	APC, 300 mii Lei	APL
	96.	Reconstrucția Casei- muzeu Gr. Vieru	2014	APC 2,2	Minist

		din s.Pererîta		mln Lei	erul Cultur ii
	97.	Construcția miniterenurilor de fotbal	2014-2020	APL,Don.	APL
	98.	Organizarea unor cursuri de instruire în instituțiile culturale și dezvoltarea unor programe manageriale performante;	Anual	APL	APL
	99.	Dezvoltarea sectorului turism cultural ca parte a programelor economice raionale.	2014-2018	APL	APL
	100.	Crearea unei baze de date a patimoniului cultural la nivel de raion	2014-2015	APL	APL
	101.	Crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea creației populare și a meșteșugurilor tradiționale, pentru desfășurarea la nivel a activităților culturale și de agrement;	2014-2018	APL,Don.	APL
	102.	Realizarea programelor de conservare și dezvoltare a culturii și artei în teritoriu prin organizarea diverselor activități culturale: festivaluri, concursuri, acțiuni de conservare și valorificare a creației populare, trecerea în revistă a formațiilor artistice de amatori, expoziții de artă plastică și de creații ale meșterilor populari etc;	Anual	APL	APL
	103.	Asigurarea controlului realizării programelor de activitate ale instituțiilor de cultură subordonate	Perma nent	APL	APL
Obiectivul operațional OO. 3.3. Iniintarea serviciului integrat de asistență si protecție socială	104.	Crearea Centrelor comunitare pentru persoane defavorizate	2014-2020	APL,Don.	APL
	105.	Elaborare de politici publice locale în domeniul social	2014-2020	APL	APL
	106.	Obținere unei specialități și recalificarea șomerilor, inclusiv prin serviciile Oficiului Forței de muncă	ANUAL	APL	APL
	107.	Crearea locurilor de muncă pentru grupurile vulnerabile prin programe de dezvoltare a infrastructurii	ANUAL	APL	APL
	108.	Crearea Centrului de zi pentru bătrîni	2015-2016	APL.Don.	APL
	109.	Crearea unui centru pentru copii aflați în dificultate	2015-2016	APL.Don.	APL

	110.	Elaborarea strategiei raionale în domeniul social	2014	APL	APL
	111.	Întroducerea componentei sociale la elaborarea și implementarea proiectelor	Perma nent	APL	APL
	112.	Întroducerea componentei gender la elaborarea și implementarea proiectelor	Perma nent	APL	APL
	113.	Organizarea campaniilor de informare și conștientizare pentru publicul larg, în particular în zonele rurale, privind dreptul femeilor și bărbaților la tratament egal pe piața muncii și în viața economică	Perma nent	APL,Don.	APL,O NG
	114.	Crearea unei baze de date raionale în domeniul social	2013- 2014	APL	APL
	115.	Întroducerea analizei procesului bugetar prin prisma dimensiunii de gen	2014	APL	APL
	112.	Elaborarea unui ghid în domeniul social	2015	APL,Don.	APL,O NG
	113.	Transfer de bune practici între echipele multidisciplinare în domeniul prevenirii violenței domestice	Perma nent	APL	APL
	114.	Finalizarea blocului de locuit cu 5 nivele 40 apartamente pentru familii social vulnerabile	2014- 2015	APL,APC, Don.	APL
	115.	Crearea și majorarea locurilor cantinelor sociale în s.Grimincăuți,Tabani,Cotiujeni ,Tețcani,Trebisăuți,Colicăuți,Șireuți, Balasinești,Criva, Beleavineț,Caracușenii Noi.	2014- 2015	APL	APL
	116.	Deschiderea serviciului pentru copii Casei de tip familial în s.Larga și Balasinești	2014- 2016	APL,Don.	APL
	117.	Crearea serviciului pentru bătrâni în s.Grimești și com.Bogdănești.	2014- 2015	APL,Don.	APL
	118.	Lărgirea serviciului de îngrijire socială la domiciliu a bătrânilor singuratici în toate localitățile raionului	2014- 2017	APL	APL
	119.	Deschiderea unei spălătorii sociale și a Centrului de Creație pentru bătrâni(pictură) în cadrul Azilului de bătrâni Lipcani	2014- 2015	APL,Don.	APL
	120.	Deschiderea Cantinei de ajutor social și Centrului social temporar de plasament pentru bătrâni(10 paturi)în c.Bogdănești	2014- 2016	APL,Don.	APL
	121.	Deschiderea unei brutării sociale în	2015-	APL,Don.	APL

		s.Tețcani	2016		
OO.3.4. Măsuri de îmbunătățire a actului medical	122.	Promovarea politicilor publice pentru un mod sănătos de viață	Perma nent	APL	APL
	123.	Deschiderea farmaciilor publice	2014- 2016	APL,BS	APL
	124.	Renovări și reparații capitale în cadrul spitalului raional Briceni(IMSP-SR)	2014- 2020	APL,BS, Don.	APL, APC
	125.	Reparație capitală la blocul alimentar	2014	500 mii Lei	APL
	126.	Reparație capitală secția patamorfologie	2016	500 mii Lei	APL
	127.	Reparație capitală a blocului chirurgical nr.1	2014	7 mln. Lei CNAM Fondul de rezevă	APL
	128.	Reparație capitală a blocului terapeutic nr.3	2015	3 mln Lei FEE	APL
	129.	Procurarea aparatului radiologic degital	2015	3 mln Lei	APL
	130.	Procurarea aparatului pentru prelucrarea peliculei radiologice	2015	400 mii Lei CR	APL
	131.	Reparație capitală secția obstetrică-ginecologie	2016	900 mii Lei CR	APL
	132.	Reparație capitală la spălătorie	2017	400 mii Lei CR	APL
	133.	Schimbarea ferestrelor termopan la stomatologie si farmacie	2017	500 mii Lei CR	APL
	134.	Procurarea mașinei de anestezie dotată cu monitor	2017	400 mii Lei CR	APL
	135.	Procurarea aparatului pentru operații endoscopice	2018	400 mii Lei CR	APL
	136.	Procurare fibrogastroscoap	2018	150 mii Lei CR	APL
	137.	Procurare laparoscop	2019	1,2 mln Lei CR	APL
	138.	Procurare retromanoscop	2019	360 mii Lei CR	APL
	139.	Reparație capitală blocul administrativ	2019	1 mln Lei CR	APL
	140.	Reparație capitală secția consultativă	2020	400 mii Lei CR	APL
	141.	Reparație capitală secția stomatologie	2020	1 mln Lei CR	APL
	142.	Renovarea Centrelor de Sanatate din raion	2014- 2020	APL	APL
	143.	Blocul CS Briceni 1.Reparația capitală a sistemului de canalizare și apeductului; 2.Reparația capitală a fașadei cu	2014- 2020	APL 200 mii Lei 3 mln Lei	APL

		termoizolare; 3.Construcția pandei înclinată pentru persoanele cu dizabilități; 4.Construcția cazangeriei autonome pe gaze naturale; 5.Reparație capitală a patru blocuri sanitare.		50 mii Lei 1 mln Lei 45 mii Lei	
	144.	OMF Bulboaca 1. Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznălei impermeabile; 2. A construi încălzirea autonomă pe gaze naturale; 3.Schimbarea acoperișului.	2014-2020	APL 25 mii Lei 115mii Lei 60 mii Lei	
	145.	OMF Colicăuți 1. Construcția oficiului medicului de familie sau: -Schimbarea ferestrelor și ușilor din termopan -A construi gard pe perimetru -Schimbarea acoperișului -Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznălei impermeabile	2014-2020	APL 2 mln.Lei	APL
	146.	OMF Trebisăuți 1.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznălei impermeabile; 2.Construcția gardului pe perimetru 3.Schimbarea acoperișului	2017-2020	APL 30 mii Lei 31, 5 mii Lei 60 mii Lei	APL
	147.	OMF Halahora de Sus 1.Construcția încălzirii autonome pe gaze naturale. 2.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznălei impermeabile; 3.Schimbarea acoperișului și reparația fașadei cu termoizolare	2014-2018	APL 85 mii Lei 30 miiLei 55 mii Lei	APL
	148.	Reparația punctului medical Coteala	2014	APC, 300 mii Lei	APL
	149.	Reconstrucția băii centrale din s.Cotuieni	2014	APC, 200 mii Lei	APL
	150.	OS Halahora de Jos 1. Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznălei impermeabile; 2.Schimbarea ferestrelor și ușilor din	2014-2020	30 mii Lei 20 mii Lei	APL

		termopan;			
	151.	OMF Tabani 1.Construcția oficiului medicului de familie sau: 2.Schimbarea ferestrelor și ușilor din termopan 3.A construi gard pe perimetru 4.Schimbarea acoperișului 5.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznalei impermeabile	2014-2020	2,0 mln Lei	APL
	152.	OMF Caracușenii Vechi 1.Reparație interioară cu schimbarea rețelei electrice interioare 2.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznalei impermeabile 3.Construcția garajului pentru automobilul sanitar	2014-2020	250 mii Lei 30 mii Lei 60 mii Lei	APL
	153.	OMF Tețcani 1. A construi încălzire autonomă pe gaze naturale. 2.Schimbarea acoperișului 3.Construcția garajului pentru automobilul sanitar	2014-2020	151 mii Lei 300 mii Lei 60 mii Lei	APL
	154.	OMF Bezeda 1.Schimbarea ferestrelor și ușilor din termopan 2.A construi gard pe perimetru 3.Schimbarea acoperișului 4.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznalei impermeabile 5.Construcția viceului	2014-2020	10 mii Lei 50 mii Lei 30 mii Lei 5 mii Lei	APL
	155.	OS Grimești 1.Schimbarea ferestrelor și ușilor din termopan 2.A construi gard pe perimetru 3.Schimbarea acoperișului 4.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznalei impermeabile 5.Construcția viceului	2014-2020	10 mii Lei 15 mii Lei 30 mii Lei 5 mii Lei	APL
	156.	OS Bogdanești 1.Schimbarea ferestrelor și ușilor din termopan 2.A construi gard pe perimetru 3.Schimbarea acoperișului 4.Construcția sistemului de	2014-2020	10 mii Lei 15 mii Lei 30 mii Lei	APL

		canalizare și apeductul și haznălei impermeabile 5. Construcția viceului		5 mii Lei	
	157.	OMF Beleavineț 1.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznălei impermeabile 2.Reparația garajului pentru automobilul sanitar 3.Sistemul de încălzire al conecta la gaze naturale	2014-2020	50 mii Lei 25 mii Lei Proiect + Deviz	APL
	158.	OMF Berlineț 1.Schimbarea ferestrelor și ușilor din termopan 2.A construi gard pe perimetru 3.Schimbarea acoperișului 4.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznălei impermeabile 5.A construi încălzirea autonomă pe gaze naturale 6.Reparație capitală interioară	2014-2020	50 mii Lei 70 mii Lei 35 mii Lei Proiect + Dev. Proiect + Dev.	APL
	159.	OMF Mărcăuți 1.A construi încălzirea autonomă pe gaze naturale. 2.Schimbarea ferestrelor și ușilor din termopan 3.A construi gard pe perimetru 4.Schimbarea acoperișului 5.Construcția garajului pentru automobilul sanitar 6.Reparația fașadei cu termoizolare	2014-2020	Proiect + Dev. 150 mii Lei 50 mii Lei 200 mii Lei 60 mii Lei	APL
	160.	OS Balcauți 1.Schimbarea ferestrelor și ușilor din termopan 2.A construi gard pe perimetru 3.Schimbarea acoperișului 4.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznălei impermeabile 5.Construcția viceului	2014-2020	10 mii Lei 35 mii Lei 70 mii Lei 35 mii Lei 5 mii Lei	APL
	161.	OS Groznița 1.Schimbarea ferestrelor și ușilor din termopan 2.A construi gard pe perimetru 3.Schimbarea acoperișului 4.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznălei impermeabile	2014-2020	10 mii Lei 35 mii Lei 70 mii Lei 35 mii Lei	APL

		5.Construcția viceului		5 mii Lei	
	162.	OS Mihaileni 1.A construi încălzirea autonomă pe gaze naturale. 2.Schimbarea ferestrelor și ușilor din termopan	2014-2020	20 mii Lei 10 mii Lei	APL
	163.	OMF Cotiujeni 1.Reparație curentă	2015	15 mii Lei	APL
	164.	OS Caracușenii Noi 1.Construcția sistemului de canalizare și apeductul și haznalei impermeabile.	2016	20 mii Lei	APL
	165.	OS Trestieni 1.Construcția oficiului de sănătate.	2018-2020	800 mii Lei	APL

OS.4 Protecția mediului înconjurător, eficiență energetică și utilizarea energiilor regenerabile

O.O.	Nr.	Denumirea proiectului	Perioada	Sursele financiare	Responsabil
Obiectivul operațional OO.4.1. Amenajare spații verzi și a unei zone de agrement	1.	Curățirea izvoarelor, fântinilor.	Anual	APL	APL
	2.	Realizarea lunarelor ecologice	Anual	APL	APL
	3.	Sădirea fișilor vierzi	Anual	APL, Ocolul silvic	APL, ONG
	4.	Crearea spațiilor vierzi pe teritoriul localităților raionului	2014-2020	APL, Ocolul silvic	APL
	5.	Crearea zonelor de recreere	2015-2017	APL, AE	APL
	6.	Plantarea fișilor verzi în locurile unde au loc alunecări de teren	2014-2017	APL, Don.	APL
	7.	Proiecte de regenerare și conservare a biodiversității în parteneriat cu ocolul silvic	2014-2020	APL, Ocolul silvic	APL
	8.	Utilizarea terenurilor din fondul de rezervă proprietate publică a UAT în scopuri de conservare și protecție a biodiversității, inclusiv pentru împădurire	2014-2020	APL, Don.	APL
	9.	Elaborarea unui plan raional de înverzire și amenajare a spațiilor verzi	2014	APL, Don.	APL
	10.	Elaborarea cadastrului raional a zonelor necesare de împădurire	2014-2015	APL, Don.	APL
	11.	Amenajarea parcului din o. Briceni	2014	APC, 300 mii Lei	APL
	12.	Amenajarea parcului din s. Larga	2014	APC, 100 mii Lei	APL
	13.	Amenajarea parcului în Liceul din s. Caracușeni - Vechi	2014	FEN, APL, 100 mii Lei	APL
	14.	Reconstrucția parcului central Lipcani	2015	FEN, APL	APL
	15.	Investiții de conservare a solului și a zonelor umede	2016-2020	APL, Don.	APL

	16.	Reabilitarea fișilor forestiere în toate UAT din raion	2014-2020	APL, Moldsilva	APL
Obiectivul operațional OO. 4.2. Promovarea comportamentului prietenos față de mediu și conservarea resurselor naturale	16.	Informarea și instruirea populației în domeniul ecologic	2014-2020	APL,Don.	APL,ONG
	17.	Elaborarea și implementarea proiectelor în domeniul conștientizării populației în păstrarea unui mediu sănătos. (seminare, conferințe, focus grupuri, chestionare, ședințe în teritoriu, utilizarea mass media, pagina WEB, ș.a.)	2014-2020	APL	APL,ONG
	18.	Editarea pliantelor, ziarelor cu scopul oglindirii problemelor ecologice.	2014	APL,Don.	APL,ONG
	19.	Organizarea concursurilor pentru cea mai curată gospodărie la nivel raional	Anual	APL	APL
	20.	Crearea unei baze de date a potențialilor finantatori în domeniul mediului	2014	APL	APL
	21.	Elaborare cadastrului raional a resurselor naturale	2014-2015	APL	APL
	22.	Regenerarea și crearea fișilor de protecție a terenurilor agricole	2014-2020	APL	APL
	23.	Elaborarea cadastrului fișilor de protecție a terenurilor agricole	2014-2015	APL	APL
	24.	Împădurirea terenurilor supuse alunecării	2014-2020	APL,Don.	APL,ONG
	25.	Elaborare de proiecte de protecție și de curățire a apelor (plantare de copaci,stuf,etc. în zonele poluante)	2014-2019	APL,Don.	APL,ONG
	26.	Amenajarea fîntînilor publice din raion	Anual	APL,Cet.	APL
	27.	Înființarea gropiilor Becari în localitățile din raion unde e necesar	2014-2015	APL	APL
	28.	Elaborarea cadastrului digurilor de protecție din raion	2014	APL	APL

	29.	Consolidarea digurilor de protecție	2014-2020	APL,APC,AE	APL
	30.	Amenajarea canalului central de scurgere a apelor pluviale	2014-2020	APL	APL
Obiectivul operațional OO.4.4. <i>Împăduriri în zone afectate de defrișări</i>	31.	Elaborarea planului Local de Acțiuni de Mediu	2014	APL	APL,ONG
	32.	Împăduriri în zone afectate de defrișări	2014-2018	APL, Ocolul Silvic	APL
	33.	Curățirea sanitară anuală a terenurilor tinere.	Anual	APL, Ocolul Silvic	APL
	34.	Împădurirea terenurilor degradate	Anual	APL,Ocolul Silvic	APL
	35.	Raiduri de prevenire a tăirilor ilicite	Permanent	APL, Ocolul Silvic	APL,IE
	36.	Campanie de plantare a copacilor pe teritoriul raionului	Anual	APL, Ocolul Silvic	APL,IE
	37.	Amenajarea dendro – pesajeră a teritoriului adiacent sediului Consiliului raional	2015-2016	APL,Don.	APL
Obiectivul operațional OO.4.5 <i>Masuri de EE si ER.</i>	38.	Aderarea r.Briceni la Convenția COMO de reducere CO2	2014	APL	APL
	39.	Folosirea resurselor regenerabile în cadrul diferitor proiecte	2014-2020	APL,Don.	APL
	40.	Izolarea termică, schimbarea geamurilor în clădirile instituțiilor publice	2014-2018	APL,Don.	APL
	41.	Instalarea stațiilor de energie solară și eoliene	2014-2020	APL,Don.	APL
	42.	Scolarizarea managerului energetic în cadrul CR	2014-2015	APL,AEE	APL
	43.	Petrecerea instruirilor pentru factorii interesați în domeniul EE și ER	Anual	APL,Don.	APL
	44.	Crearea bazei de date a finanțatorilor și experților în domeniu EE și ER	2014	APL	APL
	45.	Elaborarea planului raional în domeniu EE și ER	2014-2015	APL,Don.	APL
	46.	Crearea cadastrului raional a imobilelor administrate de CR din punct de vedere a EE	2014-2015	APL	APL
	47.	Identificarea terenurilor pentru plantarea culturilor	2014	APL	APL

		energetice(salcie energetică,stuf chinezesc,etc.)			
48.		Plantarea culturilor energetice	2014-2020	APL	APL
49.		Editarea unui buletin informativ în domeniul EEși ER	2016	APL,Don.	APL
50.		Elaborarea pașapoartelor energetice a clădirilor CR	2016-2020	APL,Don.	APL
51.		Aplicarea proiectelor de EE în cadrul FEE	2014-2020	APL,FEE	APL
52.		Aplicarea proiectelor de EE în cadrul ADR Nord	2014-2020	APL,FNDR	APL
53.		Elaborarea SEAP a raionului Briceni	2014-2015	APL,Don.	APL
54.		Efectuarea măsurilor de eficiență energetică a clădirilor : Grădinița de copii Corjeuți Grădinița Grimincăuți Gimnaziu Pererîta Casa de Cultură Cotiujeni Complexul sportiv Larga	2014	APL,FEE 2,16 mln Lei 1,62 mln Lei 914 mii Lei 1,262 mln Lei 920 mii lei	APL
55.		Instalarea centralei termice pe biomasa P=120 kW la Grădinița Cotiujeni	2014	APL, UNDP 1,5 mln.Lei	APL
56.		Instalarea centralei termice pe biomasa P=180 kW la Grădinița Grimincăuți	2014	APL, UNDP 1,7 mln.Lei	APL
57.		Efectuarea măsurilor de eficiență energetică a clădirilor : Grădinița Bogdănești Grădinița Slobozia-Șireuți Grădinița Șireuți Casa de Cultură Slobozia-Șireuți Casa de Cultură Lipcani Casa de Cultură Criva Casa de Cultură Hlina Casa de Cultură Berlineț Casa de Cultură Mihăileni Casa de Cultură Groznița Gădinița Briceni Grădinița Trebisăuți Grădinița Beleavineț Școala sportivă Drepcăuți	2014-2015	APL,FEE	APL
58.		Iluminarea publică a parcului din Briceni	2014	APL,FEE	APL

	59.	Crearea Asociației regionale în domeniu EE și ER	2014	APL,REC	AO Crio-inform
	60.	Crearea unei pepiniere de salcie enegetice	2014-2015	APL,GEF	AO Crio-inform
	61.	Implementarea programelor de eficiență energetică în edificiile sociale	2014-2020	APL	APL
	62.	Elaborarea auditurilor energetice ale sistemelor de iluminat stradal	2014-2020	APL	APL

O.S.5 Consolidarea APL și dezvoltarea parteneriatelor

Obiectivul operațional OO. 5.1. Consolidarea capacității instituționale APL	Nr.	Denumirea proiectului	Perioada	Surse Financiare	Responsabil
	1.	Instruirea utilizării calculatorului pentru APL	2014-2015	APL	APL
	2.	Atragerea investitorilor prin asigurarea unui climat favorabil	Permanent	APL	APL
	3.	Gestionarea eficientă a bugetului local	Permanent	APL	APL
	4.	Arendarea imobilelor publice	Permanent	APL	APL
	5.	Dezvoltarea voluntariatului	Permanent	APL	APL
	6.	Angajarea specialistilor în atragerea investițiilor în cadrul CR.	2014	APL	APL
	7.	Instruirea și perfecționarea funcționarilor publici și aleșilor locali	2014-2020	APL	APL
	8.	Schimb de experiență cu localitățile înfrățite	Permanent	APL	APL
	9.	Crearea Parteneriatelor de dezvoltare locală.	Permanent	APL	APL
	10.	Încadrarea tineretului în activitățile raionale	Permanent	APL	APL
	11.	Echiparea CR cu tehnologii moderne	2014-2015	APL	APL
	12.	Modernizarea procesului decizional	Permanent	APL	APL
	13.	Organizarea și desfășurarea seminarelor instructive.	Permanent	APL,Don.	APL
	14.	Instruirea funcționarilor în domeniul IT	Permanent	APL,Don.	APL
	15.	Elaborarea CCTM la nivel de raion	2014	APL	APL
	16.	Consolidarea capacităților în domeniul bugetării de performanță	2015-2020	APL,Don.	APL
	17.	Instruirea angajaților în domeniul managementului	2014-2015	APL,Don.	APL

		proiectelor și atragerii de fonduri			
	18.	Instruirea angajaților în domeniul procesului decizional și transparenței	2014-2020	APL,Don.	APL
	19.	Instruirea specialiștilor în planificarea strategică	2014-2016	APL,Don.	APL
	20.	Inființarea echipei de planificare strategică	2014	APL	APL
	21.	Cartografierea situației la nivel de raion pentru instituire de servicii intercomunitare(atrager e de fonduri, consultații juridice, etc.)	2014	APL	APL
Obiectivul operațional OO. 5.2. Informatizarea instituției	22.	Editarea unui prospect informațional despre raion	2014	APL,Don.	APL
	23.	Procurarea de softuri specializate pentru APL	2014-2020	APL	APL
	24.	Integrarea calculatoarelor APL în rețea Intranet	2014	APL	APL
	25.	Petrecerea webinarilor tematice	2015	APL	APL
	26.	Perfecționarea site-lui raionului	2014	APL,Don.	APL
	27.	Angajarea specialist PR	2015	APL	APL
	28.	Editarea ghidului de comunicare	2015	APL,Don.	APL
	29.	Editarea posterilor informaționale tematice	2014-2020	APL,Don.	APL
Obiectivul operațional OO. 5.4. Informarea populației, creșterea transparenței	30.	Editarea unei broșuri despre r.Briceni	2014-2016	APL,Don.	APL
	31.	Plasarea periodică a informației pe pagina WEB a raionului	Permanent	APL	APL
	32.	Plasarea panourilor informative în locuri publice	Permanent	APL	APL
	33.	Realizarea unui film promoțional despre r.Briceni	2015	APL	APL
	34.	Elaborarea unei strategii raionale de comunicare	2014	APL	APL
	35.	Editarea istoriei	2017	APL	APL

		r.Briceni			
	36.	Elaborarea stemei r.Briceni	2015	APL	APL
	37.	Participarea reprezentanților APL la diferite emisiuni	2014-2020	APL	APL
	38.	Participarea reprezentanților APL la diverse întruniri, Ședințe, etc.	2014-2020	APL	APL
	39.	Organizarea diferitor întruniri publice, conferințe, etc.	2014-2020	APL	APL
Obiectivul operațional OO. 5.3. Renovarea și dotarea APL	40.	Dotarea cu echipament și soft a CR	2014-2015	APL	APL
	41.	Asigurarea APL mobilier , echipament	2014-2020	APL	APL
	42.	Reparația capitală a sediului CR	2014-2015	APL	APL

8.3. Detalizarea proiectelor

Pentru detalierea concretă a proiectelor propunem următoarea schemă algoritmică de lucru:

1. Înființarea grupului de lucru.
2. Identificarea problemelor.
3. Identificarea soluțiilor de rezolvare a problemelor.
4. Elaborarea unui plan de lucru.
5. Coordonarea proiectului cu factorii interesați.
6. În cazul proiectelor „hard” (construcții, renovări, etc), elaborarea studiului de fezabilitate, proiectului tehnic și devizului de cheltuieli.
7. Aprobarea bugetului proiectului,.
8. Identificarea surselor de finanțare.
9. Elaborarea cererii de finanțare conform cerințelor finanțatorului.
10. Petrecerea achizițiilor de bunuri și servicii
11. Realizarea proiectului.
12. Monitorizarea și evaluarea proiectului

IX. Monitorizare și evaluare

9.1. Sistemul de monitorizare al acțiunilor

9.1.1 Importanța sistemului de monitorizare și de evaluare Un sistem de monitorizare și de evaluare eficient are o contribuție deosebit de importantă la atingerea obiectivelor și țințelor propuse în PSDSE. Baza pentru monitorizarea Planului de Acțiuni (PA) și pentru cuantificarea rezultatelor este reprezentată de indicatori, care sunt legați direct de obiectivele și țințele stabilite în procesul de planificare pentru soluționarea problemelor/aspectelor. Implementarea corespunzătoare a PA se va face folosind și contribuția elementelor ce rezultă din monitorizarea și evaluarea sa, pe baza cărora PA se va actualiza periodic. Procesul de evaluare și monitorizare furnizează informații curente, sistematice, care sprijină procesul de implementare. Procesul de monitorizare și evaluare oferă cadrul pentru:

- compararea eforturilor de implementare cu scopul și obiectivele inițiale;
- determinarea progresului făcut pentru obținerea rezultatelor scontate;
- determinarea încadrării în schemele de timp propuse în proiect.

Obiectivele esențiale ale sistemului de monitorizare sunt acelea de a:

- verifica implementarea și revizuirea PA;
- stabili Echipa de monitorizare (EM) și modalitatea de raportare a stadiului implementării PA;
- identifică beneficiarul și beneficiile acțiunilor realizate;
- stabili dacă acțiunile au fost realizate și dacă efectele sunt cele evaluate inițial.

Toate aceste elemente au rolul de a corecta și preveni, astfel încât implementarea PA să se facă în condiții de eficiență.

Echipa de monitorizare va fi alcătuită din experți în evaluarea proiectelor, reprezentanți ai ONG și APL. Datele colectate de la fiecare responsabil cu implementarea vor fi folosite ca baza a evaluării eficienței eforturilor de implementare. În acest mod se va putea aprecia în ce măsură au fost atinse obiectivele fixate, care dintre acțiuni au fost realizate, iar în cazul unor disfuncționalități se poate decide ce intervenții sau ce modificări sunt necesare pentru a atinge scopul propus.

9.1.2 Sistemul de Monitorizare Sistemul de monitorizare/evaluare a rezultatelor PA are trei funcții principale:

- de a verifica faptul că Planul de Acțiuni este în curs de implementare, precum și de a furniza metodologia de revizuire a PA. Fiecare acțiune din PA este încredințată spre implementare unei instituții unde există o persoană nominalizată pentru realizare a acestei acțiuni. De asemenea, pentru fiecare acțiune este desemnat un responsabil cu monitorizarea. Responsabilii pentru implementare și pentru monitorizare au sarcina prezentării rezultatelor, în vederea revizuirii periodice a stadiului de realizare a acțiunilor.
- de a identifica efectul acțiunilor și impactul asupra problemei de rezolvat;
- de a monitoriza atât problema cât și rezultatul punerii în practică a acțiunii, în vederea obținerii feedback-ului necesar pentru revizuirea și actualizarea PA.

Activitatea de monitorizare este complexă, deoarece majoritatea aspectelor se schimbă continuu, fiind influențate de factori sociali, economici, tehnologici, modificări legislative, aspecte fiscale și așa mai departe. Din aceste motive, se poate ivi situația în care acțiunile PA au fost corect implementate, dar una sau mai multe probleme au luat amploare cu mult mai repede decât s-a estimat, astfel încât este necesară prevederea de acțiuni suplimentare pentru soluționarea lor în următorul PA revizuit. De asemenea este posibil să apară și situația inversă, în care o evoluție neașteptată a unui anumit serviciu, sector sau a pieței poate elimina cauza care a generat problema. În acest caz, acțiunile prevăzute în PA pentru a rezolva această problemă trebuie oprite, iar resursele alocate trebuie transferate pentru alte acțiuni. Deoarece unele dintre acțiunile prevăzute de PA nu vor conduce la soluționarea problemelor vizate în cursul celor doi ani prevăzuți ca perioadă de revizuire/actualizare, evaluarea cantitativă a

efectelor acestor acțiuni este foarte importantă, pentru ca rezultatele acestei evaluări să fie luate în considerare la elaborarea următorului PA.

9.1.3 Procedura de raportare Echipa desemnată pentru monitorizarea Planului de Acțiuni (EM), va întocmi la termenele prevăzute, pe baza datelor furnizate de responsabilii cu implementarea, rapoarte periodice conținând evaluarea efectelor acțiunilor realizate. Ca urmare a rapoartelor primite, GLC va informa constant autoritățile administrației publice asupra progresului realizat în implementarea PA. Pentru a facilita urmărirea activităților de implementare a PA, EM întocmește Planul de Monitorizare care va urmări aspectele:

- acțiunea care este subiectul monitorizării;
- termenul de finalizare a acțiunii;
- responsabilii pentru implementare;
- termenul de monitorizare;
- indicatorul monitorizat;
- responsabilii pentru monitorizarea acțiunii;
- structura căreia i se raportează rezultatele monitorizării.

9.1.4 Raportul de evaluare a rezultatelor implementării Procesul de evaluare a rezultatelor implementării PA va consta în esență în compararea rezultatelor obținute prin procesul de monitorizare, cu obiectivele și țintele stabilite în Planul de Acțiuni și în Planul de Monitorizare, incluzând și modul de respectare a termenelor propuse. Obiectivele procesului de evaluare sunt:

- cunoașterea stadiului implementării acțiunilor;
- cunoașterea efectelor acțiunilor asupra problemei căreia i-au fost adresate aceste acțiuni;
- furnizarea elementelor pentru ajustarea acțiunilor în funcție de noile realități;
- furnizarea datelor și informațiilor pentru actualizarea și revizuirea PA.

Procesul de evaluare este continuu, ca de altfel întregul proces de implementare a PSDSE. Datele și informațiile obținute prin analiza comparativă a rezultatelor monitorizării cu acțiunile propuse și cu efectele estimate privind soluționarea problemelor vor sta la baza unui Raport de Evaluare a rezultatelor PA. Responsabilitatea evaluării rezultatelor și a stabilirii măsurilor de corecție necesare revine GLC, în acest proces fiind însă implicate toate celelalte structuri organizatorice ale PA, precum și responsabilii direcți pentru implementarea și monitorizarea PA. De asemenea, GLC va decide, după caz, implicarea și altor persoane sau grupuri în acest proces. Instituțiile responsabile de implementare vor fi în mai mare măsură capabile să utilizeze rezultatele evaluării dacă participă și își însușesc procesul de evaluare.

9.1.5 Elaborarea Raportului de Evaluare a rezultatelor PA Periodicitatea întocmirii Raportului de Evaluare va fi anuală, începând cu anul 2014. În anii în care este stabilită revizuirea PA se va elabora un Raport de Evaluare a rezultatelor implementării pentru întreaga perioadă anterioară revizuirii.

La elaborarea Raportului de Evaluare vor fi luate în considerare atât elementele incluse în sistemul de monitorizare și evaluare prezentat în secțiunea anterioară, cât și alte elemente noi care pot apărea pe parcursul desfășurării activităților de implementare a PA. Întrucât procesul de evaluare va fi transparent, Planul de Monitorizare va putea fi folosit pentru prezentarea sintetică a rezultatelor comparative obținute în implementarea PA. În cadrul procedurii de evaluare vor fi considerate următoarele criterii:

- eficiența acțiunii în atingerea efectelor estimate;
- modul de respectare a termenelor, menționându-se corecțiile necesare;
- modul de conformare a costurilor înregistrate cu cele planificate;
- abilitatea de administrare a diferiților factori din aria de responsabilitate;
- dificultățile întâmpinate;
- modul în care experiența acumulată în implementare servește la îmbunătățirea unor proiecte viitoare și sugestiile de îmbunătățire.

Problemele cele mai importante care vor fi luate în considerare în utilizarea rezultatelor evaluării sunt:

- identificarea acțiunilor pentru care se consideră necesare modificări ale politicilor și programelor;
- identificarea responsabililor cu efectuarea acestor modificări;
- identificarea instituțiilor de implementare care trebuie să facă modificări;
- identificarea datei la care se vor efectua modificările.

9.1.6 Informarea opiniei publice

Comitetul de Coordonare a implementării PSDSE are responsabilitatea organizării programului de informare permanentă a opiniei publice despre atingerea obiectivelor și ținutelor din Planul de Acțiune. Opinia publică va fi informată periodic asupra situației realizării PSDSE prin intermediul mass media, panourilor informative, pliantelor, întrunirilor, adunării generale, discuțiilor în cadrul ședințelor Consiliului Local, Audierilor publice, www.briceni.md, etc.

În procesul de monitorizare a PSDSE sunt utilizate următoarele tipuri de indicatori:

Tip	Scop	Exemplu
Indicator de progres	Măsoară implementarea sub aspect financiar și/sau a mijloacelor utilizate, sau progresul, sau executarea fizică a acțiunii.	Financiar: costurile unui centru tehnologic etc.; Fizic: lungimea în km a drumului nou.
Indicator de rezultat	Măsoară rezultatele, efectele directe sau imediate, calitatea și performanța.	Financiar: investiții productive; Fizic: numărul studenților care au obținut rezultate bune.
Indicator de impact	Măsoară efectele specifice (sau imediate) ale acțiunii asupra obiectivelor specifice și efectele generale (sau finale) asupra obiectivului general.	Efectele asupra obiectivului strategic; Sporirea nivelului de angajare.

Indicatorii de mai sus permit determinarea nivelului de eficiență, dar și eficacitatea implementării, adică acțiunile îndeplinite și rezultatele/impactul comparativ cu resursele alocate, în special resursele financiare.

Funcția de monitorizare include, de asemenea, și estimarea nivelului de gestionare.

Aceasta se referă la următoarele aspecte operaționale: mecanisme pentru gestionare administrativă și financiară; funcționarea sistemului de monitorizare; colectarea informației necesare, măsura în care criteriile de selectare corespund realității; măsurile de promovare, participarea, utilizarea asistenței tehnice; aspecte regulatorii sau legislative; concordanța cu anumite politici.

Monitorizare și evaluarea PSDSE va fi efectuată în mod participativ de către APL și GL. Monitorizarea îndeplinirii acțiunilor din PSDSE va fi efectuată trimestrial, iar evaluarea va fi efectuată anual. Se recomandă ca la evaluarea PSDSE să fie organizată Audiare Publică.

Patru mari obiective ale ME:

- Să evalueze stadiul privind implementarea priorităților/ acțiunilor prevăzute de PSDSE și să raporteze în legătura cu aceasta;
- Să furnizeze informații privind indicatorii stabiliți pentru măsurarea atingerii obiectivelor din plan ;
- Să stabilească un cadru pentru realizarea întregului ciclu de planificare pentru PSDSE ;
- Să promoveze consultarea cu grupurile implicate în procesul de planificare și să propună măsuri de îmbunătățire a planurilor

9.2. Planul de Monitorizare și Evaluare a PSDSE pe anul 2014

Nr.	Activitatea	Responsabil	Termen de executare limită
1.	Elaborarea și adoptarea de către GL a Regulamentului de monitorizare și evaluare a PSDSE cu concursul experților	Conducătorul EM APL	10.09.2014
2.	Elaborarea modelelor raporturilor de monitorizare și evaluare cu concursul experților	Conducătorul EM	10.09.2014
3.	Identificarea indicatorilor de monitorizare pentru proiectele și activitățile din PSDSE pentru anul 2014	Conducătorul EM	15.09.2014
4.	Elaborarea graficului de monitorizare și evaluare pe anul 2014	Conducătorul EM	15.09.2014
5.	Desemnarea grupelor de ME pe fiecare proiect separat	Conducătorul EM	10.09.2014
6.	Efectuarea monitorizărilor și evaluărilor pe teren de către grupele de monitorizare conform graficului stabilit	Conducătorul EM	
7.	Prezentarea rapoartelor de ME GL și factorilor interesați	Conducătorul EM	
8.	Prezentarea raportului integral de monitorizare a PSDSE pe simestru II	Conducătorul EM	20.01.2015
9.	Prezentarea raportului integral de evaluare pe anul 2014 în cadrul unei Audieri Publice	Conducătorul EM	20.01.2015
10.	Diseminarea informației referitor la implementarea PSDSE prin diferite mijloace (mass media, schimb de experiență, transfer de bune practici, etc.)	Conducătorul EM	

9.3. Pericole și Oportunități

Participanții la Atelierul de actualizare a Planului Strategic după elaborarea planului de acțiuni au menționat că pot întâmpina anumite obstacole sau pericole de implementare a PS. Acestea au fost enunțate și, de asemenea, pentru fiecare din Pericolele identificate au fost determinate Oportunități de depășire a acestor pericole.

Pericole	Oportunități
Neîncrederea în implementarea Planului Strategic	• Informarea populației • Mobilizarea populației • Implicarea populației • Stimularea populației • Promovarea practicilor pozitive
Lipsa de resurse financiare	• Identificarea și atragerea noilor resurse financiare (donatori, investitori) • Identificarea și stabilirea de noi modalități de impozitare • Voluntariat • Contribuția personală
Pasivitatea comunității	• Schimb de experiență • Promovarea bunelor practici • Stimularea activiștilor • Menționarea activiștilor
Incompetența responsabililor	• Atragerea de specialiști • Alegerea lor prin concurs • Instruirea permanentă a responsabililor
Intransparența procesului de implementare a Planului Strategic	• Asigurarea informării continue • Audieri publice • Dezbateri publice
Nerespectarea termenilor	• Grafic de lucru realizabil • Monitorizarea continuă • Stabilirea în concret a responsabililor

Anexa 1

Fișe de proiecte prioritare

Fișa nr. 1

Idee de proiect:

Încurajarea dezvoltării IMM-urilor prin creșterea competitivității și dezvoltarea pieței serviciilor de consultanță în Regiunea de dezvoltare Nord a Republicii Moldova

Obiective

- Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice a IMM-urilor prin înființarea Centrului Regional de afaceri Briceni
- Creșterea nivelului de informare, asistență și consultanță pentru IMM-uri
- Dezvoltarea abilităților în elaborarea și promovarea proiectelor de afaceri.
- Consolidarea și îmbunătățirea relațiilor de afaceri și de cooperare ale IMM-urilor în regiune și UE
- Promovarea practicilor și istoriilor de succes ale IMM-urilor în regiune

Fișa nr. 2

Idee de proiect:

Suținerea creării și dezvoltării Întreprinderilor Mici și Mijlocii

Obiective

- Încurajarea creării și dezvoltării IMM-urilor
- Creșterea nivelului de informare, asistență și consultanță pentru IMM-uri
- Dezvoltarea abilităților în elaborarea și promovarea proiectelor de afaceri
- Promovarea în mediile de informare europene a IMM-urilor din regiune
- Consolidarea și îmbunătățirea relațiilor de afaceri și de cooperare ale IMM-urilor
- Promovarea practicilor și istoriilor de succes ale IMM-urilor în regiune

Fișa nr. 3

Idee de proiect:

"Dezvoltare turistică transfrontalieră "

Obiective

- Identificarea circuitelor turistice, a obiectivelor și a staționărilor turistice în regiune
- Încurajarea și susținerea producătorilor autentici de artă tradițională din euroregiune
- Promovarea produselor turistice și evenimentelor culturale din regiunea transfrontalieră
- Promovarea unor produse turistice specifice originale și inedite pentru piața turistică din regiunea transfrontalieră
- Dezvoltarea resurselor umane din turism
- Dezvoltarea nivelului general de cunoaștere a limbii engleze de către prestatorii de servicii turistice

Fișa nr. 4

Idee de proiect:

" Dezvoltarea capacității de furnizare a serviciilor sociale prin formarea profesională a personalului din sistemul de asistență socială "

Obiective

- Analiza nivelului actual de dezvoltare a serviciilor sociale în regiunile Ungheni, Iași, Vaslui
- Aprobarea și organizarea modulelor de formare a personalului corespunzător lacunelor din regiunile pilot
- Asigurarea canalelor de comunicare între beneficiarii proiectului (DASPF Botoșani, Briceni) și fortificarea canalelor de comunicare (crearea site ului DASP, forum social)
- Diseminarea informației utile către beneficiarii de asistență și protecție socială

Fișa nr. 5

Idee de proiect:

" Dezvoltare/Reabilitarea/ extinderea sistemului de alimentare cu apa si canalizare locale, in localitățile de frontiera din zona transfrontaliera Republica Moldova - Romania"

Obiective:

- Îmbunătățirea infrastructurii existente/ dezvoltarea unui sistem pentru alimentare cu apa și/sau epurare a apei și canalizare de fiecare parte a grantei prin construirea/ reabilitarea statiei de epurare/tratare și/sau reabilitarea rețelei existente
- Cresterea capacitatii administrative prin implementarea unui sistem informatic inteligent de monitorizare a rețelei de distributie, integrat cu un sistem de informatii geografice (GIS), în măsură să monitorizeze consumul în diverse puncte ale rețelei, inclusiv la beneficiari, să monitorizeze calitatea apei în diverse puncte ale rețelei, calitatea apei tratate si să semnaleze disfuncționalitățile si/sau avariile constatate pe rețeaua de distribut ie
- Protectia surselor de apa prin adoptarea de strategii comune de conservare a apei
- Îmbunătățirea cooperării între instituțiile vizate, prin realizare schimburilor de experienta a si bune practici
- Campanii de constientizare și informare in ceea ce priveste importanta apei si economisirea ei

Fișa nr. 6

Idee de proiect:

" Mini Parc – crearea de noi atractii turistice in zona transfrontalieră Romania – Ucraina – Republica Moldova "

Obiective:

- Dezvoltarea unei noi atracții turistice, prin construirea unui Mini Parc turistic ce va reprezenta în miniatura principalele obiective turistice existente in zona transfrontaliera Romania – Ucraina – Republica Moldova, în vederea creării unui mediu atractiv turiștilor și vizitatorilor.
- Îmbunătățirea capacitatii de management a instituțiilor cu atribuții în domeniul turismului și culturii prin implementarea unui sistem informatic pentru Mini Parc ce ar include un sistem de evidență a exponatelor (obiectivele turistice din zona transfrontaliera), îmbogățit cu materiale media despre fiecare obiectiv: imagini, filme, înregistrări sonore.
- Cresterea numărului de turiști si vizitatori prin promovarea online si offline a muzeului:
- Îmbunătățirea cooperării între instituțiile vizate, prin realizarea schimburilor de experiența si bune practici, precum si prin vizite de studiu in tari cu experiența relevantă in domeniu.

Fișa nr. 7

Idee de proiect:

" Înființarea unui Centru de consiliere și instruire a angajaților IMM-urilor "

Obiective:

- Creșterea capacității transfrontaliere de dezvoltare a IMM-urilor prin înființarea unui „Centru de Consiliere și Instruire a angajaților IMM-urilor” care va consolida activitatea acestora;
- Dezvoltarea unei platforme IT care va genera creșterea capacității și instruirii în domenii precum marketing, achiziții publice, management și limbi străine.
- Creșterea numărului de persoane instruite dintre angajații IMM-urilor care vor fi participanți direcți sau indirecti în cadrul schimburilor comerciale internaționale.
- Îmbunătățirea cooperării între instituțiile vizate, prin realizarea schimburilor de experiență și bune practici.
- Campanii de conștientizare, informare și publicitate în zona transfrontalieră

Fișa nr. 8

Idee de proiect:

" Reabilitarea infrastructurii de transport pe traseul Briceni – Corjeuți-Lipcani, în vederea fluidizării traficului către punctul de trecere a frontierei Lipcani "

Obiective:

- Îmbunătățirea calității drumului regional Briceni – Corjeuți-Lipcani, ce duce la punctul de trecere a frontierei Lipcani (MD)-Rădăuți-Prut (RO), în vederea reducerii duratei de călătoriei, creșterea siguranței și a vitezei de circulație și promovarea dezvoltării relațiilor transfrontaliere;
- Îmbunătățirea cooperării între instituțiile partenere, prin realizare vizitelor de studiu și a schimburilor de experiență și bune practici;
- Promovarea dezvoltării durabile comune, prin elaborarea unui ghid de bune practici;
- Creșterea gradului de conștientizare prin organizarea campaniilor de conștientizare și informare